

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ

2017

Изданието е подкрепено от Фондация „Америка за България“.

- © Д-р Десислава Николова, Зорница Славова, Явор Алексиев, *автори*, 2017
- © Весела Добринова, Константин Жеков, *художествено оформление*, 2017
- © Институт за пазарна икономика, 2017

ISBN 978-954-8624-51-0

Съдържание

Предговор	5	Област Велико Търново	29
Регионални профили 2017: резюме	7	Област Видин	33
ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	7	Област Враца	37
Доходи и условия на живот	7	Област Габрово	41
Пазар на труда	8	Област Добрич	45
Инвестиции	8	Област Кърджали	49
Инфраструктура	10	Област Кюстендил	53
Данъци и такси	11	Област Ловеч	57
Администрация	11	Област Монтана	61
СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ	12	Област Пазарджик	65
Демография	12	Област Перник	69
Образование	12	Област Плевен	73
Здравеопазване	13	Област Пловдив	77
Сигурност и правосъдие	14	Област Разград	81
Околна среда	14	Област Русе	85
Култура	15	Област Силистра	89
Област Благоевград	17	Област Сливен	93
Област Бургас	21	Област Смолян	97
Област Варна	25	Област София (столица)	101
		Област София	105
		Област Стара Загора	109
		Област Търговище	113
		Област Хасково	117
		Област Шумен	121
		Област Ямбол	125
		Методология	129
		Групи индикатори	131
		Приложение	143

Използвани съкращения

АГКК	Агенция по геодезия, картография и кадастър
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
БВП	брутен вътрешен продукт
БЕЛ	български език и литература
ВСС	Висш съдебен съвет
ДМА	дълготрайни материални активи
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗДОИ	Закон за достъп до обществена информация
МБАЛ	многопрофилна болница за активно лечение
МВР	Министерство на вътрешните работи
МВФ	Международен валутен фонд
МОН	Министерство на образованието и науката
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция за приходите
НОИ	Национален осигурителен институт
НСИ	Национален статистически институт
НЦОЗА	Национален център за обществено здраве и анализи
пр.п.	процентен пункт / процентни пункта
Фондация „ПДИ“	Фондация „Програма Достъп до информация“
ЧПИ	чуждестранни преки инвестиции

Предговор

За шеста поредна година Институтът за пазарна икономика представя изданието „Регионални профили: показатели за развитие“ – единствения по рода си алманах на регионалното развитие в България. „Регионалните профили“, както е по-известно изданието, се превърна в безспорна запазена марка на Института за пазарна икономика в последните години. Всяка есен то се чака с нетърпение от централните и местните власти, бизнеса и медиите, както и от преподаватели, експерти и представители на гражданския сектор, които се занимават с регионално развитие. Може би това е така, защото изданието съчетава две много важни характеристики – сходна структура и обхват на областните профили през годините, както и постоянен стремеж на екипа да го подобрява, обогатява и развива. Информацията в него търси баланса между изчерпателност и краткост, така че профилите да са едновременно подробни и лесни за четене.

Другата тайна на успеха му вероятно се крие в постоянното поддържане на интереса на публиката към регионалните анализи на ИПИ. За целта Институтът за пазарна икономика редовно помества свои аналитични материали на интернет страницата на проекта – www.regionalprofiles.bg. През последните месеци например публикувахме коментари за отпадането от училище и резултатите от матурите, за регионалните различия в България и ЕС, за икономиката на дунавските общини и инвестиционните дестинации „Тракия“ и „Загоре“, за престъпността и разкриваемостта на престъпленията, за динамиката в доходите на домакинствата, за тенденциите при местните данъци, за резултатите от изборите на областно ниво и т.н. Тези материали обикновено получават широк отзвук в обществото, ако се съди по броя прочитания и реакциите в социалните мрежи, както и по отразяването им от медиите в страната. На интернет страницата на проекта се публикуват и всички използвани от екипа на ИПИ бази данни – общо 65 индикатора в тазгодишното издание, което я превръща в най-пълния и актуален статистически масив от данни на областно ниво. Така например единствено на страницата на проекта могат да се намерят статистически серии за основните местни данъци и такси във всичките 265 български общини, събирани всяка година от ИПИ посредством заявления до общините по Закона за достъп до обществена информация.

Благодарение на работата на институциите, събиращи и предоставящи статистически данни, изданието с всяка следваща година включва все по-актуална и обхватна информация за икономиките и социалната среда на областите. В тазгодишното издание болшинството от данните се отнасят за последната година – 2016. Изключенията не са много и се изчерпват с няколко показателя, които се публикуват с повече от година закъснение – областните данни за БВП на глава от населението и заплатите, както и отделни индикатори в сферата на инвестициите, околната среда, инфраструктурата и образованието. Анализът се опира и на някои данни за 2017 г. (в сферата на администрацията, местните данъци и такси и резултатите от матурите) там, където такива са били налични към 30 юни 2017 г.

Както и преди, публикацията на български език ще бъде последвана от издание на английски език в началото на 2018 г., което също се радва на вярна публика сред чуждите институции, посолства и търговски камари, както и сред чуждестранните инвеститори в страната.

Надяваме се и тази година изданието да ви бъде полезно – желаем ви приятно четене!

Екипът на ИПИ

Регионални профили 2017: резюме

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

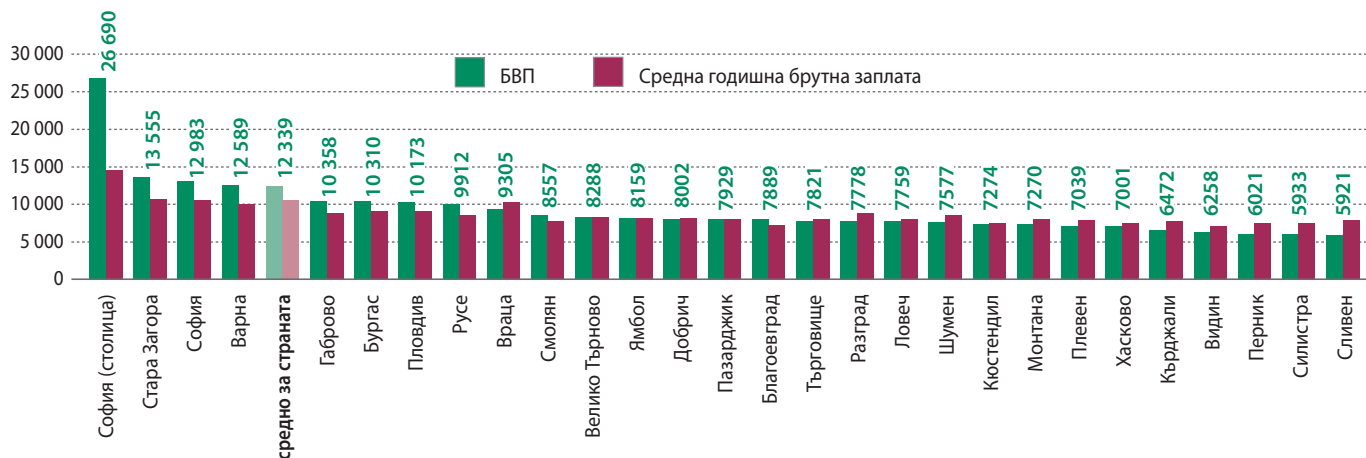
Доходи и условия на живот

Икономическото оживление на европейския континент се чувства все по-силно и в българската икономика. Съвкупното производство в повечето области нараства през 2015 г., което влияе благоприятно върху стандарта и условията на живот в тях. За поредна година обаче от тези положителни процеси са изключени части от Северозападна и Северна Централна България (областите Враца, Ловеч, Разград, Силистра), както и областите Сливен, Стара Загора и Перник, които отчитат свиване на икономиките си или стагнация.

Паралелно с това подемот на пазара на труда и все по-острият недостиг на кадри водят до повсеместно покачване на заплатите, като това наблюдение е валидно за абсолютно всички области през 2015 г. Бързото нарастване на ми-

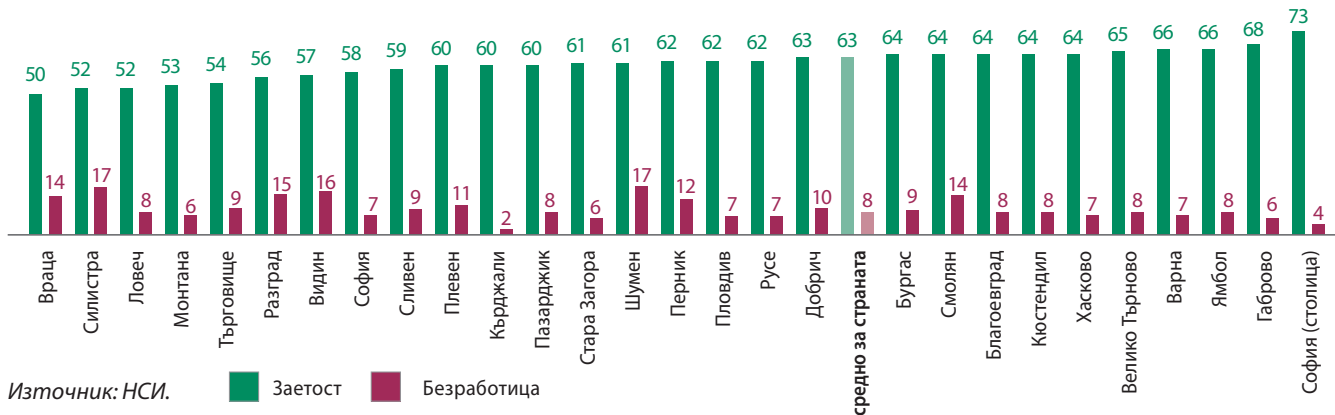
нималната заплата (с 9% средно за 2015 г.), на минималните и максималните осигурителни доходи (съответно с 6 и 8%) също допринася за ръста на декларираните заплати. Средно за страната брутните годишни заплати нарастват с около 7% през 2015 г., като в отделните области ръстът се движи в границите между 3 и 8%. При доходите на домакинствата средно за страната също имаме увеличение в периода 2015–2016 г., но там картината на областно ниво е по-пъстра. Някои области отчитат покачване на доходите, други – спад, а трети – постоянни колебания нагоре-надолу. Това се дължи както на факта, че заплатите са само един от компонентите на общия доход на домакинствата, така и на присъщите статистически слабости на извадковите изследвания като това за доходите.

Фиг. 1. БВП на глава от населението и заплати през 2015 г. (лв.)

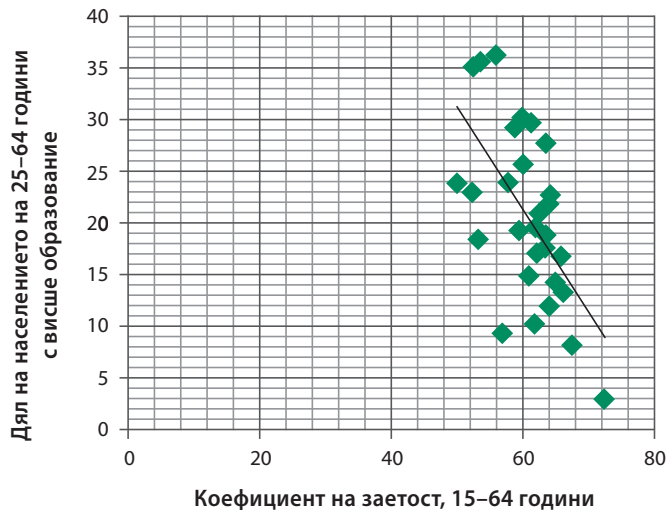
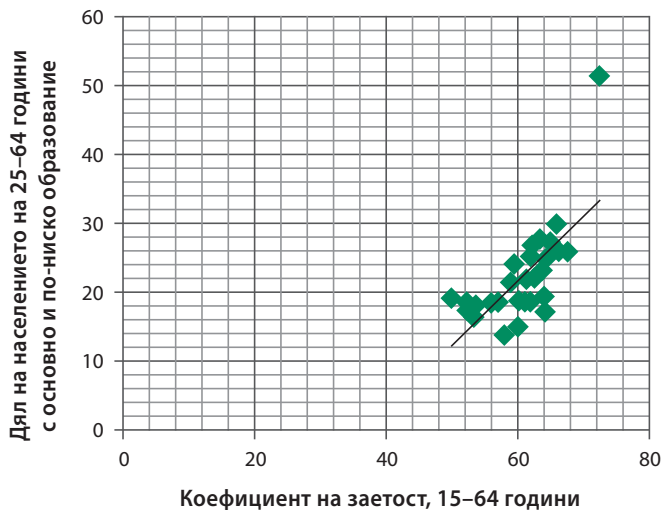
Източник: НСИ.

Фиг. 2. Коефициенти на заетост и безработица на областно ниво през 2016 г. (%)

Източник: НСИ.

Фиг. 3. Заетост и степен на образование през 2016 г. (%)

Източник: НСИ.

Ръстът на икономиката и стабилното покачване на заплатите, което в много области означава и по-високи доходи на домакинствата, имат своето отражение и върху условията на живот. Макар и да остава страната в ЕС с най-висок дял от населението, живеещо с материални лишения, България отчита подобрене на този показател през 2016 г. Ако през 2014 г. около 34% от населението живеят с материални лишения, то през 2015 г. този дял се свива до 32%. Забележително е, че само в 5 области броят на живеещите с материални лишения не бележи намаление (Велико Търново, Габрово, Кюстендил, Стара Загора и Ямбол). Въпреки това по отношение на относителната бедност – дял на населението, живеещо под националната линия на бедност, страната не може да се похвали с подобрене, като това важи за повечето области. Делът на бедните остава относително стабилен в тесния интервал между 21 и 23% през последните години въпреки все по-изявената експанзия на икономиката.

Пазар на труда

Оживлението на пазара на труда, изглежда, вече е достигнало своя пик, ако се съди по динамиката на показателите през 2016 г. Заетостта на населението в най-активна възраст (15–64 години) остава стабилна на национално ниво през последните две години – 63%. На практика заетостта в момента почти е достигнала пиковите си нива отпреди кризата – през 2008 г. коефициентът на заетост е 64%.

По-нататъшното повишаване на заетостта ще зависи от активизирането на икономически неактивни лица и тяхната (пре)квалификация, както и от обръщането на тенденцията към нетна емиграция и дори внос на работна ръка от чужбина. Връзката между заетостта и квалификацията е видима на ниво област – колкото по-голям е де-

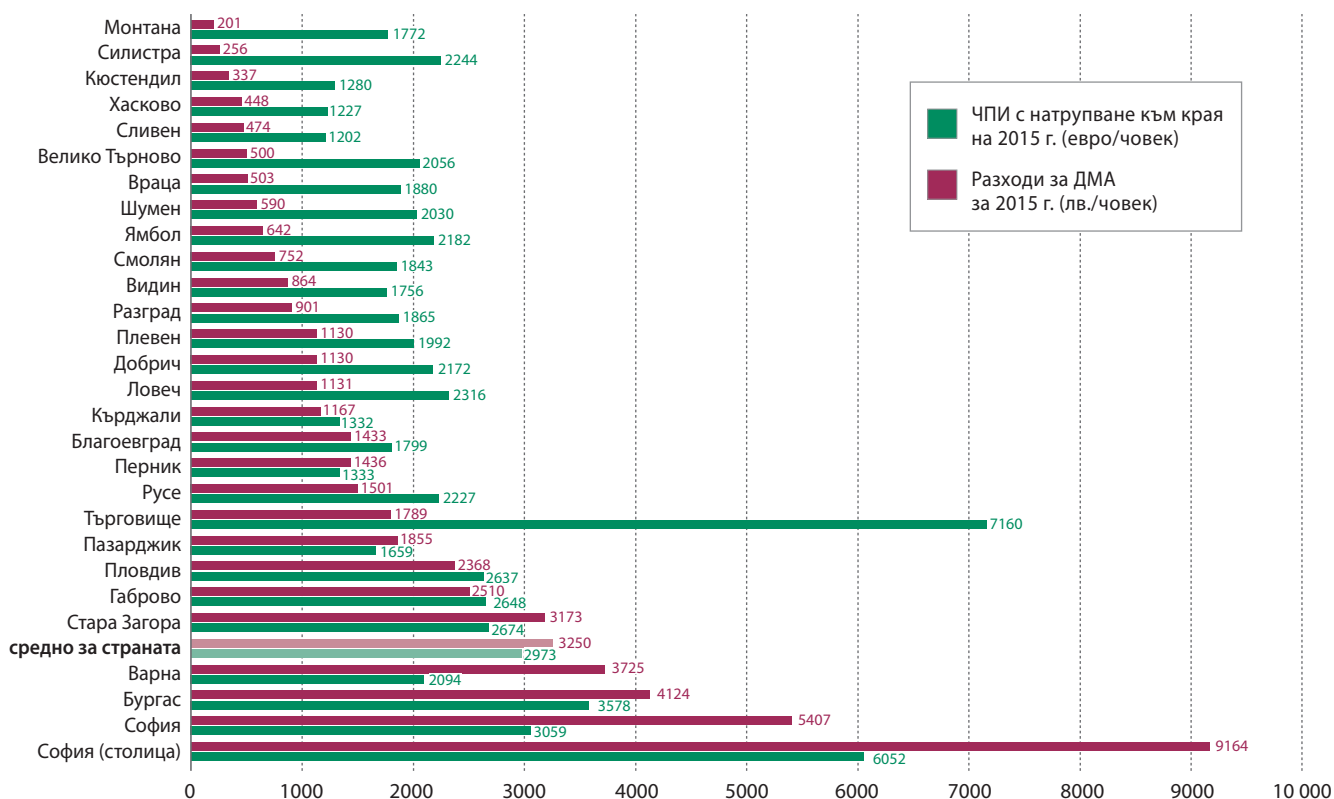
лът на хората с основно и по-ниско образование, толкова по-ниска е заетостта в областта, и обратно – висок дял на висшите върви ръка за ръка с висок коефициент на заетост.

Що се отнася до икономическата активност, там динамиката през 2016 г. е в обратна посока. Макар и безработицата да пада, това не се дължи на разкриването на нови работни места, а на по-ниската икономическа активност на населението. Това ще рече, че част от предишните безработни, които активно са търсили работа, вече не са на пазара на труда. Сред възможните причини за това са ръстът на заплатите след 2014 г. и възможността един работещ в семейството да осигурява препитанието, раздвижването на имотния пазар и повечето източници на доходи от имоти, както и повечето възможности за предприемачество (било то и в неформалния сектор) при възхода на икономиката. Последното се вижда ясно и от данните за действащите нефинансови предприятия в страната, чийто брой расте с близо 10 000 през 2016 г. Добрата новина е, че броят на предприятията се увеличава в почти всички области с изключение на две – областите Видин и Ловеч. Другата област с много висок дял на бедните – над 50%, е област Пазарджик, която традиционно се характеризира с висока бедност и значителен дял на живеещите с материални лишения.

Инвестиции

Освен от наличието на подходяща работна ръка по-нататъшната експанзия на икономиката ще зависи и от способността ѝ да привлича чужди и да генерира местни инвестиции. По последни данни инвестициите в страната растат, като чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ) с натрупване се увеличават с 1,6 млрд. евро към края на 2015 г. спрямо година по-рано. Основната част от новите чужди инвестиции са в област Бургас

Фиг. 4. Чуждестранни преки инвестиции и разходи за дълготрайни материални активи по области

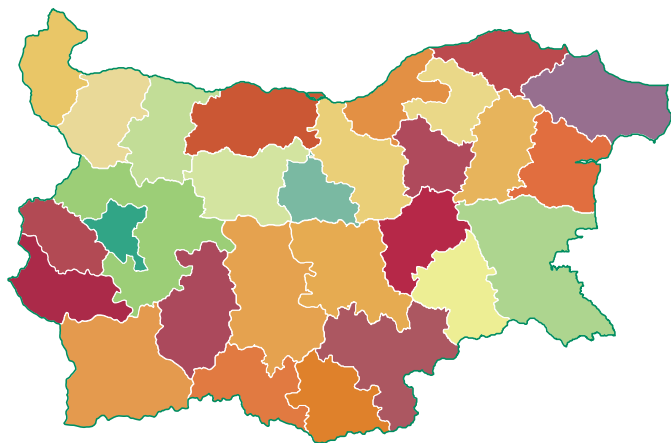
Източник: НСИ, изчисления на ИПИ.

(767 млн. евро ръст спрямо края на 2014 г.), като капиталът е инвестиран най-вече в нови мощности в „Лукойл Нефтохим“. На второ място по ръст на чуждите инвестиции през 2015 г. е област София (столица), където те нарастват с 437 млн. евро. Областите Варна, Добрич, Пловдив, Стара Загора, Хасково също се радват на приток на чужди инвестиции. Всъщност това са и областите, които бележат най-бързо развитие в последните 2–3 го-

дини, като всяка от тях е домакин на един или няколко от отраслите, които растат с бурни темпове след кризата – ИТ индустрията, аутсорсинга на бизнес услуги, туризма, редица подотрасли на промишлеността (части за коли, каучук и пластмаси, фармацевтика, машини и оборудване и др.).

Паралелно с притока на чужди инвестиции в повечето области нараства също и другият основен показател за

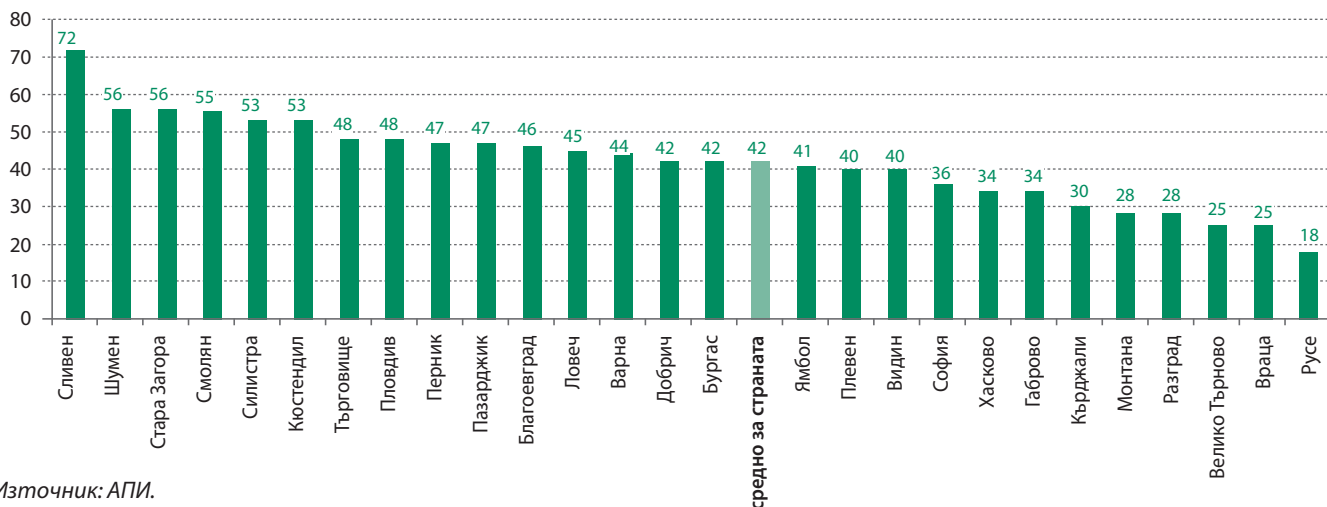
Фиг. 5. Стойност на изплатени суми на бенефициенти по оперативни програми към 30 юни 2017 г. (лв./човек)

София (столица)	2509	Благоевград	1017
Габрово	2395	Русе	1012
София	1588	Кърджали	975
Бургас	1434	Смолян	971
Враца	1397	Варна	935
Ловеч	1395	Силистра	929
Ямбол	1217	Плевен	914
Монтана	1181	Хасково	896
Разград	1159	Добрич	865
Велико Търново	1157	Перник	826
Видин	1129	Търговище	816
Шумен	1111	Пазарджик	782
Стара Загора	1064	Сливен	623
Пловдив	1044	Кюстендил	614

Източник: eufunds.bg, изчисления на ИПИ.

Фиг. 6. Дял на пътищата от републиканската пътна мрежа с добро качество на настилката през 2016 г. (%)

Източник: АПИ.

инвестиционна активност – разходите за дълготрайни материални активи (ДМА). По последни данни разходите за ДМА доближават 3000 лв./човек годишно (2015 г.) средно за страната. Не е изненада, че в София те са близо два пъти повече от средните за страната, докато има няколко области, в които са по-малко и от половината (Кърджали, Кюстендил, Перник, Сливен, Хасково). Тук трябва да се отбележи, че разходите за ДМА включват и капиталовите разходи на държавни и местни органи и поради това се влияят значително от усвояването на европейски средства. Видно е, че в области с висока степен на усвояване по оперативните програми разходите за ДМА също са относително високи. Такива примери са Габрово и Ловеч, които традиционно се нареждат сред лидерите по изплатени суми.

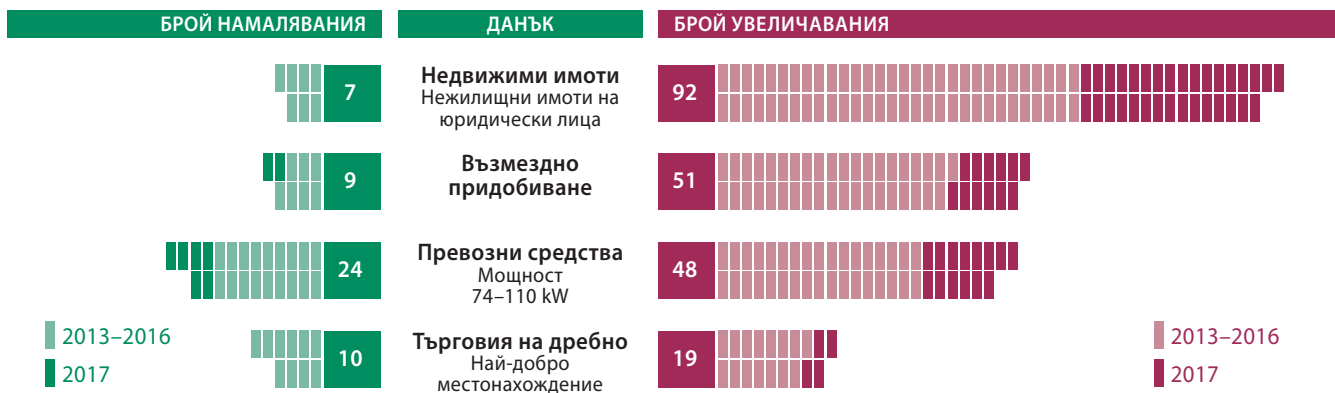
фраструктура покрай достъпа до европейски фондове делът на магистралите и първокласните пътища почти не се е променил в последните 7 години, като се увеличава плахо от 17,5% през 2009 г. до 18,6% през 2015 г. Същото се отнася и за качеството на пътните настилки през последните 5 години – делът на пътищата в страната с добро качество на настилките се повишава символично от 40,3% през 2012 г. до 41,5% през 2016 г. На база на тези наблюдения може да се направи изводът, че докато се строят и пускат в експлоатация нови пътища, вкл. магистрала, инвестициите в поддръжката на съществуващата пътна мрежа са ограничени. Причина за това са условията по европейските фондове за инфраструктура, според които средствата могат да се използват само за строеж на нови отсечки и пътища, но не и за рехабилитация.

Инфраструктура

Инфраструктурата е важен елемент на инвестиционната среда. При равни други условия инвеститорите биха предпочели територии с добра инфраструктурна свързаност, качествени пътища и лесен достъп до магистрала и първокласни пътища, прозрачна и модерна администрация. За съжаление, въпреки значителните инвестиции в пътна ин-

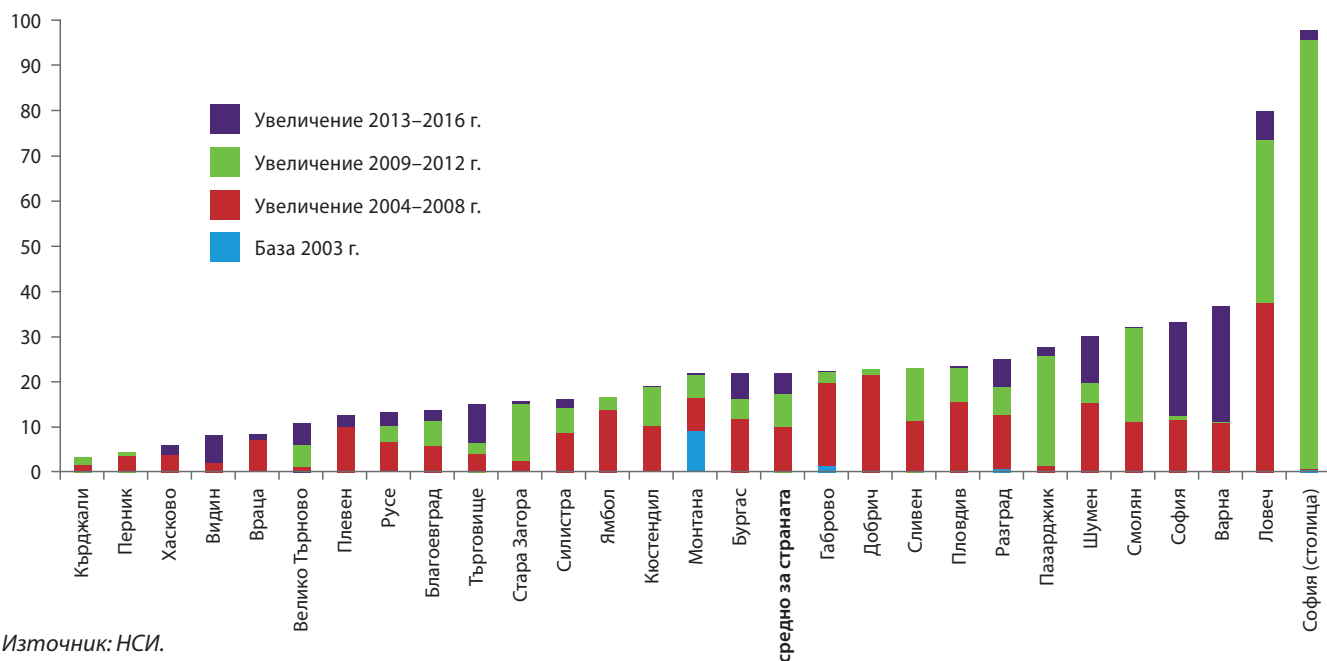
фраструктурата се открояват Варна, Стара Загора, Шумен и Пловдив, а най-лошо са представени относително слабо развити области като Кърджали, Плевен и Смолян, където подобряването на инфраструктурата и особено увеличаването на инвестициите в строеж на първокласни пътища и магистрала са крайно необходими, за да може да се позиционират по-добре на инвестиционната карта на България.

Фиг. 7. Случаи на увеличаване или намаляване на избрани местни данъци през 2013–2017 г.

Източник: ИПИ на база заявления по ЗДОИ до общините.

Фиг. 8. Покритие на кадастралната карта (%)

Източник: НСИ.

Данъци и такси

По отношение на нивата на местните данъци и такси през 2017 г. се наблюдава продължаване на тенденцията към покачване на местната данъчна тежест. Случаите на регистрираните от ИПИ увеличения през 2017 г. са 62, а намаленията – едва 8. Общо за периода 2013–2017 г. сме регистрирали 210 случая на увеличения и 50 случая на намаления на четири основни данъка – данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица, данъка върху превозните средства, данъка при прехвърляне на собственост и патентния данък при търговия на дребно. Възможно е увеличенията да са и повече предвид факта, че на заявленията за достъп до информация на ИПИ отговарят около 75–80% от общините. Причините за покачването на данъците са лошото състояние на общинските бюджети в редица общини и отказът от децентрализация, които принуждават общините да прибегват до вдигане на местните данъци и такси, които са в техния правомощия. Въпреки все по-масовото покачване на местните данъци нашите наблюдения за поредна година потвърждават относително незначителната роля, която те играят при избора на община за бизнес или преселване.

Традиционно местната данъчна тежест е по-висока в областите с относително силна икономика – София, Варна, Бургас, и е ниска в слабо развитите области като Видин, Враца, Монтана, Перник, Силистра. Това правило обаче има твърде много изключения – относително силно развити области като Стара Загора и Габрово се характеризират с ниски местни данъци и такси, докато изоставащи в своето икономическо развитие области като Кърджали и Разград имат относително високо данъчно бреме. Причината за тези „аномалии“ може да се търси в липсата на връзка между местните данъци и такси, от една страна,

и решението за започване на бизнес или преместване в конкретна община. Незначителната роля на местните данъци и такси не е изненада, тъй като плащанията заемат относително малка част в общата данъчна тежест както върху бизнеса, така и върху гражданите.

Администрация

Що се отнася до администрацията, там най-добрата новина е рязкото покачване на прозрачността на местните власти, измерена с Рейтинга на активната прозрачност на неправителствената организация „Програма Достъп до информация“. Средният за страната рейтинг се покачва от 49% през 2016 г. до 59% през 2017 г. Само три области бележат известно влошаване на рейтинга си за прозрачност – Бургас, Сливен и София (столица). В същото време самооценките на местните власти за развитието на електронно управление и услуги на „едно гише“ като цяло стагнират от години и бележат едва символично подобрене през 2017 г.

Покритието на територията от кадастъра, което е изключително важно за инвестициите и строителството, също напредва с бавни темпове, като последната година се увеличава от 20 до 23%. И докато само в областите София (столица) и Ловеч можем да говорим за високо покритие от кадастралните карти (респ. 98 и 81%), в редица относително бързо развиващи се области като Пловдив, Бургас и Стара Загора от кадастралните карти е обхваната по-малко от 1/4 от територията. В някои от най-изоставащите в своето развитие области като Кърджали, Перник, Хасково, Видин и Враца покритието на кадастъра не надхвърля 10%, което допълнително създава пречки за инвестициите в тях.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Областите с най-лошо демографско състояние и тенденции са и тези, в които обикновено инвестициите са по-малко, заетостта и заплатите са по-ниски, безработицата е висока. Областите Видин, Враца, Ловеч, Кърджали, Кюстендил се нареждат на дъното по застаряване на населението и общи демографски процеси. За поредна година към тази група обаче се присъединява и област Габрово, която се нарежда веднага след лидера София (столица) по цялостно икономическо развитие. Габрово се отличава с най-изявеното застаряване на населението в страната въпреки растящата икономика и с втората най-висока заетост след столицата. Коефициентът на възрастова зависимост в област Габрово като съотношение между населението на 65 и повече години и това до 14 години е твърде неблагоприятен: на всяко дете се падат по 2,5 души в напреднала възраст, а на всеки човек в работоспособна възраст (15–64 години) – по близо 0,5 души в напреднала възраст.

Като цяло демографските тенденции в страната остават силно негативни, макар че през 2016 г. в тях се наблюдава известно „туширане“ – естественият прираст се повишава леко, но остава отрицателен (–6‰), а коефициентите на възрастова зависимост се влошават с по-бавен темп, отколкото през 2015 г. Въпреки това нетното изселване от страната се засилва през 2016 г., като достига –1,3‰. Областите, които с най-бързи темпове губят население заради миграция, са Смолян, Видин и Враца, докато областите, които продължават да печелят от механичното движение на населението, намаляват все повече и през 2016 г. броят им се изчерпва със силните икономически центрове – столицата, Варна, Бургас и Пловдив. Най-неблагоприятното естествено движение на населението е „запазено“ за поредна година за областите Видин, Монтана, Кюстендил, Габрово, Пер-

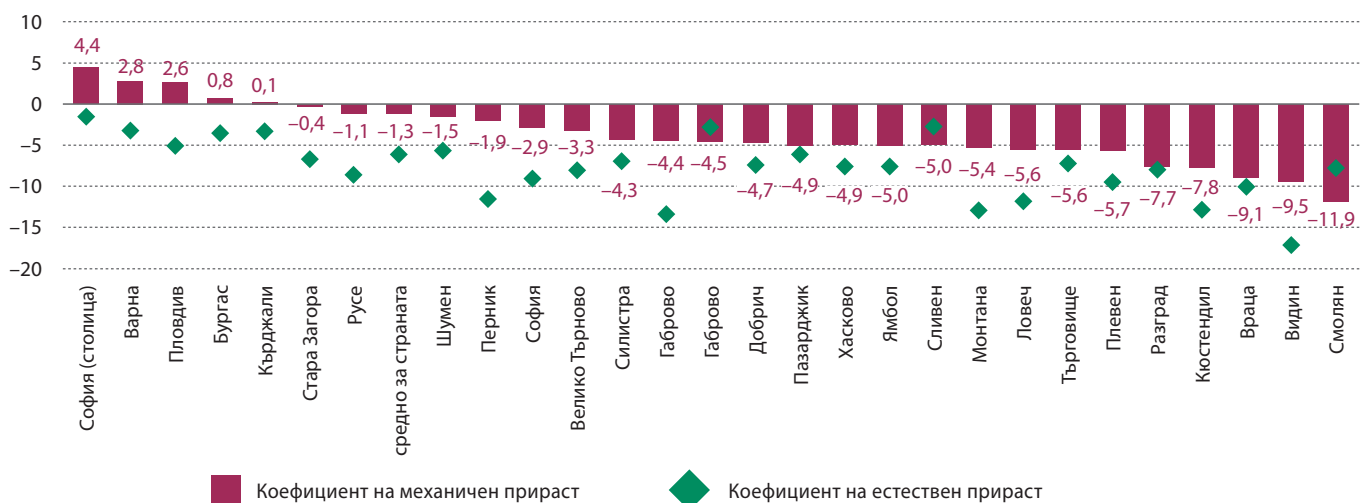
ник, Ловеч и Враца, където отрицателният естествен прираст е двуцифрено число.

Образование

Все по-лошата демографска картина в страната поставя естествен ограничител пред потенциала за растеж на българската икономика. Реалният растеж не успява да надхвърли 4% на годишна база от 2 години и половина, а според скоростни анализи на ЕК и МВФ, в които е включена и България, икономиката или вече работи на нивото на потенциала си, или е близо до него. Основната причина за това е човешкият капитал или по-скоро недостигът му. В тази връзка образованието и квалификацията на населението са от изключителна важност за максималното използване на този все по-оскъден ресурс. Като цяло обаче обучаващите се в университетите в страната намаляват – вероятно както заради по-малкия брой завършващи гимназия младежи, така и заради спадащото качество на университетското образование и търсенето на алтернативи в чужбина. Най-много студенти през 2016 г. губят основните университетски центрове – София, Велико Търново, Варна, Пловдив, Благоевград. Учениците също намаляват общо за страната, като тук причините, освен демографски, са свързани и с неспособността на образователната система най-напред да обхване, а после и да задържи рисковите деца.

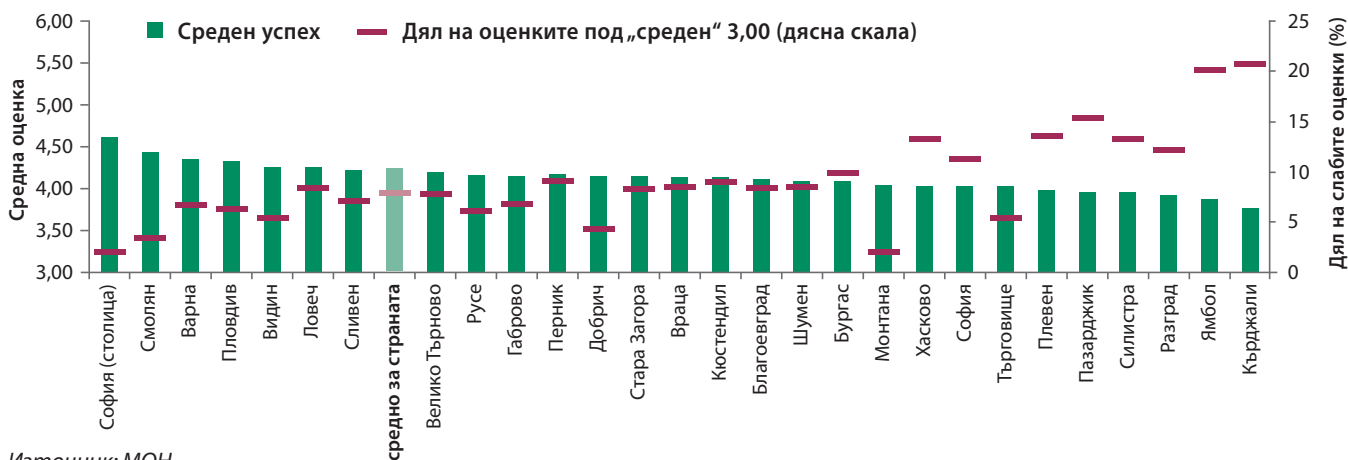
Нетният коефициент на записване и делът на отпадналите от училище остават относително стабилни през последната година, като достигат съответно 78% през 2016 г. и 2,9% през 2015 г. Добрич е областта, която се проваля както по отношение на обхвата (с коефициент на записване в V–VIII клас едва 68%), така и по отношение на задържането в училище (с дял на отпадналите около 5%). Областите Сливен и Пазарджик, макар и да имат обхват на учениците, който е сравним със средния за страната, са другите две области с около 5% дял на отпадналите от училище.

Фиг. 9. Коефициенти на естествен и механичен прираст през 2016 г. (‰)

Източник: НСИ.

Фиг. 10. Резултати от матурата по български език и литература през 2017 г.

Източник: МОН.

Общинските данни за отпадналите от училище разкриват още по-пъстра картина. В повечето общини (общо 101) дялът на отпадналите от училище е под 2%. Налице са обаче „струпвания“ на общини, в които проблемът с отпадането от училище е значително по-голям – няколко малки общини около Видин и Враца, почти всички в област Добрич, две общини на юг от Бургас и по няколко в близост до Русе, Пловдив и Стара Загора, където отпадането надхвърля 7–8% от учениците. По-зле се представят и други отделни общини – Трън, Летница, Венец, Хитрино, Костинброд. Видим фактор, който предопределя дела на отпадналите от училище, е размерът на общината – големите общини и областните центрове постигат по-добри резултати от малките общини.

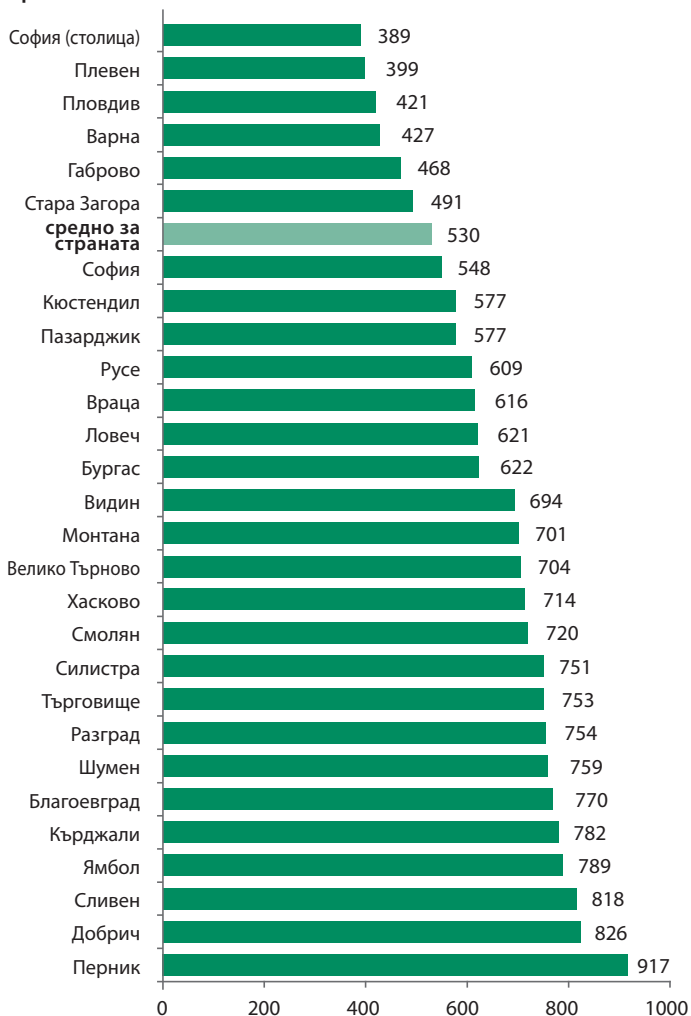
В същото време качеството на образованието, ако съдим по резултатите от задължителните матури по български език и литература на изхода от средното образование, варира в много широки граници. Има области, в които над 20% от учениците не успяват да издържат матурата, а оценките са далеч под средните 4,22 за страната през 2017 г. – такива примери са Ямбол и Кърджали, където средните оценки са 3,87 и 3,77 респективно. На другия полюс освен традиционния лидер София (столица) тази година се откроява област Смолян. Смолян успява да се нареди на първо място по цялостна оценка в сферата на образованието след целенасочени усилия за подобряване на местната образователна система в последните години. Там резултатите от матурите са вторите най-високи в страната след столицата, а броят на преподавателите нараства най-сериозно спрямо броя на учениците, което вероятно също допринася за подобрите резултати.

Като цяло броят на учителите нараства с малко над 2000 през 2016 г. общо за страната, като увеличение се отчита в повечето области. Въпреки това корелацията между промяната в броя на учителите (спрямо учениците) и промяната в средната оценка от матурите, макар и положителна, е слаба. Изглежда по-големият брой на учителите сам по себе си не е достатъчен за сериозна промяна в резултатите от училищното образование.

Здравеопазване

За човешкия капитал са изключително важни и качеството на живот, и здравните грижи на местно ниво. За поредна година областите с най-добра оценка за местното

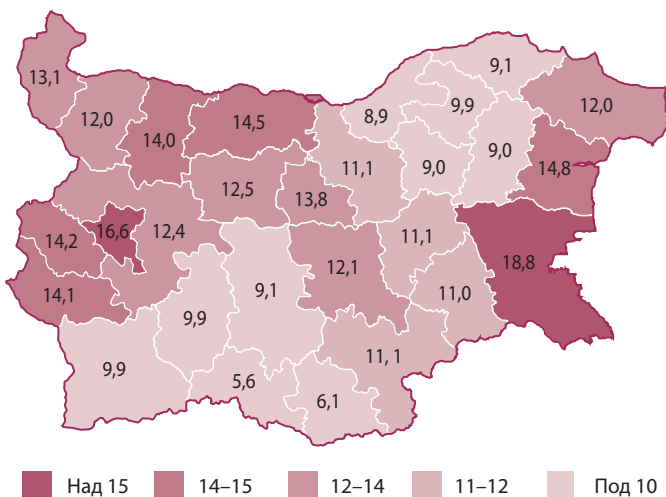
Фиг. 11. Брой лица на един лекар от водеща специалност през 2016 г.

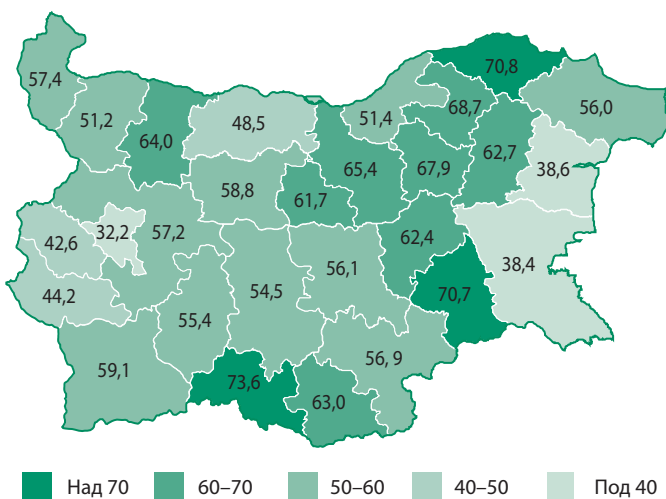
Източник: НСИ.

здравеопазване са София (столица), Плевен и Габрово. Осигуреността на населението с лекари в страната (вкл. общопрактикуващи и лекари от водещи специалности) се подобрява през 2016 г., макар в някои области недостигът на лекари да остава сериозен – Разград, Търговище, Кърджали. Паралелно с увеличението на броя на лекарите нараства и броят на леглата в многопрофилните болници – с над 3000 през 2016 г., като средно за страната осигуреността с легла вече е 5,1 на 1000 души от населението спрямо 4,6 на 1000 души година по-рано. Въпреки това в редица области недостигът на специалисти и малкият капацитет на болниците принуждават местното население често да търси здравни грижи извън областта. Примери за такива области с относително нисък брой на преминалите за лечение болни през местните болници са областите Велико Търново, Добрич, Шумен, Ямбол, Кърджали, Благоевград.

Фиг. 12а. Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението по области през 2016 г.

Фиг. 12б. Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през 2016 г. (%)

Източник: МВР.

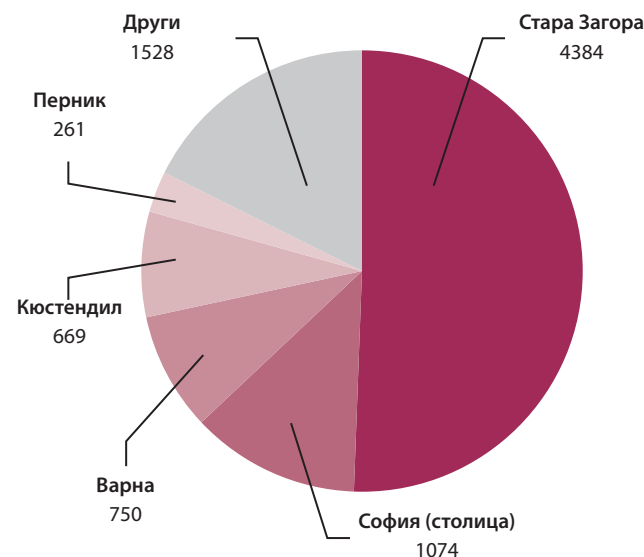
Сигурност и правосъдие

Важни елементи на социалната среда са сигурността и работата на местните правораздавателни органи. Тук подобренията на национално ниво са видими – престъпността (регистрираните престъпления срещу личността и собствеността) намалява, а разкриваемостта се подобрява в повечето области. Както и предходната година, София (столица), Бургас и Варна остават областите с най-висока престъпност и съответно с много ниска разкриваемост. В столицата по-малко от 1/3 от регистрираните престъпления са разкрити при близо 1/2 средно за страната. Паралелно с това работата на наказателните отделения към окръжните съдилища става по-ефикасна – въпреки малко по-голямата натовареност на съдиите през 2016 г. делът на висящите дела намалява, а този на делата, които приключват в рамките на 3 месеца, расте. По отношение на бързината на правораздаване столицата отново се откроява като лош пример – делът на приключилите в 3-месечен срок дела тук е най-нисък в цялата страна (79% спрямо средно 89%), а делът на висящите дела – най-висок (13% спрямо 8% средно за страната). Причина за това най-вероятно е прекомерната натовареност на съдиите в Софийски градски съд – един наказателен съдия разглежда по 14 дела средно на месец, докато в страната това съотношение е 9 дела на съдия. Все пак има и примери за обратното, при които високата натовареност не пречи на бързината на правораздаване – областите Пловдив и Стара Загора са именно такива.

Околна среда

Околната среда също влияе в голяма степен на местната социална среда. По отношение на околната среда добрите новини са най-вече по линия на свързаността на населението с канализация с пречиствателни станции

Фиг. 13. Емисии на въглероден диоксид в атмосферата по области през 2015 г. (тонове вредни емисии/кв.км)

Източник: НСИ.

за отпадъчни води. През 2015 г. свързаността вече е 62% спрямо 57% година по-рано благодарение на изпълнението на редица проекти за т.нар. водни цикли с финансиране от европейските фондове. Въпреки това все още има области, в които делът на населението, свързано с пречиствателни станции, е под 10% въпреки относително високата свързаност с канализацията – това са областите Видин, Силистра и Ямбол. В Силистра пречиствателната станция работи отскоро и това би трябвало да се види в данните за 2016 г. Във Видин изпълнението на изготвения проект за воден цикъл бе спряно заради сигнал за злоупотреби и тепърва предстои възобновяването му, а в Ямбол проектът също се забави.

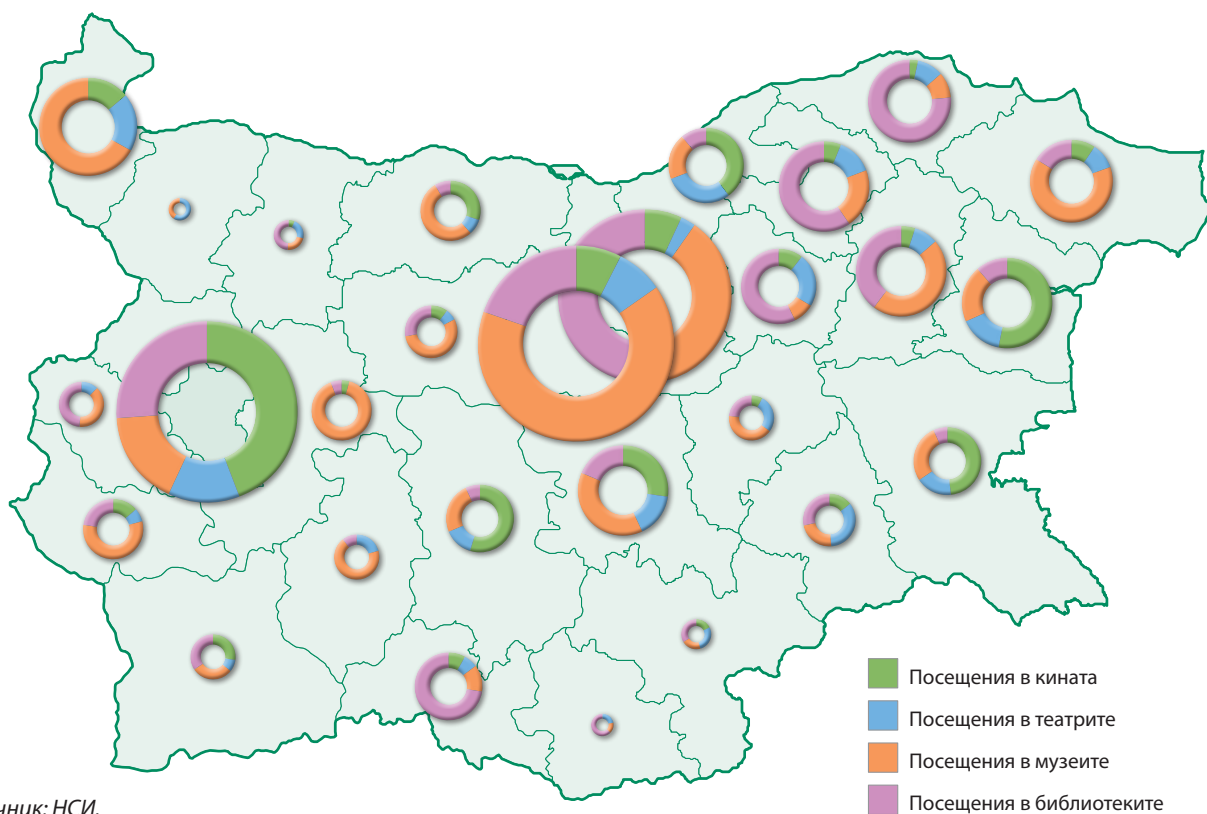
Паралелно с ускорението на икономическия ръст и растежа на индустрията, в страната се отчита по-високо замърсяване на въздуха през 2015 г. Област Стара Загора остава безспорният лидер по емисии на въглероден диоксид в атмосферата, при това емисиите се увеличават

с близо 1/5 през 2015 г., достигайки 4384 т/кв.км. Така емисиите в област Стара Загора са над 4 пъти повече от тези във втората по най-мръсен въздух област в страната – София (столица).

Култура

В сферата на културата добрите новини през 2016 г. може би са най-много. Благодарение на повишаването на доходите и потреблението, както и на добрата година за туризма всички изследвани показатели за културата през 2016 г. бележат подобрене. Нарастват както посещенията в кината и театрите, така и тези в музеите и библиотеките. София (столица), Габрово и Велико Търново могат да се нарекат културните столици на страната, като и трите области се открояват с много висок брой на посещенията в културни обекти спрямо местното население.

Фиг. 14. Регистрирани посещения в кината, театрите, музеите и библиотеките на 1000 души от средногодишното население през 2016 г.

Източник: НСИ.

Област Благоевград

▶ Население (2016)	311 576
▶ Територия (кв.км)	6449,5
▶ Брой на населените места	281
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,6

Общ преглед

Благосъстоянието на живеещите в област Благоевград нараства, но остава под средните стойности за страната. Заетостта също продължава да се увеличава, а безработицата – да намалява, но това се дължи не на нови работни места, а на по-ниска икономическа активност на населението. Все още се забелязва тенденция към намаляване на висшистите сред населението в трудоспособна възраст въпреки наличието на някои от водещите в страната университети. Инвестициите растат в последните години, но остават по-ниски от средните за страната спрямо населението. Нивото на местните данъци и такси в общините в област Благоевград е сравнително ниско.

Област Благоевград все още е сред областите със сравнително благоприятна възрастова структура. Образованието е относително добро. В областта се усеща липса на лекари от водещи специалности, а леглата в болниците са сравнително малко, което обяснява и относително неголемия брой пациенти в местните болници. Благоевград продължава да се представя слабо по отношение на правораздаването от гледна точка на бързината на решаване на делата въпреки ниската престъпност. Състоянието на околната среда в областта е сравнително добро, но културният живот не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●

Въпреки че и БВП на глава от населението, и средните заплати в област Благоевград нарастват през 2015 г., техните стойности остават значително под средните за страната. БВП на човек от населението се увеличава с 4% спрямо 2014 г. до 7889 лв. при ръст от 7% до 12 339 лв. за страната. Средната годишна брутна заплата в областта нараства с 5% до 7181 лв., но остава с около 1/3 по-ниска от средната за страната.

Тенденцията към ръст на заплатите през 2015 г. се отразява и на ръста на доходите на домакинствата за същата година. През 2016 г. обаче доходът на лице от домакинството остава над средния за страната, но отбелязва лек спад до 4461 лв. годишно. Основната причина е свиването на доходите от заплати, което предполага възможно намаление на заплатите през 2016 г. Делът на населението, живеещо под линията на бедност за страната, нараства през 2015 г. и изпреварва този за страната.

Пазар на труда ●●●●

За втора поредна година коефициентът на заетост в област Благоевград нараства и остава над средния за страната през 2016 г. В същото време безработица намалява, но все още е малко по-висока от средната – 8,3% при 7,7% за страната. Тези положителни тенденции обаче се дължат изцяло на спада в броя на населението и в частност – на работната сила, като от последната отпадат 4600 души. Броят на заетите в областта (15–64 години) спада през 2016 г. с 1100 души, а безработицата намалява, защото част от безработните през 2015 г. са станали икономически неактивни. Населението на възраст 25–64 години с висше образование в областта бавно намалява през последните години и през 2016 г. вече е значително под средното ниво за страната – 19,4% при 27,7% за страната. Предвид факта, че в областта са разположени някои от водещите университети в страната, тази тенденция показва, че след получаване на образование повечето младежи не остават в областта. Образователната структура на работоспособното население е повлияна положително от бързо намаляващия дял на населението с основно и по-ниско образование, въпреки че той все още е по-висок от средния за страната.

Инвестиции ●●●

Въпреки че през последните няколко години броят на нефинансовите предприятия в областта нараства значително по-бързо от този в страната (до 62 на 1000 души при 55 на 1000 души в страната), инвестициите продължават да са по-ниски от средните за страната през 2015 г. Разходите за придобиване на ДМА на човек от населението нарастват до 1799 лв./човек, но остават далеч от средните 2973 лв./човек за страната. Чуждите инвестиции остават над двойно по-ниски от средните за страната – 1433 евро/човек при 3250 евро/човек за страната. Все пак през последните години в областта се наб-

людава приток на чужди инвестиции и по-голям от средния за страната ръст.

Нарастват и усвоените средства по оперативни програми. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми на бенефициенти от областта достигат 317 млн. лв., или 1017 лв./човек (при 1344 лв./човек за страната). Най-много спрямо населението са усвоените средства в община Банско (2283 лв.), а най-малко – в община Белица (248 лв.).

Инфраструктура ●●

Благоевград е сред областите с най-ниска гъстота на пътната и железопътната мрежа в страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища също е по-нисък – 13,7% при 18,6% в страната през 2015 г., но нараства с поетапното изграждане и въвеждане в експлоатация на участъци от автомагистрала „Струма“. Качеството на пътната настилка се влошава през 2016 г., но делът на пътищата в добро състояние остава над средния за страната.

Благоевград продължава да е сред областите с близки до средните за страната стойности за достъп до и ползване на интернет, като показателите нарастват в унисон с общите тенденции.

Данъци и такси ●●●●

Нивото на местните данъци и такси в общините в област Благоевград е сравнително ниско. При всички разгледани данъци усреднените нива в благоевградските общини са по-ниски от средните ставки за страната. Единствено при таксата за битови отпадъци за нежилищните имоти на юридическите лица общините в областта поддържат като цяло по-високи нива.

Сред общините в областта сравнително по-високи ставки на местните данъци и такси поддържат Благоевград и Банско. По-голямата част от благоевградските общини не повишават размерите на данъците и таксите през 2017 г. в сравнение с 2016 г.

Администрация ●●●

Покритието на територията на областта от кадастралната карта не се увеличава през 2016 г. и остава 13,8% при 22,5% за страната. В рамките на областта общините Сатовча, Симитли, Струмяни, Хаджидимово и Якоруда все още нямат нито един хектар кадастрално покритие, което е пречка пред инвестициите в тези общини.

Оценките за развитието на електронното управление и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ за 2017 г. са сравними със средните за страната. Същото се отнася и за прозрачността на органите на местното самоуправление.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●●

Област Благоевград все още е сред областите със сравнително благоприятни коефициенти на възрастова зависимост и през 2016 г., но населението продължава да застарява в унисон с тенденциите в страната. Коефициентът на естествен прираст също все още е почти двойно по-висок от средния за страната, въпреки че и той е с отрицателна стойност от $-3,5\text{‰}$ при $-6,0\text{‰}$ за страната през 2016 г. Миграцията от областта все още е висока – коефициентът на механичен прираст през 2016 г. е $-4,5\text{‰}$.

Областта е сравнително слабо урбанизирана. В градовете живеят 59,6% от населението в сравнение със 73,3% за страната.

Образование ●●●●●

Благоевград се отличава като една от областите с най-високо записване на населението в V–VII клас и през 2016 г. коефициентът продължава да нараства, достигайки 84,1% при 78,2% за страната. Близко двойно по-благоприятни от средните за страната са и показателите за второгодниците и за отпадналите от основно и средно образование. През 2016 г. второгодниците в област Благоевград намаляват до 0,6% при 1,1% за страната, а отпадналите се свиват до 1,5% при 2,9% за страната през 2015 г. Успехът на учениците от Благоевград на матурите по БЕЛ се увеличава през 2017 г., но е по-нисък от средния за страната – 4,12 при 4,22 в страната.

През 2016 г. броят на студентите в областта намалява за трета поредна година подобно на тенденциите в страната.

Здравеопазване ●●

През 2016 г. делът на здравноосигурените в областта остава около средния за страната – 88,8% в областта при 88,1% за страната. Осигуреността с общопрактикуващи лекари също е подобна на тази в страната (на един лекар се падат 1659 души, а в страната – 1611 души), но в областта все още има сравнително голям недостиг на специалисти. През 2016 г. един лекар от водеща специалност в областта отговаря за 770 души от населението при 530 души в страната. Въпреки това през последните няколко години се наблюдава подобрене по този показател – през 2013 г. един специалист в областта е отговарял за над 850 души.

Благоевград е и сред областите с най-нисък брой на леглата в МБАЛ спрямо населението (3,3 на 1000 души при 5,1 на 1000 души за страната), както и с най-нисък брой на преминалите за лечение болни (180 на 1000 души при 235 на 1000 души за страната) през 2016 г.

Сигурност и правосъдие ●

Област Благоевград продължава да се представя слабо по отношение на правораздаването и през 2016 г. Делът на наказателните дела в окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, намалява и достига до 83% при увеличаваща се стойност за страната до 89%. Висящите дела в областта също са повече от тези в страната – над 11% при 8% за страната. Същевременно натовареността на съдиите в областта все още е по-ниска от средната за страната, въпреки че за втора поредна година се увеличава (подобно на тенденцията в страната). През 2016 г. един наказателен съдия в областта разглежда средно по 8,8 дела на месец, а в страната – по 9,4 дела.

Регистрираните престъпления в област Благоевград традиционно са по-малко от тези в страната, като освен това намаляват за четвърта поредна година, достигайки 9,9 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души за страната. Разкриваемостта е по-висока и през 2016 г. достига до 59% при 48% за страната.

Околна среда ●●●

Състоянието на околната среда в областта е сравнително добро. Делът на населението в селища с обществена канализация се увеличава бързо през 2015 г. и достига 80,9% при 75,5% за страната. Поради сравнително ниската урбанизация на областта делът на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, все още остава нисък – 31,2% при 62,3% за страната през 2015 г.

Замърсяването на атмосферата в областта с въглероден диоксид е с десетки пъти по-ниско от средното за страната. През 2015 г. емисиите на въглероден диоксид в област Благоевград са 14,1 т/кв.км при 323,8 т/кв.км в страната.

Култура ●

Културният живот в областта не е особено интензивен. Средният брой посещения в кината и музеите спрямо населението остава около два пъти по-нисък от средните стойности за страната и през 2016 г. Посещенията в театрите пък намаляват до 108 на 1000 души от населението при 322 на 1000 души средно за страната.

Най-висока за областта стойност отбелязва индикаторът за посещенията в библиотеките. От 2009 г. насам интересът към местните библиотеки нараства значително и достига 432 посещения на 1000 души от населението, въпреки че продължава да е по-нисък от средния за страната (605 на 1000 души).

Ключови показатели за област Благоевград

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7425	7574	7641	7589	7889	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3225	3823	4132	4181	4502	4461
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5990	6271	6566	6818	7181	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	12,4	15,3	18,2	16,0	23,6	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	70,5	73,0	73,2	73,0	70,8	69,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,6	65,4	63,3	62,6	63,4	64,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,4	10,4	13,5	14,1	10,3	8,3
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	16,6	17,7	18,0	19,6	19,5	19,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	50	53	55	58	62	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1228	1105	1335	1563	1799	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	798	957	1 108	1 214	1 433	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	42,3	54,9	60,5	61,9	63,3	64,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	56,6	55,0	51,9	49,1	59,7	46,0
Покритие на кадастъра (%)	11,3	11,3	12,8	12,9	13,8	13,8

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-2,1	-2,6	-2,7	-3,6	-3,4	-3,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,2	-4,8	-3,7	-4,5	-5,3	-4,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,46	4,19	4,29	4,41	4,24	4,04
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,49	5,37	3,77	2,68	6,13	10,50
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,5	83,8	83,5	82,9	84,0	84,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,6	86,1	84,9	86,3	88,9	88,8
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	127,1	159,7	168,6	143,5	182,8	179,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	12,8	12,9	12,0	11,1	11,0	9,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	36,1	33,4	39,0	40,6	49,3	59,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	1,5	11,9	13,5	10,5	15,4	11,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	26,3	26,3	26,5	26,8	31,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	21,6	20,8	16,6	11,3	14,1	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	285	308	323	307	318	345
Посещения в театрите на 1000 души от населението	113	104	131	124	138	108

Област Бургас

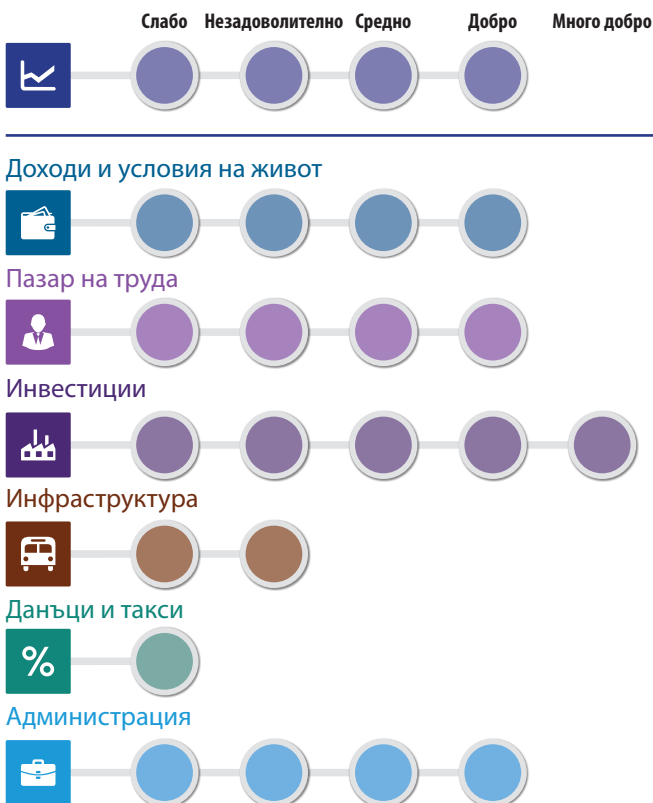
▶ Население (2016)	413 284
▶ Територия (кв.км)	7748,1
▶ Брой на населените места	261
▶ Дял на населението в градовете (%)	76,2

Общ преглед

Високата инвестиционна активност в областта се отразява и на пазара на труда, и на доходите и условията на живот. Заетостта в област Бургас продължава да нараства и през 2016 г. за първи път от десет години изпреварва средната за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е значително по-висок от средните стойности за страната. Общинската администрация се представя добре по отношение на електронните услуги и тези на „едно гише“, но нивото на местните данъци и такси в общините от област Бургас остава сравнително високо.

Демографската картина в областта продължава да е сравнително добра, въпреки че населението следва общата тенденция към застаряване. Състоянието и резултатите на образователната система в Бургас са сравнително неблагоприятни. Липсата на лекари, сравнително ниският дял на здравноосигурените и недостатъчният капацитет на болниците обясняват и ниския брой на преминалите пациенти през болниците спрямо населението. Област Бургас продължава да се представя сравнително слабо в областта на сигурността. През последните няколко години в областта се наблюдава нарастващ интерес към кината и театрите.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Високата инвестиционна активност в областта се отразява и на пазара на труда, и на доходите и условията на живот. През 2015 г. БВП на човек от населението в областта нараства двойно по-бързо от средния в страната и достига 10 310 лв. при 12 339 лв. в страната. Заплатите също нарастват, макар и с по-нисък темп, като областта заема 6-о място в страната по заплащане на труда с 9102 лв. средна годишна работна заплата.

Доходите на населението в областта се увеличават и през 2016 г. и достигат 4592 лв./лице от домакинството при 5167 лв./лице за страната.

Нарастването на доходите в областта води и до намаляване на дела на населението, живеещо с материални лишения през 2015 г. Относителният дял на населението, живеещо под линията на бедност за страната, също намалява до 19,5% и отново е по-нисък от средния за страната (22,9%).

Пазар на труда ●●●●

Заетостта в област Бургас продължава да нараства и през 2016 г. за първи път от десет години изпреварва средната за страната, достигайки 63,6% при 63,4% в страната. В същото време икономическата активност също расте, въпреки че в страната тенденцията на ръст се обръща през 2016 г. Все пак безработицата в област Бургас все още е сравнително висока. През 2016 г. намалява до 9,0% при 7,7% в страната.

Въпреки относително добрите показатели за заетост и безработица областта страда от неблагоприятна образователна структура на населението между 25 и 64-годишна възраст. За 2016 г. висшите в областта са 23,1% при 27,7% в страната, а тези с основно и по-ниско образование – 27,8% при 17,7% в страната. Тенденцията от последните десет години е към подобряване и на двата показателя.

Коефициентът на демографско заместване като съотношение между населението на възраст 15–19 години и това на възраст 60–64 години в областта е по-благоприятен от средния за страната и дори и от този в столицата, което чертае относително добри перспективи за възпроизводството на работната сила.

Инвестиции ●●●●

Бургас продължава да е сред областите с най-висока инвестиционна активност. Това е втората област след столицата по брой на нефинансовите предприятия спрямо населението и третата област с най-много привлечени чужди инвестиции. ЧПИ нарастват рязко през 2015 г. със 767 млн. евро (основно заради модернизацията и разширяването в рафинерията „Лукойл Нефтохим Бургас“, включваща и нов завод), достигайки 4124 евро/човек към края на 2015 г. при 3250 евро/човек в страната. Въпреки че през 2015 г. разходите за придобиване на ДМА в областта намаляват, те за-

държат нивото си сравнително високо – 3578 лв./човек от населението при 2973 лв./човек в страната.

Област Бургас продължава и да е сред първенците по усвоени европейски средства. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта достига до близо 900 млн. лв., или 1434 лв./човек от населението при 1344 лв./човек в страната. В рамките на областта най-много средства са усвоили общините Созопол (над 5000 лв./човек) и Поморие (над 3000 лв./човек).

Инфраструктура ●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-ниска от средната за страната. В същото време делът на автомагистралите и първокласните пътища е значително по-висок (25,9% при 18,6% за страната) основно заради магистрала „Тракия“. Качеството на пътната настилка е сходно със средните показатели за страната – 42,0% от настилката е в добро състояние при 41,5% за страната.

Делът на населението с достъп до интернет, както и този на лицата, използвали интернет през 2016 г., е по-нисък от средните стойности за страната.

Данъци и такси ●

Нивото на местните данъци и такси в общините от област Бургас е сравнително високо. Усредненият размер на ставките поставя областта на трето място в страната (след столицата и област Варна) по тежест на основните местни данъци и такси. По-ниски са само данъкът върху недвижимите имоти и таксата за битови отпадъци. Бургас е и областта, в която са най-високи данъците върху превозните средства с мощност от 74 до 110 kW – 1,54 лв./kW при 1,35 лв./kW средно за страната. В област Бургас е и общината с най-висока данъчна ставка за таксиметров превоз на пътници – община Созопол, с 1000 лв. при почти двойно по-ниско за страната (525 лв.).

Администрация ●●●●

Оценките на администрацията за предоставяните електронни услуги и обслужването на „едно гише“ се повишават през 2017 г. и изпреварват средните за страната. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление обаче намалява за втора поредна година и за първи път е под средната за страната.

Що се отнася до покритието на територията от кадастъра, единствено община Бургас разширява кадастралната си карта през 2016 г. Община Несебър продължава да е сред малкото български общини с изцяло покрита от кадастър територия, а общините Айтос и Руен все още са с 0% покритие на кадастъра.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●●●

Демографската картина в областта продължава да е сравнително добра. Населението застарява, но коефициентите на възрастова зависимост в област Бургас все още са значително по-ниски от стойностите за страната. Съотношението между населението на възраст 65 и повече години и това до 14 години е по-ниско единствено в столицата и в област Сливен. Коефициентът на естествен прираст намалява още през 2016 г., но продължава да е сред най-ниските в страната със стойност от -3,6‰ при -6,0‰ в страната. Нещо повече, област Бургас все още нетно привлича население и коефициентът на механичен прираст е положителен.

Областта е сравнително високо урбанизирана – 76,2% от населението живеят в градовете (при 73,3% за страната), а гъстотата е 2260 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната през 2016 г.

Образование ●●●

Състоянието и резултатите на образователната система в областта са сравнително неблагоприятни. Записаните в V–VIII клас ученици намаляват до 77,7% през 2016 г. при 78,2% в страната. Делът на второгодниците и отпадналите пък се увеличава, а делът на слабите оценки на матурите по БЕЛ остава над средния за страната – близо 10% при под 8% за страната през 2017 г. Средният успех от зрелостните изпити през 2017 г. също е по-нисък спрямо представянето на другите области – 4,10 при 4,22 за страната.

Бургас продължава и да е сред областите с най-малък брой на преподавателите в основното и средното образование спрямо учениците, въпреки че през 2016 г. се наблюдава привличане на нови учители в областта.

За поредна година студентите в областта намаляват, следвайки общата тенденция на свиване на приема в страната.

Здравеопазване ●

И през 2016 г. броят на лекарите в областта е значително по-нисък от средния за страната спрямо населението. На един общопрактикуващ лекар от областта отговарят 1902 души от населението при 1611 души в страната. На един лекар от водеща специалност в областта пък се падат 622 души при 530 души в страната. Същевременно делът на здравноосигурените лица в област Бургас продължава да е значително по-нисък от средния (84,3% при 88,1% за страната).

Липсата на лекари, сравнително ниският дял на здравноосигурените и относително малкият капацитет на болниците обясняват и ниския брой на преминалите пациенти през болниците спрямо населението. Броят на леглата в МБАЛ е 3,1 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души в страната, а преминалите болни достигат 178 на 1000 души от населението при 235 на 1000 души в страната за 2016 г.

Сигурност и правосъдие ●

Област Бургас продължава да се представя сравнително слабо в областта на сигурността. И през 2016 г. Бургас е областта с най-висок относителен брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността – 18,8 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Бургас е и сред областите с най-ниска степен на разкриване на престъпленията (само в столицата тя е по-ниска) – 38% от регистрираните през годината престъпления са разкрити при 48% за страната.

Делът на наказателните дела в окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, се увеличава до 94% през 2016 г. при 89% за страната. В същото време обаче делът на висящите дела също се увеличава и изпреварва средните за страната нива.

Околна среда ●●●

Високата урбанизация на областта определя и относително големия дял от населението, което живее в селища с достъп до канализация, както и високата свързаност с пречиствателни станции за отпадъчни води. В същото време Бургас продължава да е сред областите с най-голям обем образувани битови отпадъци – 519 кг/човек годишно при 422 кг/човек в страната през 2015 г., което е характерно за области със значителен приток на туристи.

Въздухът в областта е относително чист, като емисиите на въглероден диоксид са около четири пъти под средните нива за страната.

Култура ●●

През последните няколко години в областта се наблюдава нарастващ интерес към кината и театрите, а посещенията са съизмерими с тези в страната спрямо броя на населението. През 2016 г. посещенията на кината в област Бургас са 880 на 1000 души от населението при 778 на 1000 души в страната, а посещенията на театрите – 312 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната.

Посещенията на музеите в областта също се увеличават, но продължават да изостават от средните стойности за страната. През 2016 г. те достигат 505 на 1000 души в областта при 734 на 1000 души в страната. Изключение от общия ръст на другите показатели правят данните за интереса към библиотеките в областта. През 2016 г. те намаляват до 117 на 1000 души в област Бургас при 605 на 1000 души в страната и докато през 2009 г. разликата между посещенията в Бургас и в страната е двойна, през 2016 г. тя става петорна.

Ключови показатели за област Бургас

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9619	9646	9846	8714	10 310	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3374	3702	4234	4182	4275	4592
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7359	7788	8212	8834	9102	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	15,6	19,4	21,4	22,4	19,5	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,3	64,8	67,5	67,8	69,4	69,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	55,3	57,3	58,9	60,3	62,2	63,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,6	11,5	12,7	11,0	10,3	9,0
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	17,3	18,6	20,2	18,8	19,3	23,1
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	62	65	67	69	71	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2379	3168	4553	4471	3578	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	4361	4885	5885	2262	4124	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	47,3	53,5	44,8	51,6	63,2	60,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	22,1	29,0	27,1	35,0	39,5	42,0
Покритие на кадастъра (%)	16,2	16,3	16,3	16,3	20,7	22,0

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,0	-3,3	-3,0	-3,2	-3,4	-3,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,7	-0,2	3,7	2,5	2,7	0,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,43	4,11	4,19	4,26	4,22	4,08
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,92	6,64	6,98	6,14	7,05	10,13
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,1	81,4	80,1	78,5	79,0	77,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,6	84,6	83,2	83,8	85,2	84,3
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	93,4	140,8	166,1	102,4	166,9	178,1
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	20,6	20,0	20,0	19,2	20,2	18,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	31,8	30,2	26,9	28,1	33,5	38,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,3	8,4	7,3	8,9	6,5	8,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	60,6	60,7	61,2	61,4	64,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	75,3	86,9	90,2	74,7	76,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	101	552	845	927	873	880
Посещения в театрите на 1000 души от населението	289	282	317	361	333	312

Област Варна

▶ Население (2016)	472 790
▶ Територия (кв.км)	3819,5
▶ Брой на населените места	159
▶ Дял на населението в градовете (%)	83,6

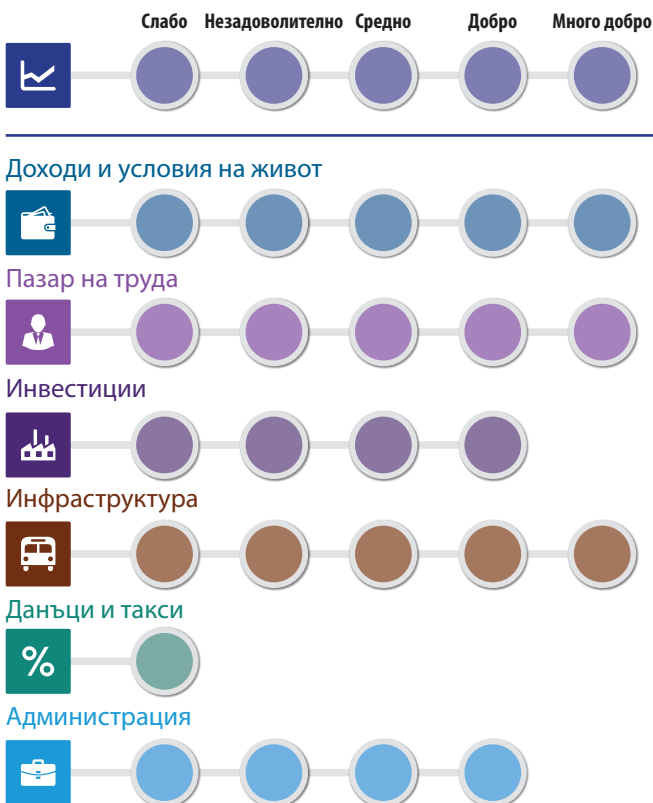

Общ преглед

Ръстът на брутния вътрешен продукт на човек от населението в област Варна е по-нисък от средния за страната, но размерът му се задържа над средните стойности. Заплатите в областта също нарастват. През 2016 г. основните показатели за пазара на труда се влошават, но въпреки това Варна продължава да се представя по-добре от повечето области. Инвестиционната активност в областта е сравнително добра. Стойностите на показателите за инфраструктура поставят Варна на първо място сред областите в страната. Усредненият размер на разглежданите местни данъци и такси във варненските общини поставя

Варна на второ място след столицата по най-високи ставки. Въпреки че застаряването на населението в областта се задълбочава, процесът е по-бавен, а възрастовата зависимост е значително по-благоприятна от тази в страната. Освен столицата област Варна е най-силно урбанизираната област, което предопределя както високата свързаност с канализация, така и относително замърсения въздух. В областта са разположени някои от водещите университети, а област Варна е на челните места по обучавани студенти. Традиционно Варна се представя добре по отношение на правораздаването и слабо по отношение на сигурността.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Ръстът на БВП на човек от населението в област Варна е по-нисък от средния за страната за 2015 г., но размерът му се задържа над средните стойности с 12 589 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната. Брунтните заплати в областта също нарастват и надхвърлят 10 000 лв. годишно, задържайки Варна на пето място в страната и през 2015 г. Това води и до ръст на доходите през 2015 г. През 2016 г. обаче доходите на лице от домакинството в областта намаляват заради значителен спад в размера на заплатите. По този начин Варна остава под средните доходи за страната за първи път от 2013 г. насам.

Делът на местното население, живеещо под линията на бедност за страната, се увеличава до 26,9% през 2015 г. при 22,9% за страната.

Пазар на труда

През 2016 г. основните показатели за пазара на труда в област Варна се влошават, но въпреки това областта продължава да се представя добре в сравнение с останалите области. При заетостта се отчита намаление след тригодишен растеж, но коефициентът на заетост остава над този за страната – 65,9% при 63,4% за страната. Безработицата расте след тригодишно намаление, но също е по-благоприятна от средните стойности за страната – 7,1% (от 5,7% през 2015 г.) при 7,7% за страната. Икономическата активност в областта също поддържа сравнително високи нива, въпреки че намалява през 2016 г.

Образователната структура на населението на възраст между 25 и 64 години в област Варна е сходна, но малко по-благоприятна от тази в страната. Висшистите в областта са 30% при 28% в страната, а тези с основно и по-ниско образование – 17% при 18% в страната.

Варна остава и една от областите с най-висок коефициент на демографско заместване като отношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години – 68,6%.

Инвестиции

Инвестиционната активност в област Варна е сравнително добра. Броят на нефинансовите предприятия расте непрекъснато след кризата и през 2015 г. достига 69 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната. Разходите за придобиване на ДМА остават близки до 400 млн. лв., но ЧПИ с натрупване към края на годината отбелязват ново нарастване, достигайки 3725 евро/човек при 3250 евро/човек за страната през 2015 г.

Усвояването на европейски средства остава под средното за страната спрямо населението. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти от областта по оперативните програми е 936 лв./човек при 1344 лв./човек

век в страната. В рамките на областта най-много средства усвоява отново община Бяла – 4509,6 лв./човек.

Инфраструктура

Стойностите на показателите за инфраструктура поставят Варна на първо място сред областите в страната. Като важен транспортен център гъстотата на пътната и железопътната мрежа е значително по-висока от средната в страната. Област Варна е и сред първенците по най-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища в пътната мрежа – 27,4% при 18,6% за страната през 2015 г. Това предопределя и сравнително доброто качество на пътната настилка в областта.

През 2016 г. Варна е областта с най-висок дял на домакинствата с достъп до интернет (73,8% при 63,5% за страната) и е на второ място след столицата по дял на лицата, използвали интернет през последната година (73,2% при 62,6% за страната и 75,8% за столицата).

Данъци и такси

Усредненият размер на основните местни данъци и такси във варненските общини поставя Варна на второ място след столицата по най-високи ставки през 2017 г. Данъците в областта са по-високи от средните за страната, като само таксата за битови отпадъци за нежилищните имоти на юридическите лица е по-ниска. В рамките на областта като цяло по-високи са данъчните ставки в общините Варна и Белослав. Община Варна се отличава и като една от общините с най-висок данък върху таксиметровия превоз на пътници.

Администрация

Оценките на общинската администрация за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ поставят област Варна в сравнително благоприятно положение през 2017 г. Оценката за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в областта се повишава леко през 2017 г., но големият ръст на прозрачността в страната оставя област Варна под средните стойности.

През 2016 г. в областта се наблюдава голям ръст на дела на територията, покрита от кадастралната карта. От 17,5% през 2015 г. покритието на кадастъра в областта през 2016 г. достига 36,8% при 22,5% в страната. Причина за това е резкият ръст на покритието на кадастралната карта в общините Вълчи дол и Суворово. Единствените общини, в които делът на покритите територии остава 0%, са Ветрино и Провадия.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●●●●●

Въпреки че застаряването на населението в област Варна се задълбочава, процесът е относително бавен, а възрастовата зависимост е значително по-благоприятна в сравнение със средните стойности за страната. През 2016 г. отношението на населението на възраст 65 и повече години в областта към това на 0–14 години е 121,8% при 147,1% в страната, а към това на 15–64 години – 27,4% при 31,8% в страната. Коефициентът на естествен прираст остава близо два пъти по-висок от този в страната, въпреки че стойността му е отрицателна. През 2016 г. областта привлича мигранти от други части на страната и е една от четирите области в страната с положителен механичен прираст.

След столицата област Варна е най-силно урбанизираната област. Делът на живеещите в градовете достига 83,6% при 73,3% за страната през 2016 г. Гъстотата на населението също е по-висока от средната за страната.

Образование ●●●●●

Записването на ученици в V–VIII клас в областта остава пониско от средното за страната и през 2016 г., но дяловете на отпадналите и второгодниците са съизмерими със средните стойности, а резултатите от матурите са значително по-добри от тези на учениците в останалите области. Средната оценка на изпита по БЕЛ в областта за поредна година се задържа висока и е третата най-висока в страната (след столицата и област Смолян), а делът на слабите оценки е сред най-ниските в страната. През 2016 г. училищата в областта успяват да привлекат голям брой нови учители и стойността на индикатора за преподаватели в основното и в средното образование спрямо учениците изпреварва тази за страната.

В областта са разположени някои от водещите университети в страната. Въпреки че през 2016 г. броят на студентите спрямо населението намалява значително, за поредна година област Варна е на челните места по обучавани студенти.

Здравеопазване ●●●●●

Осигуреността на местното население с общопрактикуващи лекари е сходна със средната за страната – на един лекар се падат близо 1600 души. Варна е и една от областите с най-много лекари специалисти – на един лекар от водеща специалност отговарят 427 души от населението при 530 души в страната. В същото време делът на здравноосигурените лица в областта продължава да е по-нисък от средния за страната и дори намалява през 2016 г. до 83,8% при 88,1% за страната.

Броят на леглата в МБАЛ, както и този на преминалите за лечение болни намаляват през 2016 г. и отново са под средните за страната стойности. Броят на леглата достига 3,9 на 1000 души при 5,1 на 1000 души за страната, а преминалите

болни намаляват до 172 на 1000 души при 235 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●

Традиционно област Варна се представя добре по отношение на правораздаването и слабо по отношение на сигурността. Делът на наказателните дела в окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, се задържа на 93% при 89% за страната през 2016 г. Делът на висящите дела в областта пък намалява до под 6% и отново е под средните за страната стойности. Обяснение за сравнително бързото правораздаване може да се търси в относително слабата натовареност на местните съдии. Един наказателен съдия от област Варна разглежда средно по 7 дела месечно, докато средно за страната на един съдия се падат по над 9 дела месечно.

Регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността намаляват за трета поредна година, но остават по-високи от средните за страната – 14,8 на 1000 души в областта при 12,6 на 1000 души в страната. Делът на разкритите престъпления се увеличава до 39% през 2016 г., но изостава значително от този за страната (48%).

Околна среда ●●●●●

Силната урбанизация на област Варна определя високия дял на населението в селища с обществена канализация (86,3% при 75,5% за страната). Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води също е много добра – 86,3% при 62,3% за страната през 2015 г.

В същото време Варна остава сред областите с най-мръсен въздух. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата намаляват, но остават значително повече от средните стойности за страната – 750,1 т/кв.км при 323,8 т/кв.км за страната. Образованите битови отпадъци също намаляват, но и през 2015 г. са повече от тези в страната – 472 кг/човек годишно при 422 кг/човек в страната.

Култура ●●●

Високият интерес към кината и театрите в областта се задържа и през 2016 г. Посещенията в кината нарастват до 1281 на 1000 души от населението при 778 на 1000 души в страната, а в театрите – до 363 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната.

Посещенията в музеите в областта също се увеличават през 2016 г., но остават по-малко от средните – 490 на 1000 души при 734 на 1000 души в страната. Библиотеките в областта пък привличат все по-малък брой читатели. За 2016 г. посещенията в библиотеките във Варненска област намаляват до 269 на 1000 души при 605 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	11 006	11 468	11 272	12 113	12 589	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3739	4306	4912	5008	5168	5117
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8144	8562	8922	9272	10 000	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,1	23,1	21,9	22,6	26,9	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,1	64,8	67,0	67,8	72,6	70,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	56,6	54,1	57,8	61,8	68,4	65,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	10,3	16,4	13,7	8,7	5,7	7,1
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	25,4	26,0	31,4	33,8	30,6	29,9
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	65	66	66	67	69	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2299	2137	2385	2323	2094	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3162	3105	3006	3543	3725	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	40,1	51,3	57,1	58,9	57,8	73,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,7	39,0	42,6	43,5	44,4	44,5
Покритие на кадастъра (%)	11,1	11,1	11,4	11,9	17,5	36,8

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-1,5	-2,1	-2,4	-2,7	-3,5	-3,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,5	-0,2	3,8	2,1	1,6	2,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,50	4,22	4,38	4,30	4,37	4,38
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,53	5,07	4,73	5,09	5,21	5,39
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,5	78,9	76,9	73,5	75,5	74,8
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,2	84,4	83,2	83,8	85,1	83,8
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	155,2	170,2	177,7	169,8	174,7	172,0
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	17,6	18,4	18,5	17,5	15,9	14,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	27,0	26,8	27,0	25,8	30,4	38,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,7	5,8	8,3	11,3	7,2	5,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	85,1	86,1	86,2	86,2	86,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	1742,6	1284,1	974,3	1106,3	750,1	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	1159	1108	1157	1193	1185	1281
Посещения в театрите на 1000 души от населението	171	179	218	234	283	363

Област Велико Търново

▶ Население (2016)	243 633
▶ Територия (кв.км)	4661,6
▶ Брой на населените места	337
▶ Дял на населението в градовете (%)	70,1

Общ преглед

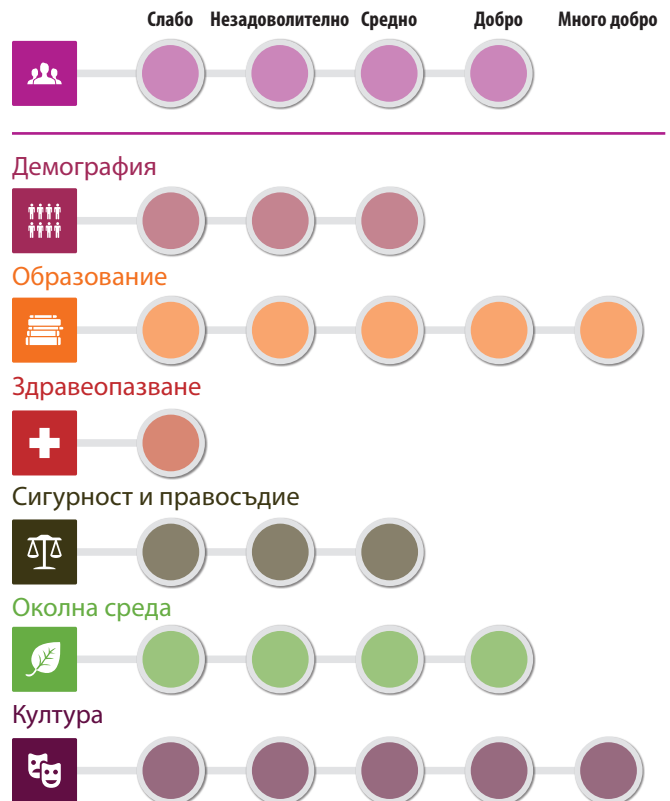
Брутният вътрешен продукт на човек от населението, както и средната годишна заплата в областта нарастват със сходни със средните за страната темпове, но стойностите им остават значително по-ниски. Причина за относително високата заетост и ниската безработица може да се търси в сравнително добрата образователна структура на населението в областта. Областта изостава значително от средните за страната стойности в показателите за предприемачество и инвестиции. Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от областта поставя

Велико Търново сред областите с най-високи ставки. Областта е със силно влошена демографска картина. Индикаторите за състоянието на образованието в областта поставят Велико Търново на трето място след столицата и област Смолян. Същевременно здравеопазването в областта е сред най-лошо представящите се. Велико Търново е сред областите с най-висока разкриваемост на престъпленията, но бързината на правораздаването изостава от средната за страната. Богатото историческо наследство в областта я поставя сред областите с богат културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●

БВП на човек от населението, както и средната годишна заплата в област Велико Търново нарастват със сходни със средните за страната темпове през 2015 г. спрямо 2014 г., но стойностите им остават значително по-ниски. БВП на човек в областта достига 8288 лв. при 12 339 лв. за страната, а средната годишна брутна заплата се увеличава до 8213 лв. при 10 535 лв. за страната.

През 2016 г. в областта се наблюдава рязко нарастване на доходите на домакинствата и разликата със средните за страната стойности намалява значително. Въпреки това средните доходи на лице от домакинството остават по-ниски от средните за страната – 4967 лв. при 5167 лв. за страната.

Делът на населението, живеещо с материални лишения, както и този на населението, живеещо под линията на бедност за страната, се задържат на сравнително високи нива.

Пазар на труда ●●●●●

През 2016 г. икономическата активност в страната намалява след няколкогодишен ръст, но тази в област Велико Търново продължава да се увеличава и да изпреварва повечето области в страната. Това води до повишаване на безработицата в областта, но тя остава около средното за страната ниво – 7,6% при 7,7% в страната. Заетостта в областта се задържа на 65,0%, но остава над стойността за страната (63,4%).

Причина за относително високата заетост и ниската безработица може да се търси в сравнително добрата образователна структура на населението в областта. Делът на висшестите сред населението на възраст 25–64 години се увеличава и е съизмерим със средните стойности в страната, а делът на тези с основно и по-ниско образование се свива до 14,3% при 17,7% за страната през 2016 г.

Проблем за пазара на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като отношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 56,2% при 62,8% за страната. Това означава, че на всеки 100 души, които през следващите няколко години ще излязат от пазара на труда, се падат 56 младежи, които ще заемат тяхното място.

Инвестиции ●●

Областта изостава значително от средните за страната стойности в показателите за предприемачество и инвестиции. През 2015 г. броят на предприятията отново се повишава с по-нисък темп от този за страната и достига 43 на 1000 души от населението в областта при 55 на 1000 души в страната. Разходите за придобиване на ДМА спрямо населението се увеличават значително през 2015 г., но остават с около 1/3 от средните стойности за страната. Чуждите инвестиции пък са над 6 пъти по-ниски – 500 евро/

човек с натрупване към края на 2015 г. при 3250 евро/човек в страната.

Областта изостава и по усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2017 г. по оперативните програми на бенефициенти от областта са изплатени 1157 лв./човек при 1344 лв./човек в страната. Най-много са усвоили общините Свищов и Велико Търново, а най-малко – Сухиндол и Полски Тръмбеш, които са сред общо десетте общини в България, усвоили под 100 лв./човек от населението.

Инфраструктура ●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока от тази в страната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища изостава – през 2016 г. той е 16,3% при 18,6% в страната. Това е и едно от обясненията за ниския дял на пътищата в добро състояние – 25,4% при 41,5% в страната.

Достъпът на домакинствата до интернет, както и делът на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца, намаляват слабо спрямо 2015 г., но отново са съизмерими със стойностите за страната.

Данъци и такси ●

Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от областта поставят Велико Търново на четвърто място по най-високи ставки след столицата, Варна и Бургас. Всички разгледани местни данъци и такси средно за областта са по-високи от средните за страната с изключение на годишния патентен данък за търговия на дребно и данъка за таксиметров превоз. Велико Търново е сред областите с най-висока ставка за данъка върху превозните средства и леките автомобили с мощност от 74 до 110 kW и най-висок размер на данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица.

Нещо повече – през 2017 г. редица общини в областта повишават размерите на местните данъци и такси.

Администрация ●●●

Велико Търново отново се нарежда сред областите със сравнително висока прозрачност на органите на местното самоуправление. Оценката на администрацията за развитието на електронното управление в общините от областта също се повишава и остава по-висока от средната за страната и през 2017 г., но услугите на „едно гише“ изостават.

Покритието на кадастралната карта в областта остава два пъти по-ниско от средното за страната – 11% при 23% в страната. Единствено община Златарица е изцяло обхваната от кадастъра, докато общините Лясковец и Стражица все още са с 0% покритие от кадастъра. Единственото повишение през 2016 г. спрямо 2015 г. е в община Велико Търново.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●●●

Областта е със силно влошена демографска картина. За 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години нараства до 180% при 147% за страната. Коефициентът на естествен прираст слабо се увеличава през 2016 г., но остава сравнително нисък със стойност –8‰ при –6‰ за страната. Коефициентът на механичен прираст също остава отрицателен.

Сравнително малък дял от населението на областта живее в градовете – 70,1% при 73,3% за страната, което обяснява и по-слабата гъстота на населението – 1093 души/кв.км при 1543 души/кв.км в страната.

Образование ●●●●●

Индикаторите, измерващи състоянието на образованието в областта, поставят Велико Търново на трето място след столицата и област Смолян. И през 2016 г. област Велико Търново остава начело на класацията по брой студенти спрямо населението (90 на 1000 души от населението при 34 на 1000 души средно за страната), въпреки че за поредна година студентите намаляват, следвайки общата тенденция в страната.

Коефициентът на записване в V–VIII клас намалява, но остава близо до средния за страната. Намалява и броят на отпадналите от основното и средното образование. През 2016 г. областта успява да привлече значителен брой преподаватели в основното и средното образование и броят им достига 85 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици в страната. Средният успех на матурите по БЕЛ за зрелостниците от областта се повишава и е съизмерим със средния резултат в страната през 2017 г.

Здравеопазване ●

Индикаторите за здравеопазването поставят област Велико Търново сред най-лошо представящите се области (следва на единствено от областите Ямбол и Търговище).

Велико Търново е сред областите с най-остър недостиг на лекари. На един общопрактикуващ лекар отговарят 1743 души от населението (при 1611 души в страната), а на един лекар от водеща специалност – 704 души от населението (при 530 души в страната) през 2016 г. В допълнение делът на здравноосигурените в областта продължава да е един от най-ниските в страната (84% при 88% в страната през 2016 г.).

Относителният дял на болничните легла и този на преминалите за лечение болни в областта също са сравнително ниски. На 1000 души от местното население има 3,1 легла в МБАЛ (при 5,1 на 1000 души в страната), а преминалите за лечение болни са 155 на 1000 души (при 235 на 1000 души в страната) през 2016 г.

Сигурност и правосъдие ●●●

Въпреки че натовареността на наказателните съдии в окръжния съд е значително по-ниска от тази в страната – един съдия разглежда средно по 7 дела на месец спрямо над 9 дела на месец средно за страната през 2016 г., бързината на правораздаването е по-ниска от средната за страната. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, в област Велико Търново остава 91% при 89% за страната, но делът на висящите дела се увеличава до 10% при 8% за страната.

През 2016 г. Велико Търново е сред областите с най-висока разкриваемост на престъпленията. От регистрираните през годината престъпления са разкрити над 65% при 48% за страната. Регистрираната престъпност остава по-ниска от средната – 11,1 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната.

Околна среда ●●●●●

През 2015 г. замърсяването на въздуха в областта намалява драстично и вече е значително под средните стойности за страната, достигайки 46,6 т/кв.км емисии на въглероден диоксид при 323,8 т/кв.км за страната. Образованите битови отпадъци също остават под средните за страната.

Сравнително ниската урбанизация на областта обяснява по-малката осигуреност на населението с канализация. Все пак този показател, както и свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води през 2015 г. нарастват и се доближават до средните за страната.

Култура ●●●●●

Богатото историческо и културно наследство в областта я поставя на второ място в страната (след област Габрово) по брой на посещенията в местните музеи с 1945 посещения на 1000 души от населението при 734 на 1000 души в страната през 2016 г. Със значителна преднина областта е на първо място по посещения в библиотеките. С 2277 посещения на 1000 души от населението разликата със средните стойности за страната (605 на 1000 души) е близо четири пъти.

Посещенията в театрите в областта се увеличават през 2016 г. и достигат 125 на 1000 души население, но остават под средните за страната – 322 на 1000 души от населението. Посещенията в кината в областта пък са 338 на 1000 души, или над два пъти по-малко от средните за страната през 2016 г.

Ключови показатели за област Велико Търново

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7145	7415	7802	7832	8288	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3648	4043	4385	4288	4180	4967
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6488	6742	7262	7662	8213	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	24,5	18,5	30,2	24,4	30,8	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	61,6	63,9	65,5	68,1	69,8	70,3
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,3	55,0	54,8	60,0	65,0	65,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	11,7	13,8	16,2	11,7	6,8	7,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,5	23,5	26,6	27,3	26,9	27,3
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	39	40	40	41	43	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1516	1482	1576	1541	2056	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	284	331	355	434	500	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	45,0	41,0	46,6	55,0	60,7	56,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,2	23,6	25,7	27,7	26,7	25,4
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	6,7	10,4	11,0

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,9	-7,9	-6,9	-8,2	-8,2	-8,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,0	-3,0	-2,7	-5,2	-3,1	-3,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,38	4,19	4,27	4,24	4,24	4,10
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,62	6,16	6,61	5,46	6,20	8,56
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,3	81,4	80,6	78,7	78,2	77,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,2	83,3	82,2	83,1	84,5	84,2
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	138,9	142,2	146,9	149,4	146,4	155,2
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,2	13,2	11,8	10,7	11,4	11,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	58,4	62,5	61,6	60,1	57,5	65,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,4	8,6	7,4	8,0	9,5	10,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	43,9	44,2	44,5	44,8	61,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	157,2	119,2	148,6	131,1	46,6	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	376	340	396	471	444	338
Посещения в театрите на 1000 души от населението	67	102	123	122	71	125

Област Видин

▶ Население (2016)	90 051
▶ Територия (кв.км)	3032,9
▶ Брой на населените места	143
▶ Дял на населението в градовете (%)	64,0

Общ преглед

Видин е сред областите с най-нисък вътрешен продукт на глава от населението и е областта с най-ниски заплати. Тези показатели предопределят и сравнително високите дялове на населението, живеещо с материални лишения, и на това, живеещо в бедност, като бедните достигат близо 50% от населението. На пазара на труда тенденцията на ръст на заетостта от последните години бележи обрат през 2016 г., а безработицата остава над двойно по-висока от средната за страната. Инвестиционната активност в областта също остава сравнително ниска, макар и да бележи подобрене. Усреднените ставки на разглежданите местни данъци и такси в

общините от областта поставят Видин сред областите с най-ниска данъчна тежест. Видин затвърждава позицията си на областта с най-малко жители и е втората област с най-бързо застаряващо население. Образованието в областта показва някои положителни тенденции. Недостигът на лекари специалисти и ограничената леглова база предопределят ниския брой на преминалите за лечение болни. Разкриваемостта на престъпленията в областта рязко се повишава, а сравнително ниската натовареност на съдиите води до по-бързо правораздаване. Театрите и музеите в областта продължават да привличат значителен брой посетители.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●

Видин е сред областите с най-лошо благосъстояние на населението. Въпреки ниската база БВП на глава от населението расте двойно по-бавно от средния за страната, като през 2015 г. достига 6258 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната. Работната заплата също нараства по-бавно и през 2015 г. Видин отново е областта с най-ниска средна годишна брутна заплата от 7011 лв. при 10 535 лв. за страната.

През 2016 г. средногодишният доход на лице от домакинството намалява за втора поредна година, като достига 3428 лв. при 5167 лв. за страната.

Тези показатели предопределят и сравнително високите дялове на населението, живеещо с материални лишения, и на това, живеещо в бедност. През 2015 г. относителният дял на местното население, живеещо под линията на бедността за страната, се увеличава и достига близо половината от населението, изпреварвайки стойностите на областите Кърджали и Пазарджик и поставяйки Видин в дъното на класацията.

Пазар на труда ●●●

През 2016 г. икономическата активност в област Видин за първи път намалява след петгодишен период на растеж, през който дори изпреварва средните стойности за страната. Работната сила е 68,2% от населението при 68,7% за страната, но за разлика от тенденцията в останалите области намаляващата икономическа активност е съпътствана от значително свиване на заетостта. През 2016 г. коефициентът на заетост в областта е 57,0% при 63,4% за страната. Все пак заетостта в областта се задържа на по-високо ниво в сравнение с тази преди и по време на кризата. Безработицата намалява, но все още остава висока – с коефициент от 16,4% област Видин е с третата най-висока безработица в страната след областите Шумен и Силистра и с два пъти по-висока от средните стойности за страната (7,7%).

Образователната структура на населението на възраст 25–64 години в областта за 2016 г. показва, че делът на хората с основно и по-ниско образование намалява още и е третият най-нисък в страната (след столицата и област Габрово).

Инвестиции ●●

Изооставащото икономическо развитие на областта отразява слабо представяне на Видин в тази категория. Броят на предприятията спрямо населението в областта остава един от най-ниските през 2015 г. Разходите за придобиване на ДМА на човек от населението се увеличават значително, но продължават да са сравнително ниски. Подобна картина се наблюдава и по отношение на чуждите инвестиции – през 2015 г. те се повишават до 864 евро/човек, но разликата със средните за страната стойности е четирикратна.

Към 30 юни 2017 г. по оперативните програми в областта са усвоени 102 млн. лв., или 1129 лв./човек, което отново ос-

тава под средните за страната стойности (1344 лв./човек). В рамките на областта най-много са изплатените европейски средства на човек в община Видин (1400 лв.), а най-малко – в община Грамада (96 лв.), която до началото на новия програмен период е единствената българска община без разплащания по оперативните програми.

Инфраструктура ●●●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта продължава да е по-висока от средната в страната, но разположението на Видин в периферията на страната определя значително по-ниския дял на автомагистралите и първокласните пътища на територията ѝ – 12% при близо 19% за страната. Това обяснява и по-ниското качество на пътищата. През 2016 г. делът на пътната настилка в добро състояние в областта се повишава, но остава под средните стойности за страната – 40% в областта при 42% в страната.

Достъпът до интернет, както и използването му през 2016 г. в областта също се повишават и вече изпреварват средните за страната стойности.

Данъци и такси ●●●●●

Усреднените ставки на разглежданите местни данъци и такси в общините от областта поставят Видин сред областите с най-ниска данъчна тежест. Нещо повече – само една община в областта е увеличавала данък през 2017 г. за разлика от по-масовите увеличения на местните данъци и такси в страната.

Областта се отличава с най-ниския среден размер на патентния данък за търговия на дребно (близо три пъти по-нисък от този в страната) основно заради значително по-ниски от средните за страната нива в общините Макреш и Димово. Най-нисък е и размерът на данъка върху таксиметровия превоз на пътници.

Администрация ●●

Въпреки че оценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в общините от област Видин се повишават през 2017 г., те остават по-ниски от средните нива за страната.

Подобна картина се наблюдават и по отношение на прозрачността на администрацията. Средният рейтинг в областта се повишава до 50,6%, но остава далеч под средния за страната (59,0%).

Видин е и сред областите с най-малък дял на територията, покрита от кадастъра. През 2016 г. той остава 8% при 23% за страната. Само в четири общини от областта някаква част от територията е включена в кадастралната карта (Видин, Брегово, Кула и Ново село), докато в останалите седем делът е 0%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●

Индикаторите за демографско развитие поставят Видин на последното място сред българските области в тази категория.

Видин затвърждава позицията си на областта с най-малко жители и е втората област с най-бързо застаряващо население (след област Смолян). Естественят прираст продължава да намалява с бързи темпове и през 2016 г. е близо три пъти по-нисък от средния: -17‰ при -6‰ в страната. За бързото обезлюдяване на областта влияние оказва и значителното изселване от областта. През 2016 г. коефициентът на механичен прираст намалява до близо -10‰ .

Въпреки че все по-голяма част от населението на областта живее в градовете подобно на тенденцията в страната, все още делът на градското население е сравнително нисък – $64,0\%$ при $73,3\%$ за страната. Това определя и относително ниската гъстота на населението в областта.

Образование ●●●

През 2016 г. Видин остава сред областите с най-нисък коефициент на записване в V–VII клас ($75,6\%$ при $78,2\%$ за страната), а по последни данни за 2015 г. – и с най-висок дял на отпадналите от основното и средното образование ($3,79\%$ при $2,86\%$ за страната).

Положителни тенденции се наблюдават както при броя на преподавателите, така и при резултатите на матурите в областта. През 2016 г. областта успява да привлече нови преподаватели в основното и средното образование и броят им достига 85 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици за страната. Резултатите от матурите за 2017 г. пък показват, че учениците в областта са оценени по-високо на матурата по БЕЛ в сравнение със средните за страната оценки. В допълнение делът на слабите оценки в областта също намалява и продължава да е значително по-нисък от средното ниво за страната.

Здравеопазване ●●●

В унисон с бързото застаряване на населението и с факта, че пенсионерите са здравноосигурени, делът на здравноосигурените лица в област Видин продължава да расте и през 2016 г. стойността му отново е над средната за страната – 92% при 88% за страната.

Броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението в областта е по-висок от средния за страната, но липсата на лекари от водещите специалности продължава да е проблем и през 2016 г. Броят на леглата в местните болници също е по-нисък от средния за страната – 4,1 легла на 1000 души в МБАЛ при 5,1 на 1000 души за страната. Недостигът

на специалисти и сравнително малкото болнични легла резултат и в относително ниския брой на преминалите за лечение болни. През 2016 г. в МБАЛ са лекувани 169 на 1000 души при 235 на 1000 души средно за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●

В 3-месечен срок приключват 95% от наказателните дела в област Видин при 89% средно за страната, което вероятно е следствие на традиционно ниската натовареност на местните съдии и през 2016 г. Един наказателен съдия в окръжния съд разглежда средно по 6,5 дела на месец, докато в страната разгледаните дела достигат 9,4 месечно на съдия.

В област Видин за втора поредна година относителният брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността е по-висок от средния за страната – 13,1 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Същевременно разкриваемостта в областта рязко се повишава през 2016 г. и достига над 57% при 48% в страната.

Околна среда ●●

До 2014 г. Видин е единствената област без пречиствателна станция за отпадъчни води. След спиране на започналото изграждане на първата станция в областта заради съмнения за злоупотреби през 2017 г. процедурата е подновена.

Сравнително ниската степен на урбанизация в областта определя и ниския дял на населението в селища с обществена канализация – 57% при 76% за страната. Обемът на образуваните битови отпадъци в областта остава относително нисък – 250 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната.

Област Видин се характеризира и с относително чист въздух. През 2015 г. за трета поредна година емисиите на въглероден диоксид са $142,9$ т/кв.км, или двойно по-ниски от средните за страната стойности.

Култура ●●●

Театрите и музеите в областта продължават да привличат значителен брой посетители. През 2016 г. посещенията в театрите се повишават до 484 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната, а в музеите достигат 1692 на 1000 души при 734 на 1000 души за страната.

От 2014 г. в областта има кино. През 2016 г. посещенията в киното в областта са 32 000, или 358 на 1000 души при 778 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Видин

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5546	5640	5916	6066	6258	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3052	3615	3614	4383	3677	3428
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5532	5855	6195	6663	7011	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	42,1	39,1	38,1	43,6	48,2	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	62,5	63,2	67,5	71,0	72,3	68,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	50,0	52,2	55,6	55,3	58,8	57,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	19,8	17,4	17,7	22,2	18,8	16,4
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	18,1	15,7	14,6	17,2	21,5	18,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	32	32	32	32	34	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	874	1 156	692	925	1756	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	329	622	615	547	864	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	46,6	33,7	44,0	45,4	48,0	67,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,0	29,4	32,3	34,2	32,3	40,2
Покритие на кадастъра (%)	2,1	2,1	2,1	2,1	8,2	8,2

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-15,2	-16,0	-14,3	-15,2	-16,7	-16,9
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,9	-3,8	-7,1	-7,0	-6,3	-9,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,48	4,14	4,23	4,24	4,22	4,20
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	1,94	8,32	4,83	3,67	6,09	6,04
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,4	80,0	79,2	78,4	77,9	75,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,8	89,1	88,4	89,8	91,5	91,7
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	150,2	148,4	161,6	166,3	168,3	169,4
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,1	13,9	14,5	13,8	14,4	13,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	42,2	35,5	34,5	36,1	38,1	57,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	10,5	10,0	10,0	13,1	7,9	9,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	231,7	245,5	142,9	142,9	142,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	138	373	358
Посещения в театрите на 1000 души от населението	257	280	336	342	382	484

Област Враца

▶ Население (2016)	170 367
▶ Територия (кв.км)	3619,8
▶ Брой на населените места	128
▶ Дял на населението в градовете (%)	58,2

Общ преглед

Въпреки че Враца остава в горната половина на области-те по брутен вътрешен продукт на човек от населението, тя е сред малкото области, в които той намалява през 2015 г. Пазарът на труда в областта показва обезпокоителни тенденции. Враца е и сред малкото области, в които заетостта намалява през 2016 г., като същевременно безработицата продължава да е двойно по-висока от средната за страната. Като сериозен проблем остава сравнително ниското качество на пътните настилки. Инвестиционната активност в областта е слаба, въпреки че усредненият размер на местните данъци и такси в общините от Врачанска област е сравнително нисък.

Демографската картина в областта се влошава. Средният успех от матурите в областта през 2017 г. се повишава и се доближава до средния за страната. Враца е сред областите с най-ниска натовареност на съда и висока разкриваемост на престъпленията. Сравнително слабата урбанизация на областта предопределя и ниския дял на населението, свързано с канализация. В същото време областта се характеризира с относително чист въздух и нисък обем на отпадъците. През 2016 г. културният живот в областта отново може да се определи като слабо интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

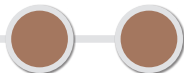
Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Въпреки че Враца остава в горната половина на областите по БВП на човек от населението, тя е сред малкото области, в които той намалява през 2015 г., достигайки 9305 лв. при 12 339 лв. за страната.

Същевременно средната заплата в областта расте непрекъснато, но през 2015 г. спрямо 2014 г. ръстът е по-нисък от средния за страната. Така за първи път след 2008 г. област Враца изостава от средните нива в страната с 10 332 лв. годишна брутна заплата при 10 535 лв. за страната.

Тези тенденции предопределят и ръста на дела на местното население, живеещо под линията на бедност за страната, и през 2015 г. той достига 37,7% при 22,9% за страната.

Пазар на труда

Пазарът на труда в областта показва обезпокоителни тенденции. Икономическата активност намалява значително и е една от най-ниските в страната със стойност 57,9% при 68,7% за страната. Враца е и сред малкото области, в които заетостта намалява и през 2016 г. вече заема последното място с най-ниска заетост – 50% при 63% в страната. Същевременно безработицата в областта намалява, но това е не защото част от безработните са си намерили работа, а защото са станали икономически неактивни.

Обяснение за проблемите на пазара на труда може да се търси в образователната структура на работната сила. През 2016 г. делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование намалява до 19% при 28% за страната, а на това с основно и по-ниско образование се увеличава до 24% при 18% за страната.

Инвестиции

Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Враца е сред областите с най-малко предприятия спрямо населението – през 2015 г. функционира 34 нефинансови предприятия на 1000 души от населението при 55 на 1000 души в страната.

Чуждите инвестиции пък намаляват и вече са над 6 пъти по-ниски в сравнение със средните стойности за страната спрямо населението – 503 евро/човек при 3250 евро/човек за страната с натрупване към края на 2015 г. Годишните инвестиции в ДМА също намаляват и още повече изостават от средните за страната.

Все пак областта се характеризира със сравнително добро усвояване на еврофондовете. Към 30 юни 2017 г. по оперативните програми в област Враца са изплатени над 238 млн. лв., или 1397 лв./човек от населението при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много са усвоените средства в общините Враца и Мездра, а най-малко – в Оряхово, Криводол и Козлодуй.

Инфраструктура

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е сходна с тази в страната. Разположението на област Враца в периферията на страната и липсата на магистрала, минаваща през нея, определят ниския дял на автомагистралите и първокласните пътища – 10,1% при 18,6% за страната. Като сериозен проблем остава и сравнително ниското качество на пътните настилки в областта. През 2016 г. 24,6% от пътищата са в добро състояние при 41,5% в страната. От значение за общината и областта са речното пристанище в град Оряхово и железопътната връзка Враца – Мездра, тъй като през гара Мездра се достигат столицата и Централна България.

Делът на домакинствата с достъп до интернет, както и делът на лицата, които го използват, нарастват през 2016 г.

Данъци и такси

Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от Врачанска област е сравнително нисък. Почти двойна спрямо средните за страната нива е разликата при годишния патентен данък за търговия на дребно основно заради ниските размери на ставките в общините Хайредин, Роман и Мизия. Значително по-нисък е и средният размер на годишния данък за таксиметров превоз на пътници. В областта няма община, която да поддържа по-висока ставка за такситата от средния размер за страната.

През 2017 г. единствено община Козлодуй повишава размера на два от местните данъци (върху недвижимите имоти и върху придобиването на имущество), докато останалите общини продължават да поддържат ставките от 2016 г.

Администрация

За пета поредна година през 2017 г. администрацията в областта оценява развитието на електронното управление и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ по-високо от средното за страната. Рейтингът за прозрачност на общините в областта нараства през 2017 г., но оценката на областта остава под средните стойности. В рамките на областта общините Козлодуй и Криводол отново получават най-високи оценки на прозрачността, а общините Борован и Хайредин – най-ниски.

И през 2016 г. Враца остава сред областите с най-нисък дял на териториите, покрити от кадастралната карта – 8,5% при 22,5% за страната. За първи път части от община Оряхово са включени в кадастъра, а при останалите общини няма развитие. Шест от общините в областта (общо десет) остават с 0% покритие на кадастъра.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●

Демографската картина в областта се влошава бързо вследствие на ниската раждаемост и високата степен на изселване. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст се увеличава, но остава значително под средния за страната със стойност от $-10,3\%$ при $-6,0\%$ за страната. В същото време нетното изселване от областта спрямо населението нараства до $-9,1\%$, което поставя Враца сред областите с най-високо изселване заедно с Видин и Смолян.

Коефициентите на възрастова зависимост в областта също нарастват непрекъснато и през 2016 г. отношението на населението на възраст 65 и повече години към това до 14 години достига $176,5\%$ при $147,1\%$ за страната.

Област Враца продължава да е сред областите с най-нисък дял на градското население. През 2016 г. делът на хората, живеещи в градовете, е $58,2\%$ при $73,3\%$ за страната, което определя и близо двойно по-ниската гъстота на населението.

Образование ●●●

През 2016 г. Враца е областта с най-висок нетен коефициент на записване в V–VIII клас – $85,8\%$ при $78,2\%$ за страната. Делът на второгодниците намалява и вече е съизмерим със средните стойности за страната, но делът на отпадналите от основното и средното образование през 2015 г. се увеличава до над 4% при под 3% за страната.

Средният успех от матурите по БЕЛ на учениците в областта през 2017 г. се повишава и доближава средния за страната. Делът на слабите оценки за областта пък намалява до $8,6\%$ при $8,0\%$ за страната.

Студентите в двата филиала на висши учебни заведения в областта (Великотърновския и Медицинския университет) отново се увеличават и през 2016 г. броят им достига 1033 души.

Здравеопазване ●●●●

За трета поредна година делът на здравноосигурените във Враца нараства през 2016 г. и тя отново е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица. Лекарите в областта остават по-малко от средните нива за страната спрямо населението и през 2016 г., особено що се отнася до специалистите. За първи път от последните шест години областта изостава по отношение на броя на леглата в местните болници – $4,9$ на 1000 души от населението, но това се дължи на общия за страната ръст на болничните легла. Преминалите за лечение болни също са относително малко спрямо населението.

За втора поредна година в областта има силно намаление на детската смъртност и коефициентът вече е значително по-нисък от средния за страната през 2016 г.

Сигурност и правосъдие ●●●●

След Търговище Враца е областта с най-ниска натовареност на наказателните съдии в окръжния съд през 2016 г. Един съдия разглежда средно по $5,4$ дела на месец, докато в страната броят на разглежданите дела достига $9,4$ на месец. Сравнително ниската натовареност се отразява и на бързината на правораздаването. През 2016 г. 94% от делата приключват в 3-месечен срок (при 89% за страната), а висящите дела намаляват до 4% (при 8% за страната).

Враца е и сред областите с традиционно висока разкриваемост на престъпленията. През 2016 г. разкритите престъпления достигат 64% при 48% за страната. Същевременно обаче относителният брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността продължава да е висок – $14,0$ на 1000 души от населението при $12,6$ на 1000 души в страната.

Околна среда ●●●●

Сравнително слабата урбанизация на областта предопределя и ниския дял на населението, живеещо в селища с канализация ($55,9\%$ при $75,5\%$ за страната). Свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води също е ниска – 51% при $62,3\%$ за страната през 2015 г.

В същото време областта се характеризира с относително чист въздух и нисък обем на образуваните отпадъци. Вредните емисии на въглероден диоксид в атмосферата в областта са 111 т/кв.км или три пъти по-ниски от средните за страната стойности от 324 т/кв.км. Образуваните в областта битови отпадъци пък намаляват до 262 кг/човек годишно при 422 кг/човек годишно в страната.

Култура ●

През 2016 г. интензитетът на културния живот в областта остава слаб според избраните индикатори. Сред областите, в които има кинозалони, Враца е с най-ниска посещаемост на прожекциите – 57 посещения на 1000 души годишно, което е повече от 10 пъти под средната стойност от 778 на 1000 души за страната.

Посещенията в музеите в областта нарастват през 2016 г., но и те са в пъти по-ниски от тези в страната – 190 на 1000 души в област Враца при 734 на 1000 за страната.

Посещенията в театрите в областта намаляват до 184 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната. Намаление отбелязва и интересът към местните библиотеки и посещенията спадат до 409 на 1000 души при 605 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	8871	9268	8408	9520	9305	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3395	3723	4108	4234	4426	4547
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8657	9231	9383	9861	10 332	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	30,5	28,5	27,1	33,0	37,7	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	59,3	57,9	61,3	64,4	61,0	57,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	53,7	52,4	52,1	52,9	50,3	50,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	9,3	9,4	14,9	18,1	17,7	13,7
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	18,0	18,2	20,4	22,1	21,1	19,2
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	31	32	32	33	34	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1555	1474	1625	2152	1880	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	929	834	876	781	503	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	34,5	45,8	48,2	38,5	31,1	70,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	29,3	26,7	17,9	21,2	15,0	24,6
Покритие на кадастъра (%)	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1	8,5

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,9	-11,1	-10,1	-10,8	-11,3	-10,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,2	-5,8	-7,4	-7,4	-6,9	-9,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,34	4,14	4,21	4,30	4,12	4,04
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,66	6,32	3,60	4,14	7,68	10,76
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	85,6	85,7	84,6	85,0	84,4	85,8
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,6	88,0	87,4	88,6	90,8	91,7
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	165,6	206,3	227,3	191,0	217,2	219,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	19,6	18,6	17,5	15,1	15,6	14,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	38,6	37,4	43,7	51,4	51,1	64,0
Дял на висящите наказателни дела (%)	3,3	3,8	3,0	8,1	5,2	4,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	32,4	32,4	32,4	32,3	51,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	110,4	105,2	91,4	110,8	110,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	13	8	3	17	55	57
Посещения в театрите на 1000 души от населението	183	204	232	279	229	184

Област Габрово

▶ Население (2016)	113 303
▶ Територия (кв.км)	2023,0
▶ Брой на населените места	356
▶ Дял на населението в градовете (%)	81,8

Общ преглед

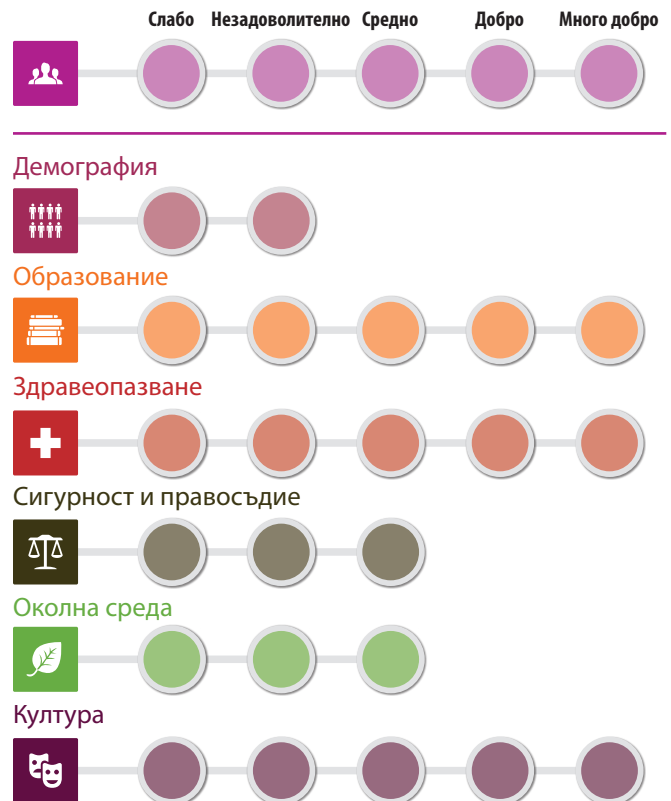
Икономическите индикатори поставят Габрово на челните места сред българските области. Брутният вътрешен продукт и заплатите в областта нарастват непрекъснато, пазарът на труда продължава да се развива положително, а местните и чуждите инвестиции нарастват. При абсолютно всички разгледани местни данъци и такси в габровските общини усреднените ставки за областта са по-ниски от средните за страната. Областта е на първо място в страната с най-висока прозрачност на органите на местното самоуправление. Бързото застаряване на населението в областта е обус-

ловено от ниската раждаемост и изселването. Средният успех от матурите по български език и литература през 2017 г. на зрелостниците от област Габрово се задържа малко под средния за страната. Сравнителното състояние на здравеопазването в областта може да се оцени като много добро. Област Габрово се отличава и със сравнително висока степен на разкриваемост на престъпленията. Габрово е една от областите с най-висока урбанизация, което обяснява както високите дялове на населението с достъп до канализация, така и сравнително високата интензивност на културния живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Индикаторите в тази категория поставят Габрово на челни места сред българските области (веднага след столицата и Стара Загора). Благосъстоянието и заплатите в областта нарастват и през 2015 г. БВП достига 10 358 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната, а средната годишна брутна заплата – 8826 лв. при 10 535 лв. в страната. През 2016 г. доходите на домакинствата също нарастват значително и достигат 5728 лв./лице при 5167 лв./лице за страната.

Областта продължава да поддържа едни от най-ниските дялове на населението, живеещо с материални лишения (21,4% при 31,9% за страната), и на това, живеещо под линията на бедност (14,9% при 22,9% за страната) през 2015 г.

Пазар на труда

Област Габрово продължава да се представя много добре по отношение на пазара на труда, нареждайки се веднага след столицата и Варна. Икономическата активност в областта и през 2016 г. все още е сред най-високите в страната, въпреки че намалява до 72,2% при 68,7% за страната. Същевременно заетостта продължава да нараства и достига 67,7% при 63,4% за страната, а безработицата намалява до 6,3% при 7,7% за страната.

Индустриалният профил на областта предопределя и образованието на работната сила. Делът на населението на възраст между 25 и 64 години със средно и средно специално образование е 66% (при 55% за страната), а делът на населението с основно и по-ниско образование в областта (8%) е повече от двойно по-нисък от този в страната (18%).

Въпреки негативните демографски процеси в областта през 2016 г. се наблюдава слабо подобрене на коефициента на демографско заместване като отношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години. Все пак той остава далеч под средните стойности за страната – 48,3% при 62,8% за страната, което чертае негативни перспективи пред възпроизводството на работната сила.

Инвестиции

През 2015 г. инвестициите в област Габрово продължават да се повишават, въпреки че не се наблюдават резки увеличения. Разходите за придобиване на ДМА в областта достигат 2648 лв./човек при 2973 лв./човек за страната, а ЧПИ се увеличават до близо 300 млн. евро с натрупване към края на 2015 г., или 2510 евро/човек при 3250 евро/човек за страната.

Към 30 юни 2017 г. изплатените средства по оперативните програми в областта достигат 271 млн. лв., или 2395 лв./човек от населението при 1344 лв./човек за страната, което отново поставя област Габрово на второ място след столицата по най-голям обем усвоени европейски средства спря-

мо населението. В рамките на областта най-много е усвоила община Габрово (3385 лв./човек), а най-малко – община Дряново (569 лв./човек), което също е повече от усвоеното от множество български общини.

Инфраструктура

Гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната. Същевременно делът на първокласните пътища в област Габрово е по-нисък – 17,1% при 18,6% за страната.

През 2016 г. качеството на пътната настилка намалява и делът на пътищата в добро състояние остава значително под средния за страната – 34,1% при 41,5% за страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет, както и делът на лицата, използвали интернет през 2016 г., се увеличават, но остават сравнително ниски.

Данъци и такси

При абсолютно всички разгледани местни данъци и такси в габровските общини усреднените ставки за областта са по-ниски от средните за страната. Нещо повече – в област Габрово няма нито една община, която да е променяла ставките през 2017 г. и освен София (столица) Габрово е единствената област, която не е повишавала нивата на местните данъци и такси през 2017 г.

Значително по-ниски от средните за страната стойности са годишният патентен данък за търговия на дребно, както и таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица.

Администрация

За поредна година област Габрово показва близки до средните за страната оценки по отношение на развитието на електронното управление и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2017 г. Същевременно областта е на първо място в страната с най-висока прозрачност на органите на местното самоуправление, получавайки рейтинг от 69,6% при 59,0% за страната. В рамките на областта най-висок рейтинг за 2017 г. отново имат общините Габрово и Севлиево.

Делът на територията на областта, покрита от кадастралната карта, не е повишаван от 2014 г. и през 2016 г. област Габрово остава с 21,3% покритие при 22,5% за страната. В областта няма община, която в някаква степен да не е покрита от кадастъра.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●●

За втора поредна година Габрово е областта с най-неблагоприятен коефициент на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години, който достига 245,5% при 147,1% за страната. Бързото застаряване на населението в областта е обусловено от ниската раждаемост и изселването. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст продължава да намалява и достига -12,7‰, което е повече от два пъти по-ниско от средната стойност за страната (-6,0‰). В същото време коефициентът на механичен прираст се увеличава спрямо 2015 г., но запазва високата си отрицателна стойност (-4,4‰).

Габрово е една от областите с най-висока урбанизация и с дял на градското население през 2016 г. от 81,8%, което отрежда на областта третото място в класацията след столицата и област Варна. Въпреки това гъстотата на населението в област Габрово е по-ниска от средната за страната.

Образование ●●●●●

Нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в област Габрово е близък до средния за страната, като достига 77,5% през 2016 г. По-благоприятни от средните стойности за страната са дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование.

Средният успех от матурите по БЕЛ през 2017 г. на зрелостниците от област Габрово се задържа малко под средния за страната – 4,17 при 4,22 за страната. Същевременно дялът на слабите оценки също е по-нисък – под 7% в областта при 8% за страната.

Противно на ръста от предходните няколко години, броят на студентите в областта бележи леко свиване през 2016 г. в унисон с общото намаление на броя на студентите в страната. През 2016 г. в областта се обучават 6454 студенти, или 57 на 1000 души от населението при 34 на 1000 души за страната.

Здравеопазване ●●●●●

Сравнителното състояние на здравеопазването в областта може да се оцени като много добро. Броят на здравноосигурените лица се повишава и през 2016 г. и областта продължава да е на челните места в страната по най-висок дял на здравно осигуряване на населението, което вероятно отразява и бързото застаряване и факта, че пенсионерите са здравноосигурени от държавата. Лекарите в областта са сравнително много на брой и през 2016 г. На един общопрактикуващ лекар от областта отговарят 1479 души от населението (при 1611 за страната), а на лекар от водеща специалност – 468 души (при 530 за страната).

Броят на болничните легла в МБАЛ намалява през 2016 г. и остава малко под средния за страната, но преминалите за лечение болни се задържат на относително високо ниво,

което показва доверие в местните болници и вероятно се дължи и на добрата осигуреност със специалисти.

Сигурност и правосъдие ●●●

И през 2016 г. област Габрово се отличава със сравнително висока степен на разкриваемост на престъпленията (62% при 48% за страната), въпреки че престъпността нараства и изпреварва средното за страната ниво.

Бързината на правораздаване пък не се отличава съществено от средните стойности, въпреки че натовареността на местните съдилища е сравнително ниска. През 2016 г. един наказателен съдия в областта разглежда средно по 7,1 дела на месец при 9,4 дела на месец средно за страната. Същевременно дялът на висшите дела нараства до 8,2% (при 8,3% за страната), а дялът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, се свива с 3 пр.п. до 92% (при 89% за страната).

Околна среда ●●●

Сравнително високият дял на градското население на областта обяснява високите дялове на населението с достъп до канализация – 85,1% при 75,5% за страната. Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води също е значителна – 74,4% при 62,3% за страната през 2015 г.

Същевременно замърсяването на въздуха с въглероден диоксид в областта е над 10 пъти по-ниско от средното за страната. През 2015 г. в областта се наблюдава нарастване на образуваните битови отпадъци до 609 кг/човек от населението годишно при 422 кг/човек за страната.

Култура ●●●●●

Съсредоточаването на голяма част от населението на областта в градовете способства за сравнително високата интензивност на културния живот и област Габрово се нарежда на второ място в страната.

Габрово отново е областта с най-много посещения на музеите спрямо населението – 3395 на 1000 души от населението при 734 на 1000 души за страната. Посещенията на местните театри също са над средните за страната – 405 на 1000 души в област Габрово при 322 на 1000 души в страната. След значителен ръст на посещенията на библиотеките през 2016 г. областта изпреварва с голяма преднина средните стойности и по този показател. Средногодишният брой посещения в библиотеките в областта достигат до 1017 на 1000 души при 605 на 1000 души в страната.

Единственият показател в тази категория, по който областта изостава от средните стойности, е този за посещенията в кината спрямо населението, но и при него през 2016 г. се наблюдава ръст.

Ключови показатели за област Габрово

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	8876	9208	9037	9833	10 358	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3351	4408	4858	4787	5102	5728
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6827	7399	7912	8283	8826	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	25,0	24,6	12,8	13,0	14,9	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,0	68,0	72,2	72,1	73,0	72,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,6	61,4	65,8	66,1	67,4	67,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	9,9	9,6	8,8	8,1	7,5	6,3
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	25,0	25,1	24,9	26,3	26,8	25,9
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	48	48	48	48	51	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1345	1181	1534	2598	2648	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2224	2245	2139	2261	2510	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	39,8	34,8	48,2	64,4	49,4	54,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	31,4	32,0	36,4	41,5	42,2	34,1
Покритие на кадастъра (%)	21,2	21,2	21,2	21,3	21,3	21,3

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,7	-11,2	-10,7	-11,6	-12,5	-12,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,2	-0,9	-3,6	-4,8	-5,5	-4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,46	4,24	4,27	4,37	4,23	4,12
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,17	4,70	3,73	4,32	6,60	7,08
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	79,5	78,5	78,3	77,6	78,7	77,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	94,2	93,5	92,7	94,0	95,5	96,1
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	201,2	239,3	261,5	246,2	258,4	256,1
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,7	14,1	14,1	12,7	13,5	13,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	55,6	61,7	56,7	52,2	51,2	61,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,4	6,6	7,6	12,1	6,2	8,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	66,6	66,7	66,8	66,8	74,4	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	41,1	35,3	30,7	31,0	25,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	103	69	154	145	379	391
Посещения в театрите на 1000 души от населението	293	293	322	399	370	405

Област Добрич

▶ Население (2016)	179 520
▶ Територия (кв.км)	4719,7
▶ Брой на населените места	215
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,0

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт, заплатите и доходите в област Добрич продължават да нарастват, но остават под средните за страната. Заетостта остава висока, а безработицата продължава да намалява благодарение на разкриването на нови работни места. Инвестиционната активност в област Добрич нараства спрямо предходната година, но все още изостава спрямо средните стойности за страната. Въпреки наличието на курортни общини средните данъци върху недвижимите имоти и такса смет в областта остават относително ниски. Местната администрация е сред най-прозрачните, кадастърът има относително високо покри-

тие, а навлизането на електронни услуги и на услуги на „едно гише“ бележи добър напредък. Населението в област Добрич продължава да застарява с бързи темпове. Образователната система не успява да обхване голяма част от подлежащите на образование, но качеството е близко до средното за страната. Липсата на лекари специалисти и сравнително ограничената леглова база в болниците предопределят двойно по-малкия брой преминали за лечение болни в сравнение със страната. Област Добрич се отличава със сравнително бързо правораздаване. Културният живот в областта е със сравнително слаба интензивност.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

БВП на глава от населението в област Добрич продължава да нараства, но ръстът му отново е под средния за страната, като за 2015 г. стойността му достига 8002 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната. Ръстът на заплатите е близък до този в страната, но стойността остава по-ниска – 8084 лв. средна годишна брутна заплата при 10 535 лв. в страната.

Докато предходните три години доходите на домакинствата в областта като цяло не се променят, през 2016 г. те отбелязват сериозен ръст до 4901 лв./лице от домакинството, като вече доближават средните 5167 лв./лице в страната.

Делът на населението, живеещо с материални лишения, и този на бедните в област Добрич продължават да са по-ниски от средните и през 2015 г.

Пазар на труда

След петгодишен ръст за втора поредна година през 2016 г. икономическата активност в област Добрич намалява, въпреки че остава по-висока от средната за страната с 69,2% при 68,7% за страната.

Безработицата също продължава да намалява, но е над средната за страната (9,5% при 7,7% за страната). Положително е, че през 2016 г. това е съпътствано от нарастваща заетост. Коефициентът на заетост в областта достига до 62,6%, като това е най-високата му стойност от поне 15 години насам и вече се приближава до средния за страната.

Образователната структура на населението на възраст между 25 и 64 години се подобрява през 2016 г., но все още е по-неблагоприятна от тази в страната. Делът на висшестите в областта се повишава до 22,1% при 27,7% за страната, а на тези с основно и по-ниско образование намалява до 21,0% при 17,7% за страната.

Инвестиции

През 2015 г. инвестиционната активност в област Добрич нараства спрямо предходната година, но все още изостава спрямо средните стойности за страната. В областта функционират 53 нефинансови предприятия на 1000 души от населението (при 55 на 1000 души за страната), а разходите за придобиване на ДМА на човек от населението се повишават леко и достигат 2172 лв./човек, но все още не могат да компенсират спада от кризата.

Най-сериозното изоставане на областта е по-отношение на чуждите инвестиции спрямо населението. Въпреки че те нарастват почти двойно през 2015 г. спрямо 2014 г. (и почти успяват да наваксат спада от 2014 г.) заради няколко големи инвестиции в индустрията, нивото им остава близо три пъти по-ниско от средното за страната – 1130 евро/човек при 3250 евро/човек в страната с натрупване към края на 2015 г. Усвояването на европейски средства в област Добрич също е сравнително ниско. Към 30 юни 2017 г. в областта са из-

платени 155 млн. лв., или 865 лв./човек от населението при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много са изплатените средства в общините Добрич и Балчик, като дори и там изплатените суми спрямо населението са под 800 лв. и са по-малко от средните за страната.

Инфраструктура

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е значително по-ниска от средната за страната. Гъстотата на пътната мрежа е сходна с тази в страната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища остава нисък – 10% при 19% за страната. Въпреки това и през 2016 г. делът на пътната настилка в добро състояние е съизмерима с този в страната.

Относителните дялове на домакинствата с достъп до интернет и на лицата, използващи интернет, в областта се увеличават и стопяват разликата със средните стойности за страната през 2016 г.

Данъци и такси

Общините Балчик и Каварна повишават някои от местните данъци и ставки през 2017 г., но като цяло не се наблюдава голям ръст спрямо 2016 г. Значително по-нисък от средните нива в страната остава данъкът върху търговията на дребно. Въпреки наличието на курортни общини в областта данъкът върху недвижимите имоти, както и такса смет остават относително ниски средно за областта. По-високи пък са данъците върху автомобилите и върху прехвърлянето на собственост.

Добрич е една от областите с най-нисък данък върху таксиметровия превоз за пътници. Във всички общини годишният данък е в размер на 300 лв. при средна ставка за страната от 525 лв. годишно.

Администрация

И през 2017 г. местната администрация оценява развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ значително по-високо от средните стойности за страната. Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление за областта също е значително по-висок – 66% при 59% за страната. В рамките на областта за поредна година най-прозрачни са общините Добрич и Крушари (с по над 70%), а най-непрозрачна е община Шабла (24%).

Добрич е сред малкото области, в които всички общини в някаква степен са покрити от кадастралната карта. През 2016 г. делът на покритите територии остава 32,1% и въпреки че не се повишава от 2009 г., е по-висок от средния за страната (22,5%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Населението в област Добрич продължава да застарява с бързи темпове и през 2016 г. за първи път коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години изпреварва средния за страната. Застаряването е продиктувано едновременно от сравнително ниската раждаемост и от високото изселване от областта. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст се увеличава, но отново е по-нисък от средния за страната със стойност от $-7,3\%$ при $-6,0\%$ за страната, а коефициентът на механичен прираст продължава да намалява и е $-4,7\%$.

Въпреки че градското население нараства, следвайки общата за страната тенденция, Добрич остава една от областите с най-нисък дял на населението, живеещо в градовете (69% при 73% за страната), и областта с най-ниска гъстота на населението (697 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната).

Образование ●

Представянето на Добрич в тази категория нарежда областта на предпоследно място в класацията само преди област Сливен.

Добрич продължава да е областта с най-нисък нетен коефициент на записване на учениците в V–VIII клас, а след нов спад през 2016 г. до 68,3% (при 78,2% за страната) – и единствената област със записване под 70%. Дяловете на отпадналите и на второгодниците в основното и средното образование в областта остават почти двойно по-високи от средните за страната.

В същото време зрелостниците от областта отново се представят сравнително добре на матурите през 2017 г. Средният успех от изпита по БЕЛ за област Добрич е 4,16 (при 4,22 за страната), а слабите оценки представляват 4,3% (при 8,0% за страната).

Здравеопазване ●●

Делът на здравноосигурените в областта остава сравнително нисък – 85% при 88% за страната през 2016 г. Добрич продължава и да е сред областите с най-остра липса на лекари специалисти. На един лекар от водеща специалност отговарят 826 души от населението на областта при 530 души на лекар за страната. Броят на леглата в МБАЛ се увеличава, но остава значително под този в страната – 2,7 легла на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души за страната.

Липсата на лекари специалисти и сравнително ограничената леглова база в болниците предопределят двойно по-малкия брой преминали за лечение болни в сравнение със средния за страната. За 2016 г. преминалите болни през болниците в областта са 126 на 1000 души от населението при 235 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Област Добрич се отличава със сравнително бързо правораздаване. През 2016 г. делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, се увеличава до 95% (при 89% за страната), а висящите дела намаляват до под 4% (при над 8% за страната). Обяснение за това може да се търси в значително по-слабата натовареност на съдиите в областта. Един наказателен съдия в областта разглежда средно по 6,7 дела на месец, докато в страната броят на разглежданите дела достига 9,4.

През 2016 г. област Добрич отбелязва и най-голямото увеличение на дела на разкритите престъпления – с близо 20 пр.п. спрямо 2015 г. до 56% при 48% за страната. Същевременно относителният брой на регистрираните престъпления отново е близък до средния – 12,0 на 1000 души от населението в областта при 12,6 на 1000 души в страната.

Околна среда ●●●

Добрич продължава да е сред областите с най-малко емисии на въглероден диоксид в атмосферата – десетки пъти по-малко в сравнение със средните стойности за страната спрямо територията. Същевременно образуваните битови отпадъци все още са над средните нива за страната, което отчасти може да се обясни с факта, че в областта има курортни общини.

Добрата оценка на областта в тази категория е повлияна положително от сравнително високия дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води – 70,7% при 62,3% за страната. И въпреки че цялата канализационна мрежа в областта е свързана с пречиствателни станции, все още сравнително малък дял от хората имат достъп до канализация – 70,7% при 75,5% за страната през 2015 г.

Култура ●●

След непрекъснато намаление през последните няколко години през 2016 г. посещенията на музеите в областта отново нарастват и подреждат Добрич сред първите пет области с най-голям интерес към местните музеи и с над 1400 посещения на 1000 души от населението.

Същевременно посещенията в театрите продължават да намаляват, а интересът към местните библиотеки се възражда. И при двата показателя обаче областта остава значително под средните за страната стойности.

В област Добрич се отчита и почти двойно повишение на посещенията в кината – от 120 на 1000 души от населението през 2015 г. до 219 на 1000 души през 2016 г., въпреки че стойността продължава да е далеч от средните посещения за страната (778 на 1000 души).

Ключови показатели за област Добрич

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7273	7489	7788	7827	8002	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2994	3856	4166	4091	4049	4901
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6394	6738	7164	7581	8084	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	23,0	20,0	19,9	16,8	17,8	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,0	69,0	70,7	71,5	70,8	69,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,4	58,3	59,4	61,2	60,9	62,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	17,3	15,4	15,8	14,3	13,8	9,5
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	18,4	18,3	18,4	18,4	19,4	22,1
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	48	48	51	51	53	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1975	1756	2052	2026	2172	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1236	1398	1616	607	1130	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	36,2	49,7	54,1	49,6	58,5	65,6
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	45,2	46,0	45,8	39,3	40,0	42,1
Покритие на кадастъра (%)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,7	-6,8	-6,7	-7,4	-8,5	-7,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,7	-2,5	-2,8	-2,8	-3,7	-4,7
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,41	4,21	4,29	4,29	4,26	4,25
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	2,63	3,20	4,10	2,89	2,85	3,78
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,4	81,8	79,2	76,4	74,6	68,3
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,6	85,4	84,0	84,6	85,9	85,3
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	131,5	136,5	134,1	134,5	128,5	125,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,0	12,6	13,5	13,7	13,1	12,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	39,4	38,4	35,2	32,8	36,5	56,0
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,4	7,3	7,2	11,2	7,0	3,6
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	69,4	70,7	70,8	70,9	70,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	20,2	4,3	5,2	5,9	4,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	65	24	28	125	120	219
Посещения в театрите на 1000 души от населението	214	205	245	261	240	232

Област Кърджали

▶ Население (2016)	151 078
▶ Територия (кв.км)	3209,1
▶ Брой на населените места	472
▶ Дял на населението в градовете (%)	41,2

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на глава от населението и заплатите в област Кърджали нарастват с близък до средния за страната темп, но остават сред най-ниските в страната. Проблемите с ниската икономическа активност и заетост в областта са обусловени отчасти и от изключително неблагоприятната образователна структура на населението. Кърджали остава областта с най-нисък брой на предприятията спрямо населението. Инфраструктурата също поставя областта в неблагоприятно положение. Кърджали е сред областите с най-ниска степен на развитие на електронното управление, покритие на кадастъра и прозрачност на администрацията.

Населението на област Кърджали продължава да застарява, но възрастовата структура все още е по-благоприятна от средната за страната. За трета поредна година през 2017 г. областта се представя изключително слабо на матурите. Правораздаването се отличава със сравнително слаба натовареност на съдиите и относително бързо правосъдие. Кърджали е сред областите с най-ниско замърсяване на въздуха. Сравнително ниската степен на урбанизация обяснява и значително по-малкия дял на населението с достъп до канализация. Кърджали е областта с най-нисък интензитет на културния живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

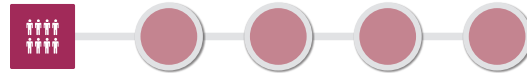

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●

След трудния период на криза и възстановяване през 2015 г. БВП на глава от населението и заплатите в област Кърджали нарастват с близки до средните за страната темпове, но остават сред най-ниските в страната. БВП достига 6472 лв./човек при близо двойно по-висока стойност в страната (12 339 лв./човек). Средната годишна брутна заплата се увеличава до 7648 лв. при 10 535 лв. за страната.

Доходите в областта нарастват през 2016 г. след спад през предходната година, но също остават значително под средното за страната ниво – 3887 лв./лице от домакинството в областта при 5167 лв./лице за страната.

Ниските заплати и доходи поставят Кърджали сред областите с най-високи дялове на населението, живеещо с материални лишения и на това под линията на бедност. През 2015 г. живеещите в бедност в Кърджали са 43,3%, или близо двойно повече от тези в страната.

Пазар на труда ● ● ●

Кърджали остава сред областите с най-ниска икономическа активност. През 2016 г. тя нараства слабо до 61% при 69% средно за страната. Заетостта също нараства до 60%, но не успява да компенсира спада от предходната година и също остава по-ниска от средната. Безработицата продължава да намалява и отново е най-ниската в страната, но това се дължи на ниската икономическа активност в областта.

Проблемите с ниската икономическа активност и заетост в областта са обусловени отчасти и от изключително неблагоприятната структура на населението на възраст между 25 и 64 години. Делът на висшите продължава да намалява и през 2016 г. и достига 15% (при 28% в страната), поставяйки Кърджали на последно място сред българските области. Същевременно делът на населението в същата възрастова група с основно и по-ниско образование в областта намалява, но остава сред най-високите в страната – 30% при 18% за страната.

Инвестиции ●

И през 2015 г. Кърджали остава областта с най-нисък брой на предприятията спрямо населението – 31 на 1000 души при 55 на 1000 души за страната. Кърджали е и една от малкото области, в които разходите за придобиване на ДМА намаляват през 2015 г., въпреки че за поредна година те са над двойно по-ниски от тези в страната спрямо населението. Чуждите инвестиции в областта продължават да се увеличават и достигат 1167 евро/човек с натрупване към края на 2015 г. при 3250 евро/човек в страната.

Към 30 юни 2017 г. усвоените евросредства в областта остават под средните за страната с 975 лв./човек от местното население при 1344 лв./човек в страната. В рамките на областта най-много са изплатените средства по оперативни програми

в общините Кърджали и Момчилград (около 1300 лв./човек), а най-малко – в община Крумовград (141 лв./човек).

Инфраструктура ●

Представянето на областта в тази категория поставя Кърджали на последно място сред българските области. Разположението на областта в периферията на страната и предимно планинският ѝ релеф обясняват ниската гъстота на железопътната мрежа (2,1 км на 100 кв.км при 3,6 км на 100 кв.км територия за страната) и сравнително малкия дял на автомагистралите и първокласните пътища (11,1% при 18,6% за страната).

Областта се характеризира и със сравнително ниско качество на пътната настилка. През 2016 г. 30% от пътищата в областта са в добро състояние при 42% за страната.

През 2016 г. Кърджали остава сред областите с най-ниските дялове на домакинствата с достъп до интернет (57% при 64% за страната) и на лицата, използващи интернет (45% при 63% за страната).

Данъци и такси ● ● ●

Като цяло в областта не се наблюдава повишаване на данъчната тежест през 2017 г., противно на общата за страната тенденция. Единствено община Кърджали увеличава данъка върху превозните средства. Ставките на данъците върху недвижимите имоти на юридическите лица, върху търговията на дребно и върху прехвърлянето на собственост са под средните за страната, докато данъкът върху превозните средства (заради повишението в община Кърджали) и таксата за битови отпадъци – над средните за страната.

Под средните за страната нива е и усредненият за областта данък за таксиметров превоз на пътници.

Администрация ●

Ниската използваемост и свързаност на населението с интернет донякъде обуславят и факта, че Кърджали е сред областите с най-бавно развитие на електронното управление. Областта изостава и в предоставянето на услуги на „едно гише“, както и по отношение на прозрачността на администрацията. Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление оценява областта с 44% през 2017 г. при 59% за страната. В рамките на областта с най-нисък резултат са общините Ардино и Момчилград (малко над 30%), а с най-висок – Кирково и Крумовград (над 50%).

Кърджали остава и областта с най-нисък дял на територията, покрита от кадастралната карта – 3,4% при 22,5% за страната през 2016 г. Общините Ардино, Момчилград и Черноочене остават с 0%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●●

Населението на областта продължава да застарява и през 2016 г., следвайки тенденцията в страната. Въпреки това Кърджали остава сред областите със сравнително благоприятна възрастова структура на населението – и двата коефициента на възрастова зависимост в областта са по-ниски от средните за страната.

През 2016 г. област Кърджали отбелязва по-добри стойности от страната по отношение и на раждаемостта, и на нетната миграция. Коефициентът на естествен прираст се увеличава леко до –3,3‰ и отново е близо двойно по-висок от средния за страната (–6,0‰), а механичният прираст се увеличава до 0,1‰, което показва лек превес на заселващите се над изселващите се.

И през 2016 г. Кърджали е областта с най-нисък дял на градското население – 41,2% при 73,3% за страната. В същото време гъстотата на населението е относително висока.

Образование ●●

През 2016 г. за първи път от четири години делът на записаните ученици в V–VIII клас в област Кърджали се увеличава, като достига средния за страната – 77,8% при 78,2% за страната. Делът на отпадналите от основното и средното образование в областта намалява през 2015 г. и Кърджали запазва позициите си сред областите с най-ниски дялове на отпадналите (1,8% при 2,9% за страната) и на второгодниците (0,4% при 1,1%).

За трета поредна година през 2017 г. областта се представя изключително слабо на матурите. Средният успех от изпита по БЕЛ в областта е 3,77 при 4,22 средно в страната, което превръща Кърджали в областта с най-нисък среден резултат. Същевременно делът на слабите оценки се повишава отново и за втора година Кърджали е областта с най-много двойки – 20,69% при 7,98% в страната.

Здравеопазване ●●●

Кърджали е сред областите с най-голям недостиг на лекари и през 2016 г. На един общопрактикуващ лекар отговарят 2394 души от населението (при 1611 души за страната), а на един лекар от водеща специалност – 782 души (при 530 души за страната). Броят на леглата в МБАЛ в областта също е значително по-нисък – 3,7 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души за страната.

Това предполага търсене на здравни грижи от местното население извън областта и обяснява сравнително ниския брой на преминалите през местните МБАЛ болни – 168 на 1000 души от населението при 235 на 1000 души в страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Правораздаването в област Кърджали се отличава със сравнително слаба натовареност на съдиите и относително бързо правосъдие и през 2016 г. Местните наказателни съдии в окръжния съд разглеждат средно по 6,9 дела на месец при 9,4 дела на месец на съдия в страната. Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, нараства до 96% (при 89% за страната), а висящите дела намаляват до 6% при 8% в страната.

Относителният брой на регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността отново е повече от два пъти по-нисък от този в страната – 6,1 на 1000 души при 12,6 на 1000 души в страната през 2016 г. Същевременно разкриваемостта на регистрираните през година престъпления продължава да е значително по-висока от средната за страната, достигайки 63% при 48% за страната.

Околна среда ●●

И през 2015 г. Кърджали е сред областите с най-ниско замърсяване на въздуха – емисиите на въглероден диоксид са 50 пъти по-ниски от средните стойности за страната спрямо територията. Образованите битови отпадъци в областта също са сред най-ниските по обем с 270 кг/човек годишно при 422 кг/човек в страната.

Сравнително ниската степен на урбанизация обяснява и значително по-малкия дял на населението с достъп до канализация – 43,6% при 75,5% средно за страната през 2015 г. С изграждането на пречиствателна станция за отпадъчни води през 2015 г. делът на населението с канализация, свързано с пречиствателна станция, става 37,7%, което все още е далеч под средната за страната стойност от 62,3%.

Култура ●

Сравнително ниският интензитет на културния живот в Кърджали поставя областта на последно място в тази категория и през 2016 г. Обяснение за това може да се търси в сравнително слабата степен на урбанизация. В областта все още няма кино, а посещенията на местните театри са повече от двойно по-ниски спрямо средните в страната – 149 на 1000 души от местното население при 322 на 1000 души в страната.

Интересът към музеите в областта намалява в последните години, въпреки че през 2016 г. се отчита ръст. Посещенията на музеите достигат 105 на 1000 души от населението, но все още са далеч от средните 734 на 1000 души за страната.

Сравнително ниски са и посещенията на библиотеките в областта въпреки ръста от 2016 г. и факта, че това е показателят с най-висока стойност в тази категория – 422 посещения на 1000 души от населението при 605 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Кърджали

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5665	6338	6189	6067	6472	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3002	3483	3333	3762	3393	3887
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5895	6266	6842	7222	7648	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	31,9	44,7	60,1	54,8	43,3	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	54,3	60,6	63,4	64,3	60,3	61,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	51,5	55,1	59,0	61,1	58,8	60,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	5,1	9,0	7,0	4,9	2,3	1,7
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	8,9	11,2	15,6	19,8	17,2	15,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	29	29	29	30	31	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	613	738	705	1240	1332	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	500	604	748	951	1167	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	29,7	54,0	45,8	65,8	51,2	57,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	24,6	27,0	25,5	31,3	27,5	30,0
Покритие на кадастъра (%)	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-2,6	-2,1	-1,8	-2,6	-3,4	-3,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,5	-2,4	-3,0	12,1	-1,4	0,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,51	4,48	4,60	4,71	4,06	3,85
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	2,97	4,23	4,75	3,05	11,38	16,89
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,0	82,0	80,2	78,3	77,6	77,8
Дял на здравноосигурените лица (%)	101,6	100,6	100,4	101,5	103,5	104,4
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	144,4	166,4	175,9	165,0	177,4	167,7
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	6,9	6,0	5,8	5,7	5,6	6,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	57,3	56,2	53,4	49,4	56,5	63,0
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,8	4,7	3,8	8,7	10,0	6,4
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	4,0	4,0	3,9	3,9	37,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	10,9	3,5	5,1	5,8	6,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	170	191	159	131	150	149

Област Кюстендил

▶ Население (2016)	124 723
▶ Територия (кв.км)	3051,5
▶ Брой на населените места	183
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,3

Общ преглед

Икономиката на област Кюстендил расте през последните няколко години, но доходите и заплатите продължават да изостават от средните нива в страната. Пазарът на труда показва добри тенденции, но застаряването и обезлюдяването оказват негативно влияние. И местните, и чуждестранните инвестиции в областта продължават да са относително малко, а усвояването на европейски средства е сравнително слабо. Представянето на администрацията и предоставяните от нея услуги са на незадоволително ниво въпреки поддържането на значи-

телно по-ниски от средните за страната местни данъци и такси.

Застаряването и обезлюдяването на област Кюстендил са особено интензивни през последните години. Резултатите от зрелостните изпити на учениците се подобряват, но остават под средните в национален план. Натовареността на местните съдилища е традиционно висока, което се отразява и на бързината на правораздаването. Проблем продължава да бъде замърсяването на въздуха в областта. Културният живот в областта е със сравнително слаб интензитет.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●

След кризата област Кюстендил изостава от развитието на икономиката в страната. Въпреки че през последните няколко години БВП на глава от населението в областта расте непрекъснато, размерът му все още е далеч под средните за страната стойности – 7274 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната за 2015 г. Разликата в доходите също е голяма. През 2015 г. средната годишна брутна заплата в областта достига 7486 лв. при 10 535 лв. за страната, а през 2016 г. доходът на лице от домакинството е 4555 лв., или с 12% под средния.

Делът на населението, живеещо с материални лишения, както и този на населението под националната линия на бедност в областта се увеличават през 2015 г., но остават по-ниски от средните за страната.

Пазар на труда ●●●●

За трета поредна година икономическата активност в област Кюстендил продължава да нараства, като през 2016 г. е 69,9% и вече изпреварва средната за страната (68,7%). Тази тенденция е съпътствана от увеличаваща се заетост и намаляваща безработица, което отразява цялостното икономическо оживление в областта. Заетостта нараства стабилно и за първи път през последните пет години успява да се установи на по-високо ниво от средното за страната – съответно 64,1% спрямо 63,4%. Безработицата пък се свива бързо, въпреки че остава по-висока от средната за страната.

Образователната структура на населението на възраст 25–64 години също се подобрява. През 2016 г. делът на висшите се увеличава до близо 25%, но все още е под средното за страната ниво от 28%. Делът на хората с основно и по-ниско образование пък намалява до 12% и остава по-нисък от този в страната (18%).

И през 2016 г. област Кюстендил остава една от трите области (заедно с Габрово и Смолян) с най-неблагоприятен коефициент на демографско заместване – 48,5%. Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 49 младежи, които ще се включат в работната сила.

Инвестиции ●

През 2015 г. броят на работещите в областта предприятия и разходите за придобиване на ДМА спрямо местното население нарастват чувствително, но остават далеч под средните за страната нива. Чуждите инвестиции в областта все още са почти 10 пъти под средната стойност за страната спрямо населението и разликата се увеличава през 2015 г.

Към 30 юни 2017 г. Кюстендил отново е областта с най-малко изплатени средства по оперативните програми – 614 лв./човек от населението при 1344 лв./човек за страната. В рам-

ките на областта най-много средства усвоява община Рила (заради строежа на автомагистрала „Струма“) – 6154 лв./човек, което я превръща в общината с най-високо усвояване в страната.

Инфраструктура ●●

През 2015 г. гъстотата на пътната мрежа в областта се увеличава (до 20,5 км на 100 кв.км територия при 17,9 км на 100 кв.км за страната) заедно с дела на автомагистралите и на първокласните пътища (до 20,3% при 18,6% за страната) – основно заради строежа на автомагистрала „Струма“. Това определя и увеличаването на дела на пътищата с добро състояние на настилката през 2015 и 2016 г. до 52,8% през 2016 г. при 41,5% за страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет в областта се повишава и през 2016 г., но все още е по-нисък от средния за страната. Сравнително нисък е и делът на местните жители, които използват интернет.

Данъци и такси ●●●●●

Кюстендил е областта с най-ниски местни данъци и такси през 2017 г. При всички включени в изследването ставки средното ниво в кюстендилските общини е по-ниско от средното за страната. Нещо повече, в Кюстендилска област те не нарастват значително от пет години насам, докато в страната се наблюдава стабилен ръст за периода.

Общините в областта (заедно с общините от областите Видин, Добрич и Пазарджик) поддържат и най-ниския годишен данък за таксиметров превоз – 300 лв. при 525 лв. среден размер в страната.

Администрация ●●

Представянето на област Кюстендил в тази категория е незадоволително. През 2009 г. по дял на покритата от кадастралната карта територия Кюстендил изпреварва останалите области. Между 2009 и 2016 г. покритието в областта не се увеличава, оставайки на ниво от 18,9%, докато в страната расте и достига 22,5%. Общините Бобошево, Кочериново, Невестино и Трекляно продължават да са с 0% кадастрално покритие.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в общините в областта се повишава през 2017 г. В общините в останалите области обаче се отчита много по-бързо подобрене и област Кюстендил остава с най-ниската прозрачност – 43% при 59% за страната.

Оценките за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ за общините в областта са съизмерими със средните стойности за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●

Демографските тенденции в областта поставят Кюстендил на предпоследното място в страната в тази категория (преди област Видин).

Застаряването и обезлюдяването в област Кюстендил са особено интензивни през последните години. През 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години достига 222% при 147% в страната. Коефициентът на естествен прираст продължава да намалява и достига най-ниското си ниво в областта и третото най-ниско в страната с -13‰ при -6‰ в страната през 2016 г. Коефициентът на механичен прираст също намалява и достига почти -8‰.

Градското население в областта остава около 69% в последните години, докато гъстотата на населението се свива.

Образование ●●●●

През 2015 г. Кюстендил изпреварва останалите области по нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас и през 2016 г. стойността му в областта отново нараства по-бързо от средното ниво за страната, достигайки 81% при 78% за страната. Делът на второгодниците и този на отпадналите от основното и средното образование в областта също остава сравнително нисък.

Същевременно резултатите от зрелостните изпити на учениците се подобряват, но остават по-лоши от средните за страната. На матурата по БЕЛ през 2017 г. средният успех в област Кюстендил е 4,12 при 4,22 за страната, а слабите оценки са 9% при под 8% за страната.

В областта няма университет, но тя е разположена между два от водещите университетски центрове – столицата и Благоевград.

Здравеопазване ●●●

Кюстендил продължава да е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица, което до голяма степен се дължи и на бързото застаряване на населението и на държавното здравно осигуряване на пенсионерите. През 2016 г. той достига 95,2% при 88,1% в страната. Броят на общопрактикуващите лекари и на специалистите спрямо населението е сходен с този в останалите области. Леглата в МБАЛ в областта, както и преминалите за лечение болни спрямо населението също са съизмерими със средните за страната през 2016 г.

През 2016 г. коефициентът на детска смъртност в областта се повишава и достига почти двойно по-високо ниво от средното в страната – 12,6‰ при 6,5‰ за страната.

Сигурност и правосъдие ●

Област Кюстендил се представя слабо в тази категория. Традиционно натовареността на съдилищата е по-висока от средната, което се отразява и на бързината на правораздаването. През 2016 г. на един местен наказателен съдия в окръжния съд се падат по 10,4 дела на месец спрямо 9,4 за страната. Наказателните дела в областта, приключили в 3-месечен срок, се увеличават, но остават по-ниски от средните за страната – 85% при 89% за страната. Висящите дела намаляват до 9% при 8% за страната.

Престъпността в област Кюстендил остава по-висока от тази в страната. Все пак през 2016 г. престъпленията срещу личността и собствеността намаляват, а разкриваемостта им се повишава, въпреки че остава по-ниска от средната за страната – в областта се разкриват 44% от регистрираните през годината престъпления спрямо 48% средно за страната.

Околна среда ●●●

Делът на населението в област Кюстендил с достъп до канализация, както и този на населението с достъп до пречиствателни станции за отпадъчни води се повишават през 2015 г., като по този начин се приближават до средните стойности за страната. Делът на населението с достъп до канализация в областта достига 75,1% (при 75,5% за страната), а този на населението, свързано с пречиствателна станция – до 61,9% (при 62,3% за страната).

Образуваните отпадъци също са съизмерими със средните за страната нива – 421 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната през 2015 г.

Проблем продължава да бъде замърсяването на въздуха в областта. За поредна година през 2015 г. отчетените емисии на въглероден диоксид в атмосферата в областта са 669 т/кв.км, или над двойно по-високо ниво от средните за страната 324 т/кв.км. По-високи са стойностите единствено в областите Стара Загора, София (столица) и Варна.

Култура ●

И през 2016 г. музеите в област Кюстендил привличат сравнително голям интерес и посещенията се увеличават до 889 на 1000 души при 734 на 1000 души за страната. Интересът към местните кина отново нараства след спад през 2015 г., но значително изостава от средните стойности за страната – през 2016 г. са отчетени 217 посещения на 1000 души от населението при 778 на 1000 души в страната.

След няколко години на повишение през 2016 г. посещенията в театрите в областта намаляват до нивото си от 2012 г., а разликата с посещенията в останалите области се увеличава значително – 112 на 1000 души в област Кюстендил при 322 на 1000 души в страната.

Посещенията на местните библиотеки също като цяло се увеличават, но и те остават под средните за страната.

Ключови показатели за област Кюстендил

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6178	6130	6234	6683	7274	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3534	3508	3593	3966	4587	4555
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6219	6444	6880	7091	7486	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,2	16,1	8,5	14,0	17,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,5	67,6	67,6	66,9	69,2	69,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,1	57,9	57,4	57,4	60,2	64,1
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	14,9	14,2	14,9	14,2	13,1	8,2
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,7	19,4	22,5	23,7	23,7	24,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	39	39	40	41	44	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	592	754	1055	1076	1280	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	190	247	295	337	337	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	35,2	31,7	52,4	39,9	50,3	55,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	49,8	50,0	46,4	46,4	50,5	52,8
Покритие на кадастъра (%)	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-10,8	-11,5	-11,4	-11,4	-12,2	-13,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,2	-4,9	-7,6	-6,7	-3,2	-7,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,40	4,19	4,28	4,30	4,07	3,97
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,21	8,00	5,19	3,98	10,03	12,48
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,3	80,4	78,6	78,3	79,3	81,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,8	91,3	90,5	92,1	94,2	95,2
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	160,3	231,0	238,4	165,3	232,6	227,4
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	16,0	15,8	16,1	15,8	15,8	14,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	35,6	38,4	32,6	29,8	34,4	44,2
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,4	10,3	10,6	9,5	9,8	9,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	60,3	60,6	60,8	61,0	61,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	739,8	690,0	668,9	668,9	668,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	132	86	68	201	187	217
Посещения в театрите на 1000 души от населението	108	114	139	146	155	112

Област Ловеч

▶ Население (2016)	130 358
▶ Територия (кв.км)	4128,8
▶ Брой на населените места	149
▶ Дял на населението в градовете (%)	62,6

Общ преглед

Въпреки че през последните няколко години благосъстоянието в област Ловеч расте, темпът е относително бавен и брутният вътрешен продукт на глава от населението остава значително под средния за страната. Пазарът на труда отново среща трудности през 2016 г. заедно с влошаването на образователната структура на населението. Инвестициите в дълготрайни материални активи и усвоените европейски средства нарастват и достигат средните за страната нива, но размерът на привлечените до момента чужди инвестиции е относително нисък. Данъчната тежест е нехарактерно висока за област с подобен профил на икономическо развитие, но работата на

местната администрация се оценява изключително високо в сравнение с останалите области.

Ловеч е сред областите с най-неблагоприятна възрастова структура на населението. Коефициентът на записване в училищата е сравнително висок, но дялът на отпадналите от основното и средното образование в областта също е значителен. Областта се характеризира с недостиг на лекари специалисти. Ловеч остава сред областите със сравнително слаба натовареност на съда. Дялът на хората с достъп до канализация и свързаността с пречиствателни станции са значително по-ниски от тези в страната. Културният живот не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●

Кризата се отрази неблагоприятно върху икономиката на област Ловеч. Въпреки че в годините след нея БВП на човек от населението започва отново да нараства, през 2015 г. той забавя ръста си до 1% (при 7% номинално за страната) и отново отдалечава Ловеч от средните за страната стойности. Заплатите и доходите също продължават да нарастват, но остават под средните стойности за страната. Средната годишна работна заплата в областта през 2015 г. е малко над 8000 лв., докато в страната надхвърля 10 500 лв. Годишният доход на лице от домакинството в областта пък изостава с над 1000 лв. от средния – 4123 лв. при 5167 лв. за страната през 2016 г.

Всичко това предопределя и сравнително високите дялове на местното население, живеещо с материални лишения, и на това, живеещо под националната линия на бедност. През 2015 г. и при двата показателя се наблюдава намаление в областта.

Пазар на труда ●●

През 2016 г. икономическата активност в областта намалява рязко и Ловеч става втората област (преди област Монтана) с най-нисък коефициент на икономическа активност в страната – 56,9% при 68,7% в страната. Този срив е съпътстван от намаляване и на безработицата, и на заетостта в областта. Коефициентът на заетост достига до 52,4% и се отдалечава значително от средните 63,4% за страната.

Намаляването на икономическата активност и на заетостта в областта вероятно е свързано и с рязкото влошаване на образователната структура на населението на възраст между 25 и 64 години. След тригодишен ръст дялът на висшите в областта намалява до 17% при 28% за страната. Дялът на населението с основно и по-ниско образование пък се увеличава до 23% при 18% за страната.

Инвестиции ●●●

След кризата икономическата активност в областта се повишава, въпреки че броят на работещите предприятия остава значително под средния за страната – 42 на 1000 души от населението в областта при 55 на 1000 души за страната. С ръста на предприятията нарастват и инвестициите в областта. Скокът през 2015 г. (с над 60% номинално) почти напълно компенсира изоставането на областта от предишните години и разходите за придобиване на ДМА в Ловеч вече достигат 2316 лв./човек от населението при 2973 лв./човек за страната. Чуждите инвестиции в областта също нарастват, но размерът им изостава значително от средния за страната. Към края на 2015 г. ЧПИ с натрупване достигат 1131 евро/човек при 3250 евро/човек за страната.

Ловеч отново е сред областите със значителни средства, усвоени от еврофондовете. Към 30 юни 2017 г. изплатените

суми по оперативните програми на местни бенефициенти достигат 1395 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В областта най-много средства усвояват общините Луковит и Троян, а най-малко – Угърчин и Летница.

Инфраструктура ●

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е 2,6 км на 100 кв.км, което е чувствително по-ниско от средните за страната 3,6 км на 100 кв.км. Гъстотата на пътната мрежа пък е около средната за страната, но дялът на автомагистралите и първокласните пътища остава относително ниска – 15% при 19% за страната. Въпреки това качеството на пътищата в областта остава добро – през 2016 г. 45% от пътната настилка в областта е с добро качество при 42% в страната.

Ловеч е сред областите с най-нисък дял на домакинствата с достъп до интернет (51% при 64% за страната), както и с най-нисък дял на лицата, използвали интернет през последната година (53% при 63% за страната), и през 2016 г.

Данъци и такси ●●●

Данъците върху недвижимите имоти на юридическите лица и такса смет в общините от областта са сравнително високи, докато останалите местни данъци са под средните за страната нива и през 2017 г. Единствено община Ябланица повишава два от разглежданите местни данъци през 2017 г., но това не се отразява значително на общата данъчна тежест в областта.

Данъкът върху таксиметровия превоз на пътници в областта също е под средните за страната нива. Дори в общините, в които данъкът върху таксиметровия превоз на пътници е най-висок – 500 лв. годишно в Ловеч и Троян (в останалите общини е по 300 лв.), той пак е по-нисък от средните за страната 525 лв. годишно.

Администрация ●●●●●

Оценката на администрацията за предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишава и през 2017 г. и поставя областта на първо място в страната. Оценката за развитието на електронно управление също се подобрява и вече е близка до средната за страната. За поредна година областта показва сравнително добра прозрачност на местната администрация. През 2017 г. в рамките на областта най-прозрачни са общините Троян и Тетевен, а най-малко прозрачна отново е община Априлци.

И през 2016 г. област Ловеч е на второ място (след столицата) по най-голям дял на територията, покрита от кадастралната карта – 81% при 23% за страната. Община Луковит все още е с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

Ловеч е сред областите с най-неблагоприятна възрастова структура на населението и същевременно влошаването ѝ е по-бързо от средното за страната. През 2016 г. Ловеч се присъединява към областите, в които броят на лицата на възраст 65 и повече години е два и повече пъти по-висок от този на лицата до 14 години с коефициент 200,2% при 147,1% за страната. Катализатор за бързото застаряване на населението са силно отрицателните коефициенти на естествен (-12‰ при -6‰ за страната) и механичен прираст (-6‰). Нещо повече – стойностите и на двата коефициента намаляват още през 2016 г.

През 2016 г. делът на градското население остава значително под средния за страната – 63% при 73% за страната. Ловеч е и сред областите с най-ниска гъстота на населението, като показателят бързо намалява с обезлюдяването на областта.

Образование ●●●

Коефициентът на записване в V-VIII клас в област Ловеч е сравнително висок и за разлика от тенденцията в страната през последните години се увеличава на 82,5% при 78,2% за страната през 2016 г. В същото време обаче делът на отпадналите от основното и средното образование в областта също е по-висок от средния. Броят на преподавателите също продължава да е по-нисък – 71 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици в страната.

Учениците в областта се представят сравнително добре на матурите по БЕЛ през 2017 г., като резултатите са близки до средните в страната.

Здравеопазване ●●●

Ловеч е сред областите със сравнително висок брой на здравноосигурените лица, включително и заради изявеното застаряване на населението. През 2016 г. делът им отново нараства и достига 91,3% при 88,1% за страната. Областта е относително добре осигурена с общопрактикуващи лекари (един на всеки 1420 души от населението при 1611 души за страната), но страда от недостиг на специалисти (един лекар от водеща специалност на 621 души от населението при 530 души за страната).

След няколкогодишен спад легловата база в МБАЛ се разширява и достига 4,2 легла на 1000 души от населението през 2016 г., макар и все още да е далеч от средните за страната 5,1 легла на 1000 души. През 2015 и 2016 г. се наблюдава спад на лекуваните болни в Ловеч. През 2016 г. преминалите през болниците в областта намаляват до 205 на 1000 души от населението, а в страната се увеличават до 235 на 1000 души.

Сигурност и правосъдие ●●●

Ловеч остава сред областите със сравнително слаба натовареност на съда и през 2016 г. Един наказателен съдия в окръжния съд в областта разглежда средно по 6,9 дела на месец, а в страната – по 9,4 дела на месец. Това се отразява и на бързината на правораздаване. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, в областта намалява, но остава по-висок от средния за страната – 93% при 89% за страната. Делът на висящите дела пък е по-нисък от средния за страната.

През 2016 г. регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността се увеличават и вече са съизмерими със средните нива за страната – 12,5 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Същевременно обаче разкриваемостта в област Ловеч се повишава бързо и вече е значително над средната. През 2016 г. от регистрираните престъпления в областта 59% са разкрити, а в страната – 48%.

Околна среда ●●●●

Заради сравнително слабата урбанизация на областта делът на хората с достъп до канализация е значително по-нисък от този в страната. През 2015 г. с откриването на третото стъпало на пречиствателната станция на град Ловеч свързаността с пречиствателни станции се повишава от 41,2 до 56,6%, но остава под средните за страната 62,3%.

Ловеч продължава да е сред областите с относително чист въздух. И през 2015 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са над три пъти по-ниски от средните за страната. Образованите битови отпадъци на човек от населението също са сравнително малко.

Култура ●

Културният живот в областта се характеризира със сравнително нисък интензитет.

След повече от 15 години в Ловеч отново има кино. Посещенията през 2016 г. вече са 20 000, или 150 посещения на 1000 души от населението спрямо средните 778 на 1000 души за страната. Посещенията в театрите пък са три пъти по-ниски от средните за страната и продължават да намаляват. Интересът към местните музеи също намалява, но посещенията спрямо населението остават над средните за страната нива – 805 на 1000 души при 734 на 1000 души в страната.

След няколкогодишно намаление на интереса към библиотеките в областта през 2016 г. посещенията отново се повишават, достигайки 401 на 1000 души при 605 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Ловеч

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7096	7128	7360	7666	7759	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2825	2963	3134	3788	4084	4123
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6184	6509	6940	7487	8033	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	33,0	32,9	36,8	31,2	29,2	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,3	61,1	58,5	56,9	60,2	56,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	55,6	52,9	52,2	51,0	54,6	52,4
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,2	13,4	10,7	10,2	9,2	7,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,6	16,4	15,8	18,6	20,5	17,3
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	39	39	40	41	42	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1094	1076	1136	1388	2316	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	946	959	986	996	1131	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	30,3	33,7	34,6	45,8	50,8	51,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	40,1	43,0	44,8	47,8	43,7	44,7
Покритие на кадастъра (%)	74,0	74,0	74,0	74,0	80,4	80,5

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,7	-10,2	-10,2	-11,2	-11,0	-11,9
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,1	-3,5	-5,3	-4,2	-4,2	-5,6
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,48	4,29	4,46	4,35	4,26	4,12
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	2,86	3,59	2,51	2,97	6,17	9,92
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,0	81,3	80,7	80,0	81,2	82,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,5	88,9	88,5	89,7	91,1	91,3
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	204,9	210,2	220,1	213,4	208,8	205,2
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,2	10,9	10,1	9,4	10,1	12,5
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	52,2	51,6	51,8	49,2	45,4	58,8
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,4	4,4	6,1	7,6	6,5	7,7
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	40,9	41,1	41,1	41,2	56,6	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	125,2	115,5	93,8	93,8	93,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	150
Посещения в театрите на 1000 души от населението	141	148	186	124	119	101

Област Монтана

▶ Население (2016)	135 929
▶ Територия (кв.км)	3635,6
▶ Брой на населените места	131
▶ Дял на населението в градовете (%)	63,7

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт, заплатите и доходите в Област Монтана все още са значително под средните за страната. В същото време тенденциите на пазара на труда не са добри. През 2016 г. Монтана е областта с най-ниска икономическа активност, а към края на 2015 г. – с най-малко привлечени до момента чужди инвестиции спрямо населението. Усреднените местни данъци и такси в общините от областта я поставят сред областите с най-ниски данъци. Монтана остава сред областите със сравнително ниско покритие на кадастралната карта.

Застаряването на населението в областта изпреварва значително това в страната. През 2017 г. учениците от област Монтана отново получават по-ниски оценки на матурата по български език и литература, което се превръща в десетгодишна тенденция. В областта има недостиг на лекари специалисти. Макар Монтана да е сред областите със сравнително слаба натовареност на съда, правораздаването е бавно. Монтана продължава да е сред областите с най-нисък обем на образованите битови отпадъци спрямо населението и с най-чист въздух. Областта се характеризира с относително слаб културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

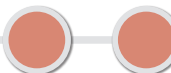
Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●

През 2015 г. БВП на човек от населението в област Монтана отново започва да нараства след спада от предходната година. Въпреки това той чувствително изостава от средните стойности за страната – 7270 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната. Същевременно заплатите в областта се повишават непрекъснато, но и те все още са под средните за страната. Годишните доходи на лице от домакинството също се увеличават през 2016 г., но не могат да компенсират спада от 2015 г. и сравнително ниската база и остават с близо 1000 лв. по-ниски от средните за страната – 4191 лв. при 5167 лв. за страната.

Изоставащите доходи в област Монтана предопределят и високия дял на населението, живеещо под линията на бедност за страната – 32,8% в областта при 22,9% в страната през 2015 г.

Пазар на труда ●●

Тенденциите на пазара на труда в областта не са добри. Въпреки че безработицата продължава да намалява и през 2016 г. и остава по-ниска от средната за страната, това е съпътствано от значително понижаване на икономическата активност и на заетостта за втора поредна година. Монтана се превръща в областта с най-нисък коефициент на икономическа активност – 56,6% при средно 68,7% за страната, което означава, че все по-голяма част от местното трудоспособно население спира да търси работа. Коефициентът на заетост също остава с повече от 10 пр.п. под този за страната – 53,3% при 63,4% за страната.

Освен в ниския приток на инвестиции причината за неблагоприятната картина на пазара на труда може да се търси и в сравнително слабата образователна структура на населението на областта. През 2016 г. висшистите в областта намаляват до 16,4% от населението между 25 и 64-годишна възраст при 27,7% за страната, а тези с основно и по-ниско образование остават над средното за страната ниво, въпреки че също намаляват през 2016 г.

Инвестиции ●

Още през 2013 г. Монтана става областта с най-неблагоприятно съотношение между ЧПИ с натрупване и броя на местното население. Нещо повече – през следващите две години се наблюдава отлив на чужди инвестиции и към края 2015 г. инвестициите с натрупване достигат 201 евро/човек при 3250 евро/човек в страната.

Годишните разходи за ДМА се повишават близо двойно до 1772 лв./човек при 2973 лв./човек в страната през 2015 г., но също изостават от средните за страната нива. Ниската инвестиционна активност се вижда и в относително малкия брой работещи предприятия в областта – за 2015 г. те са 4542, или 33 на човек от населението, при 55 на човек в страната.

Уسوените средства по оперативни програми в областта също изостават от средните нива. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми достига 1181 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много е усвоила община Монтана (над 2000 лв./човек), а най-малко – община Якимово (под 50 лв./човек).

Инфраструктура ●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-ниска от тази в страната. Значително по-нисък е и дялът на автомагистралите и първокласните пътища – 8,6% при 18,6% за страната през 2015 г., което отчасти обяснява и лошото състояние на пътищата в областта. През 2016 г. 28% от пътната настилка в област Монтана са в добро състояние при 42% за страната.

Достъпът на домакинствата от областта до интернет се повишава през 2016 г., но остава по-нисък от средния за страната.

Данъци и такси ●●●●●

Усреднените размери на местните данъци и такси в общините от областта я поставят сред областите с най-ниски данъци, като всеки от разглежданите данъци и такси е значително по-нисък от средните за страната нива. Нещо повече – през 2017 г. в областта няма нито едно повишение на местен данък или такса. Община Якимово дори намалява с 21% размера на данъчната ставка за данък върху превозни средства и леки автомобили с мощност над 74 до 110 kW включително.

Годишният данък върху таксиметровия превоз на пътници в областта също е чувствително по-нисък от средния за страната. Само в община Монтана той е в размер на 400 лв., а в останалите общини е 300 лв. при 525 лв. средно за страната.

Администрация ●●●

Оценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в общините в областта са съизмерими със средните за страната. Оценката за прозрачност на органите на местното самоуправление също се приближава до средното ниво след значително повишаване на прозрачността през 2017 г. Най-високо е оценена прозрачността в общините Бойчиновци и Лом (около 70%), а най-ниско – в община Якимово (21%).

Монтана остава сред областите със сравнително ниско покритие на кадастралната карта. За 2016 г. 12,7% от територията ѝ е покрита от кадастъра при 22,5% за страната. Три от общините в областта (Бойчиновци, Вълчедръм и Якимово) все още остават с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●

Застаряването на населението в областта изпреварва значително това в страната. И през 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години нараства и достига 192% при 147% за страната, т.е. възрастните хора в областта са почти два пъти повече от децата. Това се дължи на силно отрицателните коефициенти на естествен и механичен прираст. Коефициентът на естествен прираст се задържа на двойно по-ниско ниво от средното за страната: -13‰ при -6‰ за страната. Така Монтана се превръща в областта с втория най-нисък естествен прираст след Видин. Коефициентът на механичен прираст пък намалява рязко от -2,4‰ през 2015 г. до -5,4‰ през 2016 г.

Въпреки че се увеличава, делът на градското население в областта остава чувствително под този в страната – 63,7% при 73,3% в страната, което обяснява и сравнително ниската гъстота на местното население.

Образование ●●

През 2016 г. коефициентът на записване на учениците в V–VIII клас в областта намалява и за първи път от 2009 г. изостава от средното за страната ниво. Това е съпроводено и от повишаване на дела на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование значително над средното ниво.

През 2017 г. учениците от област Монтана получават по-ниски от средните оценки на матурата по БЕЛ, което вече се превръща в десетгодишна тенденция. Средният успех в област Монтана е 4,04 при 4,22 за страната. Все пак резултатите от матурите се повишават спрямо 2016 г. Положително е и рязкото свиване на слабите оценки в областта. През 2015–2016 г. делът им е 11–12%, но през 2017 г. намаляват до 7% при 8% среден дял в страната.

Монтана остава сред малкото области, в които няма университети или филиали на такива.

Здравеопазване ●●

И през 2016 г. делът на здравноосигурените в областта е по-висок от средния за страната заради все по-високия дял на пенсионерите в местното население. Броят на общопрактикуващите лекари все още е по-висок от средния за страната спрямо населението, но продължава да се наблюдава липса на специалисти. На един лекар от водеща специалност отговарят 701 души от местното население при 530 души в страната.

Въпреки недостига на специалисти областта все още поддържа сравнително голяма леглова база в МБАЛ – през 2016 г. броят на леглата е 6,4 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души в страната. Броят на преминалите за лечение болни също е по-висок от средния – 277 на 1000 души при 235 на 1000 души в страната.

Коефициентът на детска смъртност в областта се повишава през 2016 г. и е почти двойно по-висок от средното за страната ниво.

Сигурност и правосъдие ●●

И през 2016 г. Монтана е сред областите със сравнително слаба натовареност на съда. Един наказателен съдия в окръжния съд разглежда средно по 6,3 дела на месец при 9,4 дела на месец средно за страната. Въпреки ниската натовареност обаче правораздаването в областта е сравнително бавно. В 3-месечен срок са приключили 85% от наказателните дела (при 89% за страната), а делът на висящите дела е 10% (при 8% за страната).

Относителният брой на регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността остава по-нисък, но близък от средния брой в страната – 12,0 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Делът на разкритите престъпления пък е по-висок, но отново близък до този в страната – 51% при 48% за страната.

Околна среда ●●●

Сравнително слабата урбанизация на областта обяснява ограничения достъп на населението до канализация – 60% при 76% за страната през 2015 г. Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води е още по-ограничена – 35% при 62% за страната.

Същевременно Монтана продължава да е сред областите с най-малък обем на образуваните битови отпадъци спрямо населението и с най-чист въздух. Образуваните отпадъци са 276 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата пък са десетки пъти под средните – 5 т/кв.км при 324 т/кв.км в страната.

Култура ●

Областта се характеризира с относително неинтензивен културен живот и през 2016 г. Положителна тенденция се забелязва единствено по отношение на интереса към местните театри. През последните няколко години посещенията на театрите нарастват бързо – от 50 на 1000 души от населението през 2012 г. до 301 на 1000 души през 2016 г., като почти се изравняват със средните за страната 322 посещения на 1000 души. Същевременно обаче интересът към музеите спада за втора поредна година и достига 206 посещения на 1000 души от населението при 734 на 1000 души за страната.

Монтана продължава да е сред малкото области, в които няма кино и през 2016 г.

Ключови показатели за област Монтана

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6150	6278	6813	6642	7270	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2961	2994	3276	4117	3021	4191
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6289	6572	6995	7449	7971	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	30,6	27,2	41,6	31,5	32,8	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	61,6	62,7	63,8	67,1	58,5	56,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	52,9	53,3	53,0	55,9	53,7	53,3
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	14,1	14,9	16,7	16,3	8,2	5,8
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	15,8	18,1	18,4	17,1	17,3	16,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	31	31	31	32	33	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1128	997	1077	999	1772	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	173	217	267	244	201	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	29,0	37,5	36,4	47,9	36,8	58,7
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	25,8	22,0	29,1	31,4	31,4	28,2
Покритие на кадастъра (%)	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3	12,7

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-12,3	-12,8	-11,7	-12,8	-13,2	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,2	-3,4	-2,7	-3,2	-2,4	-5,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,38	4,10	4,17	4,19	4,04	3,88
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,16	9,41	6,40	6,91	10,75	12,44
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,9	81,1	81,7	80,5	80,6	77,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,9	87,1	86,1	87,4	89,0	88,6
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	245,1	255,3	260,4	261,5	267,7	276,6
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,3	14,1	13,3	11,9	13,4	12,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	46,3	38,4	38,7	43,2	41,5	51,2
Дял на висящите наказателни дела (%)	10,0	12,5	10,3	11,3	14,5	10,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	33,9	34,0	34,2	34,3	35,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	5,4	5,8	6,5	7,9	5,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	66	50	67	81	118	301

Област Пазарджик

▶ Население (2016)	262 222
▶ Територия (кв.км)	4456,9
▶ Брой на населените места	117
▶ Дял на населението в градовете (%)	62,5

Общ преглед

През 2015 г. ръстът на brutния вътрешен продукт на човек в областта е над двойно по-висок от този в страната, но въпреки това благосъстоянието в Пазарджик остава значително под средните стойности за страната. Пазарът на труда е със съизмерими със средните за страната показатели, но областта продължава да се характеризира с относително неблагоприятна образователна структура на населението. Инвестиционната активност в област Пазарджик продължава да изостава. Въпреки относително niskия дял на магистралните и първокласните пътища качеството на пътищата остава високо.

Застаряването и обезлюдяването на областта е по-малко изявено спрямо картината на национално ниво. Показателите за образование поставят Пазарджик сред областите с най-слаби резултати по отношение както на качеството, така и на задържането в училище. Сравнително голямата леглова база и относително високият брой лекари в областта предопределят и високия брой на преминалите за лечение болни. Правораздаването е сравнително бързо, а регистрираната престъпност – ниска. Културният живот в областта остава слабо интензивен с изключение на големия интерес към музеите.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●

През 2015 г. БВП на глава от населението в област Пазарджик се повишава и прекъсва тенденцията на спад от предходните две години. Ръстът дори е над двойно по-висок от този в страната, но въпреки това Пазарджик остава значително под средните стойности с 7929 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната.

Средната заплата в областта се повишава непрекъснато и достига над 8000 лв. годишно, но също остава под средната в България, която достига 10 500 лв. през 2015 г. През 2016 г. средногодишният доход на лице от домакинството се повишава за втора поредна година и преминава 4000 лв., но в страната вече е над 5000 лв.

Изоставането на област Пазарджик по отношение на доходите и заплатите предопределя и сравнително високия дял на бедните и на тези, живеещи с материални лишения, въпреки че и двата показателя за областта намаляват през 2015 г.

Пазар на труда ●●●

През 2016 г. икономическата активност в област Пазарджик се задържа на същото ниво от 2015 г. при общ спад за страната, но остава по-ниска от тази в страната със стойност от 65,3% при 68,7% за страната. Коефициентът на заетост в областта също остава по-нисък – 60,2% при 63,4% за страната, като все още не може на достигне предкризисното си ниво от 63,1% през 2008 г.

Безработицата в областта обаче продължава да намалява и вече три години е по-ниска или равна на средната за страната. През 2016 г. тя е 7,7% и в страната, и в областта.

Областта продължава да се характеризира с относително неблагоприятна образователна структура на населението на възраст 25–64 години, въпреки че се наблюдава подобряване през 2016 г. Делът на висшестите се повишава с 2 пр.п. до 18,8% (при 27,7% за страната), а делът на хората с основно и по-ниско образование намалява с 1 пр.п. до 25,7% (при 17,7% за страната).

Инвестиции ●●

Инвестиционната активност в област Пазарджик продължава да изостава. Чуждите инвестиции се повишават и през 2015 г., но остават чувствително по-ниски от средните за страната на човек от населението – 1855 лв. в областта при 3250 лв. в страната с натрупване към края на 2015 г. Близко двойно по-ниски са и усвоените европейски средства. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативните програми в областта достигат 782 лв./човек при 1344 лв./човек в страната. В областта най-много средства отново усвоява община Панагюрище, а най-малко – общините Сърница и Ракитово.

Предприемаческата инициатива в областта се засилва през 2015 г. Броят на предприятията нараства до 42 на 1000 души

от населението в областта при 55 на 1000 души в страната. Сравнително бавно, предвид ниската база и изоставането от средните нива за страната, нарастват и разходите за ДМА. Стойността им за област Пазарджик достига 1659 лв./човек през 2015 г. при 2973 лв./човек за страната.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Пазарджик е съизмерима със средната за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища в областта е по-нисък от средния за страната (15% при 19% за страната през 2015 г.), но качеството на пътищата остава относително високо. През 2016 г. 47% от пътната настилка в областта са в добро състояние, докато средната за страната стойност е 42%.

Достъпът и използването на интернет от местното население се повишават през 2016 г., но остават по-ниски от средните за страната нива.

Данъци и такси ●●●

Местните данъци и такси в общините от област Пазарджик остават непроменени през 2017 г. Сравнително високи са усредненият данък за прехвърляне на собственост и такса смет, но пък данъците върху недвижимите имоти, превозните средства и търговията на дребно за пазарджишките общини са по-ниски от средните за страната.

Сред най-ниските в страната е данъкът върху таксиметровия превоз. Във всички общини от областта, в които има такъв данък, той е 300 лв. през 2017 г. при средно ниво за страната от 525 лв.

Администрация ●●

През 2017 г. оценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в общините от област Пазарджик намаляват и остават под средните оценки за страната.

Същевременно оценката за прозрачността на общините от областта нараства и вече приближава средната за страната. В рамките на областта най-прозрачна е община Панагюрище (с близо 70% рейтинг), а най-непрозрачни са общините Сърница, Белово и Лесичово (под 40%).

Покритието на кадастъра в областта започва отново да се увеличава през 2016 г. и остава над средното за страната ниво – 27% при 23% за страната. Ръстът е заради разширяването на кадастралната карта в община Пазарджик. Общините Велинград, Лесичово, Септември и Стрелча остават с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●●

Въпреки че област Пазарджик следва общата за страната тенденция към застаряване и обезлюдяване, тези процеси все още не са толкова изявиени. Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на възраст 65 и повече години към това на 0–14 години за областта е 134% през 2016 г. при 147% за страната. Коефициентът на естествен прираст остава отрицателен, като през 2015 и 2016 г. се доближава до средните стойности от около –6%. Коефициентът на механичен прираст пък се задържа на ниво от –4,9% от 2014 до 2016 г., което показва, че значително повече хора се изселват от областта, отколкото се заселват в нея.

Делът на градското население остава значително по-нисък от средното за страната ниво със стойност от 63% при средно 73%. Въпреки това поради големия брой малки населени места със значително население гъстотата на населението в областта е висока – 2159 души/кв.км при 1548 души/кв.км в страната.

Образование ●

Показателите в тази категория поставят Пазарджик сред областите с най-слабо образование. Коефициентът на записване в V–VIII клас в областта отново намалява и е по-нисък от средния за страната през 2016 г. Дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование са чувствително по-високи, като делът на отпадналите нараства бързо в последните години и вече е сред най-високите в страната (близо 5% през 2015 г.).

Средният успех на матурите по БЕЛ през 2017 г. намалява спрямо 2016 г., като по този начин задълбочава разликата със средния за страната. Слабите оценки в областта също нарастват и през 2017 г. вече са почти двойно повече от тези в страната – над 15% при под 8% за страната. По-висок дял на неуспешно положилите изпита се наблюдава единствено в областите Кърджали и Ямбол (с по над 20%).

Областта е сред малкото, в които няма университети или филиали на такива.

Здравеопазване ●●●

Делът на здравноосигурените в областта традиционно е по-нисък от средния за страната и през 2016 г. е 85,2% при 88,1% за страната. Осигуреността с лекари остава близка до средната. През 2016 г. на един общопрактикуващ лекар от областта отговарят 1610 души (при 1611 души за страната), а на един лекар от водеща специалност – 577 души (при 530 за страната).

Броят на леглата в местните болници остава по-висок от средния за страната и ръстът му през 2016 г. изпреварва този за страната. Леглата в МБАЛ в областта достигат 6,6 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души за страната.

Сравнително голямата леглова база и относително високият брой лекари в областта предопределят и високия брой на преминалите през болниците пациенти – 276 на 1000 души при 235 на 1000 души в страната през 2016 г.

Сигурност и правосъдие ●●●

Въпреки че за втора поредна година натовареността на съдилищата в област Пазарджик се повишава и е над средните за страната нива, правораздаването е сравнително бързо и през 2016 г. един наказателен съдия в окръжния съд разглежда средно по 12 дела на месец при 9 дела на месец на съдия в страната. Делът на наказателните дела в областта, приключили в 3-месечен срок, за трета поредна година се задържа на 93% при 89% в страната през 2016 г. Същевременно делът на висящите дела в областта отново намалява, достигайки 5% при 8% за страната.

Регистрираната престъпност в областта традиционно е ниска. През 2016 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта намаляват за трета поредна година и достигат 9,9 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Делът на разкритите престъпления пък се повишава до 55% при 48% в страната.

Околна среда ●●●

Сравнително слабата урбанизация на областта е причина за ограничена осигуреност на населението с канализация. През 2015 г. е пусната в експлоатация новоизградена станция в град Септември и делът на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, нараства от 27 до 44%, но остава значително по-ниско от средното за страната ниво от 62% през 2015 г.

Пазарджик остава сред областите със сравнително чист въздух. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на кв.км територия са десет пъти по-малко в сравнение със средните стойности за страната. Образованите отпадъци в областта са съизмерими със средното ниво за страната.

Култура ●

Пазарджик е сред областите със сравнително нисък интензитет на културния живот. Въпреки това интересът към местните музеи нараства за втора поредна година и за първи път от 2012 г. изпреварва средните за страната нива през 2016 г. с 783 посещения на 1000 души в областта при 734 на 1000 души в страната. Броят на посещенията в местните театри също нараства и през 2016 г. достига 237 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната.

Същевременно посещенията на библиотеките в областта намаляват рязко и през 2016 г. те са пет пъти по-малко спрямо населението в сравнение с тези в страната.

Ключови показатели за област Пазарджик

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7169	7567	7281	6864	7929	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2972	3460	3755	3570	3728	4229
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6368	6862	7264	7650	8006	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	38,8	45,5	50,2	46,6	43,3	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,1	64,2	64,5	66,6	65,3	65,3
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,0	52,4	56,0	59,6	59,7	60,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	18,1	18,3	13,0	10,4	8,6	7,7
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	16,9	16,8	16,6	15,3	16,8	18,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	38	39	39	39	42	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1236	1265	1227	1512	1659	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1446	1581	1702	1762	1855	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	38,7	40,4	36,1	49,6	50,6	60,7
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,0	44,0	52,6	49,8	51,8	47,0
Покритие на кадастъра (%)	19,4	25,1	25,1	26,8	26,8	27,1

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,6	-4,5	-4,2	-5,3	-6,1	-5,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,5	-3,2	-4,7	-4,9	-4,9	-4,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,35	4,10	4,13	4,24	4,21	4,01
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,55	6,78	6,88	5,82	6,57	14,56
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,1	82,5	78,1	78,9	78,7	77,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,4	83,4	82,6	83,6	85,5	85,2
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	135,4	265,0	279,3	152,6	265,8	276,1
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,9	9,7	10,5	10,2	10,1	9,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	41,6	38,2	39,3	41,8	46,0	55,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	2,2	7,9	6,9	9,8	6,9	5,1
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	26,1	27,2	27,3	27,4	44,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	71,6	48,7	37,9	35,5	32,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	98	86	123	163	154	237

Област Перник

▶ Население (2016)	124 613
▶ Територия (кв.км)	2394,2
▶ Брой на населените места	172
▶ Дял на населението в градовете (%)	78,6

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на човек в областта все още е двойно по-нисък от средния за страната. Въпреки това доходите остават по-високи основно заради всекидневната трудова миграция на населението към столицата. Изключително голям дял от хората са със средно образование. Перник остава сред областите със сравнително слаба инвестиционна активност. Усреднените размери на местните данъци и такси в общините от област Перник като цяло са по-благоприятни от средните за страната. Оценките за работата на местната администрация са сравнително ниски, а покритието на кадастъра е сред най-ограничените в страната.

Застаряването на населението в областта е следствие най-вече от ниския естествен прираст, но и от отрицателния механичен прираст. Дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование в областта остават значително под средните за страната стойности. Местното население масово търси и получава специализирана медицинска помощ извън областта най-вече заради близостта до столицата. Престъпността остава висока, а разкриваемостта на престъпленията – по-ниска от средната. Интензитетът на културния живот в област Перник е по-скоро слаб.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

БВП на човек от населението в област Перник продължава да се повишава и през 2015 г., но със значително по-бавен темп от средния за страната. Така стойността му остава двойно по-ниска от средната за страната – съответно 6021 лв. при 12 339 лв. за страната. Преди кризата БВП на човек от населението в Перник беше достигнал почти 8000 лв., което показва дълбочината на кризата и бавното възстановяване на областта.

Брутната работна заплата в областта също нараства постоянно и през 2015 г. е 7514 лв. при 10 535 лв. за страната годишно. Доходите на лице от домакинството намаляват за първи път от повече от десет години, но намалението е малко (2%) и равнището им остава над средното за страната. Причина за сравнително високите доходи при нисък БВП в областта може да се търси във всекидневната трудова миграция на населението към столицата.

Сравнително високите доходи в областта предопределят и относително ниския дял на местното население, живеещо в материални лишения, и този на населението, живеещо под линията на бедност, въпреки че стойностите на двата показателя са близки до средните за страната през 2015 г.

Пазар на труда ●●●

Следвайки тенденцията в страната, икономическата активност в област Перник намалява през 2016 г. след няколкогодишен ръст. Въпреки това тя остава над средната за страната. Сравнително високата икономическа активност обаче се изразява в по-ниска от средната за страната заетост и по-висока безработица. И докато коефициентът на заетост за областта е близък до средния за страната и през 2016 г., коефициентът на безработица е значително по-висок – 12,4% при 7,7% за страната.

Образователната структура на местното население на възраст между 25 и 64 години се състои от изключително голям дял на хората със средно образование – 71% при 55% за страната за 2016 г. Съответно дяловете и на висшите, и на тези с основно и по-ниско образование са по-ниски от средните за страната.

Инвестиции ●

Перник остава сред областите със сравнително ниска инвестиционна активност. Броят на предприятията се увеличава слабо през 2015 г., но отново е далеч от средния брой за страната спрямо населението. Разходите за придобиване на ДМА отбелязват значителен ръст, но също остават чувствително по-малко от средните. Същевременно обаче в областта се наблюдава отлив на чужди инвестиции в разрез с ръста им в повечето области. Нещо повече – намаляването на ЧПИ в област Перник продължава вече няколкогодишна тенденция към спад и към края на 2015 г. стойността им с натрупване достига 1436 евро/човек при 3250 евро/човек в страната.

Областта се представя и сравнително слабо при усвояването на европейски средства. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативните програми в областта се повишават до 826 лв./човек при 1344 лв./човек в страната. В рамките на областта най-много средства усвояват общините Земен и Трън, а най-малко – община Ковачевци.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е сравнително висока. Въпреки това делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък от средния за страната.

Качеството на пътищата в областта намалява за втора поредна година при ръст в страната, но делът на пътната настилка в добро състояние в област Перник остава относително висок. През 2016 г. той е 47% при 42% за страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет и този на местните жители, използващи интернет, са близки, но остават по-ниски от средните за страната през 2016 г.

Данъци и такси ●●●●

Усреднените размери на местните данъци и такси в общините от област Перник са сравнително по-благоприятни от средните за страната и през 2017 г. Единствено данъкът върху превозните средства средно за областта е малко по-висок от средния за страната, но разликата е минимална. Нещо повече – няма случаи на повишаване на размерите на местните данъци и такси в Пернишка област спрямо 2016 г. Размерът на годишния данък за таксиметров превоз на пътници в общините от областта е на минималното за страната ниво от 300 лв. с изключение на община Радомир, където ставката е 400 лв.

Администрация ●●

Оценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ в общините от областта за 2017 г. остават от средните за страната, въпреки че разликите не са чувствителни.

Значително по-ниска е оценката за прозрачност на органите на местното самоуправление, въпреки че се повишава през 2017 г. до 47% при 59% за страната. В рамките на областта най-прозрачна отново е община Брезник със 64%, а най-малко прозрачни – общините Трън и Земен с по 22%.

Изключително ниско остава и покритието на територията от кадастралната карта в областта – 4,5%, като по-ниско е само в област Кърджали през 2016 г. Общините Земен, Ковачевци и Трън все още изобщо не са включени в кадастъра.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

През 2016 г. за трета поредна година Перник е една от петте области (заедно с Видин, Габрово, Кюстендил и Ловеч), в които на всяко лице на възраст до 14 години включително се падат над две лица на 65 и повече години.

Застаряването на населението е следствие както от изключително ниския естествен прираст, така и от отрицателния механичен прираст. През 2016 г., въпреки че се наблюдава увеличение, естественият прираст остава близо двойно по-нисък от средния за страната. Механичният прираст е относително благоприятен на фона на повечето области, почти -2%, като вероятно близостта до София и възможността за ежедневна трудова миграция към столицата го задържат на тези нива.

Въпреки че сравнително висок дял от местното население живее в градовете, гъстотата на населението в област Перник е почти двойно по-ниска от средната за страната.

Образование ●●●●

През 2016 г. за втора поредна година дялът на записаните в V–VIII клас в област Перник е по-висок от средния за страната, като разликата се увеличава заради ръста (до 80,3%) в областта и спада в страната (до 78,2%).

Дяловете на второгодниците и отпадналите от основното и средното образование в областта остават значително под средните за страната стойности. Същевременно обаче представянето на зрелостниците от областта на матурите е съизмеримо със средното. На матурите по БЕЛ през 2017 г. средната оценка за област Перник е 4,17 (при 4,22 за страната), а дялът на слабите оценки се повишава до над 9% (при под 8% за страната).

През учебната 2016/2017 г. в Перник следват 40 студенти, което е най-ниският брой, откакто в областта има университет, и най-ниският въобще сред областите, които предлагат висше образование.

Здравеопазване ●●

Дялът на здравноосигурените лица в област Перник отново е по-висок от средния за страната през 2016 г. Броят на общо-практикуващите лекари също остава значително по-висок.

Същевременно и през 2016 г. данните показват, че местното население търси и получава специализирана медицинска помощ извън областта – най-вече заради близостта на столицата, в която има най-много специалисти спрямо населението. Перник е областта с най-нисък брой на лекарите от водещите специалности. За пета поредна година Перник е и областта с най-малка леглова база в болниците (2,4 на 1000 души при 5,1 на 1000 души в страната), както и областта с най-малък брой преминали за лечение болни (106 на 1000 души при 235 на 1000 души в страната).

Сигурност и правосъдие ●●

Наказателните съдии в окръжния съд в Перник са сравнително слабо натоварени и през 2016 г. Един съдия разглежда средно по 7,0 дела на месец, докато в страната средният брой достига 9,4 дела на месец. Това обяснява и сравнително бързото правораздаване в областта. През 2016 г. 91% от делата приключват в 3-месечен срок (при 89% в страната), а дялът на висящите дела намалява до под 6% при над 8% за страната.

Въпреки че регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността намаляват през 2016 г., те за пета поредна година са повече от относителния брой за страната – 14,2 на 1000 души при 12,6 на 1000 души в страната. Същевременно разкриваемостта на престъпленията в област Перник остава по-ниска от средната. През 2016 г. от регистрираните през годината престъпления 43% са разкрити при 48% за страната.

Околна среда ●●●●●

Сравнително високата степен на урбанизация на област Перник е предпоставка за по-високия дял на населението с достъп до обществена канализация – 79% спрямо 76% за страната през 2015 г. Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води също е висока.

Обемът на образуваните битови отпадъци в областта намалява за трета поредна година и за първи път през 2015 г. е под средните за страната стойности с 352 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата също намаляват и остават под средното за страната ниво с 261 т/кв.км при 324 т/кв.км за страната.

Култура ●

Интензитетът на културния живот в област Перник е значително по-нисък от средния за страната. Вероятно близостта на областта до столицата се отразява и на поддържането и посещението на културно-развлекателни мероприятия и обекти на територията на областта.

И през 2016 г. всички индикатори за областта в тази категория са по-ниски от средните за страната, въпреки че се повишават. Най-голямо е нарастването на средногодишния брой посещения в местните театри – от 83 на 1000 души от населението през 2015 г. до 152 на 1000 души през 2016 г., но дори и тази стойност е над два пъти по-ниска от средната за страната. Интересът към библиотеките в областта също се възражда и нараства рязко, достигайки до 589 посещения на 1000 души, или близо до средните 605 на 1000 души за страната. Нарастване, макар и относително малко, има и при посещенията на музеите в областта.

Перник остава една от четирите области без кино и през 2016 г.

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6664	5990	5778	5936	6021	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4473	5021	5764	5941	6093	5941
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6080	6392	6719	7063	7514	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	9,5	11,6	11,9	19,1	20,3	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,4	68,6	69,6	71,0	72,7	70,7
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,1	61,7	60,4	61,6	62,5	61,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,0	9,9	13,0	13,1	14,0	12,4
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	16,7	16,6	16,9	17,8	22,5	18,6
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	37	38	39	40	41	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	707	853	983	992	1333	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1945	1865	1774	1713	1436	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	35,0	42,3	48,4	52,8	53,0	57,2
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	41,7	52,0	48,9	49,5	49,2	47,0
Покритие на кадастъра (%)	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,3	-11,7	-11,1	-11,2	-12,5	-11,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,6	-1,7	-0,8	-1,7	-0,1	-1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,39	4,12	4,16	4,25	4,12	4,06
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,05	4,47	5,28	5,57	8,07	8,27
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,2	77,8	77,0	76,7	78,9	80,3
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,8	88,3	87,5	88,6	90,0	89,8
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	100,6	103,6	103,4	99,3	97,6	106,1
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,3	14,9	15,2	14,0	15,4	14,2
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	38,2	33,1	34,6	30,6	31,1	42,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,5	7,8	10,1	10,0	6,5	5,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	74,0	74,1	74,2	74,1	73,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	297,8	257,0	250,9	292,8	261,3	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	88	84	69	55	83	152

Област Плевен

▶ Население (2016)	250 062
▶ Територия (кв.км)	4653,3
▶ Брой на населените места	123
▶ Дял на населението в градовете (%)	66,5

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на глава от населението и заплатите в областта нарастват по-бавно от средните за страната и областта все повече изостава. Намалването на заетостта и увеличаването на безработицата в областта през 2016 г. контрастира с положителните тенденции на национално ниво. Инвестиционната активност в областта е сравнително ниска. Значително по-ниски от средните за страната остават достъпът и използваемостта на интернет от местното население. Оценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ от плевенските общини са

съизмерими със средните за страната. Област Плевен е сред общините с най-нисък естествен прираст. Коефициентът на механичен прираст също намалява и през 2016 г. достига най-ниското си ниво за последните десет години. Резултатите на зрелостните изпити в областта остават сравнително слаби. Плевен е една от областите с най-добра оценка за състоянието на здравеопазването. Съдиите в областта са сравнително слабо натоварени, а правораздаването – бързо. Макар и интересът към музеите да е традиционно висок, културният живот в областта не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●●

БВП на човек от населението в област Плевен продължава да нараства, но ръстът му е по-нисък от средния за страната и през 2015 г. достига 7039 лв. при 12 339 лв. за страната. Подобна картина се наблюдава и при заплатите. Докато преди кризата размерът на средната годишна брутна заплата в областта е над 80% от средната за страната, през 2015 г. тя е под 75% със стойност от 7892 лв. при 10 535 лв. за страната. Средногодишният доход на лице от домакинството в областта обаче остава относително висок. Той е причината област Перник да се доближава до средните стойности за страната по дял на населението, живеещо с материални лишения (27% при 32% за страната), както и по дял на населението, живеещо под националната линия за бедност (24% при 23% за страната) и през 2015 г.

Пазар на труда ●●●

Икономическата активност в област Плевен намалява в унисон с тенденцията в страната през 2016 г., като достига 66,5% при 68,7% за страната. Но докато в страната това е съпътствано от нарастване на заетостта и намаляване на безработицата, в област Плевен се случва точно обратното. Заетостта намалява под предкризисното си ниво, което успя да надхвърли през 2015 г., и достига 59,5% през 2016 г. при 63,4% за страната. Плевен е и една от малкото области, в които безработицата нараства през 2016 г. Докато в страната безработицата намалява с 1,4 пр.п., в област Плевен тя нараства с 1,4 пр.п. до 10,6%.

Наблюдава се и влошаване на образователната структура на населението на възраст 25–64 години. Делът на висшите намалява слабо до 24,1%, а делът на населението с основно и по-ниско образование нараства до 19,3%. Въпреки това разликите със средните за страната дялове са относителни малки.

Инвестиции ●●

Инвестиционната активност в областта е сравнително ниска. Броят на предприятията се повишава, но остава под средния за страната – 39 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната през 2015 г. Разходите за придобиване на ДМА също нарастват през 2015 г. и достигат почти 2000 лв./човек от населението при около 3000 лв./човек за страната.

Привлечените чужди инвестиции в областта са сравнително ниски. През 2015 г. дори се наблюдава лек спад и размерът им към края на 2015 г. достига 1130 евро/човек при 3250 евро/човек за страната.

Област Плевен усвоява сравнително малко европейски средства. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми по оперативните програми на бенефициенти от

областта е 228 млн. лв., или 914 лв./човек от населението при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства отново усвоява община Белене – близо 4000 лв./човек, докато стойностите в останалите десет плевенски общини не превишават 1000 лв./човек.

Инфраструктура ●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е съизмерима със средните стойности за страната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък – 12% при 19% за страната през 2015 г. Качеството на пътищата в областта е сходно с това в страната като цяло – през 2016 г. 41% от пътната настилка в област Плевен е в добро състояние при 42% за страната.

Значително по-ниски от средните за страната остават достъпът и използваемостта на интернет. През 2016 г. както делът на домакинствата с достъп до интернет в областта, така и делът на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца, се свиват до 50% при съответно 64% и 63% за страната.

Данъци и такси ●●

Значително по-висок от средния за страната е данъкът върху недвижимите имоти на юридическите лица в областта, като дори се повишава заради увеличенията в общините Белене и Никопол. По-висок от средния е и данъкът за прехвърляне на собственост, като в болшинството от плевенските общини размерът му е над средния за страната.

Чувствително по-нисък от средния за страната пък е усредненият данък за търговия на дребно и той не се променя през 2017 г. Дори най-високата ставка – тази в община Плевен, е по-ниска от средната за страната. По-нисък остава и данъкът върху превозните средства и разликата се увеличава заради намалението му в община Долна Митрополия. Данъкът върху таксиметровия превоз в общините от областта също е по-нисък от средния за страната.

Администрация ●●●

През 2017 г. самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ от плевенските общини са съизмерими със средните за страната. Прозрачността на администрацията в общините в областта се повишава през 2017 г. и остава по-висока от средната за страната, но разликата се стопява. Като най-прозрачни са оценени общините Долна Митрополия и Плевен, а най-малко прозрачна отново е община Левски.

През 2016 г. покритието на кадастралната карта в областта расте, но остава по-ниско от средното за страната. Все още в четири от общините никаква част от територията не е включена в кадастъра.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

От 2011 г. насам коефициентът на естествен прираст за областта се задържа на ниво около -10‰, което е значително по-ниско от средното за страната. И през 2016 г. област Плевен е сред общините с най-нисък естествен прираст. Коефициентът на механичен прираст също намалява и през 2016 г. достига най-ниското си ниво за последните десет години.

Тези процеси предопределят бързото застаряване на населението в областта. През 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години е 186% при 147% за страната.

Плевен е сред областите със сравнително слаба урбанизация – 67% от местното население живее в градовете при 73% за страната, което се отразява и на по-ниската гъстота на населението в областта.

Образование ●●

Традиционно за последните 5–6 години нетният коефициент на записване в V–VIII клас в област Плевен е по-висок от средния за страната. През 2016 г. той достига 83% в областта при 78% за страната. Въпреки по-високия обхват на образованието в областта дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование са значително по-високи от средните за страната.

По-слаби остават резултатите от зрелостните изпити. На матурата по БЕЛ през 2017 г. учениците от Плевенска област получават едни от най-слабите резултати – средната оценка е 3,98 при 4,22 за страната. Сравнително висок е и делът на двойките – близо 14% от явилите се в областта получават слаба оценка при средно 8% в страната.

През 2016 г. студентите в областта за втора поредна година са над 2000, което е рекорд за областта, но в сравнение с другите български области, които предлагат висше образование, този брой е сравнително нисък.

Здравеопазване ●●●●●

Плевен е една от областите с най-добра оценка за здравеопазването в страната на база на избраните индикатори. Здравноосигурените са 91% при 88% за страната. Осигуреността с лекари също е висока. Плевен е на първо място по относителен брой на общопрактикуващите лекари – един на 1216 души при един на 1611 души в страната. Областта е и на второ място (след столицата) по осигуреност с лекари от водещите специалности – един на 399 души при един на 530 души в страната за 2016 г.

Традиционно Плевен е и областта с най-голяма леглова база в МБАЛ спрямо населението. През 2016 г. леглата са 7,4 на 1000 души при 5,1 на 1000 души в страната, което

е предпоставка за затвърждаване на второто място (след Пловдив) на Плевен като областта с най-голям брой преминали за лечение болни – 325 на 1000 души при 235 на 1000 души в страната.

Сигурност и правосъдие ●●●

Правораздаването в областта се характеризира със слаба натовареност на съдиите и с относително бързо приключване на делата. Наказателните съдии в окръжния съд разглеждат средно по 7,6 дела на месец при 9,4 дела на месец на съдия в страната през 2016 г. Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, се задържа на 95% (при 89% за страната), а висящите дела остават по-ниски от средните за страната.

Въпреки че регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността намаляват през 2016 г., те са повече от средните за страната – 14,5 на 1000 души при 12,6 на 1000 души в страната. Същевременно за първи път от пет години насам разкриваемостта в областта изпреварва, макар и с малко, тази в страната с 48,5% разкрити престъпления при 48,2% в страната.

Околна среда ●●●

Сравнително слабата степен на урбанизация на областта обяснява ниската свързаност на населението с канализация. През 2015 г. 57% от местното население живеят в селища с обществена канализация (при 76% за страната), а 50% имат достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 62% за страната).

Въздухът в областта е сравнително чист. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са 7 пъти по-ниски от средните за страната. Плевен е и сред областите с най-малък обем на образуваните битови отпадъци спрямо населението през 2015 г.

Култура ●

Традиционно интересът към музеите в областта е по-висок от средния за страната. През 2016 г. в областта са отчетени 891 посещения на 1000 души от населението при 734 на 1000 души за страната.

Останалите индикатори в тази категория показват слаба интензивност на културния живот в областта. Посещенията в местните театри са над два пъти под средните за страната (142 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната), посещенията в библиотеките – четворно по-малко (141 на 1000 души при 605 на 1000 души за страната). Посещенията в кината вече са значителен брой (507 на 1000 души), но и те са по-малко от средните за страната стойности (778 на 1000 души).

Ключови показатели за област Плевен

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6392	6369	6676	6734	7039	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3902	5091	5431	5043	5645	5666
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6308	6646	7046	7400	7892	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,4	19,6	10,0	22,9	23,6	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	61,6	61,9	66,1	63,7	67,5	66,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,1	55,5	58,1	58,0	61,2	59,5
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,0	10,3	12,1	9,0	9,2	10,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	18,5	21,7	22,9	23,6	24,5	24,1
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	35	35	36	37	39	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1079	1833	1618	1473	1992	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	652	736	1191	1191	1130	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	35,8	37,3	47,6	43,8	54,5	50,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	29,2	31,0	38,8	39,0	39,0	40,5
Покритие на кадастъра (%)	10,0	10,0	10,0	10,0	10,8	12,5

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,6	-10,1	-9,1	-10,0	-10,0	-9,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,5	-4,4	-4,7	-4,0	-4,9	-5,7
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,33	4,06	4,13	4,10	4,01	3,96
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,66	8,03	8,73	7,93	10,20	14,72
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,5	82,7	83,5	82,9	80,4	82,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,4	88,8	88,2	89,5	90,8	90,8
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	207,1	277,8	308,7	235,9	323,2	325,2
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	16,5	15,9	16,7	15,7	16,0	14,5
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	42,1	38,5	36,7	39,2	36,3	48,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,3	6,2	5,3	11,0	8,1	5,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	41,0	41,0	41,2	41,3	49,8	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	62,3	50,6	52,8	56,7	44,2	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	192	185	214	388	511	507
Посещения в театрите на 1000 души от населението	108	126	141	138	172	142

Област Пловдив

▶ Население (2016)	672 428
▶ Територия (кв.км)	5972,9
▶ Брой на населените места	224
▶ Дял на населението в градовете (%)	75,2

Общ преглед

След няколко години на колебливо нарастване през 2015 г. брутният вътрешен продукт на човек в областта изпреварва средния ръст за страната. Средната годишна работна заплата също нараства значително. Безработицата в областта продължава да намалява, но това се дължи основно на по-ниска икономическа активност на населението. Инвестиционната активност в област Пловдив е близка до тази в страната. Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от област Пловдив е над средното ниво за страната. Демографската картина в областта е значително по-благоприятна от общата за страната, като

областта е сред малкото, които привличат нетни мигранти от други области. Областта продължава традицията си за сравнително добро представяне на зрелостните изпити. Броят на лекарите и капацитетът на болниците в областта остават по-големи от тези в страната. Въпреки че съдиите в област Пловдив са сред най-натоварените, правораздаването е сравнително бързо. Сравнително високата урбанизация и гъстота на населението в област Пловдив обясняват по-високия достъп на населението до канализация и пречиствателни станции. През 2016 г. най-бързо нарастване и най-голям брой посещения се наблюдават при кината.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

След няколко години на колебливо нарастване през 2015 г. БВП на глава от населението в областта нараства стабилно и дори изпреварва средния ръст за страната. С 10 173 лв./човек (при 12 339 лв./човек средно за страната) областта се позиционира на седмо място сред българските области. Колебания все още се забелязват при доходите на домакинствата в областта, но средната годишна работна заплата нараства постоянно и значително. През 2015 г. тя достига 9084 лв. при 10 535 лв. за страната и с всяка година стопява разликата.

През 2015 г. делът на местното население, живеещо с материални лишения, и делът на хората, живеещи под националната линия на бедност, са съизмерими със средните стойности за страната.

Пазар на труда ●●●●

През 2016 г. икономическата активност в област Пловдив намалява в унисон с намалението в страната. За втора година обаче тя остава по-ниска от средната за страната със стойност 66,5% при 68,7% за страната. Заетостта остава стабилна с около 62,0% през последните 3 години спрямо 63,4% за страната през 2016 г. Свиването на активността води до намаление на безработицата в областта – от 13,4% през 2013 г. безработицата в областта започва бързо да намалява и през 2016 г. за първи път е по-ниска от средната за страната със стойност от 6,8% при 7,7% за страната.

Образователната структура на населението на възраст 25–64 години в област Пловдив остава почти непроменена и малко по-неблагоприятна от средната за страната. През 2016 г. хората с висше образование са 25,2% (при 27,7% за страната), а тези с основно и по-ниско образование – 19,7% (при 17,7% за страната).

Инвестиции ●●●●

Инвестиционната активност в област Пловдив е близка до тази в страната. Броят на предприятията се увеличава до 54 на 1000 души от населението, като почти достига средния за страната. Разходите за придобиване на ДМА също нарастват през 2015 г. – до 2637 лв./човек при 2973 лв./човек за страната. По-значително изоставане на област Пловдив се наблюдава по отношение на привлечените ЧПИ. След като през 2014 г. се регистрира отлив на инвестиции, през 2015 г. те отново нарастват слабо, но остават далеч от средните стойности за страната – 2368 евро/човек от населението при 3250 евро/човек за страната с натрупване към края на 2015 г.

Областта усвоява и сравнително малко европейски средства. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативни програми на бенефициенти от областта достигат 1044 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на област-

та отново най-много средства усвояват общините Хисаря и Кричим с по над 3000 лв./човек, а най-малко – Брезово, Родопи и Садово с по под 500 лв./човек.

Инфраструктура ●●●●●

Поради географското разположение на областта и множеството населени места и общини в нея Пловдив е една от областите с най-голяма гъстота на железопътната мрежа. Гъстотата на пътната мрежа, както и делът на магистралите и първокласните пътища в Пловдив са близки, но по-ниски от средните стойности за страната. Качеството на пътищата обаче остава значително по-високо от средното за страната и през 2016 г. – 48% от пътната настилка в областта е в добро състояние при 42% за страната.

През 2016 г. Пловдив е сред областите с най-висок дял на домакинствата с достъп до интернет и най-висок дял на хората, използвали интернет – и двата показателя се повишават до над 68% при съответно 64% и 63% за страната.

Данъци и такси ●●

Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от област Пловдив е над средното ниво за страната през 2017 г. В няколко общини има и увеличения на ставките на данъците спрямо 2016 г. Най-голяма е разликата при размера на данъка върху превозните средства и леките автомобили с мощност от 74 до 110 kW и размера на патентния данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ при най-добро местонахождение на обекта. По-висок е и данъкът за таксиметров превоз основно заради относително високия му размер в община Пловдив.

Данъците за прехвърляне на собственост и върху недвижимите имоти на юридическите лица в общините от областта са близки до средните стойности за страната.

Администрация ●●●●

Оценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в общините в област Пловдив са близки, но под средните за страната през 2017 г. Същевременно оценката за прозрачността на администрацията в областта е малко по-висока от средната. Като най-прозрачни са определени общините Пловдив и Асеновград, а най-малко прозрачни – Стамболийски и Калояново.

Покритието на кадастъра в областта остава по-високо от средното за страната, но не се разширява значително през последните пет години. И през 2016 г. все още в осем от общо 18-те общини в областта никаква част от територията не е включена в кадастралната карта.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●●

Демографската картина в областта е значително по-благоприятна от общата за страната. Процесът на застаряване продължава, но темпът и дълбочината му са умерени. През 2016 г. Пловдив е сред петте области в страната, които нетно успяват да привличат мигранти от други области и коефициентът на механичен прираст остава положителен. Естественят прираст в област Пловдив е малко по-благоприятен от средния за страната със стойност от -5% при -6% за страната.

Населението в градовете в областта се повишава и остава над средните за страната стойности. През 2016 г. градското население в област Пловдив е $75,2\%$ при $73,3\%$ за страната, което обяснява и по-високата гъстота на населението в областта.

Образование ●●●

През 2016 г. нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в област Пловдив намалява още и остава по-нисък от средния за страната. Същевременно делът на второгодниците, както и този на отпадналите от основно и средно образование остават значително по-високи от тези на национално ниво.

Областта продължава традицията си за сравнително добро представяне на зрелостните изпити. На матурите по БЕЛ през 2017 г. учениците от областта получават едни от най-високите оценки, като средната достига $4,33$ при $4,22$ за страната. Относително малко са и слабите оценки – 6% при 8% за страната.

Намаляването на студентите в област Пловдив следва общата тенденция в страната, но и през 2016 г. областта е сред първенците по брой на студентите спрямо населението.

Здравеопазване ●●●●

Лекарите в областта, съотнесени към населението, остават повече от тези в страната. През 2016 г. на един общопрактикуващ лекар отговарят 1595 души от населението (при 1611 за страната), а на един лекар от водеща специалност – 421 души (при 530 за страната).

Броят на леглата в местните МБАЛ продължава да се повишава, поставяйки Пловдив на челни позиции със $7,4$ легла на 1000 души от населението при $5,1$ на 1000 души за страната през 2016 г. Осигуреността с достатъчно лекари и болнични легла обяснява факта, че Пловдив е областта с най-много преминали за лечение болни в МБАЛ за втора поредна година. През 2016 г. те са 408 на 1000 души от населението при 235 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●

Въпреки че съдиите в област Пловдив са сред най-натоварените, правораздаването е сравнително бързо и през 2016 г. Един наказателен съдия в областта разглежда средно по $13,2$ дела на месец при $9,4$ дела на месец в страната. Същевременно 95% от делата в област Пловдив са приключили в 3-месечен срок (при 89% за страната), а висящите дела са 5% (при 8% за страната).

Област Пловдив продължава да се характеризира с относително ниска регистрирана престъпност. През 2016 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността намаляват до $9,1$ на 1000 души от населението при $12,6$ на 1000 души за страната. Заедно с намаляването на престъпленията в областта разкриваемостта нараства за трета поредна година и през 2016 г. изпреварва средната за страната. Близко 55% от регистрираните през годината престъпления в област Пловдив са разкрити през 2016 г. при 48% за страната.

Околна среда ●●●

Сравнително високата урбанизация и гъстота на населението в област Пловдив обясняват високия достъп на населението до канализация. През 2015 г. 80% от населението живеят в селища с обществена канализация (при 76% за страната), а 64% имат достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 62% за страната).

Замърсяването на атмосферата с въглероден диоксид продължава да е по-ниско от средното за страната, но обемът на образуваните битови отпадъци е по-голям от средния за страната през 2015 г. Емисиите на въглероден диоксид са 137 т/кв.км при 324 т/кв.км за страната, а образуваните отпадъци в областта се повишават до 521 кг/човек годишно при 422 кг/човек годишно за страната.

Култура ●●

През 2016 г. най-бързо нарастване на интереса и най-голям брой посещения се наблюдават при кината. Посещенията на местните кина достигат 967 на 1000 души при 778 на 1000 души за страната. Най-голям пък е спадът на посещенията в библиотеките в областта. През 2016 г. те са 118 на 1000 души – далеч от средните 605 на 1000 души за страната.

През 2016 г. в областта се отчитат 246 посещения в театрите на 1000 души от населението (при 322 на 1000 души за страната) и 436 посещения в музеите на 1000 души (при 734 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Пловдив

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	8967	9138	9440	9295	10 173	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3657	3988	4514	4410	4300	4381
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6889	7418	7922	8504	9084	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,3	19,3	23,1	19,9	22,6	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,2	67,7	70,7	71,7	68,8	66,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,4	60,0	61,2	62,2	62,1	62,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,8	11,2	13,4	13,1	9,6	6,8
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	23,6	22,6	23,4	25,1	25,4	25,2
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	50	51	51	52	54	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2144	2514	2291	2422	2637	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1847	1972	2430	2284	2368	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	47,5	55,1	60,7	45,0	61,7	68,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	47,5	48,0	43,7	44,5	47,1	47,6
Покритие на кадастъра (%)	24,4	24,4	24,4	24,4	24,4	24,6

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,8	-4,5	-4,0	-4,3	-4,9	-5,1
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,2	1,4	3,1	0,5	1,4	2,6
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,53	4,29	4,34	4,34	4,31	4,27
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,18	5,03	4,91	4,56	7,04	8,61
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,3	80,7	79,5	78,8	78,0	77,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,4	87,7	86,5	87,2	88,4	87,7
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	228,0	327,8	353,0	242,2	412,1	408,0
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,9	10,9	11,3	10,6	10,3	9,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	35,3	33,6	32,1	34,4	37,8	54,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,9	5,3	5,4	14,6	5,4	5,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	54,1	54,3	54,6	54,9	64,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	141,6	151,0	127,6	131,7	137,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	799	703	769	808	869	967
Посещения в театрите на 1000 души от населението	204	190	250	299	259	246

Област Разград

▶ Население (2016)	116 322
▶ Територия (кв.км)	2639,7
▶ Брой на населените места	119
▶ Дял на населението в градовете (%)	47,2

Общ преглед

Ниските доходи са причина и за относително високата бедност в областта. Освен на слабата инвестиционна активност ниската заетост и високата безработица се дължат и на неблагоприятната образователна структура на населението. Усредненото ниво на основните местни данъци и такси в общините в област Разград е близко до средното за страната и през 2017 г. Традиционно оценките за работата на администрацията в общините в област Разград са по-високи от средните за страната. През последните няколко години в областта се наблюдава бързо застаряване на населението. И през 2016 г. Разград

е сред областите с най-висок коефициент на записване в V–VIII клас, но средният успех на матурите по български език и литература на учениците от областта отново изостава. Разград остава сред областите с най-голям недостиг на лекари. Регистрираните престъпления са сравнително малко, а разкриваемостта – висока. Слабата урбанизация и ниската гъстота на населението на област Разград прави трудно свързването с канализация, макар и цялата мрежа да се обслужва от пречиствателни станции. През 2016 г. област Разград влиза в челната тройка области с най-много посещения в библиотеките.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

През 2015 г. икономиката в област Разград прекъсва петгодишната тенденция на ръст на БВП на глава от населението и той намалява до 7778 лв. Свиването е с 5% при ръст за страната от 7%. С това областният БВП остава далеч от средната за страната стойност от 12 339 лв./човек през 2015 г.

Същевременно заплатите в областта продължават стабилно да нарастват до 8702 лв. годишно (при 10 535 лв. за страната), но доходите забавят ръста си, достигайки 4182 лв./лице от домакинството годишно при 5167 лв./лице за страната през 2016 г.

Ниските доходи в областта обясняват и сравнително по-ниския стандарт на живот в нея. Делът на населението, живеещо с материални лишения, и този на населението, живеещо под националната линия на бедност в област Разград, остават по-високи от средните за страната през 2015 г.

Пазар на труда ●●

Икономическата активност в областта остава по-ниска от средната за страната и през 2016 г. със стойност от 65,5% (при 68,7% за страната). Заетостта се повишава, но също е чувствително по-ниска от тази в страната – 56,0% (при 63,4% за страната). Същевременно безработицата остава сред най-високите в страната, въпреки че постоянно намалява след започналото възстановяване от кризата. През 2016 г. стойността ѝ достига 14,6% (при 7,7% за страната).

Трудностите на пазара на труда са свързани със силно влошената образователна структура на населението на възраст между 25 и 64 години. През 2016 г. делът на висшестите в областта е 18% (при 28% за страната), а делът на хората с основно и по-ниско образование е двойно по-висок – 36% (при 18% за страната).

Инвестиции ●●

Предприемаческата активност в областта остава слаба. Разград е сред областите с най-малък относителен брой на работещите предприятия – 35 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната през 2015 г. Инвестициите са сравнително ниски, въпреки че разходите на придобиване на ДМА отново нарастват през 2015 г. и достигат 1865 лв./човек (при 2973 лв./човек за страната). При ЧПИ се наблюдава отлив до 901 евро/човек при 3250 евро/човек за страната с натрупване към края на 2015 г.

Усвояването на европейски средства в областта също е по-слабо. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта достигат 1159 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства са усвоили общините Кубрат и Исперих, а най-малко – общините Цар Калоян и Самуил.

Инфраструктура ●●

Гъстотата на пътната мрежа в област Разград е по-висока от средната за страната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища остава значително по-нисък – 11% при 19% за страната през 2015 г. Качеството на пътищата в областта също е чувствително по-ниско. През 2016 г. само 28% от пътната настилка в област Разград е в добро състояние при 42% за страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет отново е близък до средния за страната, но делът на хората, които го използват, остава значително под средните стойности. През 2016 г. 55% от жителите на областта на възраст между 16 и 74 години са използвали интернет в последните 12 месеца при 63% за страната.

Данъци и такси ●●●

Усредненото ниво на основните местни данъци и такси в общините от област Разград е близко до средните за страната ставки и през 2017 г. В нито една община ставките не са се променили в сравнение с 2016 г. Най-голяма разлика се наблюдава при данъка за търговия на дребно и годишния данък за такситата, като и при двата случая ставките са по-ниски в общините от областта. Усредненият размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ в общините от област Разград е 9,16 лв./кв.м при най-добро местонахождение на обекта, а в страната – 12,85 лв./кв.м. Данъкът върху таксиметровия превоз на пътници в областта пък е средно 329 лв. годишно при 525 лв. в страната.

Администрация ●●●●

Традиционно оценките за работата на администрацията в общините в област Разград са по-високи от средните за страната. Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават през 2017 г. и остават малко по-високи от средното ниво в страната. Прозрачността на органите на местното самоуправление пък е оценена с близо 63% през 2017 г. при 59% за страната. В рамките на областта като най-прозрачна отново се представя община Разград с оценка от 79%.

С повишаването на покритието на кадастралната карта в община Самуил през 2016 г. областта изпреварва средното за страната ниво с 25% от територията, включена в кадастъра, при 23% за страната. Единствено община Завет все още няма никакво кадастрално покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●

През 2016 г. за първи път коефициентът на възрастова зависимост в област Разград е по-неблагоприятен от средния за страната. Това се дължи на по-лошия от средния естествен прираст, както и на интензивното изселване от областта. През последните три години коефициентът на естествен прираст в област Разград е около -8%, докато в страната е около -6%. През 2016 г. коефициентът на механичен прираст пък намалява още и достига -7,7%, което поставя Разград сред петте области с най-бързо нетно изселване.

И през 2016 г. Разград остава на трето място (след областите Кърджали и Силистра) с най-малко градско население – 47% от населението живеят в градовете при 73% за страната. Разград е и сред областите с най-ниска гъстота на населението – 879 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната.

Образование ●●●

И през 2016 г. Разград е сред областите с най-висок коефициент на записване в V–VIII клас, въпреки че и той намалява, следвайки общата тенденция в страната. Същевременно делът на отпадналите от основното и средното образование също остава по-висок от средните нива за страната.

Средният успех на матурите по БЕЛ на учениците от областта отново изостава от този в страната. През 2017 г. средната оценка в област Разград е 3,92 (при 4,22 средна за страната), а делът на слабите оценки е над 12% (при под 8% за страната).

Студентите, обучаващи се във филиала на Русенския университет (единственото висше училище в областта), намаляват през последната учебна година в унисон с тенденцията в страната.

Здравеопазване ●●●

Разград е сред областите с най-голям недостиг на лекари. През 2016 г. на един общопрактикуващ лекар отговарят 2404 души от населението (при един на 1611 души за страната), а на един лекар от водеща специалност – 754 души (при един на 530 души за страната). Броят на леглата в МБАЛ е съизмерим със средния – 4,8 легла на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души в страната.

Разград продължава да е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените, като той дори се повишава през последната година (при намаление в страната), достигайки 93% (при 88% за страната).

През 2016 г. коефициентът на детска смъртност рязко намалява и превръща Разград в областта с най-ниска детска смъртност в страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Натовареността на съдиите и бързината на правораздаване в областта са близки до средните за страната нива през 2016 г. Един местен наказателен съдия в окръжния съд разглежда средно по 9,1 дела на месец при 9,4 дела средно за страната. Делът на висящите наказателни дела в областта се повишава и изпреварва средния за страната. През 2016 г. висящите дела достигат 8,7% при 8,3% в страната. Същевременно делът на делата, приключили в 3-месечен срок в областта, традиционно е по-висок от средния за страната.

Разград е сред областите със сравнително малко регистрирани престъпления, а подобно на тенденцията в повечето области разкриваемостта се повишава чувствително през 2016 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 9,9 на 1000 души от населението (при 12,6 на 1000 души в страната), а разкритите престъпления достигат 69% – значително повече от средните за страната 48%.

Околна среда ●

Сравнително слабата урбанизация и ниската гъстота на населението на област Разград са причина за трудното свързване с канализация. И през 2015 г. Разград е областта с най-нисък дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация – 42% при 76% за страната. Цялата канализационна мрежа е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води.

Същевременно замърсяването на въздуха и образуваните битови отпадъци в областта са по-малки по обем от средните за страната. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са в пъти по-ниски – 47 т/кв.км при 324 т/кв.км в страната през 2015 г. Образованите битови отпадъци пък намаляват и са 406 кг/човек годишно при 422 кг/човек в страната.

Култура ●●●

Откакто преди няколко години в областта има кино, посещенията се повишават постоянно, като достигат 148 на 1000 души от населението при 778 на 1000 души в страната през 2016 г. От няколко години нарастват и посещенията на музеите в областта, достигайки 421 на 1000 души при 734 на 1000 души в страната. Близки до средните нива пък остават посещенията на местните театри (313 на 1000 души при 322 на 1000 души за страната).

През 2016 г. в областта се отчита рязък ръст на посещенията в библиотеките и Разград влиза в челната тройка области (след Велико Търново и Силистра) с най-много посещения – 1416 на 1000 души от населението при 605 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Разград

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6775	7621	7890	8182	7778	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2753	3131	3264	4000	4164	4182
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6488	7065	7533	8351	8702	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	37,5	16,4	20,8	28,1	28,2	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,1	64,7	63,4	64,2	65,6	65,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	50,2	50,7	50,2	52,8	55,6	56,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	20,3	21,4	20,7	17,7	15,0	14,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	12,9	14,0	13,7	16,2	18,7	18,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	33	33	33	33	35	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1020	1363	1314	1518	1865	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	962	1028	1065	956	901	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	42,2	58,1	51,2	59,4	58,1	64,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	34,6	32,0	34,5	33,1	22,7	28,0
Покритие на кадастъра (%)	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9	25,0

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,4	-6,2	-7,0	-7,6	-8,3	-8,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,9	-5,4	-5,9	-5,3	-7,0	-7,7
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,08	3,82	3,90	3,91	3,88	3,84
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	7,63	12,09	12,15	10,80	12,91	15,43
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,9	85,3	86,0	85,2	84,7	84,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,1	90,0	89,3	90,3	92,4	93,0
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	202,4	210,5	232,0	227,2	225,5	222,3
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,3	9,2	9,7	8,7	9,4	9,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	61,8	62,7	63,4	64,3	61,4	68,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,2	9,1	8,7	9,0	4,5	8,7
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	41,9	41,9	41,8	41,8	41,8	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	41,2	39,0	54,6	47,4	46,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	25	29	148
Посещения в театрите на 1000 души от населението	149	196	258	288	312	313

Област Русе

▶ Население (2016)	224 582
▶ Територия (кв.км)	2803,4
▶ Брой на населените места	88
▶ Дял на населението в градовете (%)	77,6

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на областта продължава да се повишава, но ръстът му е значително по-нисък от средния за страната. Увеличаването на активността на трудоспособното население води едновременно до повишаване на заетостта и намаляване на безработицата. Инвестиционната активност в областта като цяло нараства, но остава под средната за страната. Качеството на пътищата продължава да се влошава с бързи темпове. Повечето от местните данъци и такси са по-ниски от средните за страната. Оценката за прозрачността на местните администрации остава по-висока от тази в страната.

През последните няколко години застаряването в област Русе е по-бързо и по-дълбоко в сравнение с общата тенденция за страната, като основната причина е ниският естествен прираст. Резултатите на матурите на зрелостниците от областта са близки до тези в страната. Русе продължава да е сред областите с най-голям недостиг на лекари. Правораздаването в областта се характеризира със сравнително слаба натовареност на съдиите и висок дял на приключилите в 3-месечен срок дела. Област Русе се характеризира с висока свързаност с пречиствателни станции за отпадъчни води. Културният живот е сравнително интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

БВП на човек от областта продължава да се повишава и през 2015 г., но ръстът му е значително по-нисък от средния за страната – 2% при 7% за страната. Така БВП на човек от местното население достига близо 10 000 лв., докато в страната вече надхвърля 12 000 лв.

Заплатите в област Русе също нарастват непрекъснато, достигайки 8563 лв. годишно при 12 535 лв. за страната през 2015 г. След като през 2013 и 2014 г. доходите на лице от домакинството за първи път от 15 години са под средните за страната, през 2015 и 2016 г. Русе отново е сред областите с по-високи от средните доходи, въпреки че разликата е малка – 5263 лв. годишно в област Русе при 5167 лв. за страната.

През 2015 г. делът на хората, живеещи с материални лишения в областта, намалява, а този на хората, живеещи под националната линия на бедност, се повишава значително, но и при двата индикатора стойностите са около средните за страната.

Пазар на труда ●●●●

Икономическата активност в областта се повишава значително и през 2016 г. и вече приближава средната за страната – 66,8% при 68,7% за страната. Увеличаването на активността на трудоспособното население води едновременно до повишаване на заетостта и намаляване на безработицата, но докато безработицата вече за четвърта поредна година е по-ниска от средната, заетостта не успява да навакса разликата и остава по-малка. През 2016 г. коефициентът на заетост в област Русе е 62,2% при 63,4% за страната, а коефициентът на безработица – 7,0% при 7,7% за страната.

Образователната структура на населението на възраст 25–64 години в областта се подобрява през последните години и през 2016 г. е подобна на тази в страната. Същевременно коефициентът на демографско заместване остава нисък – 55,1% при 62,8% за страната. Това означава, че в областта има сравнително малко младежи на възраст 15–19 години, които да заместят предстоящите да се пенсионират лица на 60–64 години.

Инвестиции ●●●●

Инвестиционната активност в областта като цяло се повишава, но остава под средната за страната. Броят на нефинансовите предприятия се увеличава до 50 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната през 2015 г. Разходите за придобиване на ДМА също нарастват, достигайки 2227 лв./човек при 2973 лв./човек средно за страната. ЧПИ в областта обаче изостават значително и през 2015 г. дори се наблюдава отлив с 13% до 1501 евро/човек от населението с натрупване към края на годината. За сравнение ЧПИ в страната са над двойно по-високи – 3250 евро/човек.

Усвояването на европейски средства нараства, но също е под средното за страната. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта достига 1012 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много отново усвоява община Бяла, а най-малко – община Борово.

Инфраструктура ●●●●

Русе е един от основните логистични центрове в страната и гъстотата на пътната и железопътната мрежа е по-висока от средната за страната. По-голям е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 21,5% през 2015 г. при 18,6% в страната. Качеството на пътищата обаче продължава да се влошава с бързи темпове и през 2016 г. Русе е областта с най-малък дял на пътната настилка в добро състояние – 17,7% при 41,5% за страната.

Достъпът до интернет и използването му в областта остават по-високи от средните за страната.

Данъци и такси ●●●●

Предвид това, че повечето от местните данъци и такси са относително ниски, оценката на област Русе в тази категория е добра. Изключение прави годишният данък за търговия на дребно, чийто усреднен размер за областта е сравнително висок. Причината е високият му размер в община Русе – 17 лв./кв.м при най-добро местонахождение на обекта, докато в останалите общини в областта ставката е около 4 лв./кв.м през 2017 г. Русе е и единствената община в областта, която повишава местен данък през 2017 г. – този върху недвижимите имоти на юридическите лица.

Администрация ●●●●

Самооценката на местната администрация за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в област Русе намалява през 2017 г. при ръст за страната. Въпреки това областта продължава да е сред първенците по въвеждане на услуги на „едно гише“. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление обаче се повишава и остава по-висока от средната за страната. В рамките на областта като най-прозрачна отново е оценена община Русе, а най-малко прозрачни са общините Сливо поле и Бяла.

Развитие се наблюдава при обхвата на кадастралната карта в областта. През 2016 г. над 8000 ха от община Бяла влизат в кадастъра, с което делът на обхванатата територия от областта нараства до 13% при 23% в страната. Общините Ценово и Ветово остават с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

През последните няколко години застаряването в област Русе е по-бързо и по-дълбоко в сравнение с общата тенденция за страната. Така през 2016 г. коефициентът на възрастна зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години е 181,2% при 147,1% за страната. Основната причина за по-бързото застаряване е ниският естествен прираст в областта. През 2016 г. той остава –8,6‰ при –6,0‰ за страната. Механичният прираст пък намалява до –1,1‰ през 2016 г., но стойностите му остават в границите от последните 15 години.

Делът на градското население в област Русе е сравнително висок – 78% при 73% за страната през 2016 г., което е свързано и със запазването на относително висока гъстота на населението – 1727 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната.

Образование ●●●●

В областта се затвърждава тенденцията за сравнително бърз спад на дела на децата, записани в V–VIII клас. През 2016 г. той достига 75,1% и за втора поредна година е по-нисък от средния за страната (78,2%). В същото време делът на второгодниците и този на отпадналите от основното и средното образование са сходни със средните за страната.

През 2017 г. резултатите на зрелостниците от областта са близки до тези в страната. Средният успех на матурите по БЕЛ за областта е 4,17 при 4,22 за страната, а делът на слабите оценки е 6,19% при 7,98% за страната.

Намаляването на броя на студентите в областта за четвърта поредна година следва общата тенденция за страната.

Здравеопазване ●

Област Русе продължава да е сред областите с най-голям недостиг на лекари и през 2016 г. Един общопрактикуващ лекар отговаря средно на 2128 души от местното население (при един на 1611 души за страната), а на един лекар от водеща специалност се падат 609 души (при 530 души за страната).

По-нисък остава и броят на леглата в болниците спрямо населението, въпреки че се повишава за пета поредна година. Броят на леглата в МБАЛ достига 4,4 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души за страната.

Въпреки недостига на лекари и сравнително ограничената леглова база в област Русе преминалите за лечение болни се увеличават през последните години и през 2016 г. за първи път относителният им брой изпреварва средния за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Правораздаването в област Русе се характеризира със сравнително слаба натовареност на съдиите и относително бързо правосъдие и през 2016 г. Местните наказателни съдии в окръжния съд разглеждат средно по 8,0 дела на месец при 9,4 дела на месец на съдия в страната. Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 96% (при 89% за страната), а делът на висящите дела остава по-нисък от средния за страната – 4% при над 8% за страната.

През 2016 г. за трета поредна година относителният брой на регистрираните престъпления в областта намалява и достига 8,9 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Същевременно разкриваемостта се увеличава и за първи път изпреварва средната за страната, достигайки 51% при 48% за страната.

Околна среда ●●

През 2015 г. емисиите на въглероден диоксид намаляват до 199 т/кв.км при увеличаващи се за страната вредни емисии до 324 т/кв.км. Образованите битови отпадъци в областта също намаляват, но остават значително над средните за страната – 508 кг/човек годишно в областта при 422 кг/човек в страната за 2015 г.

Въпреки че сравнително голяма част от населението живее в градовете, делът на хората в селища с обществена канализация остава по-нисък спрямо този в страната – 68,1% при 75,5% в страната през 2015 г. В същото време изградените преди няколко години (основно през 2011 г.) пречиствателни станции увеличават дела на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции, и той достига 64,6% при 62,3% за страната.

Култура ●●●●

Културният живот в областта е относително интензивен и през 2016 г. относителният брой на посещенията в местните театри се задържа на близо двойно по-високо ниво от този в страната – 607 посещения на 1000 души от населението при 322 на 1000 души за страната. Посещаемостта на кината също е висока – 815 посещения на 1000 души от населението при 778 на 1000 души за страната.

По-нисък остава интересът към местните музеи. През 2016 г. посещенията намаляват до 404 на 1000 души от населението при 734 на 1000 души за страната.

През 2016 г. се наблюдава и рязко намаляване на посещенията в библиотеките в областта до под средните нива за страната спрямо населението.

Ключови показатели за област Русе

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	8198	8629	8939	9694	9912	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4071	4416	4504	4553	5303	5263
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6783	7155	7589	8028	8563	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,0	14,6	16,3	12,1	21,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	65,6	66,4	66,0	63,5	65,9	66,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,0	57,8	57,7	56,6	60,0	62,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	11,6	12,9	12,5	10,8	9,0	7,0
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	22,0	22,1	23,6	23,6	24,4	26,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	47	47	47	48	50	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1647	1813	1907	2039	2227	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1428	1493	1616	1686	1501	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	43,2	51,4	57,6	64,6	60,9	72,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	23,9	26,0	29,0	30,2	26,0	17,7
Покритие на кадастъра (%)	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	13,2

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,1	-8,1	-8,0	-8,5	-8,6	-8,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,8	-1,4	0,2	-0,7	-0,2	-1,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,43	4,11	4,27	4,20	4,21	4,19
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,71	5,97	4,63	5,57	5,21	5,43
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,7	80,1	80,2	78,7	77,8	75,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,4	88,2	86,6	87,1	88,3	87,7
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	152,4	164,0	185,5	162,7	215,1	235,7
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,9	12,3	13,5	12,0	10,1	8,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	33,7	29,9	27,0	30,8	36,1	51,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,4	3,9	3,1	11,7	6,3	3,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	63,7	63,9	64,2	64,5	64,6	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	304,4	225,1	208,3	208,3	199,1	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	1097	753	760	769	816	815
Посещения в театрите на 1000 души от населението	474	444	515	569	645	607

Област Силистра

▶ Население (2016)	112 603
▶ Територия (кв.км)	2846,3
▶ Брой на населените места	118
▶ Дял на населението в градовете (%)	44,3

Общ преглед

Заплатите и доходите в областта нарастват през последните няколко години, но остават чувствително по-ниски от средните за страната. Показателите за пазара на труда в областта я поставят отново на последното място в страната. Инвестиционната активност в областта продължава да е сравнително слаба. Качеството на пътищата е относително високо. Усреднените размери на основните местни данъци и такси в общините от област Силистра са по-ниски от средните за страната. Работата на общинските администрации в областта се оценява ниско. Застаряването на населението в област Силистра е по-

бързо и по-изявено от общите процеси в страната. Резултатите от зрелостните изпити в областта се повишават през 2017 г., но остават значително по-ниски от средните за страната. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари и ограничен капацитет на болниците. Силистра е сред областите със сравнително слаба натовареност на местните съдилища, ниска регистрирана престъпност и висока разкриваемост. Слабата урбанизация на областта обяснява изключително ниската свързаност на населението с канализация. Интензитетът на културния живот в област Силистра е сравнително слаб.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●●

БВП на глава от населението в областта нараства за трета поредна година през 2015 г., но ръстът му не е значителен предвид ниската база. През 2015 г. той остава над двойно по-нисък от този в страната – 5933 лв./човек при 12 339 лв./човек в страната.

Заплатите и доходите в областта също нарастват през последните няколко години, но остават чувствително по-ниски от средните за страната. През 2016 г. средногодишният доход в област Силистра достига 3922 лв./лице от домакинството при 5167 лв./лице за страната.

Относително ниските доходи са и причината делът на населението, живеещо с материални лишения в областта, да е по-висок от средния за страната, въпреки че разликата не е голяма през 2015 г. Делът на местното население, живеещо под националната линия на бедност, също е близък до средния за страната.

Пазар на труда ●

Показателите за пазара на труда в областта го поставят отново на последното място в страната.

Заетостта продължава да е изключително ниска, въпреки че през 2016 г. нараства с 3 пр.п. до 52,2%, изпреварвайки област Враца като областта с най-ниска заетост. За сравнение в страната заетостта достига 63,4%. След като безработицата в областта също се свива рязко (с 4,9 пр.п.), Силистра отстъпва първото място на област Шумен като областта с най-висока безработица през 2016 г. Въпреки това безработицата в област Силистра остава над два пъти по-голяма от средната – 16,9% при 7,7% за страната.

Едно от обясненията за високата безработица е изключително неблагоприятната образователна структура на населението. През 2016 г. сред хората на възраст 25–64 години в областта 19% са с висше образование (при 28% за страната), а 35% – с основно и по-ниско образование (при 18% за страната).

Инвестиции ●

Инвестиционната активност в областта продължава да е сравнително слаба, въпреки че през 2015 г. се наблюдава раздвижване на инвестициите. Разходите за придобиване на ДМА нарастват с над 50% спрямо 2014 г. до 2244 лв./човек от населението и се приближават до средните за страната нива от 2973 лв./човек. Силистра е областта с най-нисък приток на ЧПИ до момента, като през 2015 г. дори има отлив за втора поредна година. Към края на 2015 г. ЧПИ в областта са 256 евро/човек при 3250 евро/човек в страната.

Силистра изостава и по усвоени европейски средства. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативни програми е

929 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства усвоява община Силистра, а най-малко – община Дулово.

Инфраструктура ●●

Предвид разположението на област Силистра в периферията на страната гъстотата на пътната и железопътната мрежа е по-ниска от средната за страната. По-нисък е и делът на автомагистралите и първокласните пътища, но въпреки това качеството на пътищата остава високо. През 2016 г. делът на пътната настилка в добро състояние в областта е 53% при 42% за страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет и този на лицата, които са го използвали, остават значително под средните стойности за страната и през 2016 г.

Данъци и такси ●●●●

Усреднените местни данъци и такси в общините от област Силистра са по-ниски от средните за страната и през 2017 г. Особено значителна е разликата при размера на данъка за търговия на дребно. Дори в силистренските общини, в които този данък е най-висок – Тутракан и Дулово с по 12 лв./кв.м, той е по-нисък от средния за страната (близо 13 лв./кв.м).

През 2017 г. нито една от общините в област Силистра не е променяла ставките на основните си местни данъци и такси.

Администрация ●

Цялостната оценка за работата на местната администрация не е добра и областта се нарежда на предпоследно място в тази категория.

Самооценката на администрацията за развитието на електронното управление и услугите на „едно гише“ в общините от областта продължава да е по-ниска от средната за страната и през 2017 г. Прозрачността на работата на органите на местното самоуправление също е относително ниска, като най-слаби резултати през 2017 г. отново показват общините Дулово и Кайнарджа, а най-висок – община Алфатар.

Покритието на територията от кадастралната карта в областта също изостава. През 2016 г. покритието остава 16,2% при 22,5% за страната. Община Кайнарджа все още е с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ● ● ●

Застаряването на населението в област Силистра е по-бързо и по-изявено от общите процеси в страната. През 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години достига 169,8% при 147,1% за страната. Причина за това е както ниската раждаемост, така и изселването от областта. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст се увеличава, но остава по-нисък от средния за страната. Същевременно обаче през последните няколко години се наблюдава намаляване на коефициента на механичен прираст.

Силистра е сред областите с най-нисък дял на градското население (единствено в област Кърджали той е по-нисък) – 44,3% при 73,3% за страната. Двойно по-ниска от средната за страната е и гъстотата на населението в областта – 867 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната.

Образование ● ●

През 2016 г. делът на записаните в училище деца в V–VIII клас в областта намалява и вече е по-нисък от средния за страната – 76,6% при 78,2% за страната. Дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование обаче продължават да са по-ниски от средните за страната.

Резултатите от зрелостните изпити в областта се повишават през 2017 г. и Силистра вече не е областта с най-ниски оценки. Средният успех от матурата по БЕЛ в област Силистра е 3,95 при 4,22 за страната. Близко двойно по-висок пък е делът на двойките в областта – 13,25% при 7,98% за страната.

Учителите в областта се увеличават, но също остават под средния за страната брой спрямо учениците. Броят на студентите в областта пък намалява в унисон с тенденциите в страната.

Здравеопазване ●

И през 2016 г. здравеопазването в областта страда от недостиг на медицински персонал и недостатъчен капацитет на болниците. Един общопрактикуващ лекар отговаря на 1964 души от населението (при един на 1611 души за страната), а един лекар специалист – на 751 души (при един на 530 души за страната). Леглата в местните МБАЛ се увеличават през 2016 г., но остават под средния брой за страната – 4,4 на 1000 души от населението в областта при 5,1 на 1000 души за страната.

Липсата на лекари и сравнително малката леглова база обясняват и по-ниския брой на преминалите за лечение болни в областта – 217 на 1000 души при 235 на 1000 души в страната.

Положителна тенденция се наблюдава при детската смъртност. През 2016 г. за втора поредна година коефициентът намалява и вече е под средния за страната.

Сигурност и правосъдие ● ● ● ●

И през 2016 г. Силистра е сред областите със сравнително слаба натовареност на съдиите. Един наказателен съдия в окръжния съд разглежда средно по 6,2 дела на месец при 9,4 дела на месец средно за страната. Въпреки ниската натовареност обаче правораздаването в областта не се различава значително от средното за страната по бързина. В 3-месечен срок са приключили 91% от наказателните дела (при 89% за страната), а делът на висящите дела надхвърля 10% (при 8% за страната).

Силистра е сред областите със сравнително малко регистрирани престъпления и значително по-висока от средната разкриваемост и през 2016 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 9,1 на 1000 души от населението (при 12,6 на 1000 души за страната), а разкритите престъпления достигат 71% спрямо 48% за страната.

Околна среда ●

Показателите в тази категория поставят областта на последно място в страната. Слабата урбанизация на областта обяснява изключително ниската свързаност на населението с канализация. През 2015 г. 52,5% от местното население има достъп до обществена канализация (при 75,5% за страната), а 7,6% от населението е с канализация, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 62,3% за страната).

Обемът на отпадъците в областта пък се увеличава през 2015 г. и изпреварва средните стойности за страната. Образованите битови отпадъци на човек от населението в област Силистра достигат 458 кг годишно при 422 кг за страната.

Силистра продължава да е сред областите с относително чист въздух – емисиите на въглероден диоксид в областта са над 20 пъти по-ниски от средните за страната спрямо територията.

Култура ● ●

Интензитетът на културния живот в област Силистра е сравнително слаб. Изключение прави интересът към местните библиотеки, който отново се увеличава през 2016 г. и достига 1663 посещения на 1000 души от населението при 605 на 1000 души за страната.

Посещенията на музеите остават три пъти по-ниски – 219 на 1000 души в областта при 734 на 1000 души за страната. Най-голяма пък е разликата при посещаемостта на кината – 76 посещения на 1000 души в областта при 778 на 1000 души за страната.

Интересът към местните театри също е по-нисък – през 2016 г. са отчетени 225 посещения на 1000 души от населението на областта при 322 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Силистра

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5621	5410	5618	5852	5933	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2589	3337	3249	3289	3521	3922
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6059	6390	6880	7215	7494	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	18,7	17,8	20,2	19,8	20,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	57,3	60,7	61,4	64,7	63,1	62,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	50,1	50,9	48,2	50,0	49,2	52,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,5	16,0	21,3	22,4	21,8	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	15,4	15,8	15,1	14,4	16,4	18,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	32	33	33	33	35	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1259	1442	1511	1436	2244	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	65	111	287	275	256	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	40,0	56,5	37,6	60,2	56,4	55,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	40,0	39,0	44,8	46,7	46,8	53,1
Покритие на кадастъра (%)	14,2	14,2	14,2	14,2	16,2	16,2

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,7	-8,1	-6,8	-8,4	-9,0	-7,1
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,0	-2,4	-3,2	-3,4	-3,5	-4,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,27	4,13	4,13	4,15	3,88	3,80
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,52	5,14	3,96	3,55	8,97	13,93
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,6	81,5	80,1	78,7	78,7	76,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,8	85,6	84,9	86,0	87,6	87,4
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	165,0	181,5	202,4	204,8	208,6	217,4
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,3	8,7	8,3	8,0	9,6	9,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	62,1	60,3	62,4	62,1	62,0	70,8
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,7	7,8	6,4	12,4	5,4	10,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	0,6	0,6	0,6	6,2	7,6	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	23,9	17,5	13,1	14,7	15,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	10	0	0	69	115	76
Посещения в театрите на 1000 души от населението	131	145	192	188	188	225

Област Сливен

▶ Население (2016)	190 487
▶ Територия (кв.км)	3544,1
▶ Брой на населените места	120
▶ Дял на населението в градовете (%)	65,8

Общ преглед

През 2015 г. Сливен е областта с най-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението. Доходите в областта също се свиват през 2016 г. Повишаването на икономическата активност в областта е съпътствано едновременно от стабилно нарастване на заетостта и намаляване на безработицата, въпреки че и двата показателя не успяват да достигнат средните стойности. Сливен продължава да е областта с най-ниска инвестиционна активност. През 2016 г. областта отново е с най-висок дял на пътната настилка в добро състояние. Като цяло общата данъчна тежест в област Сливен е съизмерима с тази в страната. Раз-

витието на административните услуги изостава и областта рискува да изгуби предимството си от предишния период. Сливен остава една от областите с най-благоприятна възрастова структура на населението, но и с най-лошо състояние на образованието в цялата страна. Правораздаването в област Сливен се характеризира с бързина, а разкриваемостта на престъпленията е висока. Сливен продължава и да е сред областите със сравнително ниско замърсяване на въздуха и малък обем на отпадъците. Културният живот в областта не е особено интензивен с изключение на посещаемостта на театрите.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●

През 2015 г. Сливен е областта с най-нисък БВП на глава от населението. Сливен е и една от малкото области, в които той се свива (при 7% ръст за страната), макар и слабо, достигайки 5921 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната. Доходите в областта също се свиват. През 2016 г. средногодишният доход на лице от домакинството в област Сливен е 3685 лв. при 5167 лв. за страната.

Това обяснява и значително по-ниския стандарт на живот в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения, както и този на населението, живеещо под националната линия на бедност, остават по-високи от средните за страната през 2015 г.

Положителна тенденция се наблюдава при брутните годишни заплати в областта. Те продължават да нарастват, въпреки че остават значително по-ниски от средните за страната – 7830 лв. при 10 535 лв. за страната през 2015 г.

Пазар на труда ●●●●

През 2016 г. икономическата активност в областта нараства значително за втора поредна година, но остава под средните стойности за страната. Положителна тенденция е, че повишаването на икономическата активност в областта е съпътствано едновременно от стабилно нарастване на заетостта и намаляване на безработицата, въпреки че и двата показателя не успяват да достигнат средните стойности. През 2016 г. коефициентът на заетост в област Сливен достига 58,9% при 63,4% за страната, а коефициентът на безработица спада до 9,2% при 7,7% за страната.

Пазарът на труда в областта страда от неблагоприятната образователна структура на населението. През 2016 г. делът на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование нараства до 29% (при 18% за страната), а делът на висшестите намалява до 21% (при 28% за страната).

Сливен остава областта с най-висок коефициент на демографско заместване. Коефициентът продължава да нараства през 2016 г. и достига най-високата си стойност от 2011 г. насам – 81,4%.

Инвестиции ●

Сливен продължава да е областта с най-ниска инвестиционна активност. През 2015 г. Сливен е сред областите с най-малък относителен брой на предприятията (36 на 1000 души при 55 на 1000 души за страната) и е областта с най-ниски разходи за ДМА (1202 лв./човек при 2973 лв./човек за страната). За четвърта поредна година се наблюдава и отлив на ЧПИ от областта, като те достигат 474 евро/човек с натрупване към края на 2015 г. при около седем пъти повече за страната (3250 евро/човек).

Сливен продължава да е една от областите с най-малко усвоени европейски средства. Към 30 юни 2017 г. изплатените

суми по оперативни програми в областта достигат 623 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-малко средства усвоява община Твърдица, а най-много – община Сливен.

Инфраструктура ●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е съизмерима със средната за страната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-висок от средния (22,0% при 18,6% за страната през 2015 г.). Това се отразява и на качеството на пътищата. През 2016 г. област Сливен отново е областта с най-висок дял на пътната настилка, която е в добро състояние – 71,9% при 41,5% за страната.

Достъпът до интернет в областта, както и делът на хората, които го използват, са значително по-ниски от средните за страната. През 2016 г. ползвателите са с почти двойно по-нисък дял от тези в страната.

Данъци и такси ●●●

През 2017 г. община Твърдица повишава някои от местните данъци, а община Сливен намалява данъка за прехвърляне на собственост. Като цяло общата данъчна тежест в областта е съизмерима с тази в страната, но при отделните данъци се наблюдават някои съществени разлики. Усредненото ниво на данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица в общините в областта е значително по-високо от средното за страната. Основна причина за това са сравнително високите ставки в община Сливен и община Нова Загора, които бяха повишени през 2016 г. По-ниска от средната за страната пък е ставката на данъка за търговия на дребно в областта, като тя е най-ниска в община Твърдица. Средното ниво на данъка върху таксиметровия превоз на пътници в областта също е по-ниско.

Администрация ●●●

Развитието на административните услуги в областта изостава и областта рискува да загуби предимството си до момента. Покритието на кадастъра остава 23,0%, а в страната се повишава до 22,5% през 2016 г. Оценката за прозрачността на местните власти в областта за 2017 г. намалява леко от 65 до 62%, но средната в страната се увеличава от 49 до 59%. В рамките на областта община Сливен отново се представя най-добре, но бележи влошаване в сравнение с миналата година. Самооценката на администрацията на развитието на електронното управление в областта остава близка до средната за страната и не се променя значително и през 2017 г., но оценката за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ намалява чувствително и изостава спрямо средната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●●●

Сливен остава областта с една от най-добрите възрастови структури на населението. Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години през 2016 г. е 105% при 147% за страната. Тенденциите също са добри предвид значително по-високата раждаемост в областта. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст е -2,4‰ при -6,0‰ за страната. В последните няколко години обаче изселването от областта се засилва и през 2016 г. коефициентът на механичен прираст намалява до -5,0‰.

Делът на градското население в областта остава по-нисък от средния за страната. През 2016 г. 66% от местното население живее в градовете при 73,3% за страната. Гъстотата на населението в областта обаче остава значително по-висока – 2719 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната, което поставя Сливен на второ място след столицата по гъстота на населението.

Образование ●

Сливен все още е областта с най-лошо състояние на образованието в цялата страна. Отпадналите от основното и средното образование продължават да се увеличават за четвърта поредна година и през 2015 г. достигат 5,3% при 2,9% за страната. Делът на второгодниците също се повишава и през 2016 г. е повече от двойно по-висок от средния за страната.

Същевременно оценките на зрелостните изпити в областта се подобряват и за първи път от последните години изпреварват леко средните за страната. На матурата по БЕЛ през 2017 г. учениците в областта имат среден успех от 4,24 при 4,22 за страната. Делът на слабите оценки обаче също се повишава, но за трета поредна година остава под средния за страната.

Сливен е сред областите с най-остър недостиг на преподавателите. През 2016 г. броят на преподавателите в основното и средното образование е 65 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици за страната.

Здравеопазване ●●

През 2016 г. областта успява да привлече общопрактикуващи лекари и техният брой се увеличава от 108 през 2015 г. до 151 през 2016 г. По този начин Сливен преминава от областите с най-голям недостиг към областите с относително голям брой лекари спрямо населението. Същевременно в областта продължава да има недостиг на специалисти. През 2016 г. на един лекар от водеща специалност се падат 818 души от населението при един на 530 души за страната. По-високи стойности се наблюдават само в областите Перник и Добрич. Броят на леглата в МБАЛ в областта също е по-нисък от средния за страната – през 2016 г. той се задържа на ниво от 4,5 легла на 1000 души от населението при 5,1 легла на

1000 души за страната. През 2016 г. в областта се отбелязва значителен спад на детската смъртност, въпреки че коефициентът остава по-висок от средния за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Правораздаването в област Сливен се характеризира със сравнително бързо правосъдие и през 2016 г., въпреки че натовареността на съдиите е идентична със средната за страната. Местните наказателни съдии в окръжния съд разглеждат средно по 9,4 дела на месец – точно колкото е и средната за страната стойност. В същото време делът на делата, приключили в 3-месечен срок, се повишава до 96% (при 89% за страната), а висящите дела остават по-ниски от средните за страната.

Сливен е сред областите със сравнително малко регистрирани престъпления и значително по-висока разкриваемост през 2016 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 11 на 1000 души от населението (при 13 на 1000 души за страната), а разкритите престъпления достигат 62% (при 48% за страната).

Околна среда ●●●●

Сравнително ниската урбанизация на областта обяснява относително ограничената свързаност на населението с канализация. През 2015 г. 65% от населението на областта имат достъп до обществена канализация (при 76% за страната), а 57% са свързани с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 62% за страната).

Сливен продължава да е сред областите със сравнително ниско замърсяване на въздуха и малък обем на отпадъците. През 2015 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта остават двойно по-ниски от средните за страната спрямо територията, а обемът на образуванието битови отпадъци намалява до 311 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната.

Култура ●●

Културният живот в областта не е особено интензивен. Единствено интересът към местните театри е по-висок от средния за страната. През 2016 г. посещенията в театрите в областта са 339 на 1000 души при 322 на 1000 души за страната.

Посещенията на кината в областта остават в пъти по-ниски от средните – 101 на 1000 души от населението при 778 на 1000 души в страната през 2016 г. Посещенията на библиотеките също са чувствително по-малко – 293 на 1000 души при 605 на 1000 души в страната. Местните музеи пък привличат 515 посещения на 1000 души през 2016 г. при 734 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Сливен

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5621	5994	5689	5961	5921	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3605	3226	3014	4017	4236	3685
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6191	6589	6999	7265	7830	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	40,8	35,4	32,7	38,0	38,7	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,6	64,5	61,7	60,7	62,9	64,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	53,7	51,8	51,8	52,4	55,9	58,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	16,6	19,4	15,9	13,6	10,9	9,2
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	18,7	18,7	20,5	22,5	21,8	21,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	35	35	35	35	36	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1491	1636	1132	1152	1202	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2561	548	500	480	474	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	36,5	37,0	41,1	49,8	44,6	54,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	82,0	82,0	79,3	80,3	72,4	71,9
Покритие на кадастъра (%)	23,0	23,0	23,0	23,0	23,0	23,0

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-2,0	-2,3	-2,2	-2,5	-2,7	-2,4
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,8	-4,5	-5,1	-4,1	-4,9	-5,0
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,51	4,17	4,15	4,19	4,18	4,15
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,45	6,49	7,01	9,01	5,95	6,94
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	75,5	73,6	74,4	75,0	75,2	76,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,1	85,0	84,4	85,6	87,4	87,5
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	148,2	218,4	220,6	153,8	217,1	221,8
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,2	14,4	12,6	12,5	11,6	11,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	42,4	41,6	45,6	47,8	51,8	62,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,2	7,0	9,3	13,7	5,2	6,7
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	57,7	57,6	57,6	57,6	57,4	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	78,5	198,0	161,0	161,0	161,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	36	20	152	93	84	101
Посещения в театрите на 1000 души от населението	273	310	357	350	314	339

Област Смолян

▶ Население (2016)	110 513
▶ Територия (кв.км)	3192,8
▶ Брой на населените места	242
▶ Дял на населението в градовете (%)	55,7

Общ преглед

След няколко години на колеблив ръст, съпътстван от спадове, през 2015 г. област Смолян отбелязва ръст на брутния вътрешен продукт на човек от населението за втора поредна година. Заплатите също продължават да нарастват, но остават значително по-ниски от средните за страната. Смолян се нарежда в челната тройка сред областите с най-висока икономическа активност на населението. Инвестиционната активност в областта остава сравнително ниска. Поради преобладаващо планинския релеф на територията инфраструктурното развитие е ограничено. Основните местни данъци и такси в общините в област

Смолян са близки до или по-ниски от средните за страната. И през 2016 г. Смолян е областта, от която нетно се изселват най-много хора спрямо населението. Област Смолян е абсолютен първенец в сферата на образованието. Относителният брой на лекарите специалисти изостава. Смолян е областта с най-малък относителен брой на регистрираните престъпления и най-висока разкриваемост. Сравнително слабата урбанизация на областта обяснява ниския дял на населението с достъп до канализация. Културният живот в област Смолян не се отличава с особена интензивност. Изключение през 2016 г. прави интересът към местните библиотеки.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●●

След няколко години на колеблив ръст, съпътстван от спадове, през 2015 г. област Смолян отбелязва ръст на БВП на човек от населението за втора поредна година и той достига 8557 лв. при 12 339 лв. за страната. Заплатите също продължават да нарастват, но остават по-ниски от средните за страната – 7679 лв. годишно при 10 535 лв. за страната.

Тенденцията на стабилен ръст на доходите се запазва и през 2016 г., като за трета поредна година доходите в областта остават над средните за страната – 5618 лв./лице от домакинството при 5167 лв./лице за страната.

Ръстът на заплатите и доходите в областта обяснява подобрието на условията на живот в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения, както и този на населението, живеещо под националната линия на бедност, намаляват значително, въпреки че остават над средните за страната нива през 2015 г.

Пазар на труда ●●●

Икономическата активност в областта намалява през 2016 г. и област Смолян губи първенството си, но отново остава в челната тройка (след столицата и Шумен) на областите с най-висок коефициент на участие на пазара на труда, достигайки 74,1% при 68,7% за страната. Намаляването на икономическата активност обаче е съпътствано както от намаляване на безработицата, така и от свиване на заетостта. Въпреки това заетостта остава по-висока от средната за страната – 63,6% при 63,4% за страната. Безработицата пък въпреки намалението все още е близо двойно по-висока – 14,1% в областта при 7,7% за страната.

Висшестите са 23,2% от населението на възраст 25–64 години при 27,7% за страната, а тези с основно и по-ниско образование – 18,9% при 17,7% за страната.

Проблем за пазара на труда остава и бързото застаряване на населението в областта. И през 2016 г. област Смолян е с най-ниския коефициент на демографско заместване – 43,9% (при 62,8% за страната). Това означава, че на всеки 100 лица на възраст между 60 и 64 години, които напускат работната сила в областта, се падат едва 44 лица на възраст 15–19 години, на които предстои да влязат в нея.

Инвестиции ●●

Инвестиционната активност в област Смолян остава сравнително ниска. Броят на предприятията и инвестициите в ДМА се повишават през 2015 г., но остават значително по-ниски от средните нива в страната спрямо населението. ЧПИ пък са около 4 пъти по-малко от средните за страната спрямо населението. Към края на 2015 г. те достигат 83 млн. евро, или 752 евро/човек в областта при 3250 евро/човек за страната.

Усвояването на европейски средства в областта също е сравнително слабо. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта е 971 лв./човек от населението при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства е усвоила община Рудозем (над 1500 лв./човек).

Инфраструктура ●

Поради преобладаващо планинския релеф на територията на областта инфраструктурното ѝ развитие е ограничено. Смолян е областта, през която не минават нито железопътни пътища, нито автомагистрала и първокласни пътища. Въпреки това качеството на пътната настилка е с по-добро състояние от средното за страната. През 2016 г. делът на пътната настилка в добро състояние в областта е 55,5%, а в страната – 41,5%.

По-ниски от средните за страната остават достъпът и използването на интернет. През 2016 г. 60% от домакинствата в област Смолян имат достъп до интернет (при 64% в страната), а делът на използвалите интернет през последните 12 месеца се задържа на 56% при 63% за страната.

Данъци и такси ●●●●

Повечето основни местни данъци и такси в общините в област Смолян са близки до или по-ниски от средните за страната и през 2017 г. Най-голяма разлика се наблюдава при данъка за търговия на дребно, въпреки че община Девин повишава ставката му. Общините Девин, Мадан и Неделино пък повишават данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица и усредненият размер на този данък в областта става единственият, който е по-висок от средния за страната. Като цяло през 2017 г. общините в областта увеличават най-много данъци в сравнение с предишните пет години.

Администрация ●●

Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ през 2017 г. продължават да са по-ниски от средните за страната. Значително по-ниска е и оценката за прозрачността на местните администрации през 2017 г. – 47% при 59% за страната. Най-ниско оценената община в областта е Рудозем (под 30%), а най-високо е оценена прозрачността на общините Златоград и Доспат (по над 70%).

Покритието на кадастралната карта в областта продължава да е по-високо от средното за страната – 32,1% от територията при 22,5% за страната, но за пета поредна година не се наблюдава развитие. В община Неделино все още никаква част от територията не е включена в кадастралната карта.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●●

И през 2016 г. Смолян е областта, от която нетно се изселват най-много хора спрямо местното население. Коефициентът на механичен прираст е близо -12% . Коефициентът на естествен прираст също е по-нисък от средния за страната със стойност от -8% при -6% за страната. Поддържането на ниски стойности за тези показатели в продължение на години превръщат Смолян в една от най-бързо застаряващите области в страната. През 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години се повишава до 192% при 147% за страната. Смолян продължава да е сред областите със сравнително малък дял на градското население. През 2016 г. 56% от жителите на областта живеят в градовете при 73% за страната.

Образование ●●●●●

Състоянието на образованието традиционно поставя областта сред лидерите в страната, но в тазгодишното издание област Смолян е абсолютен първенец. През 2016 г. Смолян продължава да е областта с най-нисък дял на второгодниците – $0,08\%$ при $1,09\%$ за страната. Най-нисък е и дялът на отпадналите от основното и средното образование – $0,74\%$ при $2,96\%$ за страната. Областта отчита и най-голям относителен брой на преподавателите – 106 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици за страната.

Смолян е областта с най-добро представяне на зрелостните изпити през 2017 г., измествайки столицата от първото място. Впечатляващото развитие на образователната система в областта през последните няколко години се дължи на целенасочени усилия за утвърждаване на образователна общност, квалификация на учителите, допълнителни извънучилищни занимания, индивидуален подход към учениците. На матурата по БЕЛ учениците от областта достигат среден успех от 4,42 при 4,22 за страната. Делът на двойките пък е 3% при 8% за страната.

Здравеопазване ●●●●●

Смолян продължава да е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица – 95% при 88% за страната през 2016 г., като застаряването на населението има своя принос за този висок дял. Относителният брой на общопрактикуващите лекари в областта е съизмерим със средния за страната, но този на специалистите остава по-нисък от средните стойности. През 2016 г. на един лекар от водеща специалност отговарят 720 души от населението при един на 530 души за страната.

Легловата база в местните болници се повишава и през 2016 г., като вече почти достига средната стойност за страната. Коефициентът на детска смъртност в областта се увеличава, но остава по-нисък от средния за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

В тази категория именно област Смолян се представя най-добре през 2016 г. Показателите на областта са по-добри по отношение и на сигурността, и на правосъдието. Натовареността на местните съдии е по-ниска от средната за страната, което резултира и в сравнително бързо правораздаване. През 2016 г. 96% от наказателните дела в областта са приключили в 3-месечен срок (при 89% за страната), а делът на висящите дела е $7,5\%$ (при $8,3\%$ за страната).

През 2016 г. Смолян е областта с най-малък относителен брой на регистрираните престъпления и най-висока разкриваемост. Регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността са 5,6 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Делът на разкритите престъпления пък се повишава до 74% при 48% за страната.

Околна среда ●●●●●

Сравнително слабата урбанизация на областта обяснява относително ниския дял на населението с достъп до канализация. През 2015 г. 71% от населението на област Смолян е свързано с обществена канализация (при 76% за страната), а 42% – с канализация, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 62% за страната).

Замърсяването на въздуха в областта остава почти сто пъти под средното за страната и нарежда областта на първо място по най-чист въздух – емисиите на въглерод диоксид в атмосферата са $3,6$ т/кв.км при 324 т/кв.км в страната. Обемът на образуваните битови отпадъци в областта също е значително под средните нива – 328 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната.

Култура ●●

Културният живот в област Смолян не се отличава с особена интензивност. Изключение прави интересът към местните библиотеки – вероятно заради започналото изпълнение на проект за модернизирани и популяризиране на библиотеките в България в три общини в областта. Посещенията на библиотеките се повишават от 194 до 1344 на 1000 души от населението при 605 посещения на 1000 души за страната.

За трета поредна година областта отчита посещения на работещото кино в гр. Смолян, но техният относителен брой все още е в пъти по-нисък от този в страната – 150 на 1000 души при 778 на 1000 души в страната през 2016 г.

Посещенията в местните театри и музеи се повишават през 2016 г., но броят им спрямо населението остава над два пъти по-нисък от средния за страната.

Ключови показатели за област Смолян

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7358	7435	7186	7583	8557	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4180	4242	4590	5315	5419	5618
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6122	6516	6800	7253	7679	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	32,1	36,8	30,8	34,0	24,1	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,2	70,8	74,2	76,1	77,2	74,1
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	50,4	55,3	59,3	61,2	63,9	63,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	25,0	21,9	20,3	19,4	17,2	14,1
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	16,6	18,2	20,0	21,0	21,7	23,2
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	43	44	44	45	47	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1081	1010	1202	1775	1843	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	599	631	647	653	752	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	31,3	45,3	45,2	55,4	52,3	59,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	42,7	41,0	45,3	49,5	54,5	55,5
Покритие на кадастъра (%)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,4	-6,7	-6,6	-7,8	-8,2	-8,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,4	-7,3	-14,7	-11,6	-12,9	-11,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,39	4,22	4,37	4,42	4,37	4,26
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,44	5,56	3,92	3,36	2,52	6,51
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	85,3	84,1	82,3	82,4	83,3	81,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,2	90,4	90,0	91,6	94,4	95,1
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	183,2	180,1	196,6	211,9	213,6	224,8
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	4,8	4,7	5,7	5,4	6,1	5,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	69,5	68,7	57,9	53,5	56,7	73,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	11,1	6,5	6,7	8,2	5,2	7,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	39,0	39,1	39,3	39,5	42,0	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	4,8	5,3	4,8	4,0	3,6	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	139	153	150
Посещения в театрите на 1000 души от населението	1	0	0	69	96	122

Област София (столица)

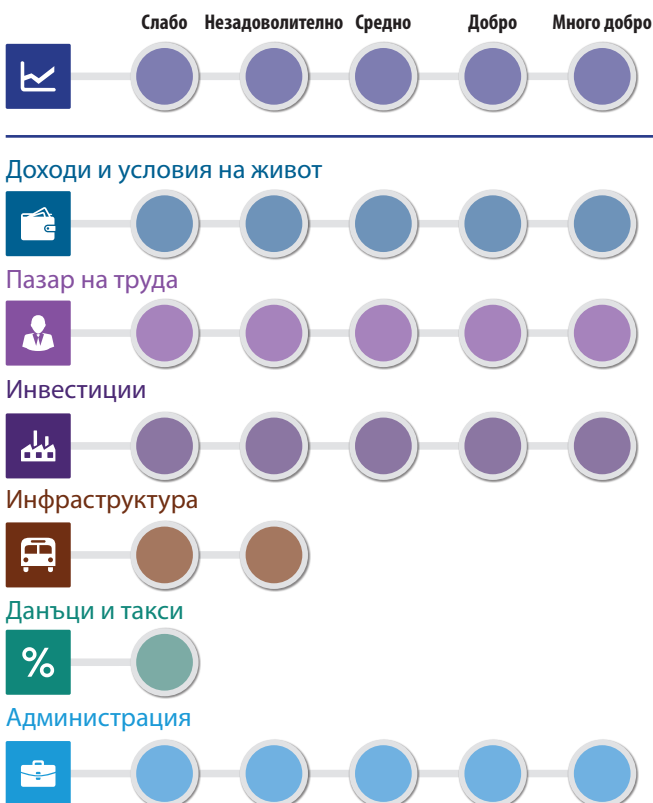
▶ Население (2016)	1 321 721
▶ Територия (кв.км)	1348,9
▶ Брой на населените места	38
▶ Дял на населението в градовете (%)	95,5

Общ преглед

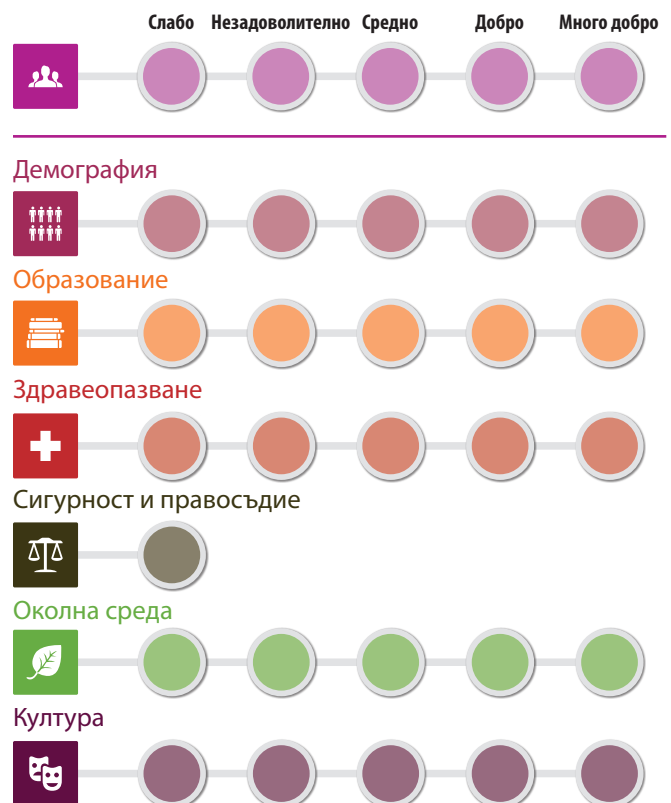
София (столица) е областта с най-високи доходи и най-висок стандарт на живот, най-висока инвестиционна активност и най-благоприятни показатели за пазара на труда. Столицата граничи непосредствено с няколко автомагистрала, а важноста на централната жп гара е причина за високата гъстота на железопътната мрежа. Тя е и областта с най-висок достъп до интернет и най-голям дял на населението, което го използва. Столицата все още се отличава с най-висока тежест на основните местни данъци и такси, въпреки че данъчната тежест не е повишавана последните години противно на общата тенденция. Покритието на кадастъра продължава да се увеличава и да е най-високо в страната. Прозрачността на местната администрация също се оценява сравнително високо през 2017 г.

София (столица) е една от малкото области, в които възрастовата структура на населението се подобрява, ако се разглежда отношението на населението на възраст 65 и повече години към това на 0–14 години. Столицата все още е и областта с най-високи коефициенти на естествен и на механичен прираст. Учениците от столицата получават най-високите оценки на зрелостните изпити, но обхватът на образователната система е по-нисък от средния за страната. Достъпът до здравни заведения и специалисти в столицата обяснява и традиционно високия брой на лекуваните болни. По отношение на сигурността и правосъдието столицата се представя най-слабо сред българските области. Интензивността на културния живот се оценява най-високо спрямо другите области.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

София (столица) е областта с най-високи доходи и най-висок стандарт на живот. През 2015 г. БВП в столицата отново започва да нараства стабилно след няколко години на колеблив растеж и достига 26 690 лв./човек от населението, или над двойно по-високо ниво от средното за страната – 12 339 лв./човек. Доходите и заплатите в София (столицата) също продължават да нарастват. Брутната работна заплата в столицата се увеличава бързо и достига 14 531 лв. годишно при 10 535 лв. в страната през 2015 г.

През 2015 г. столицата е областта с най-малки дялове на населението, живеещо с материални лишения (19% при 32% за страната), и на това, живеещо под националната линия на бедност (8% при 23% за страната).

Пазар на труда

Столицата се характеризира с най-благоприятните показатели за пазара на труда. През последните няколко години икономическата активност в столицата продължава да нараства бързо до 75,4% през 2016 г. спрямо 68,7% средно за страната. Заетостта в София (столица) също расте и достига 72,5% при 63,4% за страната, а безработицата намалява до 3,9% при 7,7% за страната.

Високата заетост и ниската безработица в областта са свързани и с изключително благоприятната образователна структура на населението. Делът на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование в столицата е шест пъти по-нисък от този в страната – 3% при 18% в страната през 2016 г. Делът на висшите в София пък достига 51% при 28% за страната.

Инвестиции

Столицата е областта с най-висока инвестиционна активност. Относителният брой на работещите предприятия достига 85 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души в страната през 2015 г. Същевременно инвестициите в ДМА намаляват слабо, но остават двойно по-високи от средните за страната със стойност от над 6000 лв./човек при под 3000 лв./човек за страната. Разликата в относителния размер на привлечените ЧПИ до момента пък е почти тройна – 9164 евро/човек от населението в столицата към края на 2015 г. при 3250 евро/човек за страната.

Столицата се задържа и на челното място по усвоени европейски средства благодарение на няколко големи проекта, като метрото и София Тех Парк. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативните програми достигат 2509 лв./човек при 1344 лв./човек за страната.

Инфраструктура

Въпреки че на територията на столицата няма пътища от обхвата на републиканската пътна мрежа, тя граничи непосредствено с няколко автомагистрала – „Хемус“, „Тракия“, „Струма“ и бъдещата магистрала „Калотина“. Важността на централната жп гара пък е причина за значително по-високата гъстота на железопътната мрежа – 12,8 км на 100 кв.км при средно 3,6 км на 100 кв.км за страната.

Столицата е и областта с най-висок достъп до интернет и най-голям дял на населението, което го използва. През 2016 г. домакинствата с достъп до интернет в София са 69,4% (при 63,5% за страната), а делът на използвалите го – 75,8% (при 62,6% за страната).

Данъци и такси

Столицата все още е областта с най-висока тежест на основните местни данъци и такси и през 2017 г. Все пак противно на тенденцията в страната данъчната тежест не е увеличавана в последните няколко години, което осигурява стабилна и предвидима данъчна среда. Най-голяма е разликата със средните нива при данъка върху търговията на дребно. В София (столица) той е 20 лв./кв.м търговска площ при най-добро местонахождение на обекта, докато усреднените стойности за страната остават под 13 лв./кв.м. Другата по-значителна разлика е при размера на годишния данък върху таксиметровия превоз на пътници – 850 лв. в столицата при средно 525 лв. за страната, въпреки че Столична община не е общината с най-високата ставка за този данък (в община Созопол той е 1000 лв.).

След като някои български общини увеличават данъка за прехвърляне на собственост през 2017 г., усреднената ставка за страната вече превишава тази в столицата. Другият данък, чийто размер в столицата е малко по-нисък от средния, е този върху недвижимите имоти.

Администрация

Покритието на кадастралната карта в столицата се увеличава и през 2016 г. и достига 98% при средно 23% за страната. Самооценката на местната администрация за развитието на електронното управление през 2017 г. остава непроменена и по-висока от средната за страната, но оценката за предоставянето на услуги на „едно гише“ в столицата се увеличава и също вече е по-висока от средната.

Прозрачността на местната администрация също се оценява сравнително високо през 2017 г., въпреки че намалява спрямо оценката за 2016 г. и достига 69% при 59% за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●●●●●

Противно на общата тенденция на застаряване в столицата единият от показателите за възрастова структура на населението се подобрява в последните години. София е една от трите области (заедно с Плевен и Пловдив), в които коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години намалява през 2016 г., като достига 120% при 147% за страната. Столицата все още е и областта с най-висок естествен прираст въпреки отрицателната му стойност (–1,5‰ при –6,0‰ за страната) и най-висок механичен прираст (4,4‰). Областта остава една от малкото, които нетно привличат заселващите се в нея.

София (столица) е областта с най-висок дял на градското население (96% при 73% за страната) и най-голяма гъстота на населението (4937 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната) и през 2016 г.

Образование ●●●●●

Представянето на столицата в категорията е значително по-добро от средното за страната, като единствената област с по-добра обща оценка е област Смолян. Коефициентът на записване в V–VIII клас нараства, въпреки че остава по-нисък от средния за страната през 2016 г., но дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование остават значително под средните за страната.

Учениците от столицата получават най-високите оценки на зрелостните изпити. Средният успех на матурата по БЕЛ през 2017 г. е 4,61 при 4,22 в страната, а дялът на слабите оценки е четворно по-нисък (2% при 8% в страната). Съсредоточаването на най-големите университети и множеството студенти в тях също повишава оценката на столицата в тази категория, въпреки че през 2016 г. броят на студентите в областта намалява, следвайки общата тенденция в страната.

Здравеопазване ●●●●●

Съсредоточаването на някои от водещите здравни заведения в столицата е предпоставка и за добрата осигуреност на населението с лекари. На един общопрактикуващ лекар в София (столица) отговарят 1587 души от местното население (при един на 1611 души в страната), а на един лекар от водеща специалност – 389 души (при един на 530 души в страната). Легловата база в МБАЛ в столицата е малко по-ниска от средната (4,8 легла на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души в страната), но в София са разположени голяма част от специализираните болници.

Достъпът до здравни заведения и специалисти обяснява и традиционно високия брой на лекувалите се в местните МБАЛ. Коефициентът на детска смъртност остава много по-нисък от средния за страната.

Сигурност и правосъдие ●

По отношение на сигурността и правосъдието столицата се представя най-слабо сред българските области. Натовареността на съдиите остава най-висока в страната и през 2016 г. Един наказателен съдия в Софийски градски съд разглежда средно по 14 дела на месец спрямо 9 дела на месец в страната. Натовареността се отразява и на бързината на правораздаването. Именно в столицата най-малък дял от делата приключват в 3-месечен срок (79% при 89% за страната), а дялът на висящите наказателни дела е най-висок (13% при 8% за страната).

Столицата продължава да е сред областите с най-висок относителен брой на регистрираните престъпления. През 2016 г. той отбелязва намаление за трета поредна година, но остава сред най-високите в страната. Освен с висока регистрирана престъпност столицата се характеризира и с изключително ниска разкриваемост на престъпленията – 32% при 48% за страната през 2016 г.

Околна среда ●●●●●

Поради високата степен на урбанизацията столицата е с най-висок дял на населението с обществена канализация (96,1% при 75,5% за страната през 2015 г.). Цялата канализационна мрежа се обслужва от пречиствателни станции за отпадъчни води. Това обяснява високата оценка на столицата в тази категория, въпреки че все още столицата е сред областите с най-много образувани отпадъци и най-мръсен въздух. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са три пъти по-високи от средните за страната, а обемът на образуваните битови отпадъци продължава да се увеличава, достигайки 480 кг/човек от населението годишно при средно 422 кг/човек в страната.

Култура ●●●●●

Интензивността на културния живот в столицата се оценява най-високо спрямо другите области. През 2016 г. относителният брой на посещенията в кината е близо тройно по-висок от средния за страната (2161 на 1000 души при 778 на 1000 души за страната), а на библиотеките – над двойно по-висок (1241 на 1000 души при 605 на 1000 души за страната), като и двата показателя се задържат високи през последните няколко години.

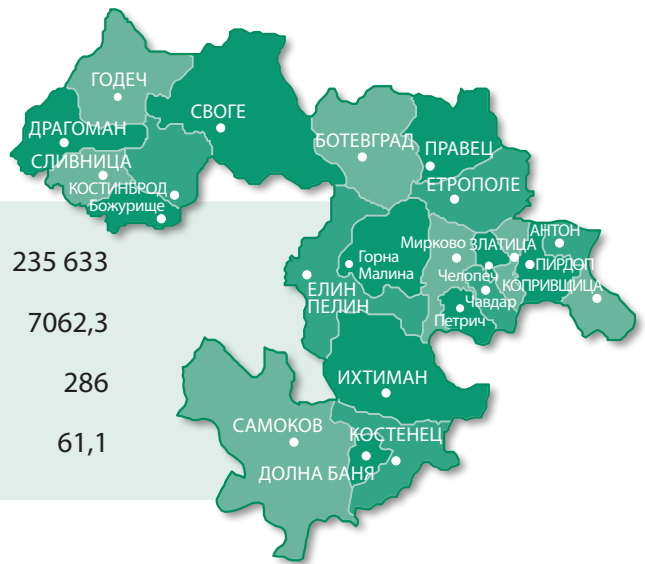
Местните театри и музеи също продължават да привличат посетители и интересът към тях нараства през 2016 г., достигайки 603 посещения на 1000 души в театрите (при 322 на 1000 души за страната) и 821 на 1000 души в музеите (при 734 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област София (столица)

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	24 726	24 608	24 642	24 890	26 690	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5438	6403	7441	6890	7061	7349
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 249	12 059	12 851	13 542	14 531	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	7,3	5,7	7,3	7,4	8,0	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	71,6	72,2	73,5	74,0	75,0	75,4
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,2	66,9	67,5	69,2	71,7	72,5
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	6,1	7,3	8,2	6,3	4,3	3,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	42,7	42,9	45,8	48,6	49,6	51,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	78	79	81	83	85	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	6554	6143	5468	6234	6052	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	8953	9009	9245	8891	9164	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,0	66,2	70,9	69,3	75,3	69,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Покритие на кадастъра (%)	60,7	95,8	95,8	95,8	96,3	97,9

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-1,1	-1,4	-1,5	-1,2	-1,7	-1,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	4,8	5,4	7,1	6,5	4,2	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,60	4,32	4,55	4,60	4,63	4,58
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	1,62	3,66	2,19	1,89	1,79	2,07
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	79,0	78,4	76,0	74,8	74,5	75,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,5	86,8	85,2	85,9	87,1	86,2
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	139,9	238,1	223,6	152,5	253,1	257,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	20,3	18,7	20,5	20,2	18,6	16,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	36,1	38,1	32,9	33,1	30,4	32,2
Дял на висящите наказателни дела (%)	12,1	12,8	10,6	14,4	15,4	13,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	95,5	95,4	96,1	96,1	96,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	1239,0	1205,3	1073,5	1073,5	1073,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	2099	1813	2000	2061	2126	2161
Посещения в театрите на 1000 души от населението	614	600	641	649	547	603

Област София

▶ Население (2016)	235 633
▶ Територия (кв.км)	7062,3
▶ Брой на населените места	286
▶ Дял на населението в градовете (%)	61,1

Общ преглед

През 2015 г. област София отбелязва значителен ръст на брутния вътрешен продукт на глава от населението, а повишаването на заплатите и доходите в областта води до подобряване и на условията на живот. По-нататъшният ръст може да бъде спънат от намаляващата икономическа активност и неблагоприятната образователна структура на населението. Инвестиционната активност в областта остава висока. Средната данъчна тежест в общините в област София е близка до тази за страната. Покритието на кадастъра се повишава, но общините в областта изостават по отношение на прозрачността и развитието на услугите си.

В цялата страна се наблюдава застаряване на населението, но в област София то е по-бързо и по-дълбоко. София продължава да е сред областите с най-ниски резултати на зрелостните изпити. Областта е с голяма леглова база в болниците, което определя и сравнително големия брой пациенти. Съдиите в окръжния съд са сравнително натоварени, което се отразява и на бързината на правосъдието. Поради ниската урбанизация и гъстотата на населението София е сред областите с ограничен достъп до обществена канализация. Интензитетът на културния живот в областта е изключително слаб.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

През 2015 г. област София отбелязва значителен ръст на БВП на глава от населението и в тази категория се нарежда веднага след столицата, Стара Загора и Габрово. БВП на човек от населението нараства двойно по-бързо от средния за страната ръст и за първи път от 2012 г. изпреварва средните стойности. Близостта до столицата оказва натиск върху заплатите и те също растат бързо, като вече приближават средните за страната – 10 507 лв. при 10 535 лв. в страната през 2015 г. Същевременно доходите на домакинствата все още не успяват да достигнат средните, въпреки че нарастват постоянно в периода 2012–2016 г.

Повишаването на заплатите и доходите води до подобряване и на условията на живот в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения, намалява до 38,5% (при 31,9% за страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – до 23,1% (при 22,9% за страната) през 2015 г.

Пазар на труда

През 2016 г. за втора поредна година се наблюдава намаление на икономическата активност в областта и София изостава все повече от средните стойности за страната с коефициент от 62,2% при 68,7% за страната. Намалението на активността води едновременно до намаление и на заетостта, и на безработицата в областта. Коефициентът на заетост се свива с над 1 пр.п. до 57,9% при 63,4% за страната, а коефициентът на безработица – с близо 3 пр.п. до 6,9% при 7,7% за страната.

Ниската икономическа активност вероятно се дължи и на неблагоприятната образователна структура на местното население, която продължава да се влошава. Висшистите в областта намаляват до под 14% (при средно 28% за страната), а хората с основно и по-ниско образование се увеличават до 24% (при средно 18% за страната). Този факт и непосредствената близост на областта до столицата поставят естествени ограничители пред развитието на пазара на труда в областта.

Инвестиции

Раздвижването на икономиката в областта през последните години се дължи основно на повишаването на работещите предприятия и инвестициите в ДМА. През 2015 г. предприятията се увеличават до 41 на 1000 души от населението (спрямо 55 на 1000 души средно за страната), а разходите за придобиване на ДМА нарастват с над 150 млн. лв., достигайки 3059 лв./човек и изпреварвайки средните за страната стойности (2973 лв./човек).

Относителният размер на ЧПИ в областта остава значително по-висок от средния за страната и е относително стабилен в периода 2010–2015 г. Повече са и усвоените европей-

ски средства. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми по оперативните програми е 1588 лв./човек (при 1344 лв./човек за страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Костинброд, а най-малко – Златица и Ихтиман.

Инфраструктура

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока от средните показатели за страната. По-висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища, но делът на пътищата в добро състояние остава сравнително нисък – 36% при 42% за страната.

През 2016 г. делът на домакинствата с достъп до интернет в областта нараства, но темпът е относително бавен и за първи път София остава областта с най-ниска свързаност – 48% при 64% за страната. Значително по-нисък от средния е и делът на хората, използващи интернет (48% при 63% за страната).

Данъци и такси

Средната данъчна тежест в общините в област София е близка до средната за страната и през 2017 г. По-високи от средните нива са данъкът и такса смет за недвижимите имоти на юридическите лица и данъкът при прехвърляне на собственост, а по-ниски – върху превозните средства, търговията на дребно и таксиметровия превоз на пътници. При местните данъци се наблюдават увеличения в четири случая през 2017 г. Общините Антон, Ботевград и Самоков увеличават данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица, а община Своге – този върху превозните средства. Намалението е само едно – община Копривщица намалява данъка върху превозните средства.

Администрация

С повишаването на обхвата на кадастралната карта в десет от общините в област София средното покритие на кадастъра в областта нараства до 33,2% и далеч надминава средните 22,5% през 2016 г. В седем от общините обаче все още никаква част от територията не е включена в кадастралната карта.

Оценката за активна прозрачност на органите на местното самоуправление за общините в областта отново е значително по-ниска от средната за страната за 2017 г. Най-ниско е оценена прозрачността в общините Ихтиман и Етрополе, а най-високо – в Челопеч и Самоков. Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и за предоставянето на услуги на „едно гише“ също са по-ниски от средните за страната и през 2017 г.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●●

В цялата страна се наблюдава застаряване на населението, но в област София то е по-бързо и по-дълбоко. Коефициентът на възрастова зависимост, показващ съотношението между лицата на възраст 65 и повече години и тези на възраст до 14 години, достига 170% при средно ниво за страната от 147% през 2016 г. През последните три години коефициентът на естествен прираст в областта е под -9‰ при около -6‰ за страната. Коефициентът на механичен прираст също е отрицателен, въпреки че през 2015 г. в областта имаше повече заселили се и стойността му беше една от малкото положителни в страната.

Делът на градското население в областта е сравнително нисък. През 2016 г. в градовете живеят 61% от местното население (при 73% средно за страната), а София е областта с най-ниска гъстота на населението – над двойно по-ниска от средната за страната.

Образование ●●

Коефициентът на записване на населението в V–VIII клас в областта продължава да се повишава и достига 80,4% при 78,2% за страната през 2016 г. Относителният дял на отпадналите от основното и средното образование се задържа по-нисък, но близък до средния за страната през 2015 г. Делът на второгодниците все още е висок – 1,8% при 1,1% за страната.

София продължава да е сред областите с най-ниски резултати на зрелостните изпити. Средният успех на матурата по БЕЛ през 2017 г. е 4,03 при 4,22 за страната. Слабите оценки на местните ученици пък са над 11% при под 8% за страната.

Разположението на областта в близост до столицата, където са най-големите български университети, донякъде ограничава възможностите за развитието на висши учебни заведения в района. През 2016 г. броят на студентите в областта продължава да намалява, следвайки общата тенденция в страната.

Здравеопазване ●●

София остава сред областите с най-широка леглова база, което определя и сравнително големия брой преминали за лечение болни. През 2016 г. относителният брой на леглата в местните МБАЛ достига 5,5 на 1000 души от населението (при 5,1 на 1000 души в страната), а преминалите за лечение болни – 275 на 1000 души (при 235 на 1000 души в страната). Същевременно достъпът до лекари продължава да е малко по-ограничен от средния за страната. На един общопрактикуващ лекар отговарят 1774 души (при един на 1611 души за страната), а на един лекар от водеща специалност – 548 души (при един на 530 души за страната). Делът на здравно-

осигурените също остава по-нисък и дори намалява през 2016 г., достигайки 86,9% при 88,1% за страната.

Сигурност и правосъдие ●

Съдът в областта продължава да е сравнително натоварен, което се отразява на бързината на правораздаването и през 2016 г. Един наказателен съдия в Софийски окръжен съд разглежда средно по 10,2 дела на месец при средно 9,4 дела на съдия на месец за страната. Приключилите в 3-месечен срок дела в областта намаляват до 85% (при 89% за страната), но и делът на висящите дела намалява, до 10% при 8% за страната.

Относителният брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област София е близък до средния за страната (12,4 на 1000 души при 12,6 на 1000 души за страната), но разкриваемостта нараства рязко и увеличава разликата със средните за нива страната, достигайки 57% при 48% за страната.

Околна среда ●●

Поради сравнително ниската урбанизация и гъстота на населението София е сред областите с по-ниски от средните стойности за достъп до обществена канализация. Особено голяма е разликата по отношение на дела на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води – 42% в област София при 62% за страната през 2015 г.

Образованите отпадъци намаляват, но София отново остава сред областите с най-голям обем битови отпадъци – 537 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната през 2015 г.

Въздухът в областта продължава да е сравнително чист. Емисиите на въглероден диоксид са в пъти по-ниски от относителния им обем в страната.

Култура ●

Интензитетът на културния живот в областта е изключително слаб, а обяснение за това може да се търси в близостта ѝ до столицата и културните дейности, които тя предлага. През 2016 г. средногодишният брой посещения на кината в областта достига 70 на 1000 души от населението при над десет пъти повече за страната (778 на 1000 души), а посещенията в библиотеките – 93 на 1000 души от населението при 605 на 1000 души за страната.

Изключение отново прави големият интерес към местните музеи и туристическите общини като Копривщица. През 2016 г. посещенията се задържат до близо 1500 на 1000 души от населението при двойно по-нисък брой в страната.

Ключови показатели за област София

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	12 048	12 205	11 025	11 563	12 983	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3156	3523	3563	3771	3827	4633
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8360	8926	9252	9766	10 507	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,0	24,5	24,6	24,4	23,1	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,1	63,7	66,3	68,4	65,5	62,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,6	59,6	59,5	59,6	59,2	57,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	9,7	6,4	10,0	12,7	9,4	6,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	15,3	15,0	14,4	15,8	16,8	13,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	37	37	38	39	41	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1971	2338	1836	2353	3059	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	5253	5413	5217	5174	5407	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	48,7	49,2	44,1	45,9	45,9	47,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,2	36,0	28,6	31,0	29,0	35,9
Покритие на кадастъра (%)	12,4	12,4	12,4	12,6	14,8	33,2

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,3	-8,5	-8,2	-9,1	-9,7	-9,4
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,1	-1,2	-1,6	-2,7	5,5	-2,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,80	4,54	4,44	4,25	4,09	3,90
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	1,51	2,13	2,20	4,97	10,73	16,04
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,5	80,6	79,7	78,9	79,5	80,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,0	85,4	84,8	86,0	87,3	86,9
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	241,4	246,0	252,2	248,5	260,3	275,0
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	18,3	15,2	15,9	14,7	13,8	12,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	37,6	40,5	35,5	39,1	39,7	57,2
Дял на висящите наказателни дела (%)	12,0	10,9	9,2	10,5	12,1	9,6
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	28,2	29,1	29,3	29,3	41,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	21,1	20,5	41,7	39,5	39,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	20	35	62	63	61	70
Посещения в театрите на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0

Област Стара Загора

▶ Население (2016)	322 531
▶ Територия (кв.км)	5151,1
▶ Брой на населените места	207
▶ Дял на населението в градовете (%)	72,0

Общ преглед

През 2015 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта намалява при общ ръст за страната, но остава на второ място след столицата. Безработицата продължава да намалява и вече е по-ниска от средната за страната, но това се дължи основно на по-ниската икономическа активност на населението. Чуждите преки инвестиции в областта продължават да нарастват. Инфраструктурата в областта се оценява високо. Данъчната тежест продължава да е сравнително ниска. Развитието на е-услуги и обслужване на „едно гише“ е напреднало, но прозрачността на администрацията се оценява по-ниско от средната за страната.

Застаряването на местното население следва общата тенденция в страната. Въпреки че Стара Загора е сред трите области с най-остър недостиг на учители, резултатите от матурите са близки до средните. На фона на сравнително многото лекари и легла в многопрофилните болници преминалите за лечение болни са относително малко. Правораздаването се характеризира с висока натовареност на съдиите, но и с бързина. Замърсяването на въздуха в областта продължава да се отразява силно негативно върху оценката за околната среда. Интензивността на културния живот в областта е съизмерима със средната за страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

През 2015 г. БВП на глава от населението в областта намалява при общ ръст за страната, но остава на второ място след столицата – 13 555 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната. Въпреки спада доходите и заплатите в областта продължават да нарастват и са със стойности, близки до тези в страната. Интересно е, че за първи път от началото на кризата през 2016 г. средногодишният доход на лице от домакинството в област Стара Загора остава под средния за страната, макар и с малко – 5151 лв. при 5167 лв. за страната.

Делът на населението, живеещо в материални лишения, остава относително висок (38% през 2015 г. спрямо 32% средно за страната), но делът на хората, живеещи под националната линия на бедност, е по-нисък от средния – съответно 21% за областта спрямо 23% за страната.

Пазар на труда

През 2016 г. икономическата активност на населението се свива, следвайки намалението и в страната. Това рефлектира най-вече в намаляване на безработицата в областта. Коефициентът на заетост в областта достига 61,1%, което все още е под средната за страната стойност (63,4%), но коефициентът на безработица намалява по-бързо от средния и през 2016 г. достига 6,0% при 7,7% за страната.

Подчертано индустриалният профил на областта предопределя сравнително високия дял на населението на възраст 25–64 години със средно образование. Средните са 67% спрямо 55% в страната. Делът на висшестите в областта продължава да е по-нисък от средния за страната (18,6% при 27,7% за страната), но и този на хората с основно и по-ниско образование също е по-малък (14,9% при 17,7% за страната).

Инвестиции

Към края на 2015 г. чуждите инвестиции в областта продължават да нарастват и относителният им размер спрямо населението е близък до средния за страната – 3173 евро/човек при 3250 евро/човек за страната. Стара Загора е сред петте области с ЧПИ над 3000 евро/човек от населението. Същевременно обаче годишните разходи за ДМА се свиват леко и остават под средното ниво за страната през 2015 г. Под средния относителен брой продължават да са и работещите предприятия – 46 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души в страната през 2015 г.

Областта изостава в усвояването на евросредства. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта достига 1067 лв./човек при 1344 лв./човек за страната.

Инфраструктура

Инфраструктурата в област Стара Загора се оценява високо. Преминаването на автомагистрала „Тракия“ през областта предопределя високия дял на магистралите и първокласните пътища (29% при 19% в страната), както и сравнително високото качество на пътищата – 56% от пътната настилка в областта е в добро състояние при средно 42% за страната през 2016 г.

Областта се отличава и със сравнително висока гъстота на железопътната мрежа. По-високи от средните остават достъпът до интернет (67% от домакинствата в областта при 64% в страната) и неговото използване (69% от жителите на областта при 63% за страната) през 2016 г.

Данъци и такси

За разлика от поддържането на относително високи местни данъци и такси в икономически развитите области данъчната тежест в Стара Загора продължава да е сравнително ниска и през 2017 г. Малко по-високи от средните стойности за страната са усреднените размери на общинските данъци върху превозните средства и върху търговията на дребно, но данъците върху недвижимите имоти, прехвърлянето на собственост и такситата, както и такса смет остават по-ниски.

През 2017 г. в областта има едно увеличение на местен данък – в община Гурково, където е повишен данъкът върху недвижимите имоти. Има и едно намаление – в община Опан, където пада данъкът върху превозните средства.

Администрация

Стара Загора е сред малкото области, в които кадастралното покритие не се повишава през 2016 г. Кадастърът включва 15,7% от територията на областта (при 22,5% за страната), а три от старозагорските общини все още нямат включени територии в кадастралната карта (Братя Даскалови, Опан и Чирпан).

И през 2017 г. самооценките на местната администрация за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ продължават да са по-високи от средните за страната. По-ниска обаче остава оценката за прозрачността на администрацията – 51% при 59% за страната. В рамките на областта като най-непрозрачни се оценяват общините Опан и Гълъбово (под 40%), а като най-прозрачна и единствената община с над средната за страната оценка се отличава Раднево (65%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●●

Застаряването на местното население следва общата тенденция в страната. Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години в областта се задържа близо до средния за страната през 2016 г. – 149% в Стара Загора при 147% в страната. През 2016 г. за втора поредна година се наблюдава увеличение на естествения прираст в областта и въпреки че той остава по-нисък от средния за страната, разликата се стопява. Коефициентът на естествен прираст в област Стара Загора достига –6,7‰ при –6,0‰ в страната. Същевременно обаче през последните две години изселените се от областта са повече от заселилите се, а коефициентът на механичен прираст намалява до –0,4‰.

Делът на градското население достига 72% (при 73% за страната), а гъстотата на населението – 1525 души/кв.км (при 1548 души/кв.км за страната).

Образование ●●●

Нетният коефициент на записване в V–VIII клас в област Стара Загора продължава да е по-висок от средния за страната и през 2016 г. нараства до 81,5%, докато този в страната намалява до 78,2%. Същевременно дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование в областта все още са по-високи от средните за страната.

Стара Загора е и сред трите области (заедно със Сливен и Ямбол) с най-остър недостиг на учители в основното и средното образование. През 2016 г. преподавателите в областта са 67 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици в страната.

За пета поредна година през 2017 г. на матурите по БЕЛ учениците от областта получават малко по-ниски от средните за страната оценки. Средната оценка в областта е 4,15 (при 4,22 за страната), а слабите оценки намаляват до 8,29% (при 7,98% за страната).

Здравеопазване ●●●

В област Стара Загора осигуреността с лекари е по-добра от средната за страната. На един общопрактикуващ лекар отговарят 1428 души от населението (при 1611 в страната), а на един специалист – 491 души (при 530 души в страната) през 2016 г. Подобно на тенденцията в страната броят на леглата се увеличава и в Стара Загора, като нарастването е по-голямо от средното и относителният брой на леглата изпреварва средния за страната.

Въпреки сравнително многото лекари и легла в МБАЛ преминалите за лечение болни са относително малко – 216 на 1000 души при 235 на 1000 души в страната през 2016 г. Вероятната причина е близостта до област Пловдив, в която

има повече специалисти, болнични легла и специализирани здравни услуги.

Сигурност и правосъдие ●●●

Правораздаването в област Стара Загора се характеризира със сравнително висока натовареност на съдиите, но и относително бързо правораздаване. През 2016 г. натовареността нараства до 12 дела на месец на наказателен съдия в окръжния съд (при 9 за страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, се повишава до 95% (при 89% за страната), а този на висящите дела намалява до под 5% (при над 8% за страната).

Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са съизмерими със средните за страната – 12,1 на 1000 души при 12,6 на 1000 души в страната през 2016 г. Разкриваемостта в областта обаче продължава да е по-висока от средната – 56% от престъпленията са разкрити през 2016 г. при 48% за страната.

Околна среда ●

Водещата причина за ниската оценка на област Стара Загора в тази категория е силното замърсяване на въздуха вследствие на подчертано индустриалния профил на местната икономика и в частност на дейността на енергийния комплекс. През 2015 г. емисиите на въглероден диоксид нарастват за втора поредна година с 19% и вече са около 14 пъти по-високи от средните за страната – 4384 т/кв.км при 324 т/кв.км за страната.

Свързаността на местното население с обществена канализация и с пречиствателни станции за отпадъчни води също е близка до средните стойности за страната.

Положителна тенденция се наблюдава при образуваните отпадъци спрямо населението в областта. През 2015 г. те намаляват за втора поредна година и вече са значително по-малко от средния обем за страната.

Култура ●●●

Интензивността на културния живот в областта е съизмерима със средната за страната и през 2016 г. Посещаемостта на кината и библиотеките в областта е под средните стойности за страната, докато посещенията на театрите и музеите в областта са повече. Именно интересът към местните театри и музеи нараства най-значимо спрямо 2015 г. Регистрираните посещения в музеите достигат 947 на 1000 души от населението (при 734 на 1000 души за страната), а в театрите – 392 на 1000 души (при 322 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Стара Загора

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	10 692	11 801	12 429	14 366	13 555	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4184	4382	5037	4957	5090	5151
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8512	9117	9414	10 035	10 667	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	26,3	28,8	22,4	17,0	20,6	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,6	67,6	64,9	65,2	66,9	65,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	62,4	62,8	58,0	58,0	60,3	61,1
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	6,3	7,1	10,6	11,0	9,7	6,0
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,5	20,5	19,5	21,8	22,6	18,6
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	43	44	44	44	46	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1936	2946	2062	2760	2674	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1691	2024	2423	2964	3173	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	40,4	53,4	52,3	53,7	61,4	66,7
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	59,3	59,0	53,4	53,7	55,7	55,7
Покритие на кадастъра (%)	15,0	15,0	15,0	15,0	15,7	15,7

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,5	-5,8	-5,8	-7,0	-6,9	-6,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,6	1,9	0,5	0,5	-0,2	-0,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,58	4,22	4,27	4,26	4,19	4,16
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,24	3,94	3,99	3,79	5,75	8,66
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,4	83,1	82,0	80,8	80,4	81,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,6	89,7	88,4	89,0	90,1	89,7
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	156,0	170,4	205,5	146,2	218,3	216,0
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	17,5	15,2	14,1	12,4	12,6	12,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	36,4	38,4	39,9	40,3	41,7	56,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,9	8,3	9,5	6,4	5,8	4,7
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	60,9	61,0	61,2	61,3	61,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	4873,2	4252,6	3405,1	3678,3	4383,6	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	653	588	590	642	665	678
Посещения в театрите на 1000 души от населението	325	319	349	359	366	392

Област Търговище

▶ Население (2016)	114 453
▶ Територия (кв.км)	2558,5
▶ Брой на населените места	199
▶ Дял на населението в градовете (%)	53,8

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Търговище нараства с 10% през 2015 г., като изпреварва средния ръст за страната. Доходите и заплатите също нарастват, което води до повишаване на стандарта на живот в областта. Пазарът на труда в област Търговище страда от неблагоприятната образователна структура на населението, въпреки че икономическата активност и заетостта растат през 2016 г. В областта се отчита значително нарастване на инвестициите в дълготрайни материални активи през 2015 г. Оценката за прозрачността на местната администрация в областта е по-висока от средната за страната.

Сравнително ниският естествен прираст и високата степен на изселване от областта продължават да влошават демографския облик на област Търговище. Основните слабости в образователната система са при задържането на учениците в училище и ниските оценки на матурите. Търговище остава сред областите с най-остър недостиг на лекари. Съдът в Търговище е най-малко натовареният в страната, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Търговище е и сред областите с най-малко регистрирани престъпления и най-висока разкриваемост.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●

След спад през 2014 г. БВП на глава от населението в област Търговище отново започва да нараства, а увеличението изпреварва средното за страната – с близо 10% в областта при 7% за страната. Въпреки това стойността му все още изостава значително от средната за страната – 7821 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната. Доходите и заплатите в областта също нарастват през 2015 г., но продължават да са по-ниски от средните за страната. Брутната годишна заплата достига 7902 лв. при 10 535 лв. за страната. Доходите на лице от домакинството пък нарастват до 3910 лв. при 5167 лв. за страната. През 2016 г. доходът на лице обаче намалява до 3639 лв. заради по-ниските доходи както от работна заплата, така и от самостоятелна заетост и от собственост. Търговище остава сред малкото области, в които работната заплата формира под половината от доходите на домакинствата – 49% при 56% за страната. Другата основна част са доходите от пенсии – 35% при 29% за страната.

Ръстът на доходите и заплатите води до повишаване на стандарта на живот в областта. Делът на местното население, живеещо с материални лишения, и този на населението, живеещо под националната линия на бедност, намаляват под средните нива за страната през 2015 г.

Пазар на труда ●

Пазарът на труда в област Търговище е слабо развит, въпреки че се наблюдават някои положителни тенденции. Икономическата активност остава сравнително ниска, но бележи значителен ръст през 2016 г. и достига 59,1% (при 68,7% за страната). Това води както до ръст на заетостта, така и до ръст на безработицата заради невъзможността част от икономически активните да си намерят работа. Коефициентът на заетост нараства до 53,6% (при 63,4% за страната), а този на безработицата – до 9,4% при 7,7% за страната.

Образователната структура на населението на възраст 25–64 години е силно влошена, което действа като естествен ограничител пред пазара на труда. През 2016 г. делът на висшистите се увеличава до 18% (при 28% за страната). Търговище е втората област (след Разград) с най-много хора с основно и по-ниско образование – 36%, или два пъти повече от средното за страната.

Инвестиции ●●●●

Относителният брой на нефинансовите предприятия в област Търговище нараства през 2015 г., въпреки че остава значително под средния за страната – 34 на 1000 души при 55 на 1000 души за страната. Същевременно в областта се отчита нарастване на разходите за ДМА с близо 580 млн. лв., което е рекорд за Търговище и я превръща в областта с най-много инвестиции в ДМА спрямо населението за 2015 г.

Нарастване се забелязва и при ЧПИ в областта, които обаче все още са по-ниски от средните за страната – 1789 евро/човек при 3250 евро/човек за страната към края на 2015 г.

Усвояването на европейски средства също се повишава, но остава значително под средното за страната спрямо населението към 30 юни 2017 г. В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Попово.

Инфраструктура ●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, но и през 2015 г. делът на автомагистралите и първокласните пътища остава под средния – 15% при 19% за страната. Качеството на пътната настилка обаче расте през 2016 г. и остава над средното ниво – 48% от пътищата в областта са в добро състояние при 42% за страната.

През 2016 г. се отчита нарастване на достъпа до интернет и използването му в областта, но стойностите и на двата показателя са по-ниски от средните за страната.

Данъци и такси ●●●●●

Търговище е една от малкото области, в които общините не променят местните данъци и такси през 2017 г. Така усреднената данъчна тежест в областта се задържа на сравнително ниско ниво. Малко по-висок от средния е единствено данъкът върху превозните средства. Значително по-ниски пък са ставките върху недвижимите имоти на юридическите лица и върху търговията на дребно.

По-нисък е и данъкът върху таксиметровия превоз на пътници. Във всички общини годишният му размер е 300 лв. с изключение на Опака, където е 350 лв. при 525 лв. средно за страната.

Администрация ●●●●●

Традиционно оценката за прозрачността на общинските администрации в областта е по-висока от средната за страната. През 2017 г. тя достига 65% при 59% за страната, като в областта най-прозрачна е община Търговище, а най-малко – Опака. Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ са близки от средните за страната през 2017 г.

През 2016 г. общините Търговище и Антоново увеличават значително покритието на кадастралната карта, с което областта достига 15% спрямо 6% през 2015 г. Въпреки това покритието все още е далеч от средното за страната (23%). Община Опака остава единствената в областта с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●

Ниският естествен прираст и високата степен на изселване от областта продължават да влошават демографския облик на област Търговище. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст продължава бързо да намалява и достига $-7,7\%$ (при $-6,0\%$ за страната), а коефициентът на механичен прираст пада до $-5,6\%$. През последното десетилетие коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години нараства по-бързо от средния за страната и достига 142%, въпреки че остава под този за страната (147%).

Търговище е сред областите със сравнително ниска урбанизация. През 2016 г. 54% от местното население живее в градовете (при 73% за страната), а гъстотата на население-то е 1106 души/кв.км (при 1548 души/кв.км за страната).

Образование ●●●

Делът на населението, записано в V–VIII клас, в областта е идентичен със средния за страната през 2016 г. (78%). Същевременно делът на второгодниците продължава да намалява стабилно за втора поредна година и трайно се установява под средния за страната – 0,7% при 1,1% за страната. През 2015 г. делът на отпадналите от основното и средното образование също намалява, но остава относително висок.

Традиционно средният успех на матурите по БЕЛ на учениците от областта е по-нисък от средния за страната. През 2017 г. той е 4,02 при 4,22 за страната. В същото време в областта неиздържалите изпита са относително малко – 5,5% при 8,0% за страната.

Търговище все още е една от петте области, в които няма висши учебни заведения.

Здравеопазване ●

Търговище остава сред областите с най-остър недостиг на лекари. На един общопрактикуващ лекар в областта отговарят 2274 души от населението (при един на 1611 души в страната), а на един лекар от водеща специалност – 753 души (при един на 530 души в страната) през 2016 г.

Другите показатели в сферата на здравеопазването за областта и през 2016 г. са съизмерими със средните за страната. Делът на здравноосигурените в област Търговище продължава да нараства и достига 88,5% (при 88,1% за страната). Легловата база в МБАЛ също се разширява и през 2016 г. достига средната за страната стойност от 5,1 легла на 1000 души. Преминалите за лечение болни пък намаляват за трета поредна година и достигат 236 на 1000 души при 235 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

И през 2016 г. наказателните съдии в окръжния съд в Търговище са най-малко натоварените в страната, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Един съдия разглежда средно по 3,3 дела на месец (при средно 9,4 в страната), 95% от делата приключват до 3 месеца (при 89% в страната), а висящите дела са 7% (при 8% за страната).

Търговище е и сред областите с най-малко регистрирани престъпления и най-висока разкриваемост през 2016 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта се задържат на 9 на 1000 души от населението (при 13 на 1000 души за страната), а разкриваемостта им се повишава до 68% (при 48% за страната).

Околна среда ●●●

В областта все още сравнително малко хора имат достъп до канализация и са свързани със станции за пречистване на отпадъчните води. През 2015 г. 56,6% от населението на област Търговище живеят в селища с обществена канализация (при 75,5% за страната), а 45,2% имат достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции (при 62,3% за страната).

Замърсяването на въздуха в областта се задържа под средните стойности за страната, но продължава да нараства за четвърта поредна година, достигайки 129 т/кв.км емисии на въглероден диоксид при 324 т/кв.км за страната. Възможно обяснение може да се търси в новите индустриални мощности, въведени през последните години. Същевременно обемът на образуваните битови отпадъци спада до 331 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната.

Култура ●●●

Посещенията в библиотеките в област Търговище остават значително повече от средните за страната, достигайки 1122 на 1000 души от населението през 2016 г. при 605 на 1000 души за страната. Посещенията на местните театри също нарастват и са повече от средните за страната – 454 на 1000 души при 322 на 1000 души за страната.

Относително слаб остава интересът към местните кина и музеи и през 2016 г. Посещенията на кината са 210 на 1000 души (при 778 на 1000 души за страната), а на музеите – 176 на 1000 души (при 734 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6739	7126	7351	7138	7821	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2695	2924	3025	3546	3910	3639
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5913	6556	7195	7465	7902	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	35,3	39,4	29,7	29,6	22,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	65,7	63,9	57,9	57,8	56,7	59,1
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	57,6	53,9	48,7	51,2	51,6	53,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,4	15,6	15,7	11,4	8,8	9,4
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	15,2	17,9	16,7	17,3	15,0	18,1
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	31	31	32	32	34	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1299	2165	2700	2056	7160	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1607	1562	1766	1694	1789	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	24,3	38,3	29,4	41,8	33,8	58,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	54,2	58,0	52,0	47,0	42,5	47,6
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	14,5

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,7	-6,0	-5,8	-6,7	-7,0	-7,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,7	-3,1	-3,2	-4,4	-3,5	-5,6
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,04	4,00	4,10	3,99	4,06	3,98
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	8,70	7,58	4,53	6,87	4,44	7,21
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	86,0	84,3	82,2	81,6	77,5	78,2
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,9	86,9	85,8	86,9	88,2	88,5
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	234,6	241,7	257,3	250,8	244,0	236,0
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,3	9,6	10,0	9,1	8,8	9,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	69,2	70,5	63,0	64,0	63,2	67,9
Дял на висящите наказателни дела (%)	6,1	8,7	9,6	10,3	8,1	7,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	44,1	44,1	44,1	44,1	45,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	69,4	88,7	92,5	104,5	128,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	26	25	36	9	259	210
Посещения в театрите на 1000 души от населението	364	373	480	506	434	454

Област Хасково

▶ Население (2016)	234 899
▶ Територия (кв.км)	5533,3
▶ Брой на населените места	261
▶ Дял на населението в градовете (%)	72,2

Общ преглед

След колеблив ръст на брутния вътрешен продукт на човек от населението в област Хасково през 2015 г. той нараства значително и изпреварва средния ръст за страната. Заетостта продължава да нараства, а безработицата – да намалява. Хасково остава сред областите, които привличат най-малко инвестиции. В областта се отчита значително повишаване на достъпа и използването на интернет. През 2017 г. усреднените размери на местните данъци и такси в общините от областта остават близки до средните за страната. Естественят прираст в областта традиционно е по-ни-

сък от средния за страната, а през 2016 г. се отчита и нова вълна на емиграция от областта, което се отразява неблагоприятно върху възрастовата структура на населението. Представянето на учениците на зрелостните изпити продължава да е слабо. Здравеопазването се характеризира с относително нисък капацитет на здравните заведения и липса на лекари. Правораздаването в областта е сравнително бързо, а разкриваемостта на регистрираните престъпления е по-висока от средната за страната. Интензивността на културния живот в областта е сравнително слаба.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●

След колеблив ръст на БВП на глава от населението в област Хасково от 2009 г. насам през 2015 г. той нараства значително и изпреварва средния ръст за страната. Въпреки това стойността му остава под средната – 7001 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната. Заплатите и доходите в областта също продължават да растат, но не достигат средните нива за страната. Разликата при работната заплата остава значителна. През 2015 г. годишният ѝ размер в област Хасково достига 7422 лв. при 10 535 лв. за страната.

Нарастването на доходите и заплатите в областта води до подобряване на условията и стандарта на живот. През 2015 г. относителният дял на населението, живеещо с материални лишения в областта, намалява до 27% (при 32% за страната) и за четвърта поредна година е по-нисък от средния за страната. Същевременно обаче делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, остава по-висок от средния – 30% при 23% за страната.

Пазар на труда ●●●●

Икономическата активност на населението остава близка до средната за страната и през 2016 г. – 69,2% при 68,7% за страната, като стойността ѝ не се променя значително през последните три години. В същото време заетостта продължава да нараства, а безработицата – да намалява, достигайки по-благоприятни от средните нива за страната. През 2016 г. коефициентът на заетост в областта е 64,2% (при 63,4% за страната), а този на безработица – 7,1% (при 7,7% за страната).

По-нататъшното подобряване на показателите на пазара на труда ще бъде ограничено от влошената образователна структура на населението на възраст 25–64 години. През 2016 г. делът на висшистите в областта се свива до 17% (при 28% за страната), а делът на тези с основно и по-ниско образование нараства слабо до 23% (при 18% за страната).

Инвестиции ●●

Хасково остава сред областите, които привличат най-малко инвестиции. Към края на 2015 г. ЧПИ в областта нарастват до над 100 млн. евро с натрупване, или 448 евро/човек от населението – далеч от средните за страната 3250 евро/човек.

Разходите за ДМА и усвоените евросредства също изостават от средните за страната спрямо населението. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативните програми в областта достигат 896 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства отново усвоява община Свиленград, а най-малко – общините Симеоновград и Тополовград.

Инфраструктура ●●●●

Гъстотата на пътната мрежа в област Хасково е по-висока от средната за страната. Завършването през 2015 г. на магистрала „Марица“, която осигурява свързаност с магистрала „Тракия“, пък повишава дела на автомагистралите и първокласните пътища в областта до 22% през 2015 г. при 19% за страната. Това води и до повишаване на качеството на пътищата в областта. През 2016 г. делът на пътната настилка в добро състояние достига 34%, но остава далеч от средните 42% за страната.

През 2016 г. в областта се отчита значително повишение на достъпа и използването на интернет и стойностите на двата индикатора изпреварват средните за страната.

% Данъци и такси ●●

През 2017 г. усреднените размери на местните данъци и такси в общините от областта остават близки до средните за страната с изключение на такса смет, която е относително висока. Нито една от общините не повишава местните данъци и такси спрямо 2016 г.

Малко по-ниски от средните за страната са данъците върху търговията на дребно и недвижимите имоти на юридическите лица, а по-висок е местният данък върху превозните средства. Размерът на данъка за прехвърляне на собственост в областта се изравнява със средната ставка за страната през 2017 г. Данъкът върху таксиметровия превоз е значително по-нисък от средния – 340 лв. при 525 лв. за страната.

Администрация ●●●

Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ са близки до средните за страната през 2017 г. Близка до средната стойност е и оценката за прозрачност на органите на местното самоуправление. През 2017 г. средната оценка за областта е 58% при 59% за страната. Като най-прозрачни в областта се отличават общините Димитровград, Свиленград и Хасково (с по над 60%), а най-малко прозрачни – Маджарово, Минерални бани и Стамболово (с по под 40%).

През 2016 г. покритието на кадастралната карта в областта нараства с включването на част от територията на община Свиленград, но Хасково остава сред трите области (заедно с Кърджали и Перник) с най-нисък дял на териториите, включени в кадастъра – 5,9% при 22,5% за страната. Шест от общо единадесетте общини в областта все още нямат никакво кадастрално покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●

През последните три години коефициентът на естествен прираст в областта поддържа по-ниско ниво от средното за страната, като се колебае около -8% при около -6% за страната. През 2016 г. се отчита и нова вълна на емиграция от областта, като коефициентът на механичен прираст отново става отрицателен, въпреки че поддържа положителни стойности през предходните две години. Тези процеси рефлектират върху възрастовата структура на населението и през 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години достига 154% (при 147% в страната). Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 15–64 години пък достига 34% (при 32% за страната).

Делът на градското население в областта е близка до средната за страната, но гъстотата на населението остава значително по-ниска.

Образование ●●

През 2016 г. делът на записаните деца в V–VIII клас в областта отново се повишава след спад през предходната година и успява да изпревари средните стойности за страната. Същевременно обаче се отчита и значително покачване на дела на второгодниците. Делът на отпадналите от основното и средното образование също продължава да расте за трета поредна година, достигайки 3,5% при средно 2,9% за страната през 2015 г. Хасково остава сред областите с относително малко преподаватели в училищата спрямо учениците.

Представянето на учениците на зрелостните изпити продължава да е сравнително слабо. На матурата по БЕЛ през 2017 г. средната оценка в област Хасково е 4,0 при 4,2 за страната, а делът на слабите оценки е близо двойно по-висок.

Филиалите на двата университета в областта обучават 266 студенти през 2016 г.

Здравеопазване ●

Хасково продължава да е сред областите със сравнително ограничен капацитет на здравните заведения. Относителната липса на лекари и особено на специалисти също се отразява на оценката на областта. През 2016 г. на един общопрактикуващ лекар в областта отговарят 1704 души от населението (при един на 1611 души в страната), а на един лекар от водещите специалности – 714 души (при един на 530 души в страната). Легловата база в областта се разширява, но все още е значително по-ниска от средното ниво за страната. През 2016 г. в МБАЛ в област Хасково има 3,4 легла на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души средно за страната.

Ограничеността на легловата база и специалистите в областта предопределя и сравнително ниския относителен

брой на пациентите в МБАЛ – 203 на 1000 души при 235 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●

През 2016 г. натовареността на местния съд продължава да се повишава и отново е над средното ниво за страната. Един наказателен съдия от окръжния съд в Хасково разглежда средно по 11,4 дела на месец при 9,4 дела на месец на съдия средно за страната. Въпреки това правораздаването в областта все още е по-бързо от средното за страната. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 92% (при 89% за страната), а делът на висящите дела е под 7% (при над 8% за страната).

Относителният брой на регистрираните престъпления в областта запазва нивото си през последните четири години, докато в страната се забелязва устойчиво намаление. Все пак регистрираните престъпления в Хасково продължават да са по-малко – 11,1 на 1000 души при 12,6 на 1000 души за страната през 2016 г. Същевременно и в областта, и в страната разкриваемостта продължава да расте, като в Хасково тя достига 57% при 48% за страната.

Околна среда ●●●●

В периода 2011–2015 г. в областта са пуснати в експлоатация три пречиствателни станции (в Димитровград, Хасково и Свиленград) и достъпът на населението до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, нараства до 54,5% през 2015 г., въпреки че продължава да е по-нисък от средния за страната (62,3%). По-нисък остава и делът на хората, живеещи в селища с обществена канализация – 72,2% при 75,5% за страната.

Замърсяването на въздуха продължава да намалява и през 2015 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата спрямо територията са близо три пъти по-ниски от тези в страната. Значително по-малко остават и образуваните отпадъци.

Култура ●

Интензивността на културния живот в областта е сравнително слаба. Относителният брой на посещенията на местните кина, театри, музеи и библиотеки спрямо населението е по-нисък от средните стойности за страната и през 2016 г. Нещо повече – спрямо 2015 г. се отчита спад на интереса към театрите, музеите и библиотеките в област Хасково.

Посещенията в кината е единственият показател, който продължава да нараства, и те достигат 34 000, но относителният им брой продължава да е значително по-нисък от средния за страната – 145 посещения на 1000 души в областта при 778 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Хасково

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6158	6366	6169	6412	7001	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3708	3855	4130	4157	4321	4861
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5999	6267	6581	6947	7422	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,1	22,0	19,8	31,3	29,8	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,6	64,7	68,2	69,2	69,0	69,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,3	55,0	58,4	61,9	63,1	64,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	15,9	14,9	14,3	10,4	8,6	7,1
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	17,1	18,5	20,3	19,3	18,7	17,2
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	46	46	47	47	48	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	784	1612	867	1347	1227	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	420	388	309	257	448	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	41,3	47,5	54,2	57,5	54,2	66,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	42,0	44,0	33,6	30,0	33,1	34,2
Покритие на кадастъра (%)	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	5,9

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,6	-6,7	-6,8	-8,0	-7,9	-7,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,0	-2,8	-3,1	1,0	2,5	-4,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,31	4,08	4,14	4,13	4,14	3,98
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	7,22	8,36	7,29	7,45	9,16	12,61
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,3	82,9	81,6	80,5	77,8	79,0
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,3	87,5	86,2	87,3	89,1	88,8
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	147,4	180,4	197,9	188,1	198,0	202,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,8	10,4	11,0	11,2	12,1	11,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	40,8	42,8	36,3	41,9	48,4	56,9
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,4	8,2	7,2	13,3	7,1	6,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	46,7	46,7	46,9	46,7	54,5	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	196,3	150,3	203,5	183,2	125,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	23	69	53	46	105	145
Посещения в театрите на 1000 души от населението	203	211	238	221	302	228

Област Шумен

▶ Население (2016)	175 098
▶ Територия (кв.км)	3389,7
▶ Брой на населените места	152
▶ Дял на населението в градовете (%)	61,8

Общ преглед

Доходите и стандартът на живот в областта продължават да нарастват, но остават по-ниски от средните за страната. Шумен е сред областите с най-висока икономическа активност на населението, но и с най-висока безработица. Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително ниска, но инфраструктурното развитие е относително добро. Усредненият размер на основните местни данъци и такси в общините в областта е близък до средния за страната. Голяма част от органите на местното самоуправление остават относително слабо прозрачни. Показателите за възрастовата структура на населението са

относително благоприятни. Привличането на много нови учители в областта издига област Шумен до второто място по най-висок брой на преподавателите спрямо учениците. Шумен е сред областите с най-остър недостиг на лекари специалисти и най-ограничена леглова база. Натовареността на съдиите в област Шумен традиционно е по-ниска от средната за страната, което допринася и за по-бързото правораздаване в областта. Замърсяването на въздуха и образуваните отпадъци в област Шумен остават значително по-ниски от средните нива в страната. Местните музеи и библиотеки продължават да привличат значителен брой посетители.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●

И през 2015 г. БВП на глава от населението в област Шумен продължава да нараства, но размерът му остава по-нисък от средния за страната – 7577 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната. Заплатите и доходите в областта също нарастват ежегодно, но и те са по-ниски. И през 2016 г. сравнително висок е делът от доходите в областта от пенсии, а по-нисък от средния – от заплати и други доходи от заетост. Нарастването на БВП, заплатите и доходите в областта води до повишаване на стандарта на живот на местното население. През 2015 г. се отчита значително намаление на дела от населението, живеещо с материални лишения, както и на този на населението, живеещо под националната линия на бедност, въпреки че и двата показателя остават над средното равнище за страната.

Пазар на труда ●●●

Шумен продължава да е сред областите с най-висока икономическа активност на населението, като през 2016 г. тя се повишава до 74% при средно 69% за страната. Същевременно заетостта също се повишава, а безработицата намалява. Въпреки това коефициентът на заетост остава под средния за страната, а коефициентът на безработица в областта е най-високият в цялата страна – над 17% при под 8% за страната през 2016 г.

Подобрението на пазара на труда в областта е ограничено от сравнително неблагоприятната образователна структура на населението. През 2016 г. населението на възраст 25–64 години с висше образование в областта намалява до 22% (при 28% за страната), а това с основно и по-ниско образование се увеличава до 30% (при 18% за страната).

Коефициентът на демографско заместване в областта продължава да е по-висок от този в страната – 67% при 63% за страната. Това означава, че близо 67 млади хора са готови да заместят 100 излизачи от пазара на труда в областта.

Инвестиции ●●

Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително ниска. Броят на работещите в областта предприятия се повишава слабо от 38 до 39 на 1000 души от населението, но продължава да е значително по-нисък от средния за страната (55 на 1000 души) и през 2015 г. Размерът с натрупване на ЧПИ също се запазва на относително ниско ниво – 590 евро/човек от населението в областта при 3250 евро/човек за страната към края на 2015 г.

По-бърз ръст се наблюдава при инвестициите в ДМА и усвояването на европейки средства, въпреки че стойностите и на двата показателя са по-ниски от средните за страната спрямо населението. През 2015 г. разходите за придобиване на ДМА в областта достигат 2030 лв./човек при 2973 лв./човек за страната. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по

оперативни програми в областта се повишават до 1111 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства усвоява община Нови пазар, а най-малко – община Хитрино.

Инфраструктура ●●●●●

Инфраструктурното развитие на областта продължава да е значително по-добро от средното за страната и през 2016 г. Основната причина за това е фактът, че Шумен е областта с най-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища (основно заради магистрала „Хемус“) – 36% при 19% за страната. Това от своя страна (както и рехабилитацията на магистралата през 2016 г.) обяснява и високия дял на пътната настилка в добро състояние – 56% в областта при 42% за страната. В допълнение гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта също остава по-висока от тази в страната.

Използваемостта на интернет в областта е сходна със средните нива за страната.

Данъци и такси ●●●

Усредненият размер на основните местни данъци и такси в общините в областта остава близък до средния за страната и през 2017 г. Местните данъци, които са над средните стойности за страната, са тези върху прехвърлянето на собственост и върху превозните средства, въпреки че при втория разликата се свива заради намалението на данъка в община Върбица. През 2017 г. в областта има само едно увеличение на данък – това върху недвижимите имоти на юридически лица в община Каолиново.

Значително по-ниски от средните остават патентният данък върху търговията на дребно и този върху таксиметровия превоз на пътници.

Администрация ●●

През 2017 г. самооценките на общинските администрации за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ за областта са малко по-ниски от средните за страната. По-нисък е и рейтингът на Фондация „ПДИ“ за прозрачността на органите на местното самоуправление – 47% за областта при 59% за страната. В рамките на областта най-ниско е оценена прозрачността в община Венец (под 40%), а най-високо – тази в общините Смядово и Хитрино (над 60%).

Покритието на територията на областта от кадастралната карта не се увеличава през 2016 г., но остава по-високо от средното за страната – 30% при 23% за страната. От десетте шуменски общини в две (Венец и Никола Козлево) все още кадастралното покритие е 0%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

Показателите за възрастовата структура на населението в областта като цяло са по-благоприятни от средните за страната. Област Шумен се характеризира с по-висок от средния естествен прираст пред последните 15 години. През 2014 и 2015 г. обаче коефициентът се влошава чувствително и стойността му достига до $-6,5\%$ през 2015 г. при $-6,0\%$ за страната. През 2016 г. той се повишава до $-5,6\%$, като така отново превишава средния за страната. В периода 2012–2015 г. миграционните процеси в Шумен са по-благоприятни от средните, но през 2016 г. коефициентът на механичен прираст се влошава до $-1,5\%$ спрямо $-1,3\%$ за страната. Шумен продължава да е сред областите със сравнително нисък дял на градското население. През 2016 г. той дори намалява за шеста поредна година (при общ ръст за страната) и достига $61,8\%$ при $73,3\%$ за страната. Гъстотата на населението в областта също остава значително по-ниска от средната за страната.

Образование ●●●●

Коефициентът на записване на децата в V–VIII клас в областта намалява през 2016 г., следвайки тенденцията в страната, но остава по-висок от средния. Дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование пък се увеличават, но също остават по-ниски от средните за страната през последната година на изследване (съответно 2016 и 2015 г.). Привличането на много нови учители в областта през 2016 г. (близо 200) издига област Шумен до второто място след област Смолян по най-висок брой на преподавателите спрямо учениците в училищата.

Представянето на учениците от областта на зрелостните изпити се подобрява, но и през 2017 г. е по-слабо от средното за страната. На матурата по БЕЛ зрелостниците от област Шумен получават средна оценка от 4,10 (при 4,22 за страната), а делът на слабите оценки намалява с 1 пр.п. до под 9% (при 8% за страната).

Студентите в областта намаляват подобно на общия им брой в страната, но Шуменският университет продължава да определя сравнително доброто представяне на областта по отношение на броя на студентите спрямо населението.

Здравеопазване ●●

Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението в областта е сравнително висок, в област Шумен все още се наблюдава недостиг на специалисти от водещите специалности и през 2016 г. Шумен е и сред областите с най-ограничена леглова база, а броят на леглата в МБАЛ намалява за втора поредна година (при ръст за страната) и достига 2,8 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души за страната. Това обяснява и намаляването на

пациентите в местните болници през последните две години, като броят им достига 135 на 1000 души (при 235 на 1000 души за страната).

В областта се забелязва ясна тенденция към намаляване на детската смъртност през последните няколко години и през 2016 г. коефициентът в областта достига най-ниската си стойност за последните десет години и за първи път е по-нисък от средния за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Натовареността на местните съдии в окръжния съд традиционно е по-ниска от средната за страната, което обяснява и по-бързото правораздаване в областта. През 2016 г. делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 94% (при 78% за страната), а този на висящите – под 6% (при над 8% за страната).

Относителният брой на регистрираните престъпления в областта също е по-нисък от средния и намалява още през 2016 г., което резултира в повишаване на разкриваемостта им до 63% при 48% за страната.

Околна среда ●●●●

Замърсяването на въздуха и образуваните отпадъци в област Шумен остават значително по-ниски от средните нива за страната и през 2015 г. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта са около десет пъти по-малко спрямо територията в сравнение със страната. Образованите битови отпадъци пък намаляват до 301 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната.

Същевременно обаче достъпът на населението до канализация и пречиствателни станции остава ограничен. През 2015 г. делът на населението в селища с обществена канализация е 59% (при 76% за страната), а делът на свързаното с пречиствателни станции население достига 55% (при 62% за страната). В края на 2016 г. в община Шумен започва да работи и най-новата пречиствателна станция за отпадъчни води в областта, така че стойността на показателя трябва да се повиши още в данните за 2016 г.

Култура ●●

Относителният брой на посещенията в кината и в театрите в областта остава значително по-нисък от средните нива за страната. Същевременно местните музеи и библиотеки продължават да привличат посетители. През 2016 г. посещенията на музеите в областта са 1097 на 1000 души от населението (при 734 на 1000 души за страната), а на библиотеките – 931 на 1000 души (при 605 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6694	7062	7280	7397	7577	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3427	3944	4333	4387	4772	4845
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6499	7068	7405	7968	8505	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	27,5	30,1	25,0	36,9	29,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	73,9	75,0	74,7	74,7	73,0	74,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	53,9	54,9	55,1	58,7	58,5	61,3
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	26,8	26,6	26,0	21,1	19,7	17,4
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	20,4	20,7	21,3	24,2	24,0	21,9
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	36	37	37	38	39	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1069	1429	1333	1499	2030	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	506	590	609	591	590	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	33,7	44,7	49,8	48,2	65,6	57,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	18,9	19,0	36,3	35,1	42,5	55,9
Покритие на кадастъра (%)	19,8	19,8	19,8	19,8	30,0	30,0

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,8	-5,7	-4,6	-6,3	-6,5	-5,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,0	0,4	0,4	-0,1	-0,3	-1,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,32	4,00	3,99	4,06	4,05	3,95
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	7,63	8,90	8,09	8,87	6,74	9,78
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	85,7	84,4	82,4	81,3	80,0	78,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,6	88,4	87,5	88,1	89,6	88,9
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	124,2	132,8	147,7	151,7	148,0	135,4
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,8	10,7	10,3	9,0	9,4	9,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	54,0	54,7	54,5	51,4	55,1	62,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,7	5,4	6,5	10,3	6,8	5,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	44,8	44,8	44,8	44,7	55,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	29,5	26,1	29,2	29,1	34,2	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	12	0	0	135	137	123
Посещения в театрите на 1000 души от населението	149	176	166	245	227	202

Област Ямбол

▶ Население (2016)	123 049
▶ Територия (кв.км)	3355,5
▶ Брой на населените места	109
▶ Дял на населението в градовете (%)	70,3

Общ преглед

През 2015 г. благосъстоянието в област Ямбол продължава да се подобрява, но ръстът му е по-бавен от средния за страната. Стабилното нарастване на заплатите и доходите, както и относително високата заетост обясняват добрите условия на живот през последните години. През 2016 г. пазарът на труда в област Ямбол се подобрява значително, но инвестиционната активност в областта все още е сравнително ниска. Основните местни данъци и такси в общините в област Ямбол са сходни с тези в страната през 2017 г. Областта не отбелязва напредък по отношение на покритието на кадастралната карта и изостава при електронните услуги.

Застаряването на населението в област Ямбол е по-изявено от средното за страната. Състоянието на образованието и на здравеопазването в областта са силно влошени. Ямбол продължава да показва изключително ниски резултати на зрелостните изпити и е сред областите с най-остър недостиг на лекари специалисти. Натовареността на наказателните съдии в окръжния съд е сравнително ниска, което се отразява благоприятно на бързината на правораздаването. Разкриваемостта на престъпленията, от друга страна, е висока. Културният живот в областта не е особено интензивен и през 2016 г.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

И през 2015 г. БВП на глава от населението в областта продължава да нараства, но ръстът е по-бавен от средния за страната. Така относителната му стойност продължава да изостава – 8159 лв./човек от населението при 12 339 лв./човек за страната. Средната работна заплата също е под средната за страната, въпреки че нараства постоянно по време на кризата и възстановяването след това. Средногодишните доходи на домакинствата остават съизмерими със средните за страната – 5147 лв./лице от домакинството в областта при 5167 лв./лице за страната през 2016 г. Структурата на доходите също е подобна на общата за страната и над половината от доходите са от работна заплата.

Стабилният ръст на заплатите и доходите, както и относително високата заетост обясняват сравнително добрите условия на живот през последните години. И през 2015 г. делът на населението на област Ямбол, живеещо с материални лишения, и този на населението, живеещо под националната линия на бедност, са значително по-ниски от средните за страната.

Пазар на труда ●●●●●

През 2016 г. пазарът на труда в област Ямбол се подобрява значително. Икономическата активност на населението отново се увеличава през 2016 г. и затвърждава позицията на Ямбол сред областите с най-висока активност – 71,7% при 68,7% за страната. Паралелно с това заетостта расте, а безработицата намалява, което разкрива интензивното създаване на нови работни места. Коефициентът на заетост се повишава до 66,2% през 2016 г. (при 63,4% за страната), а коефициентът на безработица намалява рязко от 12,0% през 2015 г. до 7,6% (при 7,7% за страната).

Зад добрите показатели за пазара на труда стои и относително благоприятна образователна структура на населението. През 2016 г. 26% от хората на възраст 25–64 години са с висше образование (при 28% за страната), а 13% – с основно и по-ниско (при 18% за страната).

Инвестиции ●●●

Инвестиционната активност в областта продължава да е сравнително ниска. Към края на 2015 г. ЧПИ нарастват и достигат 642 евро/човек от населението (с натрупване), но остават пет пъти по-ниски от средните за страната (3250 евро/човек). Разходите за придобиване на ДМА също са значително по-ниски – 2182 лв./човек през 2015 г. при 2973 лв./човек за страната. Ниската инвестиционна активност е взаимосвързана и със сравнително малкото на брой работещи предприятия в областта – през 2015 г. те са 47 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната.

Областта се представя сравнително добре с усвояването на европейски средства, въпреки че относителният им обем продължава да е под средния за страната. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативни програми е 1217 лв./човек в областта при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства е усвоила община Ямбол, а най-малко – община Елхово.

Инфраструктура ●●

Гъстотата на железопътната мрежа в област Ямбол е два пъти по-ниска от средна за страната, но пътната мрежа е добре развита. Над средния за страната е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 20,6% при 18,6% за страната през 2015 г. През 2016 г. качеството на пътищата обаче за първи път спада до под средните за страната нива, като делът на пътищата с настилка в добро състояние намалява до 41% при 42% за страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет, както и делът на използващите интернет в областта продължават да са по-ниски от средните за страната и през 2016 г.

Данъци и такси ●●●

Усредненият размер на основните местни данъци и такси в общините от област Ямбол е сходен с този в страната и през 2017 г. Изключение прави патентният данък за търговия на дребно, който е значително по-нисък в областта, основно заради общините Стралджа и Тунджа. По-нисък от средния е и данъкът върху таксиметровия превоз на пътници. Малко по-висок от средния за страната пък е данъкът върху превозните средства.

В рамките на областта община Елхово е с най-ниски ставки на местните данъци и такси, а община Ямбол – с най-високи.

Администрация ●●●

И през 2017 г. самооценката на администрацията за развитието на електронното управление в общините от област Ямбол е по-ниска от средната за страната, но оценката за предоставянето на услуги на „едно гише“ остава по-висока, като и двете не се променят спрямо предходната година.

Прозрачността на органите на местното самоуправление за областта се повишава през 2017 г. и изпреварва, макар и с малко, средната за страната, достигайки рейтинг от 60% при 59% за страната. В рамките на областта най-висок рейтинг има община Тунджа (70%), а най-нисък – община Стралджа (41%).

Областта не отбелязва напредък с покритието на кадастралната карта. През 2016 г. под 17% от територията ѝ е включена в кадастъра (при 23% за страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Застаряването на населението в област Ямбол е по-изявено от средното за страната. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст в областта се повишава до $-7,6\%$ (от $-9,5\%$ през 2015 г.), но остава значително по-нисък от средния за страната ($-6,0\%$). Изселването от областта също продължава да е фактор за застаряването, като през 2016 г. коефициентът на механичен прираст е $-5,0\%$.

Така през 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години в областта се повишава до 158% (при 147% за страната). Отношението на населението на 65 и повече години към това на 15–64 години пък достига 37% в област Ямбол (при 32% за страната).

Делът на градското население и гъстотата на населението в областта остават по-ниски от средните за страната и през 2016 г.

Образование ●●

През 2016 г. записването на учениците в V–VIII клас отново расте, компенсирайки големия спад от предходната година и достигайки 84% (при 78% за страната). Делът на второгодниците и този на отпадналите от основното и средното образование пък остават близки до средните за страната. Образователната система в областта продължава да страда от недостиг на учители и през 2016 г. Ямбол е областта с най-малък относителен брой на преподавателите в училищата – 65 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици за страната.

Заедно с област Кърджали Ямбол продължава да показва изключително ниски резултати и на зрелостните изпити и през 2017 г. На матурата по БЕЛ учениците от областта имат среден успех от 3,87 (при 4,22 за страната), а делът на слабите оценки достига 20% (при 8% за страната).

Здравеопазване ●

Ямбол продължава да е сред областите с най-остър недостиг на лекари специалисти. През 2016 г. на един лекар от водеща специалност отговарят 789 души от населението (при един на 530 души в страната). Същевременно легловата база в местните МБАЛ също остава ограничена – 3,2 легла на 1000 души от населението при 5,1 легла на 1000 души за страната.

Недостигът на лекари и легла в местните болници предопределя и сравнително малкия брой на лекувалите се в тях – 155 на 1000 души от населението при 235 на 1000 души за страната. Може да се предполага, че местното население често търси медицински грижи извън областта.

През 2016 г. коефициентът на детска смъртност в областта рязко се повишава, достигайки най-висока стойност в страната – $12,7\%$ (при $6,5\%$ за страната).

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Натовареността на наказателните съдии в окръжния съд продължава да е сравнително ниска и през 2016 г., което се отразява на бързината на правораздаване. Един местен съдия разглежда средно по 6,4 дела на месец при средно 9,4 дела на месец на съдия в страната. През 2016 г. делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, се повишава до 93% (при 89% за страната), а този на висящите дела се свива до под 5% (при над 8% за страната).

Регистрираната престъпност в областта продължава да е по-ниска от средната за страната. През 2016 г. в област Ямбол са регистрирани 11 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 13 на 1000 души за страната. Областта се характеризира и с висока разкриваемост на престъпленията – 71% (при 48% за страната).

Околна среда ●●

След област Видин Ямбол е областта с най-нисък дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води – едва 4,7% през 2015 г. (при 62,3% за страната).

При останалите показатели в тази категория областта се представя сравнително добре и през 2015 г. Делът на населението в селища в обществена канализация се доближава до средния за страната (72% при 76% за страната), обемът на образуванияте битови отпадъци е значително по-нисък (303 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната), а замърсяването на въздуха с въглероден диоксид е почти десет пъти под средното (34 т/кв.км при 324 т/кв.км за страната).

Култура ●●

Културният живот в областта не е особено интензивен и през 2016 г. Единствено изключение прави интересът към местните театри. Посещенията се увеличават за поредна година и достигат 454 на 1000 души от населението при 322 на 1000 души за страната.

Най-голяма разлика със средните стойности за страната се наблюдават при посещенията на кината. В област Ямбол се отчитат 193 посещения на 1000 души при 778 на 1000 души за страната.

Посещенията в музеите и библиотеките в областта също са сравнително малко – съответно 298 на 1000 души (при 734 на 1000 души за страната) и 373 на 1000 души (при 605 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Ямбол

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6550	7130	7168	7773	8159	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3602	3814	4572	4133	4437	5147
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6343	6679	7111	7472	8053	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,1	17,9	22,8	15,5	14,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	69,7	72,5	71,7	69,4	71,5	71,7
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,9	61,4	59,9	58,8	62,8	66,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	13,6	14,9	16,1	15,0	12,0	7,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	18,0	22,4	24,2	23,7	29,0	26,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	43	43	44	45	47	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1624	3011	1326	1741	2182	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	522	513	416	459	642	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	40,7	46,0	44,8	57,2	56,8	57,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	54,6	54,0	50,3	51,7	52,1	40,7
Покритие на кадастъра (%)	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,0	-7,8	-6,5	-7,6	-9,5	-7,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,4	-3,8	-5,0	-3,8	-5,8	-5,0
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,48	4,06	4,16	4,10	3,98	3,87
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,11	10,59	8,49	9,98	15,59	16,83
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,5	83,9	83,0	83,5	78,4	84,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,5	89,8	88,8	89,9	91,3	91,0
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	144,5	160,3	167,7	139,0	157,3	154,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,5	12,5	12,2	10,9	10,8	11,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	51,7	53,1	57,0	60,2	60,0	70,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	6,7	7,4	10,3	6,6	6,3	4,7
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	3,5	3,6	3,6	3,6	4,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	10,5	12,9	63,8	62,7	33,6	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	85	61	59	134	111	193
Посещения в театрите на 1000 души от населението	296	278	383	421	427	454

Методология

Предмет, пространствен и времеви обхват на изследването

Предмет на публикацията „Регионални профили: показатели за развитие“ е сравнителният анализ на областите в България. Анализът обхваща цялата територия на страната и се базира на информация за последните осемнадесет години, за които са налични данни за индикаторите в обхвата на изследването. За целите на информационното осигуряване на анализа и за съставянето на регионалните профили са използвани официални статистически данни и информация, получена по реда на ЗДОИ до 30 юни 2017 г. Всички данни, които са били публикувани след тази дата, не са включени в анализа.

Информационно осигуряване

Информацията, необходима за разработването и редовното актуализиране на публикацията „Регионални профили: показатели за развитие“, се осигурява от два основни източника: официална статистическа информация и информация, получена по реда на ЗДОИ.

Основен източник на официалната статистическа информация е националната статистическа система, в частност НСИ. Друга част от необходимата информация е осигурена от информационните системи на НОИ, НЦОЗА, МОН, НАП и др.

Методологичен подход

Основните принципи, на които е базирана методиката, са следните:

1. Подборът на индикатори и вписването им в системата се базира на четири основни групи аргументи: добри практики, смислова обосновка, информационна осигуреност и анализ на емпиричните данни.
2. Използване на официални и нормативно утвърдени термини, класификации, номенклатури и др.
3. Използване на относителни дялове, коефициенти и др. при представяне и използване на индикаторите вместо техните абсолютни обеми с цел осигуряване на сравнимост между регионите.

4. Нормиране на индикаторите с цел елиминиране на негативни ефекти от мащаба, скалите на измерване и др.

Групиране на областите

В зависимост от анализа в статика на индикаторите от всяка една категория представянето на областите се оценява по петстепенна скала от „слабо“ (най-ниска степен) до „много добро“ (най-висока степен).

Анализът е базиран на последната година, за която има налични данни (2016 или 2017 г.). За част от индикаторите, за които не са налични данни за 2016 или 2017 г., са използвани данни за 2015 г.

Типове регионални профили

Всички индикатори са нормирани чрез изчисляването на т.нар. регионален индекс.

За всяка група от системата индикатори за оценка на регионалните профили се изчислява т.нар. комплексен измерител, притежаващ следните характеристики:

- ▶ Осигурява сравнимост на областите.
- ▶ Стойностите му са центрирани около средната за страната. Области с положителни стойности на комплексния измерител са над средното състояние за страната, а тези с отрицателни – под него.
- ▶ При процедурата за корекция на вариацията се запазват отстоянията (съотношенията) между областите по отделни показатели, което осигурява неизместени оценки при изчисляване на комплексния измерител.

Система от индикатори

Подборът на индикатори се основава както на тяхната релевантност към различните аспекти на икономическия или социалния профил на областта, така и на тяхната взаимосвързаност и динамика. Ключов аргумент за избора на индикатори са наличността, достъпността и периодичността на тяхното публикуване или на публикуването на първичните данни, необходими за тяхното изчисление. Като резултат са обособени два основни раздела – „Икономическо развитие“ и „Социално развитие“. Всяка

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

една от тях включва по 6 категории, характеризиращи различни сфери на икономическото и социалното състояние и развитие на областите.

Всяка една от категориите е съставена от набор индикатори, които дават реална представа за състоянието и развитието на областите в страната. Общият брой на из-

ползваните индикатори в методологията на изследването е 65 – 31 за икономическото развитие на областите и 34 за социалното развитие.

В следващите страници е представена обобщена таблица с всички индикатори, включени в двата раздела и дванадесетте категории на областните профили.

Групи индикатори

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брутен вътрешен продукт на човек от населението	Индикаторът измерва стандарта на живот в областта и степента на развитие на местната икономика. Колкото по-висок БВП на човек от населението има съответната област, толкова това е показателно за по-силна местна икономика и по-висок стандарт на живот на местните жители.	2000–2015	лв./човек от населението	НСИ
Средногодишен доход на лице от домакинство	Индикаторът показва най-общо благосъстоянието и стандарта на живот на местното население. За целите на настоящото изследване се използва общият доход, който включва паричните доходи (приходи от работна заплата и извън нея, пенсии, социални обезщетения, трансфери от други домакинства, приходи от продажби и др.) и стойностите на натурални приходи.	2001–2016	общ доход (лв.)/ лице от домакинството	НСИ
Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение	Размерът на трудовите доходи е един от основните фактори, които определят нивото на общия доход на домакинствата.	2008–2015	лв.	НСИ
Относителен дял на населението, живеещо с материални лишения	Субективен показател, базиран на анкета сред домакинствата относно конкретни въпроси за материални лишения. Медологията е на Евростат. Въпросникът включва затруднения при покриването на разходи за жилище, притежание на автомобил или перална машина, консумация на месо, ограничения при отоплението и т.н. Лицето се определя като живеещо с материални лишения, ако изпитва лишения по три от въпросните девет показателя.	2007–2015	%	НСИ
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната	Основен показател за бедност. Показва дела на лицата с еквивалентен разполагаем доход под т. нар. линия на бедност, която се определя на 60% от националния медианен еквивалентен разполагаем доход.	2007–2015	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години	Икономическата активност на населението показва каква част от хората работят или търсят активно работа. Икономически активните лица формират работната сила във всяка една от областите.	2008–2016	%	НСИ
Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15–64 години	Ниските нива на безработицата в една област са признак за жизнена и създаваща работни места стопанска среда.	2000–2016	%	НСИ
Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години	Коефициентът на заетост е водещ индикатор за пазара на труда, показвайки каква част от населението в трудоспособна възраст работи.	2003–2016	%	НСИ
Коефициент на демографско заместване (отношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години)	Коефициентът на демографско заместване показва съотношението между лицата на възраст 15–19 години, на които предстои да се включат на пазара на труда, и тези на възраст 60–64 години, на които предстои да го напуснат. Този индикатор се използва за оценка на капацитета за възпроизводство на работната сила в отделните области на страната.	2010–2016	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование	Високият дял на населението с висше образование в една област създава предпоставки за повишаването на нейната конкурентоспособност, производителност на труда и икономически растеж.	2009–2016	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование	Показател за образователната структура на работната сила. Колкото по-висок е дялът на лицата с основно и по-ниско образование, толкова по-малък е потенциалът на местния пазар на труда за запълване на новите работни места. По-ниското образование предполага по-ниска икономическа активност, по-малка производителност на труда и съответно по-ниски доходи.	2009–2016	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	Индикаторът показва предприемаческите нагласи и инвестиционната активност в местната икономика.	2008–2015	брой предприятия/ 1000 души от населението	НСИ
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението	Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) на човек от населението в областта са водещ показател за инвестиции в местната икономика.	2008–2015	лв./човек от населението	НСИ
Чуждестранни преки инвестиции в предприятия от нефинансовия сектор с натрупване на човек от населението	Индикаторът за чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ) в предприятията от нефинансовия сектор показва кумулативния размер на инвестициите в съответната област и нейната привлекателност за чуждестранните инвеститори.	2000–2015	евро/човек от населението	НСИ
Стойност на изплатени суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми	Високата степен на усвояване на средства по оперативните програми създава предпоставки за подобряването на конкурентоспособността на отделните области. Тя е индикатор за добрата работа на администрацията и за нейната способност и желание да подобрява условията за работа и живот в областта с помощта на европейски средства.	към 31.06.2017 г.	лв./човек от населението	МФ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Гъстота на пътната мрежа	Индикаторът измерва сбора от дължината на автомагистралаи и пътища (първокласни, второкласни и третокласни), съотнесен към територията на съответната област. Републиканската пътна мрежа е от изключително значение за превоза на пътници и товари в страната. Индикаторът изключва улиците в населените места.	2000–2015	дължина на пътната мрежа в км/100 кв.км територия	НСИ
Гъстота на железопътната мрежа	Индикаторът представя всички жп линии, които са предназначени за придвижване на влакове между гарите или местата, отбелязани като самостоятелни пунктове на тръгване и пристигане за превоз на пътници и товари. Изключват се линиите на градския железопътен транспорт. Колкото е по-голяма е гъстотата на железопътната мрежа в регионите, толкова по-лесен е превозът на пътници и товари.	2000–2015	дължина на жп линии в км/100 кв.км територия	НСИ
Дял на автомагистралите и първокласните пътища	Индикаторът дава допълнителна информация за характеристиките на пътната инфраструктура в една област. По-високият дял на магистралите и първокласните пътища показва по-висока степен на развитие на местната инфраструктура.	2009–2015	%	НСИ
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет	Достъпът на домакинствата до интернет е показателен за навлизането на новите информационно-комуникационни технологии в областите на страната.	2006–2016	%	НСИ
Относителен дял на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца	Наред с достъпа до интернет данните за лицата, които реално са използвали интернет през последната година, показват навлизането и използваемостта на новите технологии в областите на страната. Обект на изследването са лицата на възраст между 16 и 74 години	2006–2016	%	НСИ
Дял на пътната настилка в добро състояние	Освен гъстотата на пътната мрежа важно значение за инфраструктурния профил на областите има и качеството на пътната настилка. Индикаторът показва дела на пътищата, чието състояние е оценено от АПИ като „добро“.	2010–2016	%	АПИ

% Данъци и такси

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица	Облагането на недвижимите имоти е най-сериозният източник на собствени приходи за общините. По отношение на бизнес средата и тежестите върху бизнеса най-голямо влияние оказва именно облагането на нежилищните имоти на юридическите лица.	2012–2017	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили – с мощност над 74 kW до 110 kW	Облагането на превозните средства също е сериозен източник на собствени приходи за общините. Този тип облагане е в тежест предимно на малки фирми, като мощността на автомобилите е избрана като най-релевантна именно за подобен тип фирми.	2012–2017	лв./kW	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ – при най-добро местонахождение на обекта	Патентните данъци са различен тип облагане от споменатите по-горе и са в тежест на конкретни бизнеси. Патентният данък за търговия на дребно е избран като най-разпространен и разпознаваем.	2012–2017	лв./кв.м	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на таксата за битови отпадъци – за нежилищни имоти на юридически лица	Таксата за битовите отпадъци е един от най-сериозните източници на собствени приходи за общините, сравним с данъците върху недвижимите имоти. Таксата за битовите отпадъци често е в сериозна тежест на бизнеса, като различията между отделните населени места/общини са големи.	2012–2017	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка при възмездно придобиване на имущество	Размерът на данъка при възмездно придобиване на имущество има отношение както към навлизащите на местния пазар инвеститори, така и към разширяващите своята дейност местни предприемачи.	2012–2017	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на годишния данък за таксиметров превоз на пътници	Размерът на данъчната ставка за таксиметров превоз на пътници се определя на общинско ниво и има ефект върху крайната цена на услугата.	2017	лв.	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Покритие на кадастъра	Ниското кадастрално покритие на територията на една област представлява пречка пред инвестициите, особено когато те предвиждат строителство на нови обекти.	2003–2016	%	АГКК
Рейтинг за активна прозрачност на органите на местното самоуправление	Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление на Фондация „ПДИ“ се базира на резултатите от ежегодно проучване на фондацията чрез оценяване на интернет страниците и подаване на електронни заявления до административните структури в системата на изпълнителната власт. Оценката на всяка отделна област представлява среднопотеглената оценка от рейтингите на влизащите в обхвата ѝ общини.	2014–2017	%	Фондация „ПДИ“
Развитие на електронното управление	Индикаторът представя самооценката на местните власти за степента и обхвата на предоставяните от тях електронни услуги. Ниските оценки показват пълно отсъствие на електронни услуги или наличието на базови такива, а високите оценки показват наличие на възможност за осъществяване на двупосочни транзакции между администрацията и гражданите/бизнеса.	2013–2017	Оценка от 1 до 5	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Развитие на услугата „едно гише“	Индикаторът представя самооценката на местните власти за етапа на готовност за обслужване на бизнеса и гражданите на „едно гише“.	2013–2017	Оценка от 1 до 5	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Коефициент на възрастова зависимост – отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години	Индикаторът показва степента на застаряване на отделните области – колкото по-голям е този индикатор, толкова застаряването е по-изявено.	2011–2016	%	НСИ
Коефициент на възрастова зависимост – отношение на населението на 65 и повече години към населението на 15–64 години	Коефициентът на възрастова зависимост показва съотношението между лицата на възраст 65 и повече години, които са предимно икономически неактивни, и лицата в активна възраст. По-високият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда, икономическия растеж и др.	2011–2016	%	НСИ
Относителен дял на населението в градовете	Относителният дял на населението в градовете дава информация за степента на урбанизация на областта.	2001–2016	%	НСИ
Гъстота на населението спрямо територията на населените места и други урбанизирани територии	Този индикатор за гъстотата на населението дава информация за броя на хората на единица площ. Гъстотата се влияе от механичното и естественото движение на населението, както и от процеса на урбанизация.	2001–2016	брой лица/ кв. км	НСИ
Коефициент на естествен прираст	Естественият прираст на населението представлява разликата между броя на регистрираните живородени деца и броя на починалите през съответната година. Коефициентът за естествен прираст показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души от средногодишното ѝ население, като положителният естествен прираст на населението се приема за благоприятен демографски показател.	2001–2016	промил (‰)	НСИ
Коефициент на механичен прираст	Коефициентът на механичен прираст на населението показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души средногодишно население вследствие на неговата миграция. Коефициентът се изчислява на база на данните за броя на лицата, които са променили обичайното си местоживееие през разглеждания период. Механичният прираст представлява разликата между заселилите се и изселилите се лица за съответната област.	2001–2016	промил (‰)	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на студентите в колежи и университети на 1000 души от населението	Индикаторът включва учащите в университетите, колежите и специализираните висши училища, но не включва учащите в професионално обучение с прием след средно образование. Наличието на голям брой студенти в една област е предпоставка за по-висока образованост на местната работна ръка и по-голяма атрактивност на населеното място.	2000–2016	брой студенти/ 1000 души от населението	НСИ
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на един ученик	Отношението на броя на преподавателите към броя на учащите е стандартен индикатор за измерване на качеството на образованието.	2011–2016	брой преподаватели/ брой ученици	НСИ
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас	Нетният коефициент на записване на населението се изчислява в проценти като отношение на броя на учащите в съответната образователна степен във възрастовите групи към броя на населението в същите възрастови групи, изчислен към 31 декември на съответната година. Броят на учащите в основното и средното образование се установява до 1 октомври на съответната година. Изборът на V–VIII клас е базиран на факта, че това е най-ниската образователна степен, при която се регистрира относително висок недообхват на образователната система.	2008–2016	%	НСИ
Относителен дял на отпадналите от основно и средно образование	Относителният дял на отпадналите от основно и средно образование показва броя на учениците, които преждевременно са напуснали училище през съответната година. Ниският относителен дял на отпадналите от основно и средно образование е признак за добре развита образователна система, която успява да задържи рисковите ученици в училище.	2008–2015	%	НСИ
Относителен дял на второгодниците	Относителният дял на второгодниците показва броя на учениците, които за втора поредна година са били записани в същото образователно ниво като предходната. Индикаторът показва качеството на образователните институции, поне що се отнася до способността им да създадат оптимални условия за възприемане на предвидения материал от страна на учениците.	2011–2016	%	НСИ
Среден успех от матурите по български език и литература през учебната година	Високият среден успех от матурите по български език и литература е признак за добро качество на средното образование в областта. Въпреки различната трудност на зрелостните изпити през различните години, резултатите позволяват сравнимост между областите за всяка конкретна година.	2008–2017	Оценка от 2 до 6	МОН
Процент оценки по български език и литература под „среден“ 3,00	Високият процент на издържалите матурата по български език и литература е показател за добро качество на средното образование в областта.	2008–2017	%	МОН

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Население на един общопрактикуващ лекар	Общопрактикуващите лекари са първото стъпало в здравната система. Индикаторът за броя лица на един общопрактикуващ лекар показва както осигуреността на населението с медицински персонал, така и натовареността на лекарите.	2011–2016	брой лица/ брой общопрактикуващи лекари	НСИ
Брой лица на един лекар от водеща специалност	Съотношението между броя на лекарите от водещи специалности и населението показва достъпа, който живеещите в една област имат до специализирана лекарска помощ. Понятието „лекари от водеща специалност“ включва интернисти, кардиолози, педиатри, хирурзи, ортопедо-травматолози, уролози, инфекционисти, акушер-гинеколози, офталмолози, невролози, психиатри, рентгенолози и др.	2011–2016	брой лица/ брой специалисти	НСИ
Преминали болни за лечение в МБАЛ	Индикаторът дава информация за заболяемостта на населението и натовареността на многопрофилните болници за активно лечение (МБАЛ). За целите на изследването този индикатор се използва за измерване на равнището на заболяемост в съответната област – колкото по-висока е неговата стойност, толкова по-висока е заболяемостта в тази територия.	2008–2016	постъпили болни за лечение в МБАЛ/ 1000 души от населението	НСИ
Здравноосигурени лица на човек от населението	Относителният дял на здравноосигурените лица от населението показва достъпността на населението до здравни услуги в съответната област, като от него може да се съди индиректно за здравния статус на населението.	2010–2016	%	НАП (заявление за достъп до информация по ЗДОИ)
Размер на легловата база в МБАЛ	Индикаторът показва броя на болничните легла в многопрофилните болници за активно лечение на 1000 души от населението. Легловата база служи за относителен показател на материалната осигуреност на здравеопазването в областта.	2011–2016	брой на болничните легла/ 1000 души от населението	НСИ
Коефициент на детска смъртност	Коефициентът на детска смъртност показва броя на умрелите деца на възраст до 1 година на всеки 1000 живородени деца през съответната година. Високият коефициент показва както недостатъците в полагането на здравни грижи, така и наличието на ниска здравна култура в местното население.	2008–2016	промил (‰)	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок	По-високият дял на наказателните дела в окръжните съдилища, които приключват в 3-месечен срок, предполага относително по-бързо правораздаване (при равни други условия).	2009–2016	%	BCC
Дял на висящите наказателни дела	Делът на висящите наказателни дела в окръжните съдилища е индикатор за ефективността в работата на местните органи на съдебната власт.	2009–2016	%	BCC
Натовареност по щат на наказателните съдии към всичко дела за разглеждане	Индикаторът показва реалната натовареност на наказателните съдии в окръжните съдилища за съответната година. Колкото по-висока е натовареността, толкова достъпът до правосъдие е по-затруднен.	2010–2016	дела/ наказателен съдия/месец	BCC
Престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението	Престъпленията срещу личността и собствеността са показател за нивото на престъпност в определена територия. Официално регистрираните престъпления невинаги представят реалната картина за престъпността в областта, но дават добра основа за оценка и сравнение между отделните области.	2000–2016	брой престъпления/ 1000 лица	НСИ, МВР
Относителен дял на разкритите престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината	Колкото по-висок е делът на разкритите престъпления, толкова по-добре работят правоприлагащите органи в съответната област. Индикаторът се отнася само за разкриваемостта на регистрираните престъпления и допълва картината за сигурността в отделните области на страната.	2000–2016	%	НСИ, МВР

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата на кв.км територия	Емисиите на вредни вещества в атмосферата на кв.км показват доколко атмосферата в съответната област е замърсена от човешка дейност. За целите на анализа са взети предвид единствено емисиите на въглероден диоксид като най-значителни и в същото време най-показателни за вредните емисии. Области с високо замърсяване на въздуха са по-малко привлекателни откъм условия за живот.	2010–2015	тонове вредни емисии/ кв.км територия	НСИ
Образувани битови отпадъци на човек от обслужваното население	Образуваните битови отпадъци на човек от обслужваното население е стандартен показател за измерване степента на чистота на околната среда. За целите на изследването е възприето, че колкото по-висок е този показател, толкова по-застрашена е околната среда в съответната област.	2008–2015	кг/ човек/ година	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация, свързано с пречиствателни станции	Наличието на селищни пречиствателни станции предполага по-ниско замърсяване на околната среда с отпадъчни води, а също и по-високо оползотворяване на водните ресурси в съответната област. Колкото по-голяма част от канализационната мрежа е свързана с пречиствателни станции, толкова по-малък е отрицателният ефект на отпадъчните води върху околната среда.	2001–2015	%	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация	Индикаторът показва процента от жителите на една област, които живеят в селища с обществена канализация. Обхватът на обществената канализация оказва влияние както върху социалните, така и върху екологичните характеристики на областите.	2010–2015	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой посещения в театрите на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в театрите на територията на областта.	2009–2016	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Брой посещения в кината на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в кината на територията на областта.	2009–2016	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Брой посещения в музеите на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в музеите на територията на областта.	2009–2016	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Брой посещения в библиотеките на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в библиотеките с фонд над 200 000 тома на територията на областта.	2009–2016	брой посещения/ 1000 души	НСИ

Приложение

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Област	Индикатор	Брутен вътрешен продукт на човек от населението, лв. (2015)	Средногодишен доход на лице от домакинството, лв. (2016)	Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение, лв. (2015)	Население, живеещо с материални лишения, % от населението (2015)	Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната, % от населението (2015)
Благоевград		7889	4461	7181	25,0	23,6
Бургас		10310	4592	9102	37,1	19,5
Варна		12589	5117	10 000	46,3	26,9
Велико Търново		8288	4967	8213	44,0	30,8
Видин		6258	3428	7011	39,6	48,2
Враца		9305	4547	10 332	41,8	37,7
Габрово		10 358	5728	8826	21,4	14,9
Добрич		8002	4901	8084	25,6	17,8
Кърджали		6472	3887	7648	45,9	43,3
Кюстендил		7274	4555	7486	23,3	17,4
Ловеч		7759	4123	8033	39,0	29,2
Монтана		7270	4191	7971	21,6	32,8
Пазарджик		7929	4229	8006	47,2	43,3
Перник		6021	5941	7514	31,7	20,3
Плевен		7039	5666	7892	26,9	23,6
Пловдив		10 173	4381	9084	33,9	22,6
Разград		7778	4182	8702	35,5	28,2
Русе		9912	5263	8563	33,3	21,4
Силистра		5933	3922	7494	33,2	20,4
Сливен		5921	3685	7830	38,3	38,7
Смолян		8557	5618	7679	42,4	24,1
София (столица)		26 690	7349	14 531	19,2	8,0
София (област)		12 983	4633	10 507	38,5	23,1
Стара Загора		13 555	5151	10 667	37,5	20,6
Търговище		7821	3639	7902	23,0	22,4
Хасково		7001	4861	7422	26,7	29,8
Шумен		7577	4845	8505	33,1	29,4
Ямбол		8159	5147	8053	14,5	14,4

Пазар на труда

Област	Индикатор	Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години, % (2016)	Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15–64 години, % (2016)	Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години, % (2016)	Коефициент на демографско заместване (съотношение между населението на 15–19 години и това на 60–64 години), % (2016)	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование, % (2016)	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование, % (2016)
Благоевград		69,8	8,3	64,0	63,9	19,4	21,9
Бургас		69,9	9,0	63,6	65,5	23,1	27,8
Варна		70,9	7,1	65,9	68,6	29,9	16,8
Велико Търново		70,3	7,6	65,0	56,2	27,3	14,3
Видин		68,2	16,4	57,0	53,9	18,5	9,4
Враца		57,9	13,7	50,0	64,4	19,2	23,9
Габрово		72,2	6,3	67,6	48,3	25,9	8,2
Добрич		69,2	9,5	62,6	62,5	22,1	21,0
Кърджали		61,0	1,7	60,0	54,5	15,0	30,3
Кюстендил		69,9	8,2	64,1	48,5	24,8	12,0
Ловеч		56,9	7,9	52,4	61,5	17,3	23,0
Монтана		56,6	5,8	53,3	62,4	16,4	18,5
Пазарджик		65,3	7,7	60,2	68,8	18,8	25,7
Перник		70,7	12,4	61,9	49,8	18,6	10,2
Плевен		66,5	10,6	59,5	59,1	24,1	19,3
Пловдив		66,5	6,8	62,0	66,3	25,2	19,7
Разград		65,5	14,6	56,0	63,9	18,4	36,3
Русе		66,8	7,0	62,2	55,1	26,8	17,1
Силистра		62,8	16,9	52,2	58,5	18,5	35,2
Сливен		64,8	9,2	58,9	81,4	21,4	29,3
Смолян		74,1	14,1	63,6	43,9	23,2	18,9
София (столица)		75,4	3,9	72,5	63,2	51,4	3,0
София (област)		62,2	6,9	57,9	66,5	13,8	24,0
Стара Загора		65,0	6,0	61,1	63,2	18,6	14,9
Търговище		59,1	9,4	53,6	67,5	18,1	35,7
Хасково		69,2	7,1	64,2	58,4	17,2	22,7
Шумен		74,2	17,4	61,3	67,1	21,9	29,7
Ямбол		71,7	7,6	66,2	58,3	26,0	13,4

Инвестиции

Индикатор Област	Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението (2015)	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи, хил. лв. (2015)	Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор, хил. евро (към 31.12.2015)	Стойност на изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните програми, лв. (към 30.06.2017)
Благоевград	62	560 486	446 364	226 753 935
Бургас	71	1 478 832	1 704 392	562 998 982
Варна	69	989 946	1 760 957	398 713 124
Велико Търново	43	500 926	121 708	240 089 231
Видин	34	158 093	77 842	93 565 257
Враца	34	320 229	85 676	221 247 758
Габрово	51	300 031	284 368	265 699 449
Добрич	53	389 972	202 894	115 310 779
Кърджали	31	201 181	176 317	132 987 651
Кюстендил	44	159 583	42 028	84 655 313
Ловеч	42	301 926	147 443	160 008 525
Монтана	33	240 820	27 355	155 969 327
Пазарджик	42	434 903	486 357	199 027 542
Перник	41	166 121	178 902	54 543 808
Плевен	39	498 247	282 479	190 693 613
Пловдив	54	1 772 948	1 592 531	663 164 840
Разград	35	216 882	104 855	131 029 289
Русе	50	500 056	337 023	199 737 829
Силистра	35	252 705	28 803	99 717 692
Сливен	36	228 991	90 252	111 643 846
Смолян	47	203 648	83 064	83 658 788
София (столица)	85	7 999 484	12 111 790	3 249 311 539
София (област)	41	720 812	1 274 063	224 694 171
Стара Загора	46	862 448	1 023 382	331 524 634
Търговище	34	819 521	204 744	74 624 644
Хасково	48	288 296	105 335	202 446 045
Шумен	39	355 433	103 320	179 213 306
Ямбол	47	268 506	79 030	116 166 414

Инфраструктура

Област	Индикатор	Гъстота на пътната мрежа – сбор от дължините на автомагистрала, първокласни, второкласни и третокласни пътища, км/100 кв.км (2015)	Гъстота на железопътните линии, км/100 кв.км (2015)	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, % (2016)	Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца, % (2016)	Дял на пътната настилка в добро състояние, % (2016)	Дял на автомагистралите и първокласните пътища, % (2015)
Благоевград		10,5	2,5	64,0	62,3	46,0	13,7
Бургас		15,2	2,3	60,3	53,2	42,0	25,9
Варна		18,8	5,2	73,8	73,2	44,5	27,4
Велико Търново		20,1	5,1	56,9	59,8	25,4	16,3
Видин		20,3	3,6	67,8	70,9	40,2	12,0
Враца		17,8	3,1	70,8	59,7	24,6	10,1
Габрово		24,9	3,7	54,3	55,2	34,1	17,1
Добрич		17,5	1,3	65,6	62,0	42,1	10,0
Кърджали		20,5	2,1	57,1	45,1	30,0	11,1
Кюстендил		20,5	4,0	55,4	44,8	52,8	20,3
Ловеч		18,0	2,6	51,0	53,1	44,7	15,1
Монтана		16,6	3,1	58,7	63,6	28,2	8,6
Пазарджик		16,6	4,2	60,7	57,7	47,0	14,9
Перник		24,1	4,8	57,2	58,8	47,0	16,8
Плевен		17,1	4,4	50,3	49,6	40,5	12,2
Пловдив		17,1	5,4	68,4	68,2	47,6	17,5
Разград		19,2	3,5	64,3	54,9	28,0	11,1
Русе		18,3	5,5	72,5	68,6	17,7	21,5
Силистра		17,8	2,5	55,1	55,1	53,1	11,3
Сливен		16,6	3,6	54,1	33,4	71,9	22,0
Смолян		16,9	0,0	59,9	55,7	55,5	0,0
София (столица)		0,0	12,8	69,4	75,8	0,0	0,0
София (област)		21,3	4,2	47,5	47,5	35,9	32,8
Стара Загора		17,6	5,1	66,7	69,3	55,7	28,6
Търговище		20,4	2,8	58,0	49,6	47,6	14,7
Хасково		20,7	3,5	66,9	65,1	34,2	21,6
Шумен		18,3	4,6	57,5	62,4	55,9	36,2
Ямбол		19,0	1,7	57,1	54,3	40,7	20,6

% Данъци и такси

Област	Индикатор	Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица, ‰ (2017)	Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили с мощност от 74 до 110 kW, лв./kW (2017)	Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ при най-добро местонахождение на обекта, лв./кв.м (2017)	Размер на таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица, ‰ (2017)	Размер на данъка при прехвърляне на имущество, ‰ (2017)	Размер на годишния данък върху таксиметровия превоз на пътници, лв. (2017)
Благоевград		1,57	1,26	11,71	8,36	2,15	427
Бургас		1,91	1,54	14,97	7,58	2,84	578
Варна		2,10	1,51	16,53	5,08	2,92	611
Велико Търново		2,31	1,51	12,05	7,88	2,64	403
Видин		1,70	1,08	4,61	7,99	2,55	300
Враца		2,11	1,20	6,85	7,36	2,36	383
Габрово		1,75	1,28	8,87	3,75	2,21	451
Добрич		1,54	1,49	8,70	6,24	2,92	300
Кърджали		1,68	1,40	8,03	9,66	2,49	326
Кюстендил		1,55	1,17	10,02	6,03	2,06	300
Ловеч		2,23	1,27	10,40	10,11	2,30	424
Монтана		1,68	1,14	5,11	6,03	2,42	341
Пазарджик		1,82	1,16	8,94	11,69	2,74	300
Перник		1,87	1,36	9,87	6,54	2,09	356
Плевен		2,86	1,13	9,23	6,40	2,81	396
Пловдив		1,90	1,42	13,04	6,92	2,50	588
Разград		2,02	1,37	9,16	7,45	2,51	329
Русе		1,92	1,14	13,45	5,18	2,26	462
Силистра		1,74	1,27	7,96	7,64	2,31	348
Сливен		2,97	1,48	9,80	3,27	2,28	381
Смолян		1,95	1,19	7,76	8,31	2,47	320
София (столица)		1,88	1,38	20,00	10,00	2,50	850
София (област)		2,20	1,21	10,73	10,05	2,54	407
Стара Загора		1,45	1,39	13,81	4,32	2,26	335
Търговище		1,42	1,39	9,04	7,05	2,24	303
Хасково		1,90	1,37	12,58	10,44	2,51	340
Шумен		1,83	1,40	8,93	6,80	2,66	366
Ямбол		1,87	1,39	8,19	7,74	2,45	359

Област	Индикатор	Покритие на кадастъра, %	Развитие на електронното управление, оценка от 1 до 5	Развитие на услугата „едно гише“, оценка от 1 до 5	Рейтинг на активната прозрачност на органите на местното самоуправление, %
		(2016)	(2017)	(2017)	(2017)
Благоевград		13,8	2,72	2,96	56,1
Бургас		22,0	3,47	2,90	57,5
Варна		36,8	2,95	2,92	56,9
Велико Търново		11,0	3,25	2,06	61,4
Видин		8,2	2,78	2,22	50,6
Враца		8,5	3,12	3,00	57,3
Габрово		21,3	2,91	2,83	69,6
Добрич		32,1	3,39	3,34	65,7
Кърджали		3,4	2,08	2,33	44,4
Кюстендил		18,9	2,86	3,00	43,4
Ловеч		80,5	2,80	3,45	62,2
Монтана		12,7	2,95	2,81	58,4
Пазарджик		27,1	2,37	2,60	57,0
Перник		4,5	2,67	2,77	46,8
Плевен		12,5	2,61	2,97	61,5
Пловдив		24,6	2,76	2,66	61,2
Разград		25,0	2,92	2,97	62,7
Русе		13,2	2,05	3,43	63,0
Силистра		16,2	2,57	1,56	46,3
Сливен		23,0	2,76	2,03	62,4
Смолян		32,1	2,43	2,38	47,0
София (столица)		97,9	3,00	3,00	69,1
София (област)		33,2	2,41	2,41	47,3
Стара Загора		15,7	3,31	3,00	50,5
Търговище		14,5	3,12	2,76	64,0
Хасково		5,9	2,65	2,97	58,2
Шумен		30,0	2,60	2,75	47,0
Ямбол		16,6	2,48	3,35	59,6

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Индикатор	Брой на средногодишното население	Коефициент на възрастова зависимост, 65+ към 0–14 години, %	Коефициент на възрастова зависимост, 65+ към 15–64 години, %	Относителен дял на населението в градовете, %	Гъстота на населението спрямо територията на населените места, бр. души/кв.км (2016)	Коефициент на естествен прираст, ‰	Коефициент на механичен прираст, ‰
Област	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)
Благоевград	310 321	127,4	27,5	59,6	2 336	-3,5	-4,5
Бургас	412 684	121,0	28,2	76,2	2 260	-3,6	0,8
Варна	472 654	121,8	27,4	83,6	1 825	-3,3	2,8
Велико Търново	242 259	180,0	35,3	70,1	1 100	-8,0	-3,3
Видин	88 867	241,2	48,9	64,0	917	-16,9	-9,5
Враца	168 727	176,5	37,5	58,2	812	-10,3	-9,1
Габрово	112 334	245,5	45,9	81,8	1 300	-12,7	-4,4
Добрич	178 438	149,1	32,3	69,0	697	-7,3	-4,7
Кърджали	150 837	135,9	28,5	41,2	1 869	-3,3	0,1
Кюстендил	123 431	221,6	42,8	69,3	1 183	-13,0	-7,8
Ловеч	129 222	200,2	43,8	62,6	889	-11,9	-5,6
Монтана	134 669	192,2	42,4	63,7	957	-13,2	-5,4
Пазарджик	260 814	133,7	30,7	62,5	2 159	-5,8	-4,9
Перник	123 770	206,4	38,8	78,6	958	-11,6	-1,9
Плевен	248 138	185,6	41,6	66,5	1 139	-9,8	-5,7
Пловдив	671 573	142,5	31,4	75,2	2 525	-5,1	2,6
Разград	115 402	149,9	31,4	47,2	879	-8,2	-7,7
Русе	223 489	181,2	35,1	77,6	1 727	-8,6	-1,1
Силистра	111 957	169,8	36,6	44,3	820	-7,1	-4,3
Сливен	189 788	104,8	30,5	65,8	2 719	-2,4	-5,0
Смолян	109 425	192,4	33,4	55,7	1 895	-8,0	-11,9
София (столица)	1 323 637	120,4	24,8	95,5	4 937	-1,5	4,4
София (област)	234 185	169,6	35,9	61,1	756	-9,4	-2,9
Стара Загора	321 377	149,4	34,2	72,0	1 525	-6,7	-0,4
Търговище	113 694	141,9	32,4	53,8	1 106	-7,7	-5,6
Хасково	233 415	154,3	34,3	72,2	1 089	-7,7	-4,9
Шумен	174 476	143,5	31,3	61,8	901	-5,6	-1,5
Ямбол	122 276	158,1	37,4	70,3	1 126	-7,6	-5,0

Образование

Област	Индикатор	Брой на студентите в колежи и университети (2016)	Брой на преподавателите в основното и средното образование (2016)	Брой на учениците в основното и средното образование (2016)	Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас, % (2016)	Относителен дял на второгодниците, % (2016)	Напуснали образователната система като процент от всички учащи, % (2015)	Процент оценки на държавния зрелостен изпит по БЕЛ под „среден“ 3,00, % (2017)	Средна оценка на държавния зрелостен изпит по БЕЛ (2017)
Благоевград		10 861	2594	35 249	84,1	0,62	1,49	8,36	4,12
Бургас		7142	3239	46 131	77,7	0,86	3,17	9,82	4,10
Варна		26 886	3963	50 376	74,8	0,95	3,06	6,70	4,36
Велико Търново		21 683	2009	23 556	77,7	0,96	3,12	7,81	4,20
Видин		0	757	8948	75,6	1,34	3,79	5,48	4,26
Враца		1 033	1371	18 613	85,8	1,10	4,09	8,62	4,14
Габрово		6454	734	10 089	77,5	0,83	2,34	6,84	4,17
Добрич		757	1379	17 718	68,3	1,83	5,05	4,30	4,16
Кърджали		889	1249	15 681	77,8	0,38	1,76	20,69	3,77
Кюстендил		0	887	11 625	81,1	0,79	2,01	9,01	4,12
Ловеч		215	1040	14 616	82,5	1,06	3,82	8,38	4,26
Монтана		0	1099	14 400	77,5	1,42	3,95	6,67	4,04
Пазарджик		0	2171	27 766	77,5	1,15	4,83	15,31	3,96
Перник		40	850	11 325	80,3	0,71	1,53	9,05	4,17
Плевен		2364	2057	27 136	82,9	1,60	3,34	13,52	3,98
Пловдив		36 868	5059	68 892	77,7	2,05	3,82	6,35	4,33
Разград		278	1012	13 126	84,5	0,88	3,31	12,18	3,92
Русе		7673	1593	21 652	75,1	0,83	2,86	6,19	4,17
Силистра		376	834	11 392	76,6	0,59	2,27	13,25	3,95
Сливен		930	1486	22 777	76,4	2,27	5,28	7,19	4,24
Смолян		1584	1106	10 396	81,1	0,08	0,74	3,41	4,42
София (столица)		101 504	9584	127 780	75,4	0,59	1,06	2,04	4,61
София (област)		3336	1830	24 787	80,4	1,77	2,52	11,34	4,03
Стара Загора		5155	2427	36 116	81,5	1,22	3,45	8,29	4,15
Търговище		0	895	11 710	78,2	0,65	3,60	5,45	4,02
Хасково		266	1732	24 472	79,0	1,21	3,51	13,30	4,03
Шумен		6114	1630	18 541	78,4	0,99	2,30	8,51	4,10
Ямбол		791	921	14 231	84,1	1,09	2,28	20,17	3,87

Здравеопазване

Индикатор	Брой легла в МБАЛ на 1000 души от населението	Население на един общо-практикуващ лекар	Брой лица на един лекар от водеща специалност	Коефициент на детска смъртност, ‰	Преминали болни за лечение през МБАЛ на 1000 души от населението, бр.	Дял на здравно-осигурените лица, %
Област	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)
Благоевград	3,3	1659	770	7,0	179,5	88,8
Бургас	3,1	1902	622	5,8	178,1	84,3
Варна	3,9	1597	427	4,8	172,0	83,8
Велико Търново	3,1	1743	704	8,8	155,2	84,2
Видин	4,1	1411	694	8,9	169,4	91,7
Враца	4,9	1654	616	4,8	219,5	91,7
Габрово	4,9	1478	468	5,5	256,1	96,1
Добрич	2,7	1405	826	4,1	125,5	85,3
Кърджали	3,7	2394	782	5,7	167,7	104,4
Кюстендил	5,3	1452	577	12,6	227,4	95,2
Ловеч	4,2	1420	621	9,2	205,2	91,3
Монтана	6,4	1480	701	12,5	276,6	88,6
Пазарджик	6,6	1610	577	9,1	276,1	85,2
Перник	2,4	1423	917	5,2	106,1	89,8
Плевен	7,4	1216	399	10,4	325,2	90,8
Пловдив	7,4	1595	421	6,1	408,0	87,7
Разград	4,8	2404	754	2,1	222,3	93,0
Русе	4,4	2128	609	6,7	235,7	87,7
Силистра	4,4	1964	751	6,0	217,4	87,4
Сливен	4,5	1257	818	8,5	221,8	87,5
Смолян	5,0	1658	720	6,4	224,8	95,1
София (столица)	4,8	1587	389	2,5	257,5	86,2
София (област)	5,5	1774	548	8,7	275,0	86,9
Стара Загора	5,3	1428	491	12,1	216,0	89,7
Търговище	5,1	2274	753	7,2	236,0	88,5
Хасково	3,4	1704	714	9,7	202,5	88,8
Шумен	2,8	1517	759	6,3	135,4	88,9
Ямбол	3,2	1609	789	12,7	154,5	91,0

Сигурност и правосъдие

Област	Индикатор	Дял на наказателните дела в окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, % (2016)	Дял на висящите наказателни дела в окръжния съд, % (2016)	Натовареност по шат на наказателните съдии в окръжния съд към общия брой дела за разглеждане, дела/съдия/месец (2016)	Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от средногодишното население (2016)	Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината, % (2016)
Благоевград		83,0	11,2	8,8	9,9	59,1
Бургас		94,0	8,8	8,4	18,8	38,4
Варна		93,0	5,9	7,0	14,8	38,6
Велико Търново		91,0	10,0	7,1	11,1	65,4
Видин		95,0	9,0	6,5	13,1	57,4
Враца		94,0	4,2	5,4	14,0	64,0
Габрово		92,0	8,2	7,1	13,8	61,7
Добрич		95,0	3,6	6,7	12,0	56,0
Кърджали		96,0	6,4	6,9	6,1	63,0
Кюстендил		85,0	9,2	10,4	14,1	44,2
Ловеч		93,0	7,7	6,9	12,5	58,8
Монтана		85,0	10,0	6,3	12,0	51,2
Пазарджик		93,0	5,1	11,8	9,9	55,4
Перник		91,0	5,9	7,0	14,2	42,6
Плевен		95,0	5,8	7,6	14,5	48,5
Пловдив		95,0	5,2	13,2	9,1	54,5
Разград		96,0	8,7	9,1	9,9	68,7
Русе		96,0	3,9	8,0	8,9	51,4
Силистра		91,0	10,8	6,2	9,1	70,8
Сливен		96,0	6,7	9,4	11,1	62,4
Смолян		96,0	7,5	6,3	5,6	73,6
София (столица)		79,0	13,0	14,1	16,6	32,2
София (област)		85,0	9,6	10,2	12,4	57,2
Стара Загора		95,0	4,7	12,0	12,1	56,1
Търговище		95,0	7,2	3,3	9,0	67,9
Хасково		92,0	6,8	11,4	11,1	56,9
Шумен		94,0	5,8	8,6	9,0	62,7
Ямбол		93,0	4,7	6,4	11,0	70,7

Индикатор	Емисии на въглероден диоксид в атмосферата, т/кв.км	Образувани битови отпадъци на човек от населението, кг/човек/година	Дял на населението в селища с обществена канализация, %	Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, %
Област	(2015)	(2015)	(2015)	(2015)
Благоевград	14,1	600	80,9	31,2
Бургас	76,8	419	78,5	64,9
Варна	750,1	516	86,3	86,3
Велико Търново	46,6	539	68,2	61,7
Видин	142,9	354	57,0	0,5
Враца	110,8	354	55,9	51,7
Габрово	25,7	959	85,1	74,4
Добрич	4,8	468	70,7	70,7
Кърджали	6,5	564	43,6	37,7
Кюстендил	668,9	419	75,1	61,9
Ловеч	93,8	354	68,8	56,6
Монтана	5,0	754	59,6	35,1
Пазарджик	32,5	1092	71,0	44,3
Перник	261,3	704	78,9	73,9
Плевен	44,2	346	56,5	49,8
Пловдив	137,0	563	80,4	64,1
Разград	46,9	377	41,8	41,8
Русе	199,1	647	68,1	64,6
Силистра	15,0	409	52,5	7,6
Сливен	161,0	521	65,0	57,4
Смолян	3,6	344	70,6	42,0
София (столица)	1073,5	579	96,1	96,1
София (област)	39,9	331	77,2	41,7
Стара Загора	4383,6	374	70,9	61,3
Търговище	128,5	515	56,6	45,2
Хасково	125,8	413	72,2	54,5
Шумен	34,2	457	58,9	55,2
Ямбол	33,6	591	71,5	4,7

Индикатор	Посещения в театрите, хил.	Посещения в кината, хил.	Посещения в библиотеките, хил.	Посещения в музеите, хил.
Област	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)
Благоевград	34	108	135	115
Бургас	129	364	49	209
Варна	171	606	127	232
Велико Търново	31	82	555	474
Видин	44	32	0	152
Враца	31	10	70	32
Габрово	46	44	115	385
Добрич	42	39	65	265
Кърджали	23	0	64	16
Кюстендил	14	27	45	111
Ловеч	13	20	52	105
Монтана	41	0	0	28
Пазарджик	62	0	31	205
Перник	19	0	73	59
Плевен	35	127	35	223
Пловдив	165	650	79	294
Разград	36	17	165	60
Русе	136	183	50	91
Силистра	25	9	187	25
Сливен	64	19	56	98
Смолян	14	17	148	26
София (столица)	797	2857	1641	1085
София (област)	0	16	22	346
Стара Загора	127	219	148	306
Търговище	52	24	128	20
Хасково	54	34	64	40
Шумен	35	21	163	192
Ямбол	56	24	46	37

